

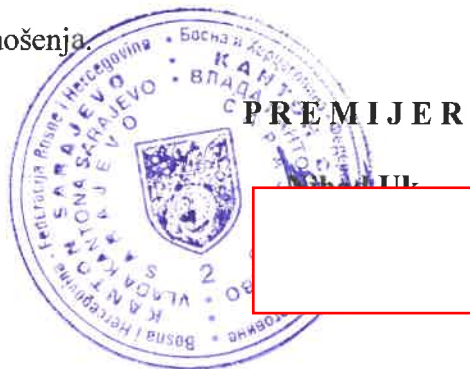
Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Government

Broj: 02-04-39529-3/25
Sarajevo, 17.07.2025. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (4) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/14 - Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka), a u vezi sa članom 119. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 46/10 i 75/13) i alineje 34. tačke III - Normativni dio, oblast zdravstva Programa rada Vlade Kantona Sarajevo za period od 01.01. do 31.12.2025. godine, Vlada Kantona Sarajevo, na **84.** sjednici održanoj **17.07.2025.** godine, donijela je

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o zdravstvenom stanju stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo u 2024. godini, sa prijedlogom mjera za poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva u Kantonu Sarajevo.
2. Izvještaj iz tačke 1. ovog zaključka dostavlja se Skupštini Kantona Sarajevo, na nadležno odlučivanje.
3. Ovaj zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Dostaviti:

1. Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,
- ② Skupština Kantona Sarajevo,
3. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
4. Premijer Kantona Sarajevo,
5. Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo,
6. Javna ustanova Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo (putem Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo),
7. Evidencija,
8. Arhiva.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

**CANTON SARAJEVO
ASSEMBLY**

Broj: 02-04-_____/25
Sarajevo, _____.2025. godine

Na osnovu člana 13. tačka b. i člana 18. tačka b. Ustava Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04, 6/13 i 31/17), člana 120. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 41/12 – Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20 i 16/22 17/22-Ispravka, 47/24), a u vezi sa članom 119. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 46/10 i 75/13), Skupština Kantona Sarajevo, na sjednici održanoj dana _____ godine, povodom razmatranja Izvještaja Zdravstvenog stanja stanovništva, odrednica zdravlja i zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo u 2024. godini, sa prijedlogom mjera za poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva na Kantonu Sarajevo i Mišljenjem Ministarstva zdravstva Kantonu Sarajevo, donijela je sljedeći

ZAKLJUČAK

Usvaja se Izvještaj o Zdravstvenom stanju stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo u 2024. godini“, sa prijedlogom mjera za poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva na Kantonu Sarajevo i Mišljenjem Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo.

Broj:
Sarajevo,

**Predsjedavajući
Skupštine Kantona Sarajevo**

Elvedin Okerić

O B R A Z L O Ž E N J E

I Pravni osnov:

Pravni osnov za donošenje ovog zaključka sadržan je u članu 13. tačka b. i člana 18. tačka b. Ustava Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04, 6/13 i 31/17), članu 120. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 41/12 – Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20 i 16/22 17/22 -Ispravka, 47/24) kao i u članu 119. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službe novine Federacije BiH", br. 46/10 i 75/13) kojim je definisano da je JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo ustanova koja obavlja javno-zdravstvenu djelatnost za područje Kantona Sarajevo, a između ostalog provodi zdravstveno-statistička istraživanja u cilju praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva, kao i organizacije rada zdravstvenih ustanova za područje kantona.

II Razlozi za donošenje

Na osnovu tačke (IV) tematski dio Programa rada Ministarstva zdravstva i Vlade Kantona Sarajevo za 2025. godinu, planiran je u stavki 34.: Izvještaj o zdravstvenom stanju stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvenoj zaštiti na području Kantona Sarajevo u 2024. godini sa prijedlogom mjera za poboljšanje zdravstvenog stanja i higijenskih prilika na Kantonu Sarajevo pripremljena od strane JU Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo i Mišljenjem Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo

U cilju realizacije Programa rada navedene tačke (IV) dostavlja se Skupštini Kantona Sarajevo Izvještaj o Zdravstvenom stanju stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo u 2024. godini sa prijedlogom mjera za poboljšanje zdravstvenog stanja i higijenskih prilika na Kantonu Sarajevo pripremljen od strane JU Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, na dalju proceduru.

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Ministry of Health

Broj: 10-33-29771/25
Sarajevo, 07.07.2025. godine

VLADA KANTONA SARAJEVO

OVDJE

PREDMET: Mišljenje na Izvještaj o Zdravstvenom stanju stanovništva, odrednicama zdravlja i zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

1. Uvod

Izvještaj o Zdravstvenom stanju stanovništva, odrednicama zdravlja i zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo u 2024. godini (u daljem tekstu: Studija) dostavljen je od strane JU Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, ustanove koja obavlja javno zdravstvenu djelatnost za područje Kantona. JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Zavod) provodi zdravstveno statistička istraživanja u svrhu praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva, organizacije i rada zdravstvenih ustanova, kao i uticaja okoline i hrane na zdravlje stanovništva. Pomenutu djelatnost Zavod obavlja putem svojih radnih jedinica, koje prikupljaju i obrađuju podatke iz svih zdravstvenih ustanova na području Kantona Sarajevo i omogućavaju uvid u organizaciju i kadrovsku strukturu u djelatnosti zdravstvene zaštite, obim rada i iskorištenost zdravstvenih kapaciteta i pokazatelje zdravstvenog stanja stanovništva.

U izradi Izvještaja korištena je retrospektivna deskriptivno-statistička metoda na osnovu podataka dobijenih iz redovnih statističkih istraživanja prema Planu provođenja zdravstveno-statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH, a na osnovu Zakona o statistici u FBiH (Službene novine Federacije BiH", br.63/03 i 9/09) i drugih podataka relevantnih za izradu studije od ustanova koje provode određena statistička istraživanja. Analiza pojedinih segmenata Izvještaja urađena je prema dostupnim zdravstvenim indikatorima preporučenim od strane Svjetske zdravstvene

organizacije i komparirana je sa istim podacima iz prethodne godine, tako da ista predstavlja pored standardnog analitičko-statističkog pristupa i istraživačko-analitički dokument koji je integrisao određene istraživačke pristupe u javnom zdravstvu.

2. Demografski i vitalni pokazatelji stanovništva u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Demografska statistika je disciplina koja se bavi praćenjem i registracijom podataka vezanih za stanovništvo određenog područja i daje podatke o broju stanovnika na određenom području u određenom vremenskom razdoblju, kao i strukturu stanovništva po spolu i starosnim grupama.

Kanton Sarajevo se prostire na površini od 1.276,90 km², sa devet općina i relevantnom gustinom naseljenosti od 330,12 stanovnika po km². Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku ukupan broj stanovnika u 2024. godini u Kantonu Sarajevo je iznosio 421.531 od čega su:

- 64.769 (15.36%) djeca starosti 0-14 godina;
- 276.928 (65.70%) stanovništvo 15-64 godina;
- 79.834 (18.94%) osoba 65 i više godina;

Prema biološkom tipu, stanovništvo Kantona Sarajevo spada u regresivni tip stanovništva, u kojem je kontigent djece (0-14 godina) znatno manji u odnosu na kontigent starog stanovništva (50 i više godina).

Vitalna statistika određena je faktorima koji se odnose na natalitet, mortalitet, dojenačku smrtnost, prirodni priraštaj i vitalni indeks.

Natalitet označava broj živorođenih u odnosu na prosječan broj stanovnika u toku jedne godine na određenoj teritoriji, u 2024. godini iznosi 3.868 djece, što je za 5,40% manje u odnosu na 2023. godinu kada je živorođeno 4.089 djece. Primjetan je znatan broj pada živorođene djece u Kantonu Sarajevo u zadnjih nekoliko godina. Tako je ovaj broj u 2022. godini iznosio 4.146, u 2021. godini je iznosio 4.093, u 2020. godini je iznosio 4.206, u 2019. godini 4.320, u 2018 godini iznosio 4.528. U odnosu na 2017. godinu u Kantonu Sarajevo u 2024. godini broj živorođene djece se smanjio za 886, što predstavlja pad od 18,64%.

Vrijednost stope nataliteta u 2024. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 9,18% i nalazi se u kategoriji niskog nataliteta (ispod 14,00%).

Mortalitet je odnos sveukupnog broja umrlih osoba u odnosu na prosječan broj stanovnika na određenoj teritoriji u toku jedne godine. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj umrlih stanovnika Kantona Sarajevo registrovanih u 2024. godini, iznosi 3.952, što je manje u odnosu na 2023. godine kada je registrovano 4,098 umrlih osoba, odnosno 18,33% manje u odnosu na 2022.godinu kada je registrovano 4.839 umrlih stanovnika Kantona Sarajevo. Vrijednost stope mortaliteta u 2020. godini na području KS iznosi 9,38%. Analizirajući spolnu strukturu umrlih, na području Kantona Sarajevo umrlo je 1.904 muškaraca (48,18% svih umrlih) odnosno 2.048 žena (51,82% svih umrlih).

Mortalitet stanovništva Kantona Sarajevo u posljednjih pet godina ima vrijednost stope općeg mortaliteta iznad 9,00‰, što predstavlja srednje povišenu stopu općeg mortaliteta.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-104, Fax: + 387 (0) 33 562-243
Web: <http://mz.ks.gov.ba>, E-mail: mz@mz.ks.gov.ba

2/11

Dojenačka smrtnost je pojam koji označava umiranje djece do jedne godine starost. u 2024. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 18. Vrijednost stope dojenačke smrtnosti u Kantonu Sarajevo je iznosila 4,65 u 2024. godini

Prirodni priraštaj je odnos između broja živorođenih i broja umrlih u odnosu na cjelokupno stanovništvo određene teritorije. U posljednjih pet godina na području Kantona Sarajevo vrijednosti stope prirodnog priraštaja kretale su se od -0,25 u 2019. godini, -2,48 u 2020. godini i -5,31 u 2021. godini i -1,65 u 2022. godini i 0,02% u 2023. godini.

Vitalni indeks predstavlja koeficijent prirodnog kretanja stanovništva i ukazuje na njegovu vitalnost. Vitalni index predstavlja koeficijent prirodnog kretanja stanovništva i ukazuje na njegovu vitalnost. *U 2024. godini u Kantonu Sarajevo vitalni index ima vrijednost u iznosu od 0,98, što ukazuje da je broj živorođenih mnogo manji od broja umrlih.*

U Kantonu Sarajevo, stopa izdržavanog stanovništva već duži period ima visoku vrijednost i u 2024. godini je iznosila 52,22%.

Stopa efektivne ekonomske ovisnosti starijih osoba je također visoka u Kantonu Sarajevo i u 2024. godini iznosi 52,82%

Prema podacima cenzusa iz 2013. godine procent nepismenog stanovništva u Kantonu Sarajevo starosti 10 godina i više je bio 1,70%, a analizirajući spolnu strukturu 0,43% muškaraca je bilo nepismeno dok je taj procent kod žena osjetno veći i iznosi 2,81%. Prema istom izvoru, u Kantonu Sarajevo kompjuterski nepismenog stanovništva u 2013. godini je bilo 30,6%.

3. Zdravlje stanovništva Kantona Sarajevo

Jedan od osnovnih instrumenata kojim se procjenjuje zdravstveno stanje stanovništva su zdravstveni indikatori o obolijevanju.

Morbiditet je prikazan kao opći morbiditet koji se odnosi na sveukupno stanovništvo, kao i specifični morbiditet, odnosno morbiditet po dobnim i nozološkim grupama.

Vodećih 5 oboljenja stanovništva u okviru općeg morbiditeta u Kantonu Sarajevo u 2024. godini su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva registrovano ukupno 182.784, hipertenzivna oboljenja sa ukupno registrovano 42.310 oboljenja, akutni bronhitis i bronhiolitis sa ukupno 40.893 registrovanih oboljenja, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida 31.874 registrovanih oboljenja.

U okviru navedenog evidentirano je ukupno 771.797 oboljenja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području Kantona Sarajevo što je povećanje od 14.55 % u odnosu na 2023. godinu (673.74 registrovanih oboljenja), a broj oboljenja na 10.000 stanovnika je 18.309,38%.

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske djece registrovano je ukupno 36.275 oboljenja kod djece starosti ispod godine dana života..

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske djece registrovano je ukupno 98.619 oboljenja kod djece starosti od (1 – 4) godine. U strukturi pet vodećih oboljenja kod ove populacione skupine nalaze se sljedeća oboljenja: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva zatim

akutni bronhitis i bronhiolitis, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida oboljenja oka i adneksa, kao i druga oboljenja crijeva i peritoneuma i ostalih oboljenja i stanja.

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu školske djece starosti od (5-14) godina registrovano je ukupno 137.265 oboljelih. Kao pet vodećih oboljenja registrovana su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, influenza, akutni bronhitis i bronhiolitis, oboljenja oka i adneksa otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida.

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu školske djece starosti od (15-19 godina) registrovano je ukupno za 2024. godinu 29.174 oboljelih. U redosljedu pet vodećih oboljenja kod školske djece i omladine starosti od 15-19 godina nalaze se sljedeća oboljenja: akutne infekcije gornjih respiratornih, akutni bronhitis i bronhiolitis, druga oboljenja gornjeg respiratornog trakta, dijareja i gastroenteritis, te hronični sinusitis.

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu Kantona Sarajevo oboljenja/stanja stanovništva od (20-64 godina) je ukupno u 2024. godini 337.509 oboljelih. Pet vodećih oboljenja kod stanovništva starosti 20-64 godine su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, hipertenzivna oboljenja, druge dorzopatije.

Ukupan broj oboljenja/stanja stanovništva (65 i više godina) u 2024. godini 132.955. U strukturi pet vodećih oboljenja kod stanovništva starosti 65 i više godina nalaze se sljedeća oboljenja: hipertenzivna oboljenja, akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, inzulino-ovisni diabetes mellitus, drugi endokrini i metabolički poremećaji, Cistitis.

Hronična nezarazna oboljenja u 2024. godini u službi porodične medicine/primarne zdravstvene zaštite, je ukupan broj registriranih oboljenja/stanja utvrđenih u dijelu hroničnih masovnih nazaraznih bolesti za 2024. godinu ukupno 771.797

Udio 10 vodećih hroničnih nezaraznih oboljenja u odnosu na ukupan broj registriranih oboljenja/ stanja iznosio je (17,72%) ili 136.826 registriranih oboljenja.

Među vodećim hroničnim nezaraznim oboljenjima kod stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini bila su: hipertenzivna oboljenja, diabetes mellitus, druge dorzopatije, hronični bronhitis, emfizem i druga opstruktivna plućna oboljenja te astma i status astmatikus, druga ishemična oboljenja srca, druga ishemična srčana oboljenja, cervikalni i drugi poremećaji intervertebralnih diskova, artroze, maligne neoplazme, i druga oboljenja cirkulatornog sistema.

-Ukupan broj registriranih oboljenja kada je u pitanju diabetes mellitus, iznosio je 27.959 na 10.000 stanovnika iznosio je 663,27.

-Ukupan broj registriranih malignih oboljenja u 2024. godini iznosio je 3.975 sa stopom 94,30 na 10.000 stanovnika.

-Maligne neoplazme dojke su zauzimale u 2024 godini prvo mjesto među malignim neoplazmama po broju registriranih oboljenja 810 sa stopom na 100.000 stanovnika od 192,16.

-Ukupan broj registrovanih oboljenja/stanja utvrđenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti koja se odnose na poremećaj mentalnog zdravlja stanovništva iznosio je 17.247 ili (2,23%) od ukupnog broja registriranih oboljenja/stanja u Kantonu Sarajevo za 2024. godinu. Prvih 5 poremećaja su reakcije na veliki stres i poremećaj prilagođavanj i činili su 15,16% od ukupno registrovanih poremećaja mentalnog zdravlja. Drugi po redu su poremećaji ponašanja, deprivne epizode , PTSP, i druge mentalne bolesti.

-U oblasti reproduktivnog zdravlja žena od ukupnog broja registrovanih poroda u toku 2024. godine 3.814, od toga ukupno 3.795 živorođenih koje su registrovane sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo. Prema dobnoj skupini majki najveći broj živorođenih 1.247 ili (32,85) registrovan je kod žena u dobnoj skupini od 25 do 29 godine, a zaim u dobnoj skupini od 30 do 34 godini 1.162 živorođenih sa udjelom u ukupnom broju živorođenih od 30,61%.

Stopa izvršenih carskih rezova na 1.000 živorođenih u 2024. godini izuzetno je visoka i iznosila je 305.67.

Od ukupno 3764 registrovanih poroda u 2024. godini kod žena sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo čak 1160 (30,82) su završeni carskim rezom.

Stopa pobačaja u 2024. godini na 1000 živorođenih iznosila je 90,65 (za žene sa područja Kantona Sarajevo).

Dobna struktura žena kod kojih je registrovan pobačaj u javnom zdravstvenom sektoru u 2024. godini od ukupno 264 registrovanih pobačaja od 35-39 godina starosti urađena su 54 abortusa, od 30-34 godine je 85, kod žena od 20-24 godine urađeno je 18 abortusa, kod mladih žena adolescentkinja od 15-19 godine starosti 1 (jedan) abortus te kod žena od 44-49 godina starosti također 1 (jedan) abortus. U dobnim skupinama ispod 15 godina u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo u 2024. godini nije urađen niti jedan prekid trudnoće.

3.1 Oralno zdravlje

Prema prikupljenim podacima iz primarne stomatološke zaštite u javnom sektoru u 2024. godini vodeća oboljenja su: zubni karijes sa ukupno 63.111 oboljelih i indexom strukture 35,72%, zatim oboljenje zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 48.078 oboljelih i indexom strukture 27,21%, dentofacijalne anomalije sa ukupno 30.297 oboljelih i indexom strukture 17,15%, gingivitis i periodontalna oboljenja sa ukupno 19.632 oboljelih i indexom strukture 11,26%, drugi poremećaji zuba i potpornog tkiva sa ukupno 3.815 oboljelih i indexom strukture 2,16 % i ostala oboljenja i stanja kod ukupno 11.729 oboljelih i indexom strukture 6,65%. Analiza podataka odnosi se na navedene starosne strukture od 1-9godine ukupno 20.321, 10-19 godine ukupno 56.041, 20-29 godine ukupno 23.352, 30-39 godine ukupno 19.449, 40-49 godine 21.815, 50-59 godine 16.412, 60-69 godine 12.601, 70-79 godine ukupno 5.773 i 80+ ukupno 894, što iznosi sveukupno 176.662 registriranih oboljenja.

U pogledu stomatološke zdravstvene zaštite u Javnom sektoru u Kantonu Sarajevo, pružena je zdravstvena zaštita na ukupno 55 punktova u 136 stomatoloških ordinacija sa ukupno 225 stomatoloških stolica.

U dijelu pružanja stomatološke zdravstvene zaštite učestvovao je i Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom Univerziteta u Sarajevu, sa ukupno 234 stomatološka tima koji čine 246 dr stomatologije od čega su 144 specijalista, kao i 243 stomatoloških sestara/tehničara od čega su 68 zubni tehničara.

Ukupan broj registrovanih posjeta u javnom sektoru stomatološke zdravstvene zaštite je 273.094 pacijenata.

U privatnom stomatološkom sektoru prema podacima raspoloživim na web stranici Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, registrovano je ukupno 185 privatnih subjekata (stomatološke/specijalističke ordinacije, zubotehnički laboratoriji i stomatološke poliklinike).

3.2. Traumatizam

Opća stopa u 2024. godini traumatizma stanovništva Kantona Sarajevo iznosi 1,17%. Najveći procent povreda registrovan je kod radno-aktivnog stanovništva 20-64 godine života (4.568 povreda) i kod djece 5-14 godina života (2.355 povreda), koje u strukturi svih registrovanih povreda prema dobnim skupinama čine 76,46%. Broj registrovanih saobraćajnih nezgoda izazvanih u alkoholisanom stanju u 2024. godini je iznosio 1.130 nezgode. Broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama u 2024. godini je bio 11.

3.3. Zarazne bolesti

Tokom 2024. godine na području Kantona Sarajevo prijavljeno je 8.577 slučajeva obolijevanja od 34 zarazne bolesti, obaveznih prijavi.

Na pojedinačnim prijavama zaraznih oboljenja prijavljeno je 6.862 slučajeva oboljenja od 33 zaraznih bolesti koje su obavezne prijavi, a na zbirnim prijavama u 2024. godini prijavljeno je 1.715 oboljelih od pljuskavica (Varicellae).

Na osnovu podataka ZZJZ FBiH utvrđena su 4 nova slučaja HIV virusom oboljela u Kantonu Sarajevo.

Kod stanovništva na području Kantona Sarajevo u 2024. godine registrovan je 49 pojedinačni slučaj zaraznog trovanja hranom.

U Kantonu Sarajevo su proglašene dvije epidemije vakcinopreventabilnih oboljenja: morbila i velikog kašlja. Tokom 2024. godine prijavljena su 4505 slučajeva oboljevanja od morbila i 187 slučajeva oboljevanja od velikog kašlja.

Procenat procjepljenosti djece od 0-14 godina starosti u primoinmunizaciji i revakcinaciji je porast MRP vakcinacija u 2024. godini sa 30% na 60% u ciljnoj grupi, te porast za 5-10% u svim vrstama i dozama vakcina u odnosu na 2023. godinu.

U Kantonu Sarajevo i u 2024. godini nastavljeno je sa vakcinacijom protiv HPV infekcije. Izvršena je nabavka doza vakcine protiv HPV virusa devetovalentom vakcinom iz FZZJZ u količini od ukupno 1594 doze. Vakcinisano je ukupno 400 djevojčica 8. razreda osnovnih škola u Kantonu Sarajevo.

4. Okoliš i zdravlje

JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo prati, analizira i ocjenjuje uticaj okoline i hrane na zdravstveno stanje stanovništva, te predlaže mjere za unapređenje stanja u toj oblasti, uzorkuje i kontroliše higijensku ispravnost hrane, životnih namirnica, vode i predmeta opšte upotrebe.

-U oblasti vodosnabdjevanja važno je naglasiti da je u Kantonu Sarajevo cca 98% stanovnika priključeno na javne vodovodne sisteme: KJKP „Vodovod i kanalizacija“ doo Sarajevo, gradski vodovod JKP Vodostan doo Ilijaš, vodovod JKP Komunalac Hadžići i vodovod JKP doo Trnovo, kojim upravljaju javna komunalna preduzeća u vlasništvu kantona i općina.

Higijenska ispravnost vode za piće iz sistema centralnog vodosnabdjevanja je kontinuirano. Ukupno tokom 2024. godine je 1483 uzorka od čega 45 uzoraka nije odgovarao uslovima Pravilnika (4,2%)

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-104, Fax: + 387 (0) 33 562-243
Web: <http://mz.ks.gov.ba>, E-mail: mz@mz.ks.gov.ba

dok je 411 uzoraka vode analizirano na fizičko-hemijske parametre od čega 3 uzorka nisu odgovarala uslovima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (0,7%)

Internu kontrolu kvaliteta Sarajevskog gradskog vodovoda vrši laboratorija "JKJP Vodovod i Kanalizacija" a eksternu kontrolu na osnovu važećeg Ugovora iz distributivne mreže gradskog vodovoda vrši J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo.

Tokom 2024. godine od ukupno 1606 analiziranih uzoraka bazenskih voda na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre, 799 uzoraka bazenske vode je analizirano na mikrobiološke, a 807 uzoraka na fizičko-hemijske parametre, 94 uzoraka (11,8%) bazenske vode neodgovara na mikrobiološke parametre, a 98 (12,2) uzoraka na fizičko-hemijske parametre.

- Prikupljanje komunalnog otpada vrši se redovno prema Operativnom planu i programu rada, a u skladu sa Zakonom o komunalnoj čistoći („Službene novine Kantona Sarajevo” broj 11/97):

Zbrinjavanje komunalnog otpada vrši se 24 sata (u tri smjene). Deponija „Smiljevići” je savremena sanitarna deponija koja je izgrađena po tadašnjim evropskim standardima. Monitoring kvaliteta zraka na deponiji „Smiljevići” se vrši svakih šest mjeseci. Zbrinjavanje komunalnog otpada vrši se 24 sata (u tri smjene).

-Zbrinjavanje medicinskog otpada na području Kantona Sarajevo vrše ustanove i kompanije koje su ovlaštene od strane Ministarstva prostornog uređenja građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo na osnovu Pravilnika o upravljanju medicinskim otpadom („Sl. Novine FBiH“ br 77/08). Zbrinjavanje komunalnog otpada vrši se 24 sata (u tri smjene).

-Monitoring kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo je kontinuirani projekt koji provodi J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo za potrebe Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo. Pod pojmom kontinuirani monitoring podrazumijeva se provođenje svih potrebnih aktivnosti tokom 365 dana u godini. Prema odredbama Plana interventnih mjera za slučajeve prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, 44/19) više puta tokom 2024.godine su proglašavane pojedine od epizoda što dovoljno govori o stanju kvaliteta zraka, naročito ako se uzme u obzir da je Plan svaki put pokrenut radi prekoračenja koncentracija PM10 čestica. Ostali praćeni polutanti kao što je ugljen monoksid, sumpordioksid, amonijak i oksidi azota ne prekoračuju vrijednosti dozvoljene pravilnikom.

5. Organizacija zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo

Zdravstvena zaštita, obuhvata sistem društvenih, grupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unapređenje zdravlja, sprečavanje bolesti, rano otkrivanje bolesti, blagovremeno liječenje, te zdravstvenu njegu i rehabilitaciju, kao i primjenu zdravstvenih tehnologija. Na području Kantona Sarajevo zdravstvena djelatnost organizovana je i provodi se na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.

U Kantonu Sarajevo u 2024. godini u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti bilo je ukupno 8.104 zaposlenika. Od toga zdravstvenih radnika 6.063 (74,81%), zdravstvenih saradnika 131 (1,62%), a administrativno-tehničkih radnika 1.910 ili 23,57 % od ukupno zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-104, Fax: + 387 (0) 33 562-243
Web: <http://mz.ks.gov.ba>, E-mail: mz@mz.ks.gov.ba

Broj doktora medicine na 100.000 stanovnika u Kantonu Sarajevo u 2024. godini iznosio je 388,35. U periodu od 2020. do 2024. godine uočava se trend blagog povećanja broja doktora medicine i broja doktora medicine specijalista u javnom sektoru.

Starosna struktura dr medicine je sve nepovoljnija. U 2024. godini od ukupno 1.637 doktora medicine zaposleno u javnim zdravstvenim ustanovama, njih 412 je u dobnoj skupini 55 i više godina, 402 je u dobnoj skupini 45-54. Od 35-44 godine je bilo 423, a 400 je u dobnoj skupini do 34 doktora medicine.

Starosna struktura doktora stomatologije je nešto povoljnija. Od ukupno 240 doktora stomatologije zaposleno u javnim zdravstvenim ustanovama u Kantonu Sarajevo njih 45 je u dobnoj skupini 55 i više godina starosti 118 od 45-54 godine, u skupini od 35-44 je ukupno 50.

Primarna zdravstvena zaštita obuhvata djelatnost porodične/obiteljske medicine je organizovana kroz rad:

- JU Dom zdravlja KS sa 9 organizacionih jedinica na području općina Kantona Sarajevo.
- JU Apoteke Sarajevo,
- 9 Zavoda za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina (žene, studenti, radnici)
- HE službe J.U. Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo,
- Privatni sektor kroz rad ambulantni, apoteka i stomatoloških ordinacija.

U sklopu kojih su djelatnost zdravstvene zaštite djece, djelatnost polivalentnih patronažnih sestara u zajednici, higijensko-epidemiološku zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, zaštitu reproduktivnog zdravlja žena, zdravstvenu zaštitu nespecifičnih i specifičnih oboljenja pluća, fizikalnu i mentalnu rehabilitaciju u zajednici, specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika kao dio medicine rada ako je ugovorena sa poslodavcem, stomatološku zaštitu, laboratorijsku i radiološku dijagnostiku primarnog nivoa, te apotekarsku djelatnost.

U toku 2024. godine **primarnu zdravstvenu zaštitu u javnom sektoru** u Kantonu Sarajevo pružalo je: 602 doktora medicine, od čega 341 doktora medicine specijalista, 103 doktora stomatologije, od čega 29 doktora stomatologije specijalista, 204 magistra farmacije, od čega 18 magistra farmacije specijalista, 1.441 zdravstvenih tehničara, od čega su 34 viših zdravstvenih tehničara, 216 zdravstvenih radnika sa FZS i 1.191 zdravstvenih tehničara sa srednjom stručnom spremom.

Prosječan broj posjeta po jednom doktoru medicine godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 7.224 posjeta po jednom doktoru medicine godišnje.

Broj posjeta u savjetovalištu na jednog doktora medicine prosječno godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 596,45.

Broj sistematskih i periodičnih pregleda na jednog doktora medicine prosječno godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 225,52.

Odnos prvih i ponovnih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2020. godini iznosio je (1:2,70) i predstavlja zadovoljavajući odnos prvih i ponovnih posjeta.

Udio upućenih pacijenata u laboratoriju u odnosu na prve posjete u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je (40,98%).

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-104, Fax: + 387 (0) 33 562-243
Web: <http://mz.ks.gov.ba>, E-mail: mz@mz.ks.gov.ba

Udio upućenih pacijenata specijalista u odnosu na prve posjete u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je (59,17%).

Ukupan broj registrovanih posjeta kod doktora medicine u službi porodične medicine na području Kantona Sarajevo u javnom sektoru u 2024. godini iznosio je 2.339.056 Broj posjeta po jednom doktoru medicine u prosjeku godišnje iznosio je 10.214 odnosno 39 posjeta po jednom doktoru medicine dnevno.

U JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo funkcionišu Centri za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju kao koncept zdravstvene zaštite u zajednici. U toku 2024. godine ukupno posjeta kod doktora specijaliste u Centrima za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju je iznosio 46.012, odnosno 10,06 posjeta dnevno.

Centri za mentalno zdravlje su također aktivni pri JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, raspoređeni na 8 punktova u Organizacionim jedinicama. U toku 2024. godine ukupno je primljeno 24.780 pacijenata. Ukupna broj posjeta u odjelu CMZ a zdravstveni saradnici (psiholozi i socijalni radnici i okupacioni terapeuti) iznosio je 23.394.

Specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo organizirana je kao bolnička u javnom sektoru i kao vanbolnička u javnom i privatnom sektoru. JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo pruža specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu kroz rad Organizacione jedinice Specijalističko-konsultativne djelatnosti iz sljedećih medicinskih disciplina: interne medicine, otorinolaringologije, oftalmologije, neurologije, zatim stomatološke zdravstvene zaštite sekundarnog nivoa, bolesti usta, bolesti zuba, protetike, parodontologije, oralne hirurgije i ortodoncije.

Vanbolničku specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu u javnom sektoru u 2024. godini pružalo je 81 doktora medicine specijalista, zatim 25 VŠS/VSS zdravstvenih tehničara i 59 zdravstvenih tehničara SSS.

U vanbolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u javnom sektoru registrovano je ukupno u 2024. godini 275.714 posjeta, a broj posjeta po jednom doktoru medicine prosječno godišnje iznosio 3.403 posjeta, odnosno 13,40 posjeta po jednom doktoru medicine dnevno, dok je odnos između prvih i ponovnih posjeta bio 1:0,33.

U toku 2024. godine u bolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo registrovano je ukupno 861.460 posjeta, od čega su prve posjete 533.579.

KCUS u 2024 godini registrovao je ukupno 598.240 posjeta od čega su prve posjete 343.283.

U općoj bolnici „Prim. Dr. Abdulah Nakaš” je registrovan ukupno 263.220 posjeta od čega 190.296 prve posjete.

Djelatnost bolničke zdravstvene zaštite obavljaju bolnice na sekundarnom nivou (opće bolnice, specijalne bolnice, kantonalne bolnice) i na tercijarnom nivou zdravstvene djelatnosti univerzitetsko-kliničke bolnice.

Djelatnost bolničke zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevu organizovana je kroz rad javnih zdravstvenih ustanova:

- Klinički centar Univerziteta u Sarajevu
- Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo
- Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-104, Fax: + 387 (0) 33 562-243
Web: <http://mz.ks.gov.ba>, E-mail: mz@mz.ks.gov.ba

- Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo.

Bolničke zdravstvene ustanove u Kantonu Sarajevo u 2024. godini raspolažu sa bolničkim posteljnim kapacitetom.

KCUS sa 1.557 postelja od čega 169 je intenzivne njege. Dnevna bolnica pri Psihijatrijskoj klinici KCUS a raspolaže sa 80 postelja. Klinika za hemodijalizu sa 57 funkcionalnih postelja, a klinika za urgentnu medicinu KCUS-a, sa 7 opservacionih postelja. Hirurške discipline ukupno 602 postelje,

Pedijatrijska klinika 1 KCUS raspolagala sa 182 postelja, Pedijatrijska klinika 2 KCUS sa 162 postelja.

Klinika za anesteziju i reanimaciju KCUS u 2024. godini raspolagala je sa 19 postelja, imala je 543 ispisanih bolesnika koji su ostvarili 6.013 bolničkih dana liječenja.

Klinika za fizijatriju i rehabilitaciju KCUS sa 26 postelja.

U 2024. godini Klinika za onkologiju KCUS raspolagala je sa 73 postelje.

Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo pruža bolničku zdravstvenu zaštitu za potrebe stanovništva Kantona Sarajevo iz oblasti adiktivne medicine. Ukupno je dostupno 45 postelja od čega 4 postelje intenzivne njege i 30 postelja u dnevnom tretmanu pacijenata.

Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo pruža bolničku zdravstvenu zaštitu sekundarnog nivoa stanovništvu Kantona Sarajevo.

JU Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ sa 369 postelja od čega 19 intenzivne njege, te u dijelu urgentne medicine 11.

JU Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagala je sa 129 hirurških sala.

Odjeljenje za internu medicinu Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagalo je sa 107 bolničke postelje.

Odjel za neurologiju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ sa 34 postelja.

Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagalo je sa 40 postelja.

Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagalo je sa 1 operacionom salom.

Bolničku zaštitu na području Kantona Sarajevo u oblasti pedijatrije pružalo je Odjeljenje za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“. Odjeljenje za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagalo je sa 22 postelje.

Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Općoj „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ također sa 52 postelja.

U Psihijatrijskoj bolnici Kantona Sarajevo prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta iznosila je (54,92%).

Prosječna dužina liječenja u danima po jednom boravku za sve postelje u Kantonu Sarajevo u 2024 godini iznosila je 6 dana.

Stopa zauzetosti za sve bolničke postelje iznosila je 57,02%.

U 2024. godini broj bolničkih postelja na 1000 stanovnika za Kanton Sarajevo iznosi 4,84 skoro kao Evropski prosjek.

Na osnovu naprijed navedenog Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo daje sljedeće:

MIŠLJENJE

Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo prihvata Izvještaj o Zdravstvenom stanju stanovništva, odrednicama zdravlja i zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo u 2024. godini, pripremljenoj od strane JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo i dostavlja ga Vladi i Skupštini Kantona Sarajevo na usvajanje.

Prim. Mr scđ. dr med. Enis Hasanović

Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Adresa: dr. Mustafe Pintola br.1, 71210 Ilidža
Tel/fax: 033/627-889; 033/622-227
Web: <http://www.zzjzks.ba>
E-mail: info@zzjzks.ba

Sarajevo, 2025. godine

**ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA, ODREDNICE
ZDRAVLJA I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA U KANTONU
SARAJEVO U 2024. GODINI**

Sarajevo, 2025. godine

S a d r Ź a j

Osnovni podaci o Kantonu Sarajevo.....	4
Predgovor.....	5
1. Demografski pokazatelji stanovništva Kantona Sarajevo.....	6
1.1. Prikaz stanovništva Kantona Sarajevo po dobnim skupinama	6
1.2. Vitalno kretanje stanovništva Kantona Sarajevo.....	7
1.2.1. Natalitet.....	7
1.2.2. Mortalitet.....	8
1.2.3. Dojenačka smrtnost.....	9
1.2.4. Prirodni priraštaj.....	9
1.2.5. Fertilitet.....	12
1.3. Broj sklopljenih i razvedenih brakova.....	12
1.4. Socioekonomski pokazatelji.....	12
1.4.1. Zaposlenost.....	12
1.4.2. Stopa izdržavanog stanovništva.....	13
1.4.3. Pismenost odraslih.....	14
2. Zdravstveno stanje stanovništva Kantona Sarajevo.....	16
2.1. Morbiditet.....	16
2.1.1. Opći morbiditet	16
2.2. Morbiditet – prikaz po dobnim skupinama.....	18
2.2.1. Morbiditet djece ispod godine starosti	18
2.2.2. Morbiditet kod predškolske djece starosti 1-4 godine.....	19
2.2.3. Morbiditet kod školske djece starosti 5-14 godina.....	20
2.2.4. Morbiditet kod školske djece i omladine starosti 15-19 godina.....	21
2.2.5. Morbiditet kod stanovništva starosti 20-64 godine.....	22
2.2.6. Morbiditet kod stanovništva starosti 65 i više godina.....	23
2.3. Hronične nezarazne bolesti.....	25
2.4. Mentalno zdravlje.....	28
2.5. Reproktivno zdravlje žena.....	34
2.6. Oralno zdravlje.....	41
2.7. Traumatizam.....	52
2.7.1. Saobraćajni traumatizam.....	53
2.8. Zarazne bolesti i imunizacija.....	56
2.8.1. Kretanje zaraznih bolesti obaveznih prijavi.....	56
2.8.2. Zoonoze na području Kantona Sarajevo za 2024. godinu.....	64
2.8.3. Epidemije trovanja hranom.....	65
2.8.4. Imunizacija.....	65
2.8.5. Populacioni nadzor nad akutnim respiratornim infekcijama.....	72
2.8.6. Sentinel nadzor.....	76

3. Okoliš i zdravlje.....	79
3.1. Vodosnabdijevanje.....	79
3.1.1. Javna vodoopskrba.....	79
3.1.1.1. Vodovodni sistemi pod kontrolom JKP.....	80
3.1.1.1.1. JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo.....	80
3.1.1.1.2. JKP „Vodostan“ d.o.o. Ilijaš.....	81
3.1.1.1.3. JKP „Komunalac“ d.o.o. Hadžići.....	81
3.1.1.1.4. JKP „Trnovo“ d.o.o. Trnovo.....	82
3.1.1.2. Vodovodni sistemi pod kontrolom općinskih komunalnih službi.....	82
3.1.1.3. Kantonalna javna ustanova za zaštićena područja.....	83
3.1.2. Monitoring zdravstvene ispravnosti vode za piće.....	84
3.2. Bazenske vode.....	85
3.3. Upravljanje otpadom.....	87
3.3.1. Komunalni otpad.....	87
3.4. Kvalitet zraka.....	91
3.4.1. Monitoring kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo.....	91
3.4.1.1. Analiza mjerenja praćenih polutanata.....	94
4. Organizacija zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo.....	105
4.1. Kadar u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti.....	107
4.2. Djelatnost primarne zdravstvene zaštite (PZZ).....	110
4.2.1. Zdravstveni kadar u primarnoj zdravstvenoj djelatnosti.....	111
4.2.2. Obim rada i odabrani indikatori utilizacije rada.....	113
4.2.3. Porodična/obiteljska medicina.....	116
4.2.4. CBR - Centri za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju.....	118
4.2.5. CMZ - Centri za mentalno zdravlje.....	120
4.2.6. Djelatnost apoteka.....	121
4.3. Specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita.....	126
4.4. Bolnička zdravstvena zaštita.....	129
4.4.1. Hirurške discipline.....	131
4.4.2. Internističke discipline.....	135
4.4.3. Neuropsihijatrijske discipline.....	139
4.4.3.1. Psihijatrijske discipline.....	139
4.4.3.2. Neurološke discipline.....	143
4.4.4. Ginekologija i porodiljstvo.....	145
4.4.5. Pedijatrija.....	148
4.4.6. Ostale discipline.....	150
4.4.6.1. Anestezija i reanimacija.....	150
4.4.6.2. Bolnička urgentna medicina stacionarni segment.....	152
4.4.6.3. Fizijatrija i rehabilitacija.....	152
4.4.6.4. Onkologija.....	154
7. Preporuke.....	159

OSNOVNI PODACI O KANTONU SARAJEVO*

OSNOVNI PODACI	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
BROJ STANOVNIKA	421.555	419.918	419.543	420.287	421.531
POVRŠINA	1.276,9 km ²	1.276,9km ²	1.276,9km ²	1.276,9km ²	1.276,9km ²
GUSTINA NASELJENOSTI	330,14 st/ km ²	328,86 st/ km ²	328,56 st/ km ²	328,56 st/ km ²	330,12 st/ km ²
SJEDIŠTE KANTONA	Sarajevo	Sarajevo	Sarajevo	Sarajevo	Sarajevo
NATALITET	9,98‰	9,55‰	9,88‰	9,73‰	9,18‰
MORTALITET	12,46‰	14,86‰	11,53‰	9,75‰	9,38‰
OPĆI FERTILITET	39,91‰	38,22‰	39,53‰	38,92‰	36,70‰
DOJENAČKA SMRTNOST	5,47‰	4,23‰	6,51‰	5,87‰	4,65‰
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	-2,48‰	-5,31‰	-1,65‰	-0,02‰	-0,20‰

*Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku

PREDGOVOR

Zdravlje ljudi se razvija kao rezultat bioloških karakteristika svakog pojedinca, ali i aktivnosti mnogih sektora u društvu, zatim u cijeloj populaciji, kao i pojedinačnih i zajedničkih odluka i akcija, odnosno predstavlja rezultantu međusobnog djelovanja determinanti zdravlja, životnih događaja i individualnih izbora. Zdravstveno stanje, prema postojećim definicijama, predstavlja opis, odnosno procjenu zdravlja pojedinca, grupe ili cjelokupne populacije prema prihvaćenim standardima uz pomoć zdravstvenih indikatora. Procjena zdravstvenog stanja stanovništva se provodi kako bi se saznali najznačajniji zdravstveni problemi u određenoj populaciji ili populacionoj skupini i kako su zadovoljene zdravstvene potrebe stanovništva kroz organizaciju i djelatnost zdravstvene zaštite, te ciljeve zdravstvene politike.

Izvještaj „Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo u 2024. godini“ je zasnovan na podacima prikupljenim iz svih zdravstvenih ustanova na području Kantona Sarajevo koji omogućavaju uvid u organizaciju i kadrovsku strukturu u djelatnosti zdravstvene zaštite, zatim obim rada i iskorištenost zdravstvenih kapaciteta i pokazatelje zdravstvenog stanja stanovništva.

Cilj ovog Izvještaja je procijeniti zdravstveno stanje stanovništva Kantona Sarajevo i funkcionisanje zdravstvene zaštite čiji je osnov zadovoljavanje potreba i zahtjeva stanovništva za određenim vidovima zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo, te definisati prioritete u zdravstvenom sektoru radi očuvanja i unapređenja zdravlja stanovništva i poboljšanja funkcionisanja sistema zdravstvene zaštite.

U izradi ovog Izvještaja korištena je retrospektivna deskriptivno-statistička metoda na osnovu podataka dobijenih iz redovnih statističkih istraživanja prema Planu provođenja zdravstveno-statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH, a na osnovu Zakona o statistici u FBiH („Sl. novine Federacije BiH, br. 63/03 i 9/09“) i drugih podataka relevantnih za izradu Izvještaja od ustanova koje provode određena statistička istraživanja. To su: podaci Federalnog zavoda za statistiku o stanovništvu Kantona Sarajevo i vitalnom kretanju stanovništva Kantona Sarajevo, te podaci MUP-a Kantona Sarajeva o saobraćajnom traumatizmu. Analiza pojedinih segmenata ovog Izvještaja urađena je prema dostupnim zdravstvenim indikatorima preporučenim od SZO. Određeni indikatori su komparirani i sa indikatorima iz baze podataka EUROSTAT-a tako da Izvještaj predstavlja pored standardnog analitičko-statističkog pristupa i istraživačko-analitički dokument koji je integrisao određene istraživačke pristupe u javnom zdravstvu.

Izvještaj “Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo u 2024. godini” je programska aktivnost Radne jedinice za socijalnu medicinu sa organizacijom zdravstva, zdravstvenom statistikom i informatikom J.U. Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo. Analize i izračunavanje indikatora, kao i komparativni i trendovski prikazi u tabelama i grafikonima su primarno pripremljeni u Radnoj jedinici za socijalnu medicinu sa organizacijom zdravstva, zdravstvenom statistikom i informatikom, dok su dijelovi o zaraznim bolestima i imunizaciji pripremljeni u Radnoj jedinici za epidemiologiju. Analize koje se odnose na Okoliš i zdravlje su izrađene u Radnoj jedinici za zaštitu i unapređenje životne sredine.

1. DEMOGRAFSKI POKAZATELJI STANOVNIŠTVA KANTONA SARAJEVO

1.1. PRIKAZ STANOVNIŠTVA KANTONA SARAJEVO PO DOBNIM SKUPINAMA

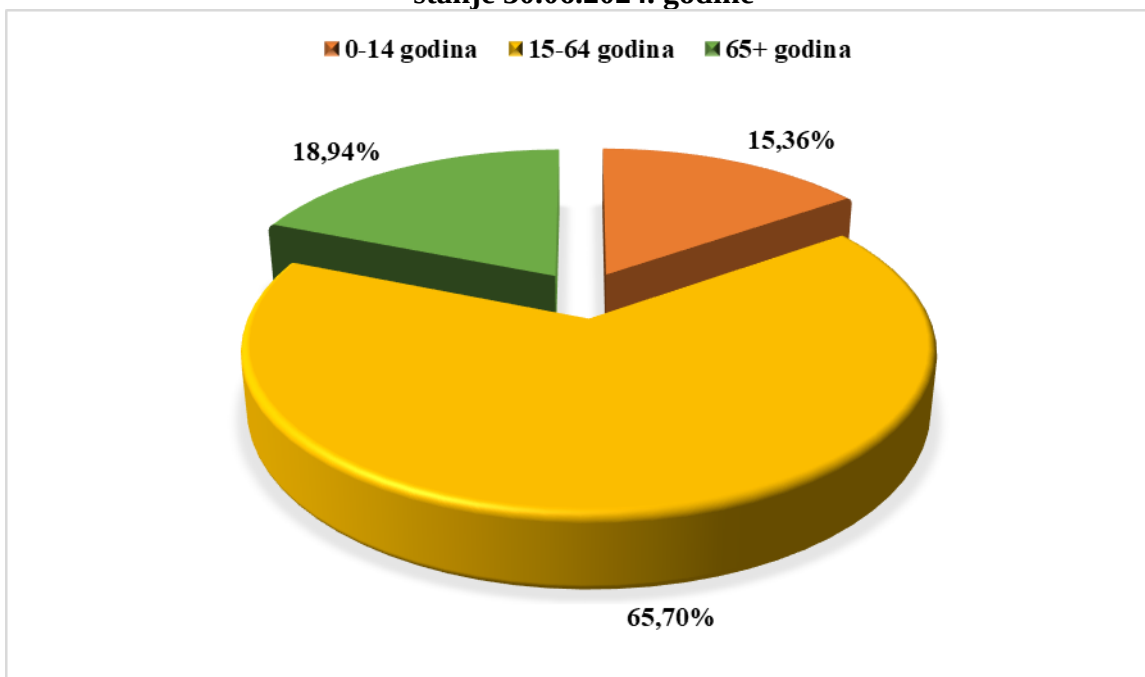
Kanton Sarajevo je jedan od deset kantona na području Federacije Bosne i Hercegovine, koji se prostire na površini od 1.276,90km² sa devet općina i sa relativnom gustom naseljenosti od 330,12 stanovnika po km².

Površina četiri gradske općine čini samo 11,08% ukupne površine Kantona Sarajevo, ali sa relativnom gustom naseljenosti od 1.918,89 stanovnika na km², dok područje ostalih pet općina Kantona Sarajevo čini 88,92% ukupne površine Kantona Sarajevo, ali sa izrazito manjom gustom naseljenosti od 132,15 stanovnika na km².

Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku, ukupan broj stanovnika u 2024. godini na području Kantona Sarajevo je iznosio 421.531, od čega su 64.769 ili 15,36% djeca starosti 0-14 godina, 276.928 ili 65,70% stanovništvo starosti 15-64 godine i 79.834 ili 18,94% osobe starosti 65 i više godina.

Prema biološkom tipu, stanovništvo Kantona Sarajevo spada u regresivni tip stanovništva, u kojem je kontingent djece, odnosno potomaka (0-14 godina) znatno manji u odnosu na kontingent starog stanovništva odnosno predaka (50 i više godina).

Grafikon 1. Starosna struktura stanovništva Kantona Sarajevo, stanje 30.06.2024. godine

**Tabela 1. Procjena broja stanovnika u Kantonu Sarajevo,
pregled po općinama i starosnim grupama* (stanje 30.06.2024. god.)**

OPĆINA	UKUPNO	STAROSNE GRUPE		
		0-14 godina	15-64 godina	65+ godina
Centar	51.919	8.031	32.440	11.448
Hadžići	24.526	3.924	16.650	3.952
Ilidža	72.818	11.230	49.436	12.152
Ilijaš	21.124	3.573	14.214	3.337
Novi Grad	123.568	18.723	81.829	23.016
Novo Sarajevo	62.463	9.470	40.003	12.990
Stari Grad	33.534	4.556	21.018	7.960
Trnovo	1.772	241	1.035	496
Vogošća	29.807	5.021	20.303	4.483
S V E G A	421.531 100,00%	64.769 15,36%	276.928 65,70%	79.834 18,94%

**Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku*

1.2. VITALNO KRETANJE STANOVNIŠTVA KANTONA SARAJEVO

1.2.1. Natalitet

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2024. godini na području Kantona Sarajevo ukupno je živorođeno 3.868 djece, što je za 5,40% manje u odnosu na 2023. godinu kada je živorođeno 4.089 djece. Primjetan je znatan pad broja živorođene djece u Kantonu Sarajevo u zadnjih nekoliko godina, te je prvi puta u zadnjih 20 godina u Kantonu Sarajevo zabilježeno manje od 4.000 živorođene djece. Gledajući zadnje godine, ovaj je broj u 2022. godini iznosio 4.146, u 2021. godini je iznosio 4.093, u 2020. je iznosio 4.206, u 2019. godini 4.320, u 2018. godini 4.528, a u 2017. godini 4.754.

U odnosu na 2017. godinu, u Kantonu Sarajevo u 2024. godini broj živorođene djece se smanjio za 886, što predstavlja pad od 18,64%.

Vrijednost stope nataliteta u 2024. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 9,18‰, i nalazi se u kategoriji niskog nataliteta (ispod 14,00‰).

U Kantonu Sarajevo i dalje se registruju određene razlike u visini vrijednosti stopa nataliteta između pojedinih općina čime četiri gradske općine imaju manje stope nataliteta od ostalih pet općina u kantonu. Stope nataliteta općina u Kantonu Sarajevo su sljedeće: Stari Grad (7,57%), Novo Sarajevo (8,65%), Novi Grad (8,72%), Centar (9,23%), Vogošća (9,49%), Hadžići (9,50%), Ilidža (10,11%), Trnovo (10,16%) i Ilijaš (11,69%).

1.2.2. Mortalitet

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj umrlih stanovnika Kantona Sarajevo registrovanih u 2024. godini, iznosi 3.952, što je manje za 3,56% u odnosu na 2023. godinu kada je registrovano 4.098 umrlih osoba, odnosno 18,33% manje u odnosu na 2022. godinu kada je registrovano 4.839 umrlih stanovnika Kantona Sarajevo. Vrijednost stope mortaliteta u 2024. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 9,38%. Analizirajući spolnu strukturu umrlih, na području Kantona Sarajevo umrlo je 1.904 muškarca (48,18% svih umrlih) odnosno 2.048 žena (51,82% svih umrlih).

Mortalitet stanovništva Kantona Sarajevo u posljednjih pet godina ima vrijednost stope općeg mortaliteta iznad 9,00%, što predstavlja srednje povišenu stopu općeg mortaliteta.

Također, postoje razlike u visini stope općeg mortaliteta između pojedinih općina. Tako najveću stopu općeg mortaliteta imaju općine: Trnovo (23,14%), Centar (12,71%), Stari Grad (12,41%), Novo Sarajevo (9,56%), dok najnižu stopu općeg mortaliteta imaju općine Vogošća (7,15%), Ilidža (7,23%), Ilijaš (8,10%), Novi Grad (8,89%) i Hadžići (9,34%).

Vodeći uzroci smrti u ukupnom stanovništvu Kantona Sarajevo u 2024. godini prema grupama oboljenja u MKB 10 (Međunarodna klasifikacija bolesti i srodnih zdravstvenih problema, 10 revizija) su bili:

1. Oboljenja cirkulatornog sistema I₀₀-I₉₉ (1.728 umrlih ili 43,72% svih umrlih),
2. Maligne neoplazme C₀₀-C₉₇ (1.011 umrlih ili 25,58% svih umrlih),
3. Endokrina i metabolička oboljenja sa poremećajima u ishrani E₀₀-E₉₀ (280 umrlih ili 7,09% svih umrlih),
4. Oboljenja respiratornog sistema J₀₀-J₉₉ (195 umrlih ili 4,93% svih umrlih),
5. Bolesti probavnog sistema K₀₀-K₉₃ (91 umrla ili 2,30% svih umrlih).

Pojedinačna oboljenja koja su najčešće ugrožavala život stanovnika Kantona Sarajevo u 2024. godini su bila:

1. Moždani udar I₆₃ (463 umrlih ili 11,72% svih umrlih),
2. Hronična ishemična oboljenja srca I₂₅ (361 umrla ili 9,13% svih umrlih),
3. Akutni infarkt miokarda I₂₁ (277 umrlih ili 7,01% svih umrlih),
4. Maligna neoplazma bronha i pluća C₃₄ (274 umrla ili 6,93% svih umrlih),
5. Inzulino neovisni diabetes mellitus E₁₁ (266 umrlih ili 6,73% svih umrlih).

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo već duži vremenski period prati i analizira mortalitet stanovništva na području Kantona Sarajevo prema indikatorima preporučenim od strane SZO. Detaljni podaci o mortalitetu stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini predmet su druge publikacije J.U. Zavod za javno zdravstvo pod nazivom „Mortalitet stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini“ čiji završetak je planiran do kraja 2025. godine.

1.2.3. Dojenačka smrtnost

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku broj registrovane umrle dojenčadi u 2024. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 18.

Vrijednost stope dojenačke smrtnosti u Kantonu Sarajevo je iznosila 4,65 ‰ u 2024. godini. Prema posljednjim ažuriranim podacima Eurostat-a, stopa dojenačke smrtnosti u 28 zemalja EU u 2022. godini je iznosila 3,4‰, dok je u zemljama u okruženju ona iznosila: Hrvatska (4,2‰), Srbija (4,0‰), Albanija (6,5‰), Bugarska (4,8‰), Slovenija (2,4‰), Slovačka (5,4‰).

Vodeći uzrok smrti u dojenačkom periodu u 2024. godini su bili poremećaji vezani za kraću trudnoću i malu tjelesnu težinu novorođenčeta koji nisu drugdje klasificirani P₀₇ (7 umrle dojenčadi ili 38,89% sve umrle dojenčadi).

1.2.4. Prirodni priraštaj

U posljednjih pet godina na području Kantona Sarajevo vrijednosti stope prirodnog priraštaja kretale su se od -0,25‰ u 2019. godini, -2,48‰ u 2020. godini, -5,31‰ u 2021. godini, -1,65‰ u 2022. godini i -0,02‰ u 2023. godini.

Vrijednost stope prirodnog priraštaja stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini iznosi -0,20‰.

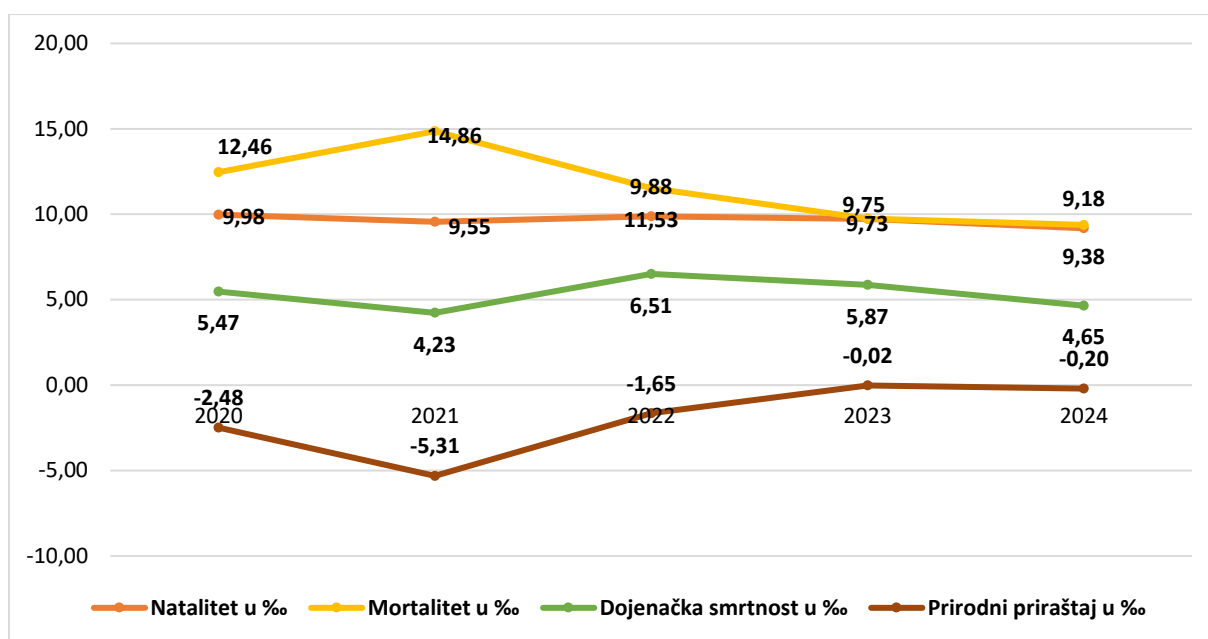
U 2024. godini pet općina na području Kantona Sarajevo je imalo negativan prirodni priraštaj stanovništva, i to četiri gradske općine i Trnovo, što znači da su ove općine u Kantonu Sarajevo u 2024. godini imale veći broj umrlih od broja živorođenih. Stope prirodnog priraštaja općina Kantona Sarajevo u 2024. godini su: Trnovo (-12,98‰), Stari Grad (-4,84‰), Centar (-3,48‰), Novo Sarajevo (-0,91‰), Novi Grad (-0,17‰), Hadžići (0,16‰), Vogošća (2,34‰), Ilidža (2,88‰) i Ilijaš (3,59‰).

Vitalni index predstavlja koeficijent prirodnog kretanja stanovništva i ukazuje na njegovu vitalnost. U 2024. godini u Kantonu Sarajevo vitalni index ima vrijednost u iznosu od 0,98 što ukazuje da je broj živorođenih manji, ali gotovo jednak broju umrlih.

**Tabela 2. Prirodno kretanje stanovništva u Kantonu Sarajevo,
period 2020-2024. godina**

GODINA	NATALITET u ‰	MORTALITET u ‰	DOJENAČKA SMRTNOST u ‰	PRIRODNI PRIRAŠTAJ u ‰
2020.	9,98	12,46	5,47	-2,48
2021.	9,55	14,86	4,23	-5,31
2022.	9,88	11,53	6,51	-1,65
2023.	9,73	9,75	5,87	-0,02
2024.	9,18	9,38	4,65	-0,20

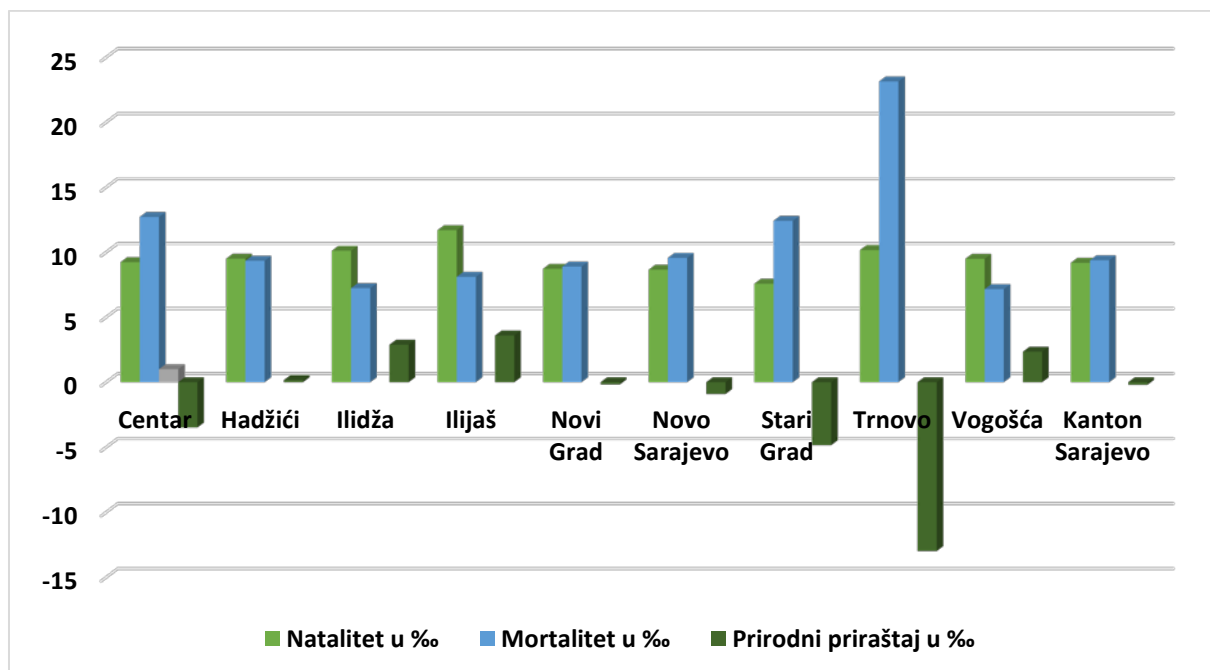
**Grafikon 2. Prirodno kretanje stanovništva u Kantonu Sarajevo,
period 2020-2024. godina**

**Tabela 3. Prirodno kretanje stanovništva u Kantonu Sarajevo u 2024. godini,
pregled po općinama**

OPĆINA	NATALITET ‰	OPĆI MORTALITET ‰	PRIRODNI PRIRAŠTAJ ‰
Centar	9,23	12,71	-3,48
Hadžići	9,50	9,34	0,16
Ilidža	10,11	7,23	2,88
Ilijaš	11,69	8,10	3,59
Novi Grad	8,72	8,89	-0,17
Novo Sarajevo	8,65	9,56	-0,91
Stari Grad	7,57	12,41	-4,84
Trnovo	10,16	23,14	-12,98
Vogošća	9,49	7,15	2,34
KANTON SARAJEVO	9,18	9,38	-0,20

**Grafikon 3. Prirodno kretanje stanovništva u Kantonu Sarajevo u 2024. godini,
pregled po općinama**

1.2.5. Fertilitet

Fertilitet u demografiji predstavlja broj živorođene djece u odnosu na broj žena u reproduktivnom periodu. Pojam reproduktivni period, ili period prokreacije, označava u životu žene onaj period kad je ona fiziološki sposobna sudjelovati u reprodukciji. U nauci se danas smatra da je reproduktivni period u životu žene period od 15. do 49. godine života.

Stopa fertiliteta u 2024. godini u Kantonu Sarajevo iznosi 36,70‰ i nešto je niža u odnosu na 2023. godinu kada je iznosila 38,92‰.

1.3. Broj sklopljenih i razvedenih brakova

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u 2024. godini u Kantonu Sarajevo sklopljen je 2.121 brak. Broj ukupno sklopljenih brakova pokazuje blagi pad u odnosu na 2023. godinu od 4,50%. Broj zaključenih brakova na 1.000 stanovnika, odnosno stopa nupcijaliteta u 2024. godini iznosi 5,03‰.

U Kantonu Sarajevo u 2024. godini razvedeno je 265 brakova. Broj razvedenih brakova na 1.000 stanovnika, odnosno stopa divorcijaliteta u 2024. godini iznosi 0,63‰ dok je stopa razvedenih brakova na 1.000 sklopljenih iznosila 124,94.

1.4. Socioekonomski pokazatelji

1.4.1. Zaposlenost

U decembru 2024. godine na evidenciju Javne ustanove „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ bilo je evidentirano 47.747 nezaposlenih osoba, što je za 6,80% manje u odnosu na decembar 2023. godine (51.232). Učešće žena, u ukupnom broju registrovanih nezaposlenih osoba, je 29.432 ili 61,64%, dok je taj procent u 2023. godini iznosio 61,59%.

U Kantonu Sarajevo, na kraju 2024. godine, stopa nezaposlenosti je iznosila 24,01%.

Tabela 4. Prikaz strukture zaposlenog i nezaposlenog stanovništva u 2024. godini u Kantonu Sarajevo

Općina	Radno aktivno stanovništvo	Zaposlene osobe	Registrovane nezaposlene osobe	Stopa nezaposlenosti
Centar	32.440	20.519	5.577	21,37
Hadžići	16.650	8.489	3.816	31,01
Ilidža	49.436	23.708	8.093	25,45
Ilijaš	14.214	6.584	3.669	35,78
Novi Grad	81.829	43.419	13.058	23,12
Novo Sarajevo	40.003	24.174	5.511	18,56
Stari Grad	21.018	12.844	4.171	24,51
Trnovo	1.035	972	355	26,75
Vogošća	20.303	10.434	3.497	25,10
Ukupno KS	276.928	151.143	47.747	24,01

*Podaci na datum 31.12.2024. godine

Prosjek neto plata isplaćenih u decembru 2024. godini u Kantonu Sarajevo iznosio je 1.793 KM i najveći je od svih kantona u Federaciji BiH. Najmanji prosjek neto isplaćenih plata u Federaciji BiH ima Srednjobosanski kanton (1.161 KM) dok je taj iznos u Federaciji 1.428 KM.

1.4.2. Stopa izdržavanog stanovništva

U ekonomiji, demografiji i sociologiji stopa izdržavanog stanovništva predstavlja odnos stanovništva koji ne pripada kontigentu radne snage (starosne podgrupe od 0-14 godina starosti i starosti 65 godina i više) i onih koji su aktivna radna snaga (15-64 godine) i oslikava mjeru pritiska na produktivni dio populacije. Najznačajnije implikacije demografskih promjena na nacionalnom nivou odnose se prije svega na sistem zarada i penzija. Ukoliko se smanjuje odnos aktivne radne snage u odnosu na izdržavano stanovništvo, tada se povećava pritisak na radno sposobno stanovništvo da „zaradi“ za izdržavanu populaciju.

U Kantonu Sarajevo, stopa izdržavanog stanovništva već duži period ima visoku vrijednost i u 2024. godini je iznosila 52,22%.

Stopa efektivne ekonomske ovisnosti starijih osoba je mnogo osjetljiviji socioekonomski indikator i pokazuje koliko neaktivnih osoba starosti 65 godina i više dolazi na 100 zaposlenih osoba. Ova stopa je također visoka u Kantonu Sarajevo i u 2024. godini iznosi 52,82%. Prema podacima Eurostat-a vrijednost ove stope u 2024. godini u EU iznosila je 33,9% (36,6% Hrvatska, 34,3% Slovenija, 31,9% Mađarska, 30,2% Austrija).

1.4.3. Pismenost odraslih

Prema popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u BiH iz 2013. godine, pismena osoba je ona koja može s razumijevanjem pročitati i napisati kratku, jednostavnu izjavu o svom svakodnevnom životu, u suprotnom osoba je nepismena. Prema podacima ovog popisa u 2013. godini u Federaciji BiH je bilo 2,63% nepismenih, od ukupnog broja osoba starosti deset godina i više. Prema podacima iz posljednjih popisa u susjednim zemljama, u Srbiji je nepismenih 1,96%, u Hrvatskoj 0,8%, a u Crnoj Gori je 1,5%. Kada je u pitanju Kanton Sarajevo, prema podacima iz 2013. godine procent nepismenog stanovništva starosti 10 godina i više je bio 1,70%, a analizirajući spolnu strukturu 0,43% muškaraca je bilo nepismeno dok je taj procent kod žena osjetno veći i iznosi 2,81%.

Tokom popisa iz 2013. godine po prvi put u BiH prikupljeni su i podaci o kompjuterskoj pismenosti stanovništva. Od ukupno 3.180.115 osoba starost deset godina i više kompjuterski nepismenih osoba je bilo 1.229.972 ili 38,7%. U Kantonu Sarajevo kompjuterski nepismenog stanovništva u 2013. godini je bilo 30,6%.

ZAKLJUČCI

- *Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku, ukupan broj stanovnika u 2024. godini na području Kantona Sarajevo je iznosio 421.531, od čega su 64.769 ili 15,36% djeca starosti 0-14 godina, 276.928 ili 65,70% stanovništvo starosti 15-64 godine i 79.834 ili 18,94% osobe starosti 65 i više godina.*
- *Vrijednost stope nataliteta u 2024. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 9,18‰, i nalazi se u kategoriji niskog nataliteta (ispod 14,00‰).*
- *Vrijednost stope mortaliteta u 2024. godini na području Kantona Sarajevo iznosi 9,38‰. Analizirajući spolnu strukturu umrlih, na području Kantona Sarajevo umrlo je 1.904 muškarca (48,18% svih umrlih) odnosno 2.048 žena (51,82% svih umrlih).*
- *Vrijednost stope dojenačke smrtnosti u Kantonu Sarajevo je iznosila 4,65 ‰ u 2024. godini.*
- *Vrijednost stope prirodnog priraštaja stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini iznosi 0,20‰.*
- *Stopa fertiliteta u 2024. godini u Kantonu Sarajevo iznosi 36,70‰ i nešto je niža u odnosu na 2023. godinu kada je iznosila 38,92‰.*
- *Broj zaključenih brakova na 1.000 stanovnika, odnosno stopa nupcijaliteta u 2024. godini iznosi 5,03‰.*
- *Broj razvedenih brakova na 1.000 stanovnika, odnosno stopa divorcijaliteta u 2024. godini iznosi 0,63‰ dok je stopa razvedenih brakova na 1.000 sklopljenih iznosila 124,94.*
- *U Kantonu Sarajevo, na kraju 2024. godine, stopa nezaposlenosti je iznosila 24,01%.*
- *Prosjek neto plata isplaćenih u decembru 2024. godini u Kantonu Sarajevo iznosio je 1.793 KM i najveći je od svih kantona u Federaciji BiH.*
- *U Kantonu Sarajevo, stopa izdržavanog stanovništva već duži period ima visoku vrijednost i u 2024. godini je iznosila 52,22%.*
- *Stopa efektivne ekonomske ovisnosti starijih osoba je također visoka u Kantonu Sarajevo i u 2024. godini iznosi 52,82%.*
- *Prema podacima cenzusa iz 2013. godine procent nepismenog stanovništva u Kantonu Sarajevo starosti 10 godina i više je bio 1,70%, a analizirajući spolnu strukturu 0,43% muškaraca je bilo nepismeno dok je taj procent kod žena osjetno veći i iznosi 2,81%. Prema istom izvoru, u Kantonu Sarajevo kompjuterski nepismenog stanovništva u 2013. godini je bilo 30,6%.*

2. ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA KANTONA SARAJEVO

2.1. MORBIDITET

Zdravstveni indikatori o obolijevanju su jedan od osnovnih instrumenata kojim se procjenjuje zdravstveno stanje stanovništva. Za procjenu zdravstvenog stanja stanovništva Kantona Sarajevo koriste se podaci o morbiditetu registrovanom u ambulantno-polikliničkoj djelatnosti primarne zdravstvene zaštite na području Kantona Sarajevo.

Morbidity stanovništva Kantona Sarajevo u ovom analitičkom dokumentu prikazan je kao opći morbiditet koji se odnosi na obolijevanje sveukupnog stanovništva u Kantonu Sarajevo i kao specifični morbiditet, odnosno morbiditet po dobnim i nozološkim grupama.

2.1.1. Opći morbiditet

Vodeća oboljenja stanovništva u okviru općeg morbiditeta u Kantonu Sarajevo u 2024. godini su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva sa ukupno 182.784 registrovana oboljenja, hipertenzivna oboljenja sa ukupno 42.310 registrovana oboljenja, akutni bronhitis i bronhiolitis sa ukupno 40.893 registrovana oboljenja, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida sa 31.874 registrovana oboljenja, oboljenja oka i adneksa sa 24.964 registrovana oboljenja, cistitis sa 21.173 registrovana oboljenja, infekcije kože i potkožnog tkiva sa 20.254 registrovana oboljenja, druga oboljenja crijeva i peritoneuma sa 18.612 registrovanih oboljenja, druge dorzopatije sa 18.000 registrovanih oboljenja, druga oboljenja kože i potkožnog tkiva sa 16.331 registrovana oboljenja, i ostala oboljenja i stanja evidentirana su kod ukupno 354.602 registrovana oboljenja.

U okviru navedenog evidentirano je ukupno 771.797 oboljenja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području Kantona Sarajevo što je povećanje od 14.55% u odnosu na 2023. godinu (673.741 registrovana oboljenja), a broj oboljenja na 10.000 stanovnika je 18.309,38‰.

**Tabela 5. Vodeća oboljenja stanovništva Kantona Sarajevo
registrovana u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u 2024. godini***

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja prema 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture	Broj oboljenja na 10.000 stanovnika
1.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J ₀₀ -J ₀₆)	182.784	23,68	4336,19
2.	Hipertenzivna oboljenja (I ₁₀ -I ₁₅)	42.310	5,48	1003,72
3.	Akutni bronhitis, bronhiolitis (J ₂₀ -J ₂₁)	40.893	5,30	970,11
4.	Otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida (H ₆₅ -H ₇₅)	31.874	4,13	756,15
5.	Oboljenja oka i adneksa (H ₀₀ -H ₅₉ izuzev H ₂₅ -H ₂₈ , H ₄₀ -H ₄₂ , H ₅₂)	24.964	3,23	592,22
6.	Cistitis (N ₃₀)	21.173	2,74	502,29
7.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L ₀₀ -L ₀₈)	20.254	2,62	480,49
8.	Druga oboljenja crijeva i peritoneuma (K ₅₂ -K ₅₅ , K ₅₇ -K ₆₇)	18.612	2,41	441,53
9.	Druge dorzopatije (M ₄₀ -M ₄₉ , M ₅₂ -M ₅₄)	18.000	2,33	427,01
10.	Druga oboljenja kože i potkožnog tkiva (L ₁₀ -L ₃₀ , L ₄₂ -L ₄₅ , L ₅₅ -L ₉₉)	16331	2,12	387,42
	Ostala oboljenja i stanja	354.602	45,94	8412,24
	UKUPNO	771.797	100,00%	18.309,38‰

*Podaci dobiveni iz Izvještaja o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br. 30-Z-UOB) za 2024. godinu

2.2. MORBIDITET – PRIKAZ PO DOBNIM SKUPINAMA

2.2.1. Morbiditet djece ispod godine starosti

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske djece registrovano je ukupno 36.275 oboljenja kod djece starosti ispod godine dana života. U redoslijedu pet vodećih oboljenja kod ove populacione skupine nalaze se sljedeća oboljenja: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, akutni bronhitis i bronhiolitis, infekcije kože i potkožnog tkiva, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida, te oboljenja oka i adneksa.

U strukturi svih registrovanih oboljenja kod ove populacione skupine akutne infekcije gornjih respiratornih puteva zastupljene su sa 47,83% ili 17.352 oboljenja, zatim slijede akutni bronhitis i bronhiolitis sa 11,98% (4.346 oboljenje), infekcije kože i potkožnog tkiva sa 6,83% (2.479 oboljenja), otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida sa 5,68% (2.059), oboljenja oka i adneksa oka sa 5,59% (2.027), dok su ostala oboljenja zastupljena sa 22,09% (8012).

**Tabela 6. Vodeća oboljenja registrovana kod djece ispod godine dana života
u Kantonu Sarajevo u 2024. godini**

Redni broj	Naziv oboljenja-stanja prema MKB 10.	Broj oboljenja	Indeks strukture
1.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J ₀₀ -J ₀₆)	17.352	47,83
2.	Akutni bronhitis, bronhiolitis (J ₂₀ -J ₂₁)	4.346	11,98
3.	Infekcije kože i potkožnog tkiva (L ₀₀ -L ₀₈)	2.479	6,83
4.	Otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida (H ₆₅ -H ₇₅)	2.059	5,68
5.	Oboljenja oka i adneksa (H ₀₀ -H ₅₉ izuzev H ₂₅ -H ₂₈ , H ₄₀ -H ₄₂ , H ₅₂)	2.027	5,59
	Ostala oboljenja, stanja	8.012	22,09
U K U P N O		36.275	100,00%

2.2.2. Morbiditet kod predškolske djece starosti od 1- 4 godine

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu predškolske djece registrovano je ukupno 98.619 oboljenja kod djece starosti od 1 - 4 godine. U strukturi pet vodećih oboljenja kod ove populacione skupine nalaze se sljedeća oboljenja: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva sa ukupno 47.640 registrovana oboljenja i indeksom strukture od 48,31%, zatim akutni bronhitis i bronhiolitis sa ukupno 8.628 registrovana oboljenja i indeksom strukture 8,75%, druga oboljenja crijeva i peritoneuma sa ukupno 7.868 registrovana oboljenja i indeksom strukture 7,98%, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida sa ukupno 6.093 registrovana oboljenja i indeksom strukture 6,18%, oboljenja oka i adneksa sa ukupno 4.159 registrovana oboljenja i indeksom strukture 4,22%, i ostalih oboljenja i stanja ukupno 24.231 oboljelih sa indeksom strukture 24,57%.

Tabela 7. Vodeća oboljenja registrovana kod djece predškolskog uzrasta starosti od 1- 4 godine u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	Naziv oboljenja-stanja prema MKB 10.	Broj oboljenja	Indeks strukture
1.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J00-J06)	47.640	48,31
2.	Akutni bronhitis, bronhiolitis (J20-J21)	8.628	8,75
3.	Druga oboljenja crijeva i peritoneuma (K52-K55, K57-K67)	7.868	7,98
4.	Otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida (H65-H75)	6.093	6,18
5.	Oboljenja oka i adneksa (H00-H59 izuzev H25-H28, H40-H42, H52)	4.159	4,22
Ostala oboljenja i stanja		24.231	24,57
U K U P N O		98.619	100,00%

2.2.3. Morbiditet kod školske djece starosti od 5 - 14 godina

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu školske djece starosti od 5-14 godina registrovano je ukupno 137.265 oboljenja. Kao pet vodećih oboljenja registrovana su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva sa indeksom strukture od 44,30% (60.802), akutni bronhitis i bronhiolitis sa indeksom strukture od 7,67% (10.522), otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida sa indeksom strukture od 5,45% (7.482), druga oboljenja crijeva i peritoneuma sa indeksom strukture od 5,26% (7.222), oboljenja oka i adneksa sa indeksom strukture od 4,72% (6.474), te ostala oboljenja i stanja sa indeksom strukture 32,61% (44.763) od ukupno 137.265 registriranih oboljenja u ovoj populacionoj skupini.

Tabela 8. Vodeća oboljenja registrovana kod školske djece starosti od 5-14 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja prema 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture
1.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J ₀₀ -J ₀₆)	60.802	44,30
2.	Akutni bronhitis, bronhiolitis (J ₂₀ -J ₂₁)	10.522	7,67
3.	Otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida (H ₆₅ -H ₇₅)	7.482	5,45
4.	Druga oboljenja crijeva i peritoneuma (K ₅₂ -K ₅₅ , K ₅₇ -K ₆₇)	7.222	5,26
5.	Oboljenja oka i adneksa (H ₀₀ -H ₅₉ izuzev H ₂₅ -H ₂₈ , H ₄₀ -H ₄₂ , H ₅₂)	6.474	4,72
	Ostala oboljenja, stanja	44.763	32,61
	UKUPNO	137.265	100,00%

2.2.4. Morbiditet kod školske djece i omladine starosti od 15-19 godina

U toku 2024. godine u službama za zdravstvenu zaštitu školske djece i omladine registrovano je ukupno 29.174 oboljenja. U redoslijedu pet vodećih oboljenja kod ove populacione skupine nalaze se sljedeća oboljenja: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva sa 8.404 registrovana oboljenja sa indeksom strukture 28,81%, dijareja i gastroenteritis vjerovatno infektivnog porijekla sa ukupno 2.172 registrovana oboljenjem sa indeksom strukture 7,44%, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida sa ukupno 2.097 registrovana oboljenja sa indeksom strukture 7,19%, akutni bronhitis i bronhiolitis sa ukupno 1.557 registrovana oboljenja i indeksom strukture 5,34%, druga oboljenja gornjeg respiratornog trakta sa ukupno 1.309 registrovana oboljenja i indeksom strukture 4,49%, dok je ostalih oboljenja i stanja evidentirano ukupno 13.635 sa indeksom strukture 46,74%.

Tabela 9. Vodeća oboljenja registrovana kod školske djece i omladine starosti od 15-19 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja prema 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture
1.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J ₀₀ -J ₀₆)	8.404	28,81
2.	Dijareja i gastroenteritis vjerovatno infektivnog porijekla (A ₀₉)	2.172	7,44
3.	Otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida (H ₆₅ -H ₇₅)	2.097	7,19
4.	Akutni bronhitis, bronhiolitis (J ₂₀ -J ₂₁)	1.557	5,34
5.	Druga oboljenja gornjeg respiratornog trakta (J ₃₀ -J ₃₄ , (osim J ₃₂), J ₃₆ -J ₃₉)	1.309	4,49
	Ostala oboljenja, stanja	13.635	46,74
	UKUPNO	29.174	100,00%

2.2.5. Morbiditet kod stanovništva starosti od 20 - 64 godine

U toku 2024. godine registrovano je ukupno 337.509 oboljenja kod stanovništva starosti od 20-64 godine. Pet vodećih oboljenja kod ove populacione skupine su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva sa ukupno 40.319 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 11,95%, hipertenzivna oboljenja sa ukupno 25.969 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 7,69%, akutni bronhitis i bronhiolitis sa ukupno 13.330 registrovanih oboljenja i indeksom strukture od 3,95%, druge dorzopatije sa ukupno 13.315 registrovanih oboljenja i indeksom strukture od 3,95%, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida kod ukupno 11.370 registrovanih oboljenja i indeksom strukture od 3,37%, dok je ostalih oboljenja i stanja evidentirano ukupno 233.206 kod ove populacione skupine sa indeksom strukture 69,10%.

Tabela 10. Vodeća oboljenja registrovana kod stanovništva starosti od 20-64 godine u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja prema 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture
1.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J ₀₀ -J ₀₆)	40.319	11,95
2.	Hipertenzivna oboljenja (I ₁₀ -I ₁₅)	25.969	7,69
3.	Akutni bronhitis, bronhiolitis (J ₂₀ -J ₂₁)	13.330	3,95
4.	Druge dorzopatije (M ₄₀ -M ₄₉ , M ₅₂ -M ₅₄)	13.315	3,95
5.	Otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida (H ₆₅ -H ₇₅)	11.370	3,37
	Ostala oboljenja, stanja	233.206	69,10
	UKUPNO	337.509	100,00%

2.2.6. Morbiditet kod stanovništva starosti 65 i više godina

U toku 2024. godine registrovano je ukupno 132.955 oboljenja kod stanovništva starosti 65 i više godina. Pet vodećih oboljenja kod ove populacione skupine su: hipertenzivna oboljenja sa ukupno 16.275 registrovana oboljenja i indeksom strukture 12,24%, akutne infekcije gornjih respiratornih puteva sa ukupno 8.267 registrovana oboljenja i indeksom strukture 6,22%, inzulino-neovisni dijabetes mellitus sa ukupno 6.431 registrovano oboljenja i indeksom strukture 4,84%, cistitis sa ukupno 5.454 registrovana oboljenja i indeksom strukture 4,10%, inzulino-ovisni diabetes mellitus sa ukupno 4.056 registrovana oboljenja i indeksom strukture 3,05%, dok je ostalih oboljenja i stanja evidentirano ukupno 92.472 kod osoba ove populacione skupine sa indeksom strukture 69,55%.

Tabela 11. Vodeća oboljenja registrovana kod stanovništva starosti 65 i više godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja prema 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture
1.	Hipertenzivna oboljenja (I ₁₀ -I ₁₅)	16.275	12,24
2.	Akutne infekcije gornjih respiratornih puteva (J ₀₀ -J ₀₆)	8.267	6,22
3.	Inzulino-neovisni dijabetes mellitus (E ₁₁)	6.431	4,84
4.	Cistitis (N ₃₀)	5.454	4,10
5.	Inzulino-ovisni dijabetes mellitus (E ₁₀)	4.056	3,05
	Ostala oboljenja, stanja	92.472	69,55
	UKUPNO	132.955	100,00%

ZAKLJUČCI

- *Vodećih 5 oboljenja stanovništva u okviru općeg morbiditeta u Kantonu Sarajevo u 2024. godini su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, hipertenzivna oboljenja, akutni bronhitis i bronhiolitis, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida, te oboljenja oka i adneksa.*
- *Vodeća oboljenja registrovana kod djece ispod godine dana života u Kantonu Sarajevo u 2024. godini su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, akutni bronhitis i bronhiolitis, infekcije kože i potkožnog tkiva, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida, te oboljenja oka i adneksa oka.*
- *U strukturi pet vodećih oboljenja kod predškolske djece starosti 1-4 godine nalaze se sljedeća oboljenja: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, akutni bronhitis i bronchiolitis, oboljenja crijeva i peritoneuma, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida, te oboljenja oka i adneksa.*
- *Pet vodećih oboljenja kod školske djece starosti 5-14 godina su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, akutni bronhitis i bronhiolitis, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida, druga oboljenja crijeva i peritoneuma, te oboljenja oka i adneksa.*
- *U redoslijedu pet vodećih oboljenja kod školske djece i omladine starosti od 15-19 godina nalaze se sljedeća oboljenja: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, dijareja i gastroenteritis vjerovatno infektivnog porijekla, otitis media i drugi poremećaji srednjeg uha i mastoida, akutni bronhitis i bronhiolitis, te druga oboljenja gornjeg respiratornog trakta.*
- *Pet vodećih oboljenja kod stanovništva starosti 20-64 godine su: akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, hipertenzivna oboljenja, akutni bronhitis i bronhiolitis, druge dorzopatije, te otitis media i drugi poremećaji mastoida.*
- *U strukturi pet vodećih oboljenja kod stanovništva starosti 65 i više godina nalaze se sljedeća oboljenja: hipertenzivna oboljenja, akutne infekcije gornjih respiratornih puteva, inzulino-neovisni diabetes mellitus, cistitis, te inzulino-ovisni diabetes mellitus.*

2.3. HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI

U 2024. godini u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području Kantona Sarajevo ukupan broj registriranih oboljenja/stanja iznosio je 771.797.

Ukupan broj registriranih oboljenja/stanja u Kantonu Sarajevo kada je u pitanju 10 vodećih hroničnih nezaraznih oboljenja iznosio je 136.826 ili 17,72% u odnosu na broj ukupno registriranih oboljenja.

Među deset vodećih registriranih oboljenja tokom 2024. godine kao i prethodnih godina na prvom mjestu su bila hipertenzivna oboljenja (I₁₀-I₁₅), a na drugom mjestu diabetes mellitus (E₁₀-E₁₄).

Stopa oboljelih od deset vodećih hroničnih nezaraznih bolesti iznosila je 3245,93 na 10.000 stanovnika.

Među vodećim hroničnim nezaraznim oboljenjima kod stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini bila su: hipertenzivna oboljenja, diabetes mellitus, druge dorzopatije, hronični bronhitis, emfizem i druga hronična opstruktivna oboljenja pluća te astma i status astmatikus, cervikalni i drugi poremećaji intervertebralnih diskova, druga oboljenja cirkulatornog sistema, druga oboljenja koštanomišićnog sistema i vezivnog tkiva, druga ishemična oboljenja, artroze, te druga srčana oboljenja.

U 2024. godini registrirano je ukupno 42.310 hipertenzivnih oboljenja (I₁₀ – I₁₅) sa stopom od 1.003,72 na 10.000 stanovnika.

Ukupan broj registriranih oboljenja kada je u pitanju diabetes mellitus (E₁₀-E₁₄) iznosio je 27.959, a broj oboljenja na 10.000 stanovnika iznosio je 663,27.

Ukupan broj registriranih malignih oboljenja u 2024. godini na osnovu Izvještaja o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti iznosio je 3.975 sa stopom 94,30 na 10.000 stanovnika.

Kao i prethodnih godina maligne neoplazme dojke C₅₀ su zauzimale prvo mjesto među malignim neoplazmama po broju registriranih oboljenja koji je iznosio 810 sa stopom na 100.000 stanovnika od 192,16.

Udio hroničnih nezaraznih bolesti stanovništva Kantona Sarajevo unutar ukupnog morbiditeta zahtjeva hitno iniciranje dugoročnih preventivnih programa na području Kantona Sarajevo, posebno u segmentima vezanim za prehranu, fizičku aktivnost, te rane intervencije kada su u pitanju hipertenzivna oboljenja, maligne neoplazme, srčana oboljenja i diabetes mellitus.

Tabela 12. Prikaz deset vodećih hroničnih masovnih nezaraznih oboljenja kod stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini¹

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Broj oboljenja na 10.000 stanovnika
1.	Hipertenzivna oboljenja (I ₁₀ -I ₁₅)	42.310	1003,72
2.	Diabetes mellitus (E ₁₀ -E ₁₄)	27.959	663,27
3.	Druge dorzopatije (M ₄₀ -M ₄₉ , M ₅₃ -M ₅₄)	18.000	427,01
4.	Hronični bronhitis, emfizem i druga hronična obstruktivna oboljenja pluća (J ₄₀ -J ₄₄), Astma, status asmatikus (J ₄₅ -J ₄₆)	9.757	231,47
5.	Cervikalni i drugi poremećaji intervertebralnih diskova (M ₅₀ -M ₅₁)	9.533	226,15
6.	Druga oboljenja cirkulatornog sistema (I ₇₁ -I ₉₉ osim I ₈₀ -I ₈₂)	7.772	184,38
7.	Druga oboljenja koštanomišićnog sistema i vezivnog tkiva (M ₈₆ -M ₉₉)	6.334	150,26
8.	Druga ishemična srčana oboljenja (I ₂₀ , I ₂₃ -I ₂₅)	5.173	122,72
9.	Artroze (M ₁₅ -M ₁₉)	5.055	119,92
10.	Druga srčana oboljenja (I ₂₆ -I ₄₃ , I ₅₀ -I ₅₂)	4.933	117,03
	Deset vodećih hroničnih masovnih nezaraznih oboljenja - Ukupno	136.826	3.245,93
	Sva oboljenja stanovništva KS- Ukupno	771.797	18.309,38‰

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024. godinu

**Tabela 13. Prikaz pet vodećih malignih neoplazmi na području
Kantona Sarajevo
broj oboljelih /100.000 st. u 2024. godini¹**

R/B	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Br.obolj./ 100.000 st.
1.	Maligne neoplazme dojke (C ₅₀)	810	192,16
2.	Maligna neoplazma prostate (C ₆₁)	352	83,51
3.	Maligne neoplazme bronha i pluća (C ₃₄)	300	71,17
4.	Maligne neoplazme kolona i rektuma(C ₁₈ - C ₂₁)	296	70,22
5.	Maligne neoplazme usne, usne šupljine, farinksa i digestivnog trakta (C ₀₀ -C ₂₆ , osim C ₁₈ , C ₁₈ -C ₂₁ i C ₂₂)	213	50,53
	Ostale maligne neoplazme	2.004	475,41
	Maligne neoplazme -Ukupno	3.975	942,99‰

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024. godinu

2.4. MENTALNO ZDRAVLJE

U 2024. godini ukupan broj registriranih oboljenja/stanja utvrđenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti koja se odnose na poremećaje mentalnog zdravlja iznosio je 17.247 ili 2,23% od ukupnog broja registriranih oboljenja/stanja u Kantonu Sarajevo.

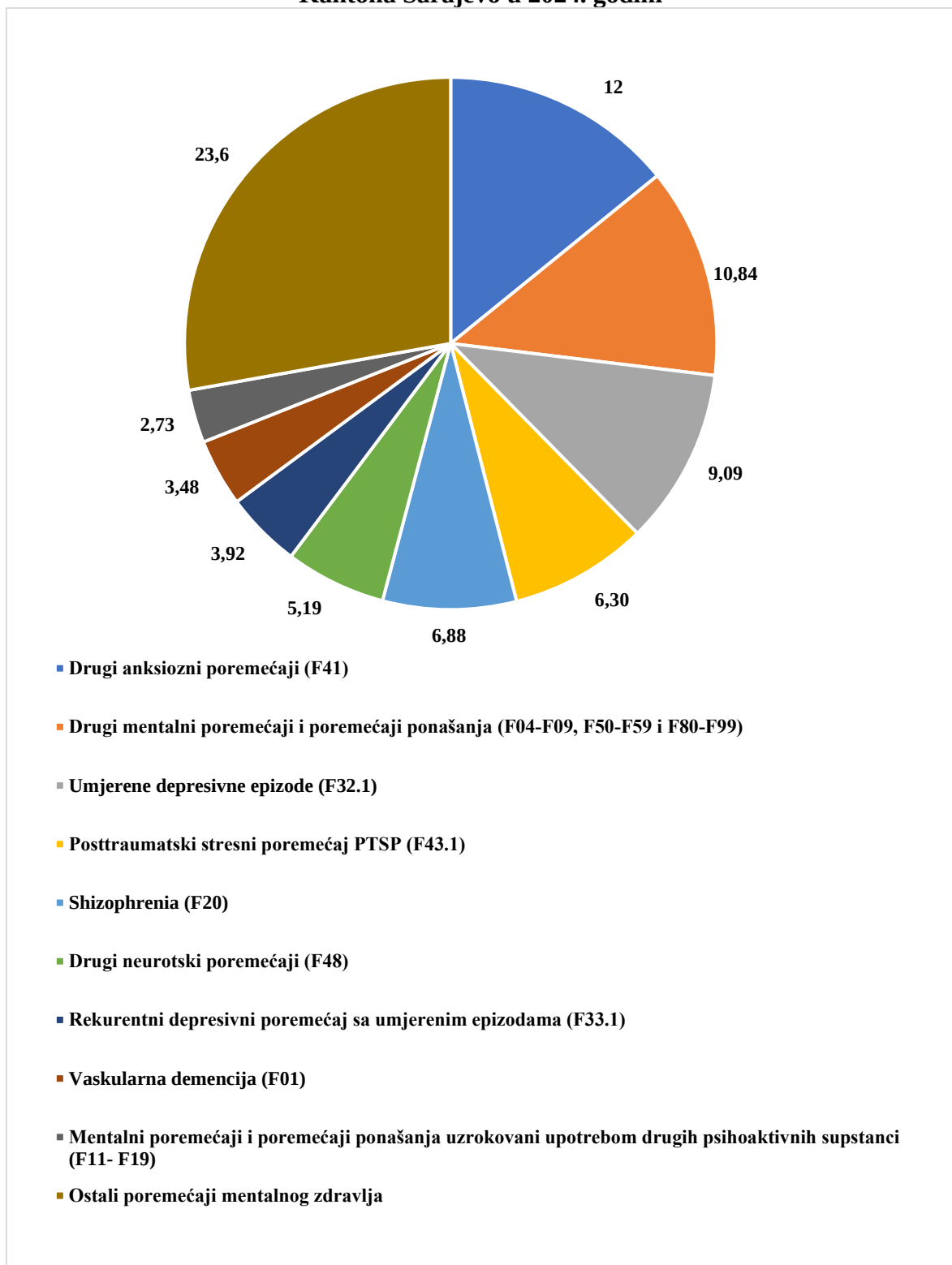
Unutar pet vodećih poremećaja mentalnog zdravlja, reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja (F₄₃) činili su 15,16% od ukupno registriranih poremećaja mentalnog zdravlja i nalazila su se na prvom mjestu. Zatim slijede: drugi anksiozni poremećaji (F₄₁) sa indeksom strukture 12%, drugi mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja (F₀₄-F₀₉, F₅₀-F₅₉, F₈₀-F₉₉) sa indeksom strukture 10,84%, umjerene depresivne epizode (F_{32.1}) sa indeksom strukture 9,09%, te posttraumatski stresni poremećaj-PTSP (F_{43.1}) sa indeksom strukture 7,11% od ukupnog broja registriranih poremećaja mentalnog zdravlja.

**Tabela 14. Poremećaji mentalnog zdravlja kod stanovništva Kantona Sarajevo
u 2024. godini¹**

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture %
1.	Reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja (F ₄₃)	2.615	15,16
2.	Drugi anksiozni poremećaji (F ₄₁)	2.070	12,00
3.	Drugi mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja (F ₀₄ -F ₀₉ , F ₅₀ -F ₅₉ i F ₈₀ -F ₉₉)	1.870	10,84
4.	Umjerene depresivne epizode (F _{32.1})	1.567	9,09
5.	Posttraumatski stresni poremećaj PTSP (F _{43.1})	1.226	7,11
6.	Shizophrenia (F ₂₀)	1.182	6,88
7.	Drugi neurotski poremećaji (F ₄₈)	895	5,19
8.	Rekurentni depresivni poremećaj sa umjerenim epizodama (F _{33.1})	677	3,92
9.	Vaskularna demencija (F ₀₁)	600	3,48
10.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani upotrebom drugih psihoaktivnih supstanci (F ₁₁ - F ₁₉)	471	2,73
	Ostali poremećaji mentalnog zdravlja	4.070	23,60
UKUPNO		17.247	100,00%

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024. godinu

Grafikon 4. Struktura poremećaja mentalnog zdravlja iskazana u % kod stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini¹

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024.godinu

Kada su u pitanju pojedine dobne skupine, kod osoba starosti 0-14 godina vodeća oboljenja mentalnog zdravlja su bila drugi mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja sa 337 registrirana oboljenja (ukupno 418 registriranih oboljenja mentalnog zdravlja u ovoj dobnoj skupini).

Kod osoba starosti 15-29 godina najviše je registrirano drugih anksioznih poremećaja (199 od ukupno 895 registriranog oboljenja u ovoj dobnoj skupini). Ovaj podatak ukazuje na stalnu potrebu provedbe ali i intenziviranja već postojećih preventivnih programa u području mentalnog zdravlja mladih ljudi.

Kada je u pitanju većinsko radno aktivno stanovništvo starosne dobi 30-64 godine, najviše je registrirano reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja u okviru oboljenja mentalnog zdravlja (1.969 oboljelih od 11.137 ukupno registriranih oboljenja mentalnog zdravlja u ovoj dobnoj skupini).

Kod starijih osoba, starosti 65 i više godina najčešće registrirano oboljenje u okviru oboljenja mentalnog zdravlja je bila vaskularna demencija (532 oboljelih od ukupno 4.797 registriranih oboljenja u ovoj dobnoj skupini).

Tabela 15. Poremećaji mentalnog zdravlja kod stanovništva Kantona Sarajevo u dobnoj skupini 0-14 godina u 2024. godini¹

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja
1.	Drugi mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja (F04-F09, F50-F59, F80-F99)	337
2.	Reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja (F43)	24
3.	Pervazivni razvojni poremećaji (autizmi) (F84)	22
4.	Mentalna zaostalost (F70-F79)	8
5.	Fobični-anksiozni poremećaji (F40)	7
	Ostala oboljenja	20
UKUPNO		418

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024. godinu

Tabela 16. Poremećaji mentalnog zdravlja kod stanovništva Kantona Sarajevo u dobnoj skupini 15-29 godina u 2024. godini¹

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja
1.	Drugi anksiozni poremećaji (F ₄₁)	199
2.	Reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja (F ₄₃)	145
3.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani upotrebom drugih psihoaktivnih supstanci (F ₁₁ -F ₁₉)	118
4.	Drugi mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja (F ₀₄ -F ₀₉ , F ₅₀ -F ₅₉ , F ₈₀ -F ₉₉)	85
5.	Shizofrenia (F ₂₀)	42
	Ostala oboljenja	306
UKUPNO		895

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024. godinu

Tabela 17. Poremećaji mentalnog zdravlja kod stanovništva Kantona Sarajevo u dobnoj skupini 30-64 godine u 2024. godini¹

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja
1.	Reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja (F ₄₃)	1.969
2.	Drugi anksiozni poremećaji (F ₄₁)	1.504
3.	Umjerene depresivne epizode (F _{32.1})	1.111
4.	Drugi mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja (F ₀₄ -F ₀₉ , F ₅₀ -F ₅₉ , F ₈₀ -F ₉₉)	1.058
5.	Shizofrenia (F ₂₀)	997
	Ostala oboljenja	4.498
UKUPNO		11.137

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024. godinu

Tabela 18. Poremećaji mentalnog zdravlja kod stanovništva Kantona Sarajevo u dobnoj skupini 65+ godina u 2024. godini¹

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja
1.	Vaskularna demencija (F ₀₁)	532
2.	Reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja (F ₄₃)	477
3.	Posttraumatski stresni poremećaj PTSP (F _{43.1})	438
4.	Umjerene depresivne epizode (F _{32.1})	438
5.	Demencija u Alzheimerovoj bolesti (F ₀₀)	436
	Ostala oboljenja	2.476
UKUPNO		4.797

¹Izvor podataka: J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Prema Izvještaju o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti (Obr. br.30-Z-UOB) za 2024. godinu

ZAKLJUČCI

- *Udio 10 vodećih hroničnih nezaraznih oboljenja u odnosu na ukupan broj registriranih oboljenja/stanja iznosio je 17,72 ili 136.826 registriranih oboljenja.*
- *Unutar deset vodećih hroničnih nezaraznih registriranih oboljenja u 2024. godini hipertenzivna oboljenja su bila na prvom mjestu, te diabetes mellitus na drugom mjestu.*
- *Stopa oboljelih od hroničnih nezaraznih bolesti iznosila 3245,92 na 10.000 stanovnika.*
- *Među vodećim hroničnim nezaraznim oboljenjima kod stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini bila su: hipertenzivna oboljenja, diabetes mellitus, druge dorzopatije, hronični bronhitis, emfizem i druga hronična opstruktivna oboljenja pluća te astma i status astmatikus, cervikalni i drugi poremećaji vertebralnih diskova, druga oboljenja cirkulatornog sistema, druga oboljenja koštanomišićnog sistema, druga ishemična srčana oboljenja, artroze, te druga srčana oboljenja.*
- *Ukupan broj registriranih oboljenja kada je u pitanju diabetes mellitus iznosio je 27.959, a broj oboljenja na 10.000 stanovnika iznosio je 663,27.*
- *U 2024. godini ukupan broj registriranih malignih oboljenja na osnovu Izvještaja o bolestima i stanjima utvrđenim u primarnoj zdravstvenoj zaštiti iznosio je 3.975 sa stopom 94,30 na 10.000 stanovnika.*
- *Maligne neoplazme dojke su zauzimale prvo mjesto među malignim neoplazmama po broju registriranih oboljenja na 100.000 stanovnika sa stopom od 192,16.*
- *U 2024. godini ukupan broj registrovanih oboljenja/stanja utvrđenih u primarnoj zdravstvenoj zaštiti koja se odnose na poremećaje mentalnog zdravlja iznosio je 17.247 ili (2,23%) od ukupnog broja registriranih oboljenja/stanja u Kantonu Sarajevo.*
- *Vodeće registrirano oboljenje unutar poremećaja mentalnog zdravlja je bila reakcija na veliki stres i poremećaj prilagođavanja koji su činili 15,16% od svih ukupno registriranih poremećaja mentalnog zdravlja.*

2.5. REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE ŽENA

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), reproduktivno zdravlje je stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja u svim područjima vezanim uz reproduktivni sistem i njegovo funkcioniranje, u svim fazama života.

Reproduktivno zdravlje i pravo na reproduktivno zdravlje podrazumijeva svjesno i slobodno odlučivanje o najpovoljnijem vremenu za roditeljstvo, za rađanje željenog broja djece, razmaku između poroda, te pristup sigurnim, učinkovitim, dostupnim i prihvatljivim sredstvima za kontracepciju, po sopstvenom izboru, kao i pravo na najviše standarde zaštite seksualnog i reproduktivnog zdravlja. Naravno, reproduktivno zdravlje odnosi se i na bolesti, poremećaje i stanja koja utiču na funkcionisanje reproduktivnog sistema u svim fazama života.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u 2024.godini, u Kantonu Sarajevo je živjelo 222.608 stanovnika ženskog spola (52,81%), a stopa općeg fertiliteta (broj živorođene djece na 1.000 žena starosti 15-49 godina) je iznosila 36,70‰.

Od ukupnog broja registrovanih poroda (prema zaprimljenim prijavama poroda) u toku 2024. 3.764 ili (92,78%) su registrovani kod žena sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo, a 293 ili (7,22%) kod žena sa mjestom prebivališta van Kantona Sarajevo.

Tabela 19. Broj poroda, ukupno rođenih i živorođenih registrovan u porodilištima na području Kantona Sarajevo kod porodilja sa prebivalištem na području KS¹

Godina	Broj poroda ukupno	Broj ukupno rođenih	Broj živorođenih
2024.	37.64	3.814	3.795

¹Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo (na osnovu prijava poroda iz zdravstvenih ustanova u 2024.)

Prema prijavama poroda u 2024. godini iz javnih zdravstvenih ustanova (porodilišta) broj poroda iznosio je 4057, broj ukupno rođenih (kada su u pitanju žene sa prebivalištem na području Kantona Sarajevo) iznosio je 3814 od čega živorođenih 3795.

Tabela 20. Broj živorođenih (prema prijavama poroda)¹ u odnosu na dobnu strukturu žena /porodilja u 2023. i 2024. godini

God.	Dobne skupine										Ukupno
	≤15g.	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50≥	Nepoznato	
2023.god	0	29	368	1285	1296	843	214	15	0	3	4053
2024.god	0	39	323	1247	1162	782	230	10	0	2	3814

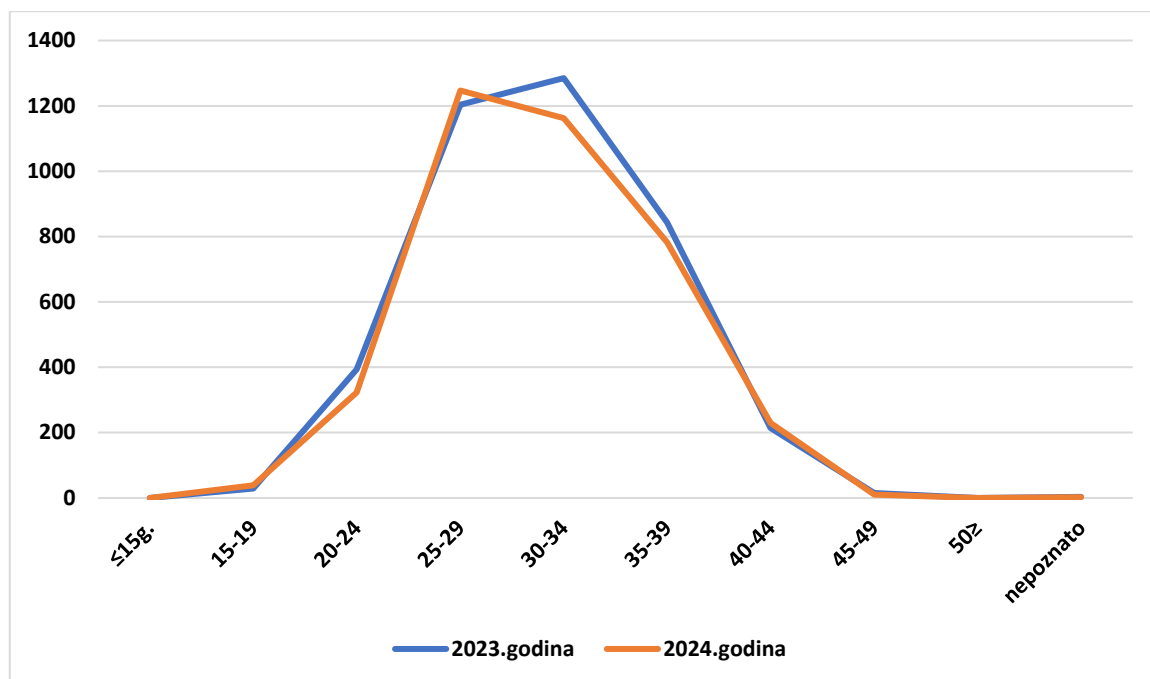
¹Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - na osnovu prijava poroda iz javnih zdravstvenih ustanova u 2023. i 2024. godini

Prema dobnoj strukturi majki najveći broj živorođenih 1.247 ili (32,85%) registrovan je kod žena u dobnoj skupini od 25 do 29 godine, a zatim u dobnoj skupini od 30 do 34 godina 1.162 živorođenih sa udjelom u ukupnom broju živorođenih od 30,61%.

Broj živorođenih u dobnoj skupini od 35-39 godina 782 ili (20,60%) u odnosu na ukupan broj živorođenih. U dobnoj skupini od 20-24 godina iznosio je 323 ili (8,51%), u dobnoj skupini od 40-44 godine 230 ili (6,06%), a u dobnoj skupini od 15 do 19 godina 39 ili (1,02%) u odnosu na ukupan broj živorođenih.

U 2024. godini ne bilježimo rođenje od majki u dobnoj skupini ispod 15 godina, a u dobnoj skupini od 45-49 godina registrovano je 10 ili (0,26%) u odnosu na ukupan broj živorođenih u 2024. godini. Kod 2 ili (0,05%) majki nije zabilježena starosna dob (najčešće žene bez ličnih dokumenata-migrantice).

Grafikon 5. Broj živorođenih (prema prijavama poroda)¹ u odnosu na dobnu strukturu žena /porodilja u 2023. i 2024. godini

Od ukupno 3.764 registrovanih poroda u 2024. godini kod žena sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo čak 1.160 ili 30,82% su završeni carskim rezom (sectio caesarea). Prema smjernicama SZO, svaka zemlja ne bi trebala imati više od 15% poroda dovršenih carskim rezom godišnje.

Stopa izvršenih carskih rezova na 1.000 živorođenih u 2024. godini izuzetno je visoka i iznosila je 305,67.

U 2024. godini u javnom sektoru registrovano je 264 obavljenih prekida trudnoće od čega je 245 (92,80%) obavljeno kod žena sa područja Kantona Sarajevo. Broj registrovanih prekida trudnoće u zdravstvenim ustanovama u privatnom sektoru koje pružaju usluge iz oblasti ginekologije, a koje dostavljaju izvještaje JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u 2024. godini je bio 121 od čega 99 ili 81,82% kod žena s prebivalištem na području Kantona Sarajevo.

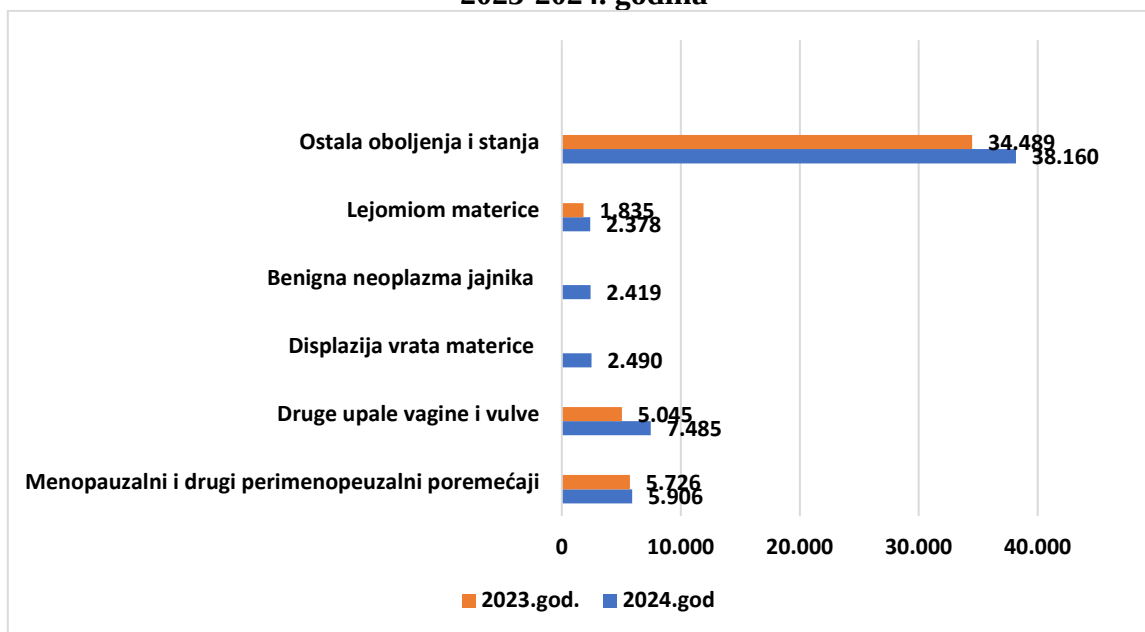
Prijave o prekidu trudnoće (Obrazac br 11-I-PT), u 2024. godini J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo dostavile su 4 privatne ordinacije/ustanove. Prema dostavljenim podacima iz javnog i privatnog sektora ukupan broj prekida trudnoće kada su u pitanju žene sa područja Kantona Sarajevo iznosio je 344.

Stopa pobačaja u 2024. godini na 1.000 živorođenih iznosila je 90,65 (za žene sa područja Kantona Sarajevo).

Kada je u pitanju dobna struktura žena kod kojih je registrovan pobačaj u javnom zdravstvenom sektoru u 2024. godini od ukupno 264 registrovana pobačaja u dobnoj skupini 35-39 godina urađena su 54 ili (20,45%), od 30-34 godina 85 ili (32,2%), kod žena u dobnoj skupini od 25-29 godina 60 ili (22,73%), kod žena u dobnoj skupini od 40-44 godina 45 ili (17,05%). U dobnoj skupini 20-24 godina urađeno je 18 pobačaja ili (6,82%), a kod žena u dobnoj skupini od 15-19 godina 1 pobačaj (0,38%) i 45-49 godina 1 pobačaja ili (0,38%). U dobnoj skupini ispod 15 godina u javnim ustanovama na području Kantona Sarajevo u 2024. godini nije urađen niti jedan prekid trudnoće.

Među vodećim oboljenjima registrovanim u zdravstvenoj zaštiti žena na području Kantona Sarajevo u 2024. godini, na prvom mjestu su Druge upale vagine i vulve.

Grafikon 6. Vodeća oboljenja registrovana u zdravstvenoj zaštiti žena ukupno u KS, 2023-2024. godina

**Tabela 21. Vodeća oboljenja registrovana u zdravstvenoj zaštiti žena ukupno
u 2024. godini¹**

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture %
1.	Druge upale vagine i vulve N ₇₆	7.485	12,72
2.	Menopauzalni i drugi perimenopauzalni poremećaji N ₉₅	5.906	10,04
3.	Displazija vrata materice N ₈₇	2.490	4,23
4.	Benigna neoplazma jajnika (ovarija) D ₂₇	2.419	4,11
5.	Lejomiom materice D ₂₅	2.378	4,04
	Ostala oboljenja i stanja	38.160	64,86
Ukupno		58.838	100,00%

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo – Izvještaj o bolestima i stanjima utvrđenim u službi zaštite reproduktivnog zdravlja žena (obrazac br. 31-Z-ZO) za 2024. godinu.

**Tabela 22. Vodeća oboljenja registrovana u zdravstvenoj zaštiti žena
u starosnoj grupi od 15-24 godina u 2024. godini¹**

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture %
1.	Kandidijaza B ₃₇	506	7,43
2.	Druge upale vagine i vulve N ₇₆	447	6,56
3.	Poremećaj funkcije jajnika E ₂₈	412	6,05
4.	Poremećaji menstruacije N ₉₁ -N ₉₂	312	4,58
5.	Bol i druga stanja u vezi sa ženskim polnim organima i menstrualnim krvarenjem N ₉₄	241	3,54
	Ostala oboljenja i stanja	4.891	71,83
Ukupno		6.089	100,00%

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo – Izvještaj o bolestima i stanjima utvrđenim u službi zaštite reproduktivnog zdravlja žena (obrazac br. 31-Z-ZO) za 2024. godinu

**Tabela 23. Vodeća oboljenja registrovana u zdravstvenoj zaštiti žena
u starosnoj grupi 25-34 godina u KS, u 2024. godini¹**

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture %
1.	Druge upale vagine i vulve N ₇₆	1.475	11,10
2.	Kandidijaza B ₃₇	595	4,48
3.	Benigna neoplazma jajnika (ovarija) D ₂₇	414	3,11
4.	Displazija vrata materice N ₈₇	297	2,23
5.	Poremećaji menstruacije N ₉₁ -N ₉₂	289	2,17
	Ostala oboljenja i stanja	10.224	76,91
Ukupno		13.294	100,00%

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo – Izvještaj o bolestima i stanjima utvrđenim u službi zaštite reproduktivnog zdravlja žena (obrazac br. 31-Z-ZO) za 2024. godinu

**Tabela 24. Vodeća oboljenja registrovana u zdravstvenoj zaštiti žena
u starosnoj grupi 35-44 godina u KS, 2024. godini¹**

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture %
1.	Druge upale vagine i vulve N ₇₆	2.271	16,68
2.	Displazija vrata materice N ₈₇	776	5,70
3.	Benigna neoplazma jajnika (ovarija) D ₂₇	635	4,66
4.	Kandidijaza B ₃₇	522	3,83
5.	Poremećaji menstruacije N ₉₁ -N ₉₂	506	3,72
	Ostala oboljenja i stanja	8.903	65,40
Ukupno		13.613	100,00%

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo – Izvještaj o bolestima i stanjima utvrđenim u službi zaštite reproduktivnog zdravlja žena (obrazac br. 31-Z-ZO) za 2024. godinu

Tabela 25. Vodeća oboljenja registrovana u zdravstvenoj zaštiti žena u starosnoj grupi 45-49 godina u KS, u 2024. godini¹

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture %
1.	Druge upale vagine i vulve N ₇₆	1.331	15,50
2.	Menopauzalni i drugi perimenopauzalni poremećaji N ₉₅	729	8,49
3.	Lejomiom materice D ₂₅	692	8,06
4.	Benigna neoplazma jajnika (ovarija) D ₂₇	629	7,33
5.	Poremećaji menstruacije N ₉₁ -N ₉₂	573	6,67
	Ostala oboljenja i stanja	4.631	53,94
Ukupno		8.585	100,00%

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo – Izvještaj o bolestima i stanjima utvrđenim u službi zaštite reproduktivnog zdravlja žena (obrazac br. 31-Z-ZO) za 2024. godinu

Tabela 26. Vodeća oboljenja registrovana u zdravstvenoj zaštiti žena u starosnoj grupi 50 i više godina u 2024. godini¹

Redni broj	Naziv oboljenja, stanja po 10. MKB	Broj oboljenja	Indeks strukture %
1.	Menopauzalni i drugi perimenopauzalni poremećaji N ₉₅	4.752	28,74
2.	Druge upale vagine i vulve N ₇₆	1.961	11,86
3.	Lejomiom materice D ₂₅	1.112	6,72
4.	Displazija vrata materice N ₈₇	799	4,83
5.	Benigna neoplazma jajnika (ovarija) D ₂₇	589	3,56
	Ostala oboljenja i stanja	7324	44,29
Ukupno		16.537	100,00%

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo – Izvještaj o bolestima i stanjima utvrđenim u službi zaštite reproduktivnog zdravlja žena (obrazac br. 31-Z-ZO) za 2024. godinu

ZAKLJUČCI

- *Od ukupno 4057 registrovanih poroda u toku 2024. godine 3764 ili (92,78%) su porodi registrovani kod žena sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo, a 293 ili (7,22%) kod žena sa mjestom prebivališta van Kantona Sarajevo.*
- *U 2024. godini ne bilježimo rođenje od majki u dobnoj skupini ispod 15 godina, a u dobnoj skupini od 45-49 godina registrovano je 10 ili (0,26%) u odnosu na ukupan broj živorođenih u 2024. godini.*
- *Od ukupno 3764 registrovanih poroda u 2024. godini kod žena sa mjestom prebivališta na području Kantona Sarajevo čak 1160 ili (30,82%) su završeni carskim rezom.*
- *Stopa izvršenih carskih rezova na 1.000 živorođenih u 2024. godini izuzetno je visoka i iznosila je 305,67.*
- *Prema dostavljenim podacima iz javnog i privatnog sektora ukupan broj pobačaja kada su u pitanju žene sa područja Kantona Sarajevo u 2024 godini iznosio je 245.*
- *U dobnim skupinama ispod 15 godina u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo u 2024. godini nije registrovan niti jedan prekid trudnoće.*

2.6. ORALNO ZDRAVLJE

Prema prikupljenim podacima iz primarne stomatološke zaštite u javnom sektoru u 2024. godini vodeća oboljenja su: zubni karijes sa ukupno 63.111 registriranim oboljenjem i indeksom strukture 35,72%, oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa indeksom strukture 27,21% i 48.078 registriranih oboljenja, dentofacijalne anomalije sa ukupno 30.297 oboljenja i indeksom strukture 17,15%, gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 19.632 oboljenja i indeksom strukture 11,11%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 3.815 oboljenja i indeksom strukture 2,16%, te ostala oboljenja i stanja kod ukupno 11.729 oboljenja i indeksom strukture 6,65%. Analiza podataka navedenih u narednoj tabeli odnosi se na ukupno 176.662 registriranih oboljenja.

Tabela 27. Vodeća oboljenja u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u javnom sektoru ukupno u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Zubni karijes K ₀₂	63.111	35,72
2.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	48.078	27,21
3.	Dentofacijalne anomalije (uključujući malokluzije) K ₀₇	30.297	17,15
4.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	19.632	11,11
5.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura (K ₀₈)	3.815	2,16
	Ostala oboljenja i stanja	11.729	6,65
UKUPNO		176.662	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 1-9 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: zubni karijes sa ukupno 8.565 oboljenja i indeksom strukture 42,15%, oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 5.284 oboljenja i indeksom strukture 26,00%, zatim dentofacijalne anomalije sa ukupno 4.173 oboljenja i indeksom strukture 20,54%, zatim poremećaji razvoja i rasta zuba sa ukupno 695 oboljenja i indeksom strukture 3,42, gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 537 oboljenja i indeksom strukture 2,64%, te 1067 ostalih oboljenja ili stanja sa indeksom strukture 5,25%, što čini ukupno 20.321 oboljenje.

Tabela 28. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 1-9 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Zubni karijes K ₀₂	8.565	42,15
2.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	5.284	26,00
3.	Dentofacijalne anomalije (uključujući malokluzije) K ₀₇	4.173	20,54
4.	Poremećaji razvoja i rasta zuba (K ₀₀)	695	3,42
5.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	537	2,64
	Ostala oboljenja, stanja	1.067	5,25
UKUPNO		20.321	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 10-19 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: dentofacijalne anomalije sa ukupno 24.901 oboljenje i indeksom strukture 44,43%, zubni karijes sa ukupno 17.614 oboljenja i indeksom strukture 31,44%, oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 8.363 oboljenja i indeksom strukture 14,92%, gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 2.244 oboljenja i indeksom strukture 4,00%, zadržani (retinirani) i uklješteni (impaktirani) zubi sa 696 registriranih oboljenja i indeksom strukture 1,24%, a ostala oboljenja ili stanja registrirana su broju od 2.223 sa indeksom strukture 3,97%, što ukupno čini 56.041 oboljenja.

Tabela 29. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 10-19 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Dentofacijalne anomalije (uključujući malokluzije) K ₀₇	24.901	44,43
2.	Zubni karijes K ₀₂	17.614	31,44
3.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	8.363	14,92
4.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	2.244	4,00
5.	Zadržani (retinirani) i uklješteni (impaktirani) zubi (K ₀₁)	696	1,24
	Ostala oboljenja, stanja	2.223	3,97
UKUPNO		56.041	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 20-29 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: zubni karijes kod ukupno 8.994 oboljenja sa indeksom strukture 38,51%, zatim oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 7.648 oboljenja i indeksom strukture 32,71%, gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 3.478 oboljenja i indeksom strukture 14,90%, dentofacijalne anomalije sa ukupno 1.073 oboljenja i indeksom strukture 4,59%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 522 registrovana oboljenja i indeksom strukture 2,24%. Ostala oboljenja ili stanja tretirana su u broju od 1.637 sa indeksom strukture 7,01%, što čini ukupno 23.352 oboljenja.

Tabela 30. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 20-29 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Zubni karijes K ₀₂	8.994	38,51
2.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	7.648	32,75
3.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	3.478	14,90
4.	Dentofacijalne anomalije (uključujući malokluzije) K ₀₇	1.073	4,59
5.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura K ₀₈	522	2,24
	Ostala oboljenja, stanja	1.637	7,01
UKUPNO		23.352	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 30-39 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: zubni karijes kod ukupno 7.458 oboljenja sa indeksom strukture 38,35%, zatim oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 6.996 oboljenja i indeksom strukture 35,97%, gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 2.946 oboljenja i indeksom strukture 15,15%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 539 registrovana oboljenja i indeksom strukture 2,77%, druga oboljenja čvrstog tkiva zuba sa ukupno 391 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 2,01%. Ostala oboljenja ili stanja tretirana su u broju od 1.119 sa indeksom strukture 5,75%, što čini ukupno 19.449 oboljenja.

Tabela 31. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 30-39 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Zubni karijes K ₀₂	7.458	38,35
2.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	6.996	35,97
3.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	2.946	15,15
4.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura K ₀₈	539	2,77
5.	Druga oboljenja čvrstog tkiva zuba K ₀₃	391	2,01
	Ostala oboljenja, stanja	1.119	5,75
UKUPNO		19.449	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 40-49 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: zubni karijes sa ukupno 8.169 oboljenja sa indeksom strukture 37,44%, zatim oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 7.420 oboljenja i indeksom strukture 34,01%, gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 3.652 oboljenja i indeksom strukture 16,74%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 824 registrovana oboljenja i indeksom strukture 3,78%, druga oboljenja čvrstog tkiva zuba sa ukupno 573 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 2,63%. Ostala oboljenja ili stanja tretirana su u broju od 1.177 sa indeksom strukture 5,40%, što čini ukupno 21.815 oboljenja.

Tabela 32. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 40-49 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Zubni karijes K ₀₂	8.169	37,44
2.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	7.420	34,01
3.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	3.652	16,74
4.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura K ₀₈	824	3,78
5.	Druga oboljenja čvrstog tkiva zuba K ₀₃	573	2,63
	Ostala oboljenja, stanja	1.177	5,40
UKUPNO		21.815	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 50-59 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: zubni karijes sa ukupno 5.992 oboljenja sa indeksom strukture 36,51%, zatim oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 5.883 oboljenja i indeksom strukture 35,85%, gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 2.916 oboljenja i indeksom strukture 17,77%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 507 registrovana oboljenja i indeksom strukture 3,09%, druga oboljenja čvrstog tkiva zuba sa ukupno 388 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 2,36%. Ostala oboljenja ili stanja tretirana su u broju od 726 sa indeksom strukture 4,42%, što čini ukupno 16.412 oboljenja.

Tabela 33. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 50-59 godina u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Zubni karijes K ₀₂	5.992	36,51
2.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	5.883	35,85
3.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	2.916	17,77
4.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura K ₀₈	507	3,09
5.	Druga oboljenja čvrstog tkiva zuba K ₀₃	388	2,36
	Ostala oboljenja, stanja	726	4,42
UKUPNO		16.412	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 60-69 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 4.472 oboljenja i indeksom strukture 35,49%, zubni karijes sa ukupno 4.271 oboljenja sa indeksom strukture 33,89%, zatim gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 2.299 oboljenja i indeksom strukture 18,24%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 573 registrovana oboljenja i indeksom strukture 4,55%, druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine sa ukupno 349 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 2,77%. Ostala oboljenja ili stanja tretirana su u broju od 637 sa indeksom strukture 5,06%, što čini ukupno 12.601 oboljenja.

Tabela 34. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 60-69 godina u Kantonu Sarajevu u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	4.472	35,49
2.	Zubni karijes K ₀₂	4.271	33,89
3.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	2.299	18,24
4.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura K ₀₈	573	4,55
5.	Druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine K ₁₃	349	2,77
	Ostala oboljenja, stanja	637	5,06
UKUPNO		12.601	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 70-79 godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: zubni karijes sa ukupno 1.852 oboljenja sa indeksom strukture 32,08%, oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 1.715 oboljenja i indeksom strukture 29,71%, zatim gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 1.332 oboljenja i indeksom strukture 23,07%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 289 registrovana oboljenja i indeksom strukture 5,01%, druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine sa ukupno 219 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 3,79%. Ostala oboljenja ili stanja tretirana su u broju od 366 sa indeksom strukture 6,34%, što čini ukupno 5.773 oboljenja.

Tabela 35. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 70-79 godina u Kantonu Sarajevu u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Zubni karijes K ₀₂	1.852	32,08
2.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	1.715	29,71
3.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	1.332	23,07
4.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura K ₀₈	289	5,01
5.	Druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine K ₁₃	219	3,79
	Ostala oboljenja, stanja	366	6,34
UKUPNO		5.773	100,00%

U 2024. godini redoslijed vodećih oboljenja populacije od 80+ godina života u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo bio je slijedeći: zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa ukupno 297 oboljenja i indeksom strukture 33,22%, zatim gingivitis i parodontalna oboljenja sa ukupno 228 oboljenja i indeksom strukture 25,50%, zubni karijes sa ukupno 196 oboljenja sa indeksom strukture 21,92%, druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine sa ukupno 63 registrovanih oboljenja i indeksom strukture 7,05%, drugi poremećaji zuba i potpornih struktura sa ukupno 36 registrovana oboljenja i indeksom strukture 4,03%, Ostala oboljenja ili stanja tretirana su u broju od 74 sa indeksom strukture 8,28%, što čini ukupno 894 oboljenja.

Tabela 36. Vodeća oboljenja registrovana u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u starosnoj grupi 80+ godina u Kantonu Sarajevu u 2024. godini

REDNI BROJ	NAZIV OBOLJENJA, STANJA PO 10. MKB	BROJ OBOLJENJA	INDEKS STRUKTURE
1.	Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva K ₀₄	297	33,22
2.	Gingivitis i parodontalna oboljenja K ₀₅	228	25,50
3.	Zubni karijes K ₀₂	196	21,92
4.	Druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine K ₁₃	63	7,05
5.	Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura K ₀₈	36	4,03
	Ostala oboljenja, stanja	74	8,28
UKUPNO		894	100,00%

Prema Izvještaju o radu službe za zaštitu zdravlja usta i zuba u javnom sektoru tokom 2024. godine na području Kantona Sarajevo stomatološka zaštita pružana je kontinuirano na 55 punktova u 136 ordinacija sa ukupno 225 stomatoloških stolica.

Stomatološku zdravstvenu zaštitu, uključujući i Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom Univerziteta u Sarajevu, je pružalo 234 stomatoloških timova sa ukupno 246 doktora stomatologije od čega su 144 specijaliste, te 243 stomatoloških sestara/tehničara od čega su 68 zubni tehničari. Ukupan broj registrovanih posjeta u javnom sektoru stomatološke zdravstvene zaštite je bio 273.094, dok je prosječan broj posjeta po doktoru stomatologije godišnje iznosio 1.110,13, odnosno 4,27 posjeta dnevno po jednom doktoru stomatologije.

U privatnom stomatološkom sektoru prema podacima raspoloživim na web stranici Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, registrovano je ukupno 185 privatnih subjekta, od čega je 134 ordinacija, 5 privatne zdravstvene ustanove – PZU, 15 specijalističkih ordinacija, od toga 6 ordinacija sa ortodontskim laboratorijem i 20 zubotehnički laboratorija.

ZAKLJUČCI

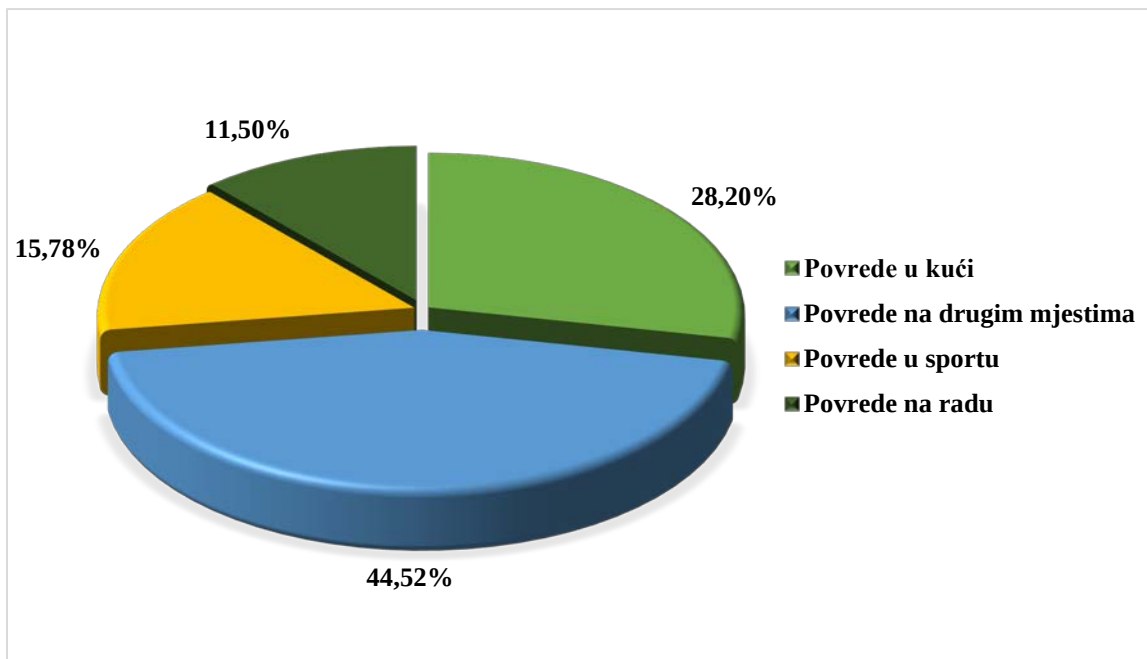
- *Prema prikupljenim podacima iz primarne stomatološke zaštite u javnom sektoru u Kantonu Sarajevo u 2024. godini vodeća oboljenja su: zubni karijes, oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva, dentofacijalne anomalije, gingivitis i parodontalna oboljenja, te drugi poremećaji zuba i potpornih struktura.*
- *U primarnoj stomatološkoj zaštiti u javnom sektoru u Kantonu Sarajevo u 2024. godini je registrovano 176.662 oboljenja.*
- *U javnom sektoru tokom 2024. godine na području Kantona Sarajevo stomatološka zaštita pružana je kontinuirano na 55 punktova u 136 ordinacija sa ukupno 225 stomatoloških stolica.*
- *Stomatološku zdravstvenu zaštitu, uključujući i Stomatološki fakultet sa stomatološkim kliničkim centrom Univerziteta u Sarajevu, je pružalo 234 stomatoloških timova sa ukupno 246 doktora stomatologije od čega su 144 specijalista, te 243 stomatoloških sestara/tehničara od čega su 68 zubni tehničari.*
- *Ukupan broj registrovanih posjeta u javnom sektoru stomatološke zdravstvene zaštite je bio 273.094, dok je prosječan broj posjeta po doktoru stomatologije godišnje iznosio 1.110,13, odnosno 4,27 posjeta dnevno po jednom doktoru stomatologije.*
- *U 2024. godini, u privatnom sektoru u Kantonu Sarajevo, stomatološka zdravstvena zaštita pružana je u 185 privatnih stomatoloških ustanova.*

2.7. TRAUMATIZAM

U 2024. godini u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ukupno je registrovano 9.054 povrede stanovništva Kantona Sarajevo što je povećanje od 9,08% u odnosu na 2023. godinu kada je registrovano 8.300 povreda stanovništva Kantona Sarajevo. Najveći broj povreda stanovništva Kantona Sarajevo registrovan je na drugim mjestima, zatim u kući, sportu i najmanje u radu. U strukturi svih registrovanih oboljenja, stanja i povreda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti javnog sektora, povrede čine 1,17%.

U strukturi svih registrovanih povreda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, najčešće su zastupljene povrede na drugim mjestima sa 44,52% (4.031 povreda) i povrede u kući sa 28,20% (2.553 povreda), a zatim slijede povrede u sportu sa 15,78% (1.429 povreda) i povrede na radu, odnosno u jaslicama, vrtiću, školi sa 11,50% (1.041 povreda).

Grafikon 7. Struktura povreda stanovništva Kantona Sarajevo u 2024. godini, pregled prema mjestu događaja povrede

Najveći procent povreda registrovan je kod stanovništva od 20-64 godine života (4.568 povreda) i kod djece 5-14 godina života (2.355 povreda), koje zajedno u strukturi svih registrovanih povreda prema dobnim skupinama čine 76,46%, a zatim slijede povrede djece 1-4 godina starosti (1.087 povreda) sa 12%, i povrede osoba 65 i više godina starosti (473 povrede ili 5,22%). Povrede kod ostalih dobnih skupina zastupljene u znatno nižem procentu i to: povrede djece ispod jedne godine života sa 2,12% (192 povreda), djece i omladine 15-19 godina života sa 4,19% (379 povreda).

2.7.1. Saobraćajni traumatizam

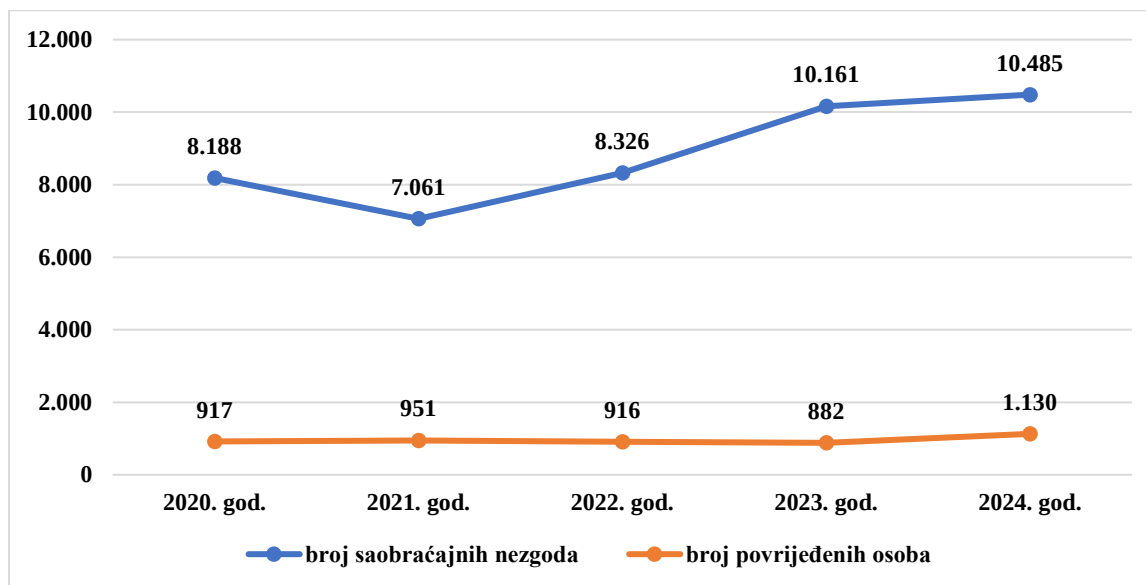
Prema podacima MUP-a Kantona Sarajevo u 2024. godini u Kantonu Sarajevo, registrovana je ukupno 10.485 saobraćajna nezgoda što je za 3,18% više u odnosu na 2023. godinu kada je zabilježeno 10.161 saobraćajnih nezgoda.

Broj registrovanih saobraćajnih nezgoda izazvanih u alkoholisanom stanju u 2024. godini je iznosio 89. Učešće saobraćajnih nezgoda izazvanih u alkoholisanom stanju u ukupnom broju registrovanih saobraćajnih nezgoda u 2024. godini iznosi 0,84%. Uočava se trend porasta saobraćajnih nezgoda u odnosu na 2023. godinu kada je broj saobraćajnih nezgoda izazvanih u alkoholisanom stanju iznosio 32 registrovana slučaja.

Broj registrovanih povrijeđenih lica u saobraćajnim nezgodama u 2024. godini na području Kantona Sarajevo je bio 1.130, dok je vrijednost stope povrijeđenih u saobraćajnim nezgodama na 100.000 stanovnika u 2024. godini iznosila 268,02‰.

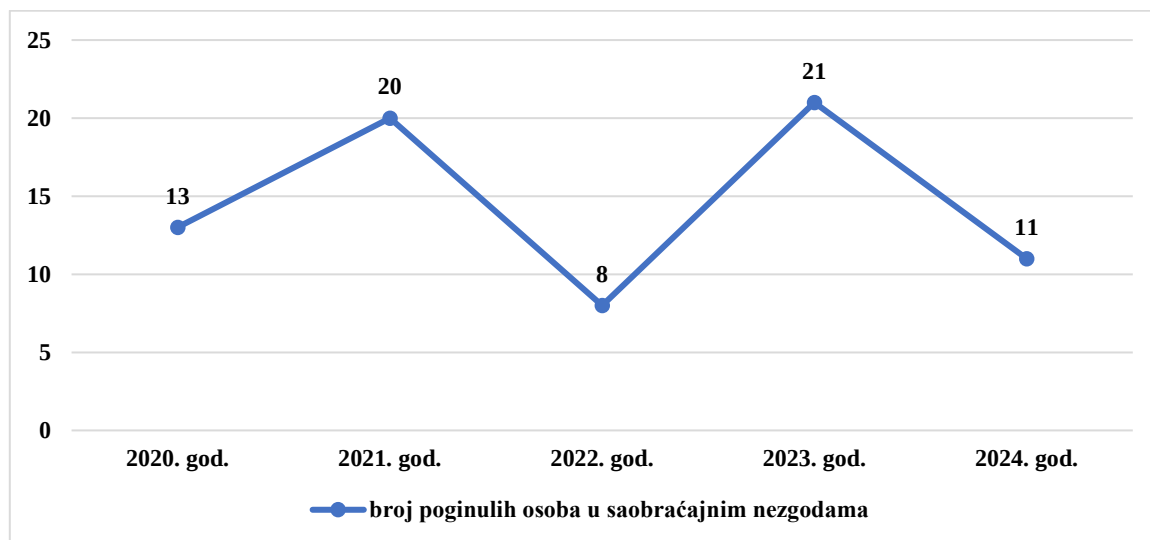
Broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama u 2024. godini je bio 11.

Grafikon 8. Broj saobraćajnih nezgoda i broj povrijeđenih osoba u saobraćajnim nezgodama u Kantonu Sarajevo, 2020-2024. godina*

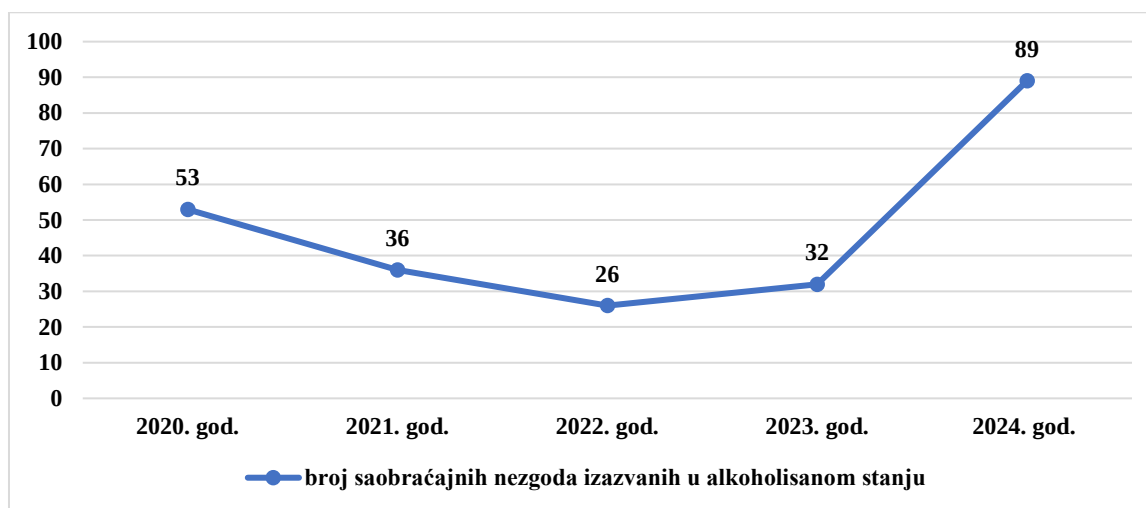
*Izvor: MUP KS

Grafikon 9. Broj poginulih osoba u saobraćajnim nezgodama u Kantonu Sarajevo, 2020-2024. godina*

*Izvor: MUP KS

Grafikon 10. Broj saobraćajnih nezgoda izazvanih u alkoholisanom stanju u Kantonu Sarajevo, 2020-2024. godina*

*Izvor: MUP KS

ZAKLJUČCI

- *U 2024. godini u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ukupno je registrovano 9.054 povreda stanovništva Kantona Sarajevo.*
- *Opća stopa traumatizma stanovništva Kantona Sarajevo iznosi 1,17%.*
- *Najveći procent povreda registrovan je kod stanovništva od 20-64 godine života (4.568 povreda) i kod djece 5-14 godina života (2.355 povreda), koje zajedno u strukturi svih registrovanih povreda prema dobnim skupinama čine 76,46%, a zatim slijede povrede djece 1-4 godina starosti (1.087 povreda) sa 12%, i povrede osoba 65 i više godina starosti (473 povrede ili 5,22%). Povrede kod ostalih dobnih skupina zastupljene u znatno nižem procentu i to: povrede djece ispod jedne godine života sa 2,12% (192 povreda), djece i omladine 15-19 godina života sa 4,19% (379 povrede).*
- *Prema podacima MUP-a Kantona Sarajevo u 2024. godini u Kantonu Sarajevo, registrovano je ukupno 10.485 saobraćajna nezgoda.*
- *Broj registrovanih saobraćajnih nezgoda izazvanih u alkoholisanom stanju u 2024. godini je iznosio 89.*
- *Broj registrovanih povrijeđenih lica u saobraćajnim nezgodama u 2024. godini na području Kantona Sarajevo je bio 1.130 osobe.*
- *Broj poginulih lica u saobraćajnim nezgodama u 2024. godini je bio 11.*

2.8. ZARAZNE BOLESTI I IMUNIZACIJA

Metodologija i pojmovi

Morbiditet za 2024. godinu rađen na osnovu procjene broja stanovnika Federalnog zavoda za statistiku za 2024. godinu (stanje na dan 30.06.2024 godine.) i Statističkog godišnjaka Kantona Sarajevo za 2023. godinu.

Mjere morbiditeta

Kumulativna incidenca (KI) – predstavlja nove slučajeve bolesti u odnosu na broj osoba koje su pod rizikom.

Stopa incidence (SI) - broj novooboljelih tokom zadanog vremenskog razdoblja dijeli se s ukupnim brojem osoba-vrijeme (vrijeme tijekom kojeg su ispitanici pod rizikom za razvoj bolesti). Koristi se za mjerenje rizika za nastanak bolesti u jedinici vremena.

Prevalencija – ukupan broj oboljelih od neke bolesti u nekoj populaciji u promatranom vremenskom periodu, bez obzira na trenutak pojave bolesti. Izražava se u procentima ili promilima.

2.8.1. Kretanje zaraznih bolesti obaveznih prijavi na području Kantona Sarajevo u 2024. godini

Tokom 2024. godine na području Kantona Sarajevo prijavljeno je 8.577 slučajeva obolijevanja od 34 zarazne bolesti.

Na pojedinačnim prijavama zaraznih oboljenja prijavljeno je 6.862 slučajeva obolijevanja od 33 zarazne bolesti koje su obavezne prijavi, a na zbirnim prijavama u 2024. godini prijavljena su 1.715 slučajeva obolijevanja od pljuske (varicellae). Na osnovu podataka ZZJZ FBiH utvrđena su 4 nova slučaja obolijevanja HIV virusom u Kantonu Sarajevo.

Kod stanovništva na području Kantona Sarajevo u 2024. godini registrovano je 49 pojedinačnih slučajeva zaraznog trovanja hranom.

Iz reda vakcinopreventabilnih bolesti tokom 2024. godine prijavljeno je 4.505 slučajeva morbila, 187 slučajeva pertusisa, 8 slučajeva parotitisa (zaušnjaka) i 1 slučaj Hib infekcije. Iz grupe oboljenja zajedničkih ljudima i životinjama (zoonoze), ukupno je prijavljeno 3 slučaja Q-groznice i 15 slučajeva bruceloze (Brucellosis).

Na Tabeli 37. dat je prikaz oboljenja od zaraznih bolesti sa kumulativnom incidencom na 100.000 stanovnika.

Tabela 37. Broj prijavljenih slučajeva i kumulativna incidenca od zaraznih bolesti na 100.000 stanovnika

Red. Broj	Bolest	Šifra	2024. godina	
			Broj slučajeva	Kumulativna Incidenca**
1	Amoebiasis	A06	3	0.71
2	Angina streptococcica (streptokokna upala grla)	J02	109	25.86
3	Brucellosis (bruceloza)	A23	15	3.56
4	Chlamydial infectio	A74	4	0.95
5	Covid-19	U07.1	70	16.61
6	Enterocolitis acuta (enterokolitis)	A09	519	123.12
7	Erysipelas (crveni vjetar)	A46	1	0.24
8	HBsAg nosilaštvo	Z22	2	0.47
9	Herpes zoster	B24	282	66.90
10	Hib infectio		1	0.24
11	HIV infectio*	B20-24	4	0.95
12	Hepatitis virosa A	B15	1	0.24
13	Hepatitis virosa B	B16	2	0.47
14	Hepatitis virosa C	B17	3	0.71
15	Influenza	J11	13	3.08
16	Malaria	B54	1	0.24
17	Meningitis virosa	A87	3	0.71
18	Meningitis epidemica	A39	2	0.47
19	Meningitis (dr.bakterijski)	G00	6	1.42
20	Mononucleosis (mononukleoza)	B27	35	8.30
21	Morbili	B05	4,505	1,068.72
22	Nosocomial infection		613	145.42
23	Parotitis epidemica (zaušnjaci)	B26	8	1.90
24	Pertussis (veliki kašalj)	A37	187	44.36
25	Q-febris	A78	3	0.71
26	Salmonellosis	B06	39	9.25
27	Scabies (šuga)	B86	121	28.70
28	Scarlatina (šarlah)	A38	191	45.31
29	Sepsis (sepsa)	A41	24	5.69
30	Syphilis	A50-A53	1	0.24
31	Toxiinfectio alimentaris (zarazno trovanje hranom)	A05	49	11.62
32	Toxoplasmosis	B58	1	0.24
33	Tuberculosis activa (aktivna tuberkuloza)	A15-A19	44	10.44
34	Varicellae (pljuskavice)	B01	1,715	406.85
UKUPNO:			8,577	2,034.73

* U 2024. godini, prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH, prijavljeno (otkriveno) je 4 nova slučaja HIV infekcije na području Kantona Sarajevo.

** Kumulativna incidenca je računata na 100 000 stanovnika, a na osnovu procjene broja stanovnika Federalnog zavoda za statistiku za 2024. godinu (stanje na dan 30.06.2024 godine.)

Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita
u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Na sljedećoj tabeli dat je prikaz morbiditeta od zaraznih bolesti iskazan apsolutnim brojevima i kumulativna incidenca na 1.000 stanovnika na području Kantona Sarajevo i morbiditet po općinama Kantona Sarajevo sa incidencom na 1.000 stanovnika općine.

Tabela 38. Kretanje zaraznih bolesti po općinama KS u 2024. godini

Red. Broj	Bolest	2024. godina					Općine				
		KANTON SARAJEVO	Centar	Stari Grad	Novo Sarajevo	Novi Grad	Ilidža	Vogošća	Hadžići	Ilijaš	Trnovo
1	Amoebiasis	3	0	0	1	1	1	0	0	0	0
2	Angina streptococcica (streptokokna upala grla)	109	13	7	16	30	9	18	1	15	0
3	Brucellosis (bruceloza)	15	4	2	2	3	1	0	0	3	0
4	Chlamydial infectio	4	1	0	0	2	1	0	0	0	0
5	Covid-19**	70	13	0	13	27	15	0	1	1	0
6	Enterocolitis acuta (enterokolitis)	519	52	31	83	163	87	34	32	15	22
7	Erysipelas (crveni vjetar)	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
8	HBsAg nosilaštvo	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0
9	Herpes zoster	282	64	22	41	85	36	14	13	5	2
10	Hib infectio	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
11	HIV infectio*	4									
12	Hepatitis virosa A	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
13	Hepatitis virosa B	2	0	0	1	0	0	0	0	1	0
14	Hepatitis virosa C	3	1	0	0	0	2	0	0	0	0
15	Influenza	13	5	3	1	3	1	0	0	0	0
16	Malaria	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
17	Meningitis virosa	3	0	0	1	2	0	0	0	0	0
18	Meningitis epidemica	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0
19	Meningitis (dr.bakterijski)	6	1	0	1	1	1	1	0	1	0
20	Mononucleosis (mononukleoza)	35	9	3	0	13	4	2	3	1	0
21	Morbili	4505	515	319	648	1700	734	356	165	60	8
22	Nosocomial infection	613									
23	Parotitis epidemica (zaušnjaci)	8	2	0	1	2	2	0	1	0	0
24	Pertussis (veliki kašalj)	187	17	16	30	51	41	12	11	9	0
25	Q-febris	3	0	0	0	1	1	1	0	0	0
26	Salmonellosis	39	6	5	5	9	7	5	2	0	0
27	Scabies (šuga)	121	11	17	8	31	22	5	17	9	1
28	Scarlatina (šarlah)	191	11	13	20	56	40	31	11	9	0
29	Sepsis (sepsa)	24	5	1	2	12	1	0	0	3	0
30	Syphilis	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0

Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita
u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

31	Toxiinfectio alimentaris (zarazno trovanje hranom)	49	9	3	10	16	7	1	2	1	0
		2024. godina					Općine				
Red. Broj	Bolest	KANTON SARAJEVO	Centar	Stari Grad	Novo Sarajevo	Novi Grad	Ilidža	Vogošća	Hadžići	Ilijaš	Trnovo
32	Toxoplasmosis	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
33	Tuberculosis activa (aktivna tuberkuloza)	44	9	3	3	15	8	0	2	3	1
34	Varicellae (pljuskavice)	1715									
UKUPNO NA OSNOVU POJEDINAČNIH PRIJAVA		6862	749	445	888	2228	1024	480	261	136	34
Kumulativna incidenca na 1000 stanovnika		16.2	14.4	13.3	14.2	18.0	14.0	16.1	10.6	6.4	19.2

* Zvanično, na prijavama obolijevanja – smrti od zarazne bolesti, je prijavljeno obolijevanje 256 osoba, dok je prema evidencijama Zavoda, laboratorijski potvrđeno 469 slučajeva COVID-19 oboljenja.

** U gore navedenoj tabeli nisu uvršteni HIV i AIDS, kao i Nosocomial infections s obzirom da ne posjedujemo podatke iz kojih općina oboljeli potiču. Morbiditet rađen na osnovu procjene broja stanovnika Federalnog zavoda za statistiku (stanje na dan 30.06.2024 godine)

*** Prijavljena su dva slučaja West Nile groznice (West Nile groznica nije obavezna prijavi)

Najveća kumulativna incidenca od zaraznih bolesti na području Kantona Sarajevo zabilježena je na području općine **Novi Grad** i iznosila je 18.0 oboljelih na 1000 stanovnika dok se najmanja incidenca bilježi na području općine **Ilijaš** i iznosi 6.4 oboljelih na 1000 stanovnika. Razlog za porast morbiditeta na području općine Novi Grad je broj prijava obolijevanja od morbila u odnosu na ukupan broj stanovnika.

Tabela 39. Incidenca odabranih zaraznih bolesti u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Red. broj	Bolest	Incidenca na 100.000 stanovnika
1.	<i>Morbilli</i>	1068.72
2.	<i>Pertussis</i>	44.36
3.	<i>Tuberculosis</i>	10.44
4.	<i>Parotitis epidemica</i>	1.9
5.	<i>HIV</i>	0.95
6.	<i>Hepatitis virosa B</i>	0.47
7.	<i>Hepatitis virosa A</i>	0.24
8.	<i>Hib</i>	0.24
9.	<i>Tetanus</i>	0
10.	<i>Poliomyelitis acuta - AFP</i>	0
11.	<i>Rubeolla</i>	0

Incidenca zaraznih bolesti na 100.000 stanovnika u Kantonu Sarajevo u periodu od 2019. do 2024. godine prikazana je na sljedećoj tabeli.

**Tabela 40. Petogodišnji prikaz prijavljenih slučajeva i kumulativna incidenca od
zaraznih bolesti na 100.000 stanovnika**

Red. Broj	Bolest	Šifra	2020	2021	2022	2023	2024	Trend
1	<i>AIDS*</i>	B20-24	0.71	0.71	0.71	0.48		
2	<i>Amoebiasis</i>	A06	0.95	0.00	0.00	0.95	0.71	
3	<i>Angina streptococcica (streptokokna upala grla)</i>	J02	18.98	6.88	26.67	46.00	25.86	
4	<i>Boreliosis</i>	A23	0.71	0.00	0.00	0.00	0.00	
5	<i>Brucellosis (bruceloza)</i>	A23	1.42	0.95	2.14	0.48	3.56	
6	<i>Chlamydial infectio</i>	A74	0.24	0.00	1.67	0.00	0.95	
7	<i>Covid-19**</i>	U07.1	1031.42	2233.87	1617.93	61.02	16.61	
8	<i>Echinococcosis (ehinokokoza)</i>	B67	0.24	0.24	0.00	0.00	0.00	
9	<i>Encephalitis</i>	A86	0.00	0.00	0.24	0.95	0.00	
10	<i>Enterocolitis acuta (enterokolitis)</i>	A09	58.59	75.57	102.64	134.67	123.12	
11	<i>Erysipelas (crveni vjetar)</i>	A46	0.47	0.47	0.24	0.24	0.24	
12	<i>Febris haemorrhagicae (hemoragične groznice)</i>	A98	0.00	1.90	0.71	0.48	0.00	
13	<i>HBsAg nosilništvo</i>	Z22	0.47	0.71	0.71	0.48	0.47	
14	<i>Herpes zoster</i>	B24	39.62	35.11	47.15	84.38	66.90	
15	<i>HIV infectio *</i>	B20-24	1.90	1.90	3.57	3.34	0.95	
16	<i>Hepatitis virosa A</i>	B15	0.00	0.00	0.00	0.48	0.24	
17	<i>Hepatitis virosa B</i>	B16	1.42	0.71	0.48	0.48	0.47	
18	<i>Hepatitis virosa C</i>	B17	0.24	0.00	0.48	0.24	0.71	
19	<i>Leptospirosis</i>	A27	0.00	0.00	0.48	0.48	0.00	
20	<i>Legionellosis</i>	A48	0.00	0.00	0.24	0.00	0.00	
21	<i>Lyme boreliosis</i>	A 69.2	0.00	0.00	0.00	0.24	0.00	
22	<i>Majmunske boginje</i>	B04	0.00	0.00	2.14	0.00	0.00	
23	<i>Meningitis virosa</i>	A 87	0.00	0.00	0.00	0.24	0.71	
24	<i>Meningitis (dr.bakterijski)</i>	G00	0.47	0.47	1.67	1.19	1.42	
25	<i>Meningoencephalitis</i>	G02	0.24	0.00	0.00	0.00	0.00	
26	<i>Mononucleosis (mononukleoza)</i>	B27	2.37	1.19	1.19	7.39	8.30	
27	<i>Morbilli</i>	B05	0.00	0.00	0.00	0.00	1068.72	
28	<i>Nosocomial infection</i>	Y95	87.77	92.51	122.64	149.21	145.42	
29	<i>Parotitis epidemica (zaušnjaci)</i>	B26	1.42	0.95	1.91	2.62	1.90	
30	<i>Pertussis (veliki kašalj)</i>	A37	0.95	0.00	0.00	1.67	44.36	
31	<i>Rubeola</i>	B06	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
32	<i>Q-fever</i>	A78	0.47	0.00	1.91	4.53	0.71	
33	<i>Salmonellosis</i>	A02	4.51	2.85	1.91	2.86	9.25	
34	<i>Scabies (šuga)</i>	B86	19.21	16.13	28.58	40.52	28.70	
35	<i>Scarlatina (šarlah)</i>	A38	15.89	8.30	9.29	64.59	45.31	
36	<i>Sepsis (sepsa)</i>	A41	1.19	0.95	0.71	10.25	5.69	
37	<i>Syphilis</i>	A50-A53	1.66	0.00	0.00	0.48	0.24	
38	<i>Tetanus</i>	A35	0.00	0.00	0.00	0.24	0.00	
39	<i>Toxiinfectio alimentaris (zarazno trovanje hranom)</i>	A05	12.10	15.18	33.82	11.20	11.62	
40	<i>Tuberculosis activa (aktivna tuberkuloza)</i>	A15-A19	8.30	7.35	4.76	6.20	10.44	
41	<i>Varicellae (pljuškavice)</i>	B01	319.53	52.19	584.16	460.98	406.85	
42	<i>West Nile groznica***</i>	A92.3	0.00	0.00	0.00	0.48	0.00	
	UKUPNO:		1630.87	2556.49	2596.70	1100.00	2034.73	

Analizom prijavljenih slučajeva, uočava se da je kumulativna incidenca streptokokne upale grla u toku 2023. godine dosegla vrijednosti od prije COVID pandemije. Također trend porasta obolijevanja od enterokolitisa je uočen od 2020. godine do 2023. godine, pri čemu su niže incidence tokom COVID pandemije.

U toku 2022. godine prijavljeni su slučajevi obolijevanja od majmunskih boginja, pri čemu je od istog obolijevalo 2.14 osoba na 100 000 stanovnika u Kantonu Sarajevo. U toku 2023. i 2024. godine nije bilo oboljelih od majmunskih boginja. Infektivna mononukleoza je u promatranom petogodišnjem periodu imala najveću incidencu u toku 2024. godine, kada je ista prijavljena kod 8.30 osoba na 100 000 stanovnika, što predstavlja i veću učestalost nego u periodu prije COVID pandemije. Tokom 2023. godine utvrđena je i najveća kumulativna incidenca nozokomijalnih infekcija u promatranom petogodišnjem periodu.

U odnosu na period od 2019. do 2022. godine, u toku 2023. godine utvrđen je i značajan porast šarlaha, te je incidenca tokom 2023. godine iznosila 64.59 oboljelih na 100 000 stanovnika.

U toku 2023. godine incidenca prijavljivanja sepse je iznosila 10.25 na 100 000 stanovnika, što je predstavljalo značajno povećanje u odnosu na prethodne godine.

Tabela 41. Morbiditet vodećih zaraznih oboljenja u Kantonu Sarajevo za 2024. godinu

Red. Broj	Bolest	Broj slučajeva
1.	Morbilli	4,505
2.	Varicellae	1,715
3.	Bolničke infekcije	613
4.	Enterocolitis acuta	519
5.	Herpes zoster	282
6.	Scarlatina	191
7.	Pertusis	187
8.	Scabies	121
9.	Angina streptococcica	109
10.	COVID-19	70

Morbilli (ospice) sa 4.505 prijavljenih slučajeva u 2024. godini nalaze se na prvom mjestu. Ovu osipnu bolest uzrokuje morbilivirus. Radi se o vakcino-preventabilnoj bolesti. Uzrok pojave epidemije ovog oboljenja jeste u niskom stepenu procijepljenosti MRP vakcinom u periodu od 2020. godine do 2023. godine.

Varicellae (pljuskavice) sa 1.715 prijavljena slučaja u 2024. godini nalaze se na drugom mjestu. Pljuskavice su jedna od najčešćih zaraznih bolesti dječijeg uzrasta između prve i sedme godine života. U našem okruženju pljuskavice preboli skoro svako dijete, jer se radi o virusnoj, osipnoj, dječijoj veoma zaraznoj bolesti. Ovu osipnu groznicu uzrokuje Varicella zoster virus iz grupe Herpes virusa.

Intrahospitalne (bolničke/nozokomijalne) infekcije nalaze se na trećem mjestu sa 613 prijavljenih slučajeva. Bolničke infekcije su infekcije nastale kao posljedica dijagnostike, terapije i njege za vrijeme boravka u bolnici ili nakon otpusta iz bolnice u određenom vremenskom periodu. Predstavljaju značajan javnozdravstveni problem, a posljedice koje izazivaju imaju medicinski, etički, pravni i ekonomski aspekt. Učestalost bolničkih infekcija je važan indikator u procjeni kvaliteta zdravstvenih usluga. Ne postoji zdravstvena ustanova bez bolničkih infekcija.

Enterocolitis acuta sa 519 prijavljenih slučajeva na četvrtom je mjestu na tabeli vodećih zaraznih oboljenja. Enterokolitis je upala crijeva, tankog i debelog. Može biti izazvan infektivnim (bakterijama, virusima, gljivicama, parazitima) i neinfektivnim agensima.

Herpes zoster sa 282 prijavljena slučaja je na petom mjestu u tabeli vodećih zaraznih bolesti na području Kantona Sarajevo. Herpes zoster je virusna bolest koju izaziva varicella zoster virus (VZV). Herpes zoster je posljedica reaktivacije Varicella-zoster virusa koji se nalazi latentan u organizmu. Češće se javlja kod osoba starije životne dobi, kod bolesnika inficiranih HIV-om i kod imunokompromitovanih osoba.

Scarlatina (šarlah) sa 191 prijavljenim slučajem se nalaze na šestom mjestu u tabeli vodećih zaraznih bolesti na području Kantona Sarajevo. Šarlah je zarazna bolest praćena pojavom osipa. Predstavlja jednu od mogućih manifestacija infekcije beta hemolitičkim streptokokom grupe A (BHS-A), bakterijama koje uz šarlah mogu uzrokovati i druge bolesti poput streptokokne upale ždrijela i nosa, streptokokne angine, streptokokne upala pluća, crvenog vjetra ili babinje groznice. Šarlah je bolest koja je svuda rasprostranjena. Rezervoar infekcije je čovjek a izvor infekcije je nazofaringealni sekret osoba sa streptokoknom infekcijom, bilo da se radi o osobi koja je oboljela, rekonvalescentu ili kliconoši.

Tabela 42. Petogodišnji prikaz vodećih zaraznih oboljenja

	2020		2021		2022		2023		2024	
	Bolest	N	Bolest	N	Bolest	N	Bolest	N	Bolest	N
1.	COVID-19	4348	COVID-19	9417	COVID-19	6794	Varicellae	1934	Morbili	4505
2.	Varicellae	1347	Nosocomial infection	390	Varicellae	2453	Nosocomial infection	626	Varicellae	1715
3.	Nosocomial infection	370	Enterocolitis acuta	327	Nosocomial infection	515	Enterocolitis acuta	565	Nosocomial infection	613
4.	Enterocolitis acuta	247	Varicellae	220	Enterocolitis acuta	431	Herpes zoster	354	Enterocolitis acuta	519
5.	Herpes zoster	167	Herpes zoster	148	Herpes zoster	198	Scarlatina	271	Herpes zoster	282
6.	Scabies	81	Scabies	68	Toxiinfectio alimentaris	142	COVID - 19	256	Scarlatina	191
7.	Angina streptococcica	80	Toxiinfectio alimentaris	64	Scabies	120	Angina streptococcica	193	Pertusis	187
8.	Scarlatina	80	Scarlatina	35	Angina streptococcica	112	Scabies	170	Scabies	121
9.	Toxiinfectio alimentaris	51	Tuberculosis	31	Scarlatina	39	Toxiinfectio alimentaris	47	Angina streptococcica	109
10.	Tuberculosis	35	Angina streptococcica	29	Tuberculosis	20	Sepsis	43	COVID-19	70

Analizom je utvrđeno da je COVID-19 tokom 2020., 2021. i 2022. godine bio najučestalije oboljenje. Varicellae, koje su i tokom 2020. i 2022. godine zauzimale drugo mjesto po broju prijavljenih slučajeva obolijevanja, su se nakon COVID pandemije u toku 2023. godini značajno raširile i bile najučestalije prijavljivano oboljenje. U toku 2024. godine najučestalije oboljenje su bili morbili.

Enterocolitis accuta je tokom 2019. godine bio drugo najčešće oboljenje, da bi tokom 2020. godine bio na četvrtom mjestu po učestalosti obolijevanja. I tokom COVID pandemije se nalazio na trećem mjestu po broju prijavljivanja, a tokom 2023. godine je prijavljeno 565 slučajeva što ga svrstava na treću poziciju. Bolničke (nozokomijalne) infekcije su tokom 2020. i 2021. godine bile na trećem, odnosno drugom mjestu po broju prijavljivanja, ali sa nižim apsolutnim brojevima u odnosu na 2019. godinu. U 2023. godini nozokomijalnih infekcija je bilo 626, što ih čini drugim najučestalijim oboljenjem u Kantonu Sarajevu. U toku 2024. godine nalazio se na četvrtom mjestu sa 519 oboljelih.

Streptokokna angina je kontinuirano zauzimala 7. mjesto po broju prijavljenih slučajeva, osim u toku 2021. godine kada je ista bila na desetom mjestu. U toku 2023. godine uočava se porast obolijevanja od skarlatine u odnosu na prethodne godine, te je ista bila peta najučestalija

prijavljena bolest. U toku 2024. godine utvrđeno je 109 oboljelih od streptokokne angine što je čini devetom najzastupljenijom zaraznom bolesti.

2.8.2. Zoonoze na području Kantona Sarajevo za 2024. godinu

Iz grupe oboljenja zajedničkih ljudima i životinjama, zbog relativno mirne epizootiološke situacije i dobrog i koordiniranog rada i saradnje između javnozdravstvenog i veterinarskog sektora zabilježene su sljedeće zoonoze:

Tabela 43. Zoonoze u KS (Mb/100 000)

Red. broj	Bolest	Šifra	Broj slučajeva	Mb
1.	<i>Brucellosis</i>	A23	15	3.56
2.	<i>Q-fever</i>	A87	3	0.71
3.	<i>Toxoplasmosis</i>	B58	1	0.24
4.	<i>West Nile groznica</i>	A92.3	0	0
5.	<i>Febris haemorrhagica</i>	A98	0	0
6.	<i>Lyme boreliosis</i>	A 69.2	0	0

Najzastupljenija u ovoj skupini bolesti je **Bruceloza (Incidenca 3.56/100 000)**, drugo mjesto zauzima Q groznica sa incidencom od 0.71/100 000, dok treće mjesto zauzima **Toxoplasmosa (Incidenca 0,24/100 000)**.

Tokom 2024. godine nije zaprimljena niti jedna prijava obolijevanja od hemoragijske groznice, West Nile groznice, ili lajmske borelioze.

Na osnovu prijave zoonoza mobilne ekipe J.U. Zavod za javno zdravstvo FBiH, zajedno sa veterinarskom službom odmah su reagovala i provodile sve Zakonom predviđene mjere u cilju sprječavanja širenja ovih oboljenja među stanovništvom.

Majmunske boginje

Tokom 2024. godine nije prijavljen niti jedan slučaj oboljevanja od majmunskih boginja. Također i godinu ranije, tokom 2023. godine nije utvrđen niti jedan slučaj majmunskih boginja.

Tabela 44. Prikaz zoonoza u promatranom petogodišnjem periodu

Red. broj	Bolest	Šifra	2020		2021		2022		2023		2024	
			N	Mb	N	Mb	N	Mb	N	Mb	N	Mb
1	<i>Boreliosis</i>	A69	3	0,71	0	0,00	0	0,00	1	0,24	0	0,00
2	<i>Brucellosis</i>	A23	6	1,42	4	0,95	9	2,14	2	0,48	15	3,56
3	<i>Echinococcosis</i>	B67	1	0,24	1	0,24	0	0,00	0	0,00	0	0,00
4	<i>Febris haemorrhagica</i>	A98	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	0,48	0	0,00
5	<i>Leptospirosis</i>	A27.9	0	0,00	0	0,00	2	0,48	2	0,48	0	0,00
6	<i>Majmunske boginje</i>	B04	0	0,00	0	0,00	9	2,14	0	0,00	0	0,00
7	<i>Q-fever</i>	A87	2	0,47	0	0,00	8	1,91	19	4,53	3	0,71
8	<i>Toxoplasmosis</i>	B58	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,24
9	<i>West Nile groznica</i>	A92.3	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	0,48	0	0,00

U toku 2019. godine i 2020. godine, prijavljena su po tri slučaja borelioze. U toku 2019. godine prijavljeno je 8 slučajeva bruceloze, u toku 2020. godine 6 slučajeva bruceloze, u toku 2021. godine 4 slučaja oboljevanja od bruceloze. U toku 2022. godine prijavljeno je 9 slučajeva, a u toku 2023. godine 2 slučaja. U toku 2023. godine prijavljena su 2 slučaja hemoragijske groznice. U toku 2024. godine prijavljeno je 15 slučajeva bruceloze, tri slučaja Q groznice i 1 slučaj toksoplazmoze.

2.8.3. Epidemije trovanja hranom

U 2024. godini prijavljena je jedna epidemija trovanja hranom:

1. Fast Food Picollo, trovanje hranom kod 13 osoba, konzumacija sumnjivog pilećeg sendviča.

Dana 13.10.2024. godine po prijemu Prijava oboljevanja zaraznih bolesti, HES timovi su obavili epidemiološko ispitivanje oboljelih, gdje se dobija podatak da su svi anketirani konzumirali pileći sendvič (sa majonezom i topljenim sirom). Ukupno oboljelih je bilo 13, potvrđen je izolovani uzročnik salmonella enteritidis. Od sedam ispitanih lica od kojih je uzet biološki materijal na mikrobiološku analizu, dokazana su tri pozitivna uzorka stolice na salmonellu. Uzeti su uzorci hrane i brisevi površina tokom inspekcijskog nadzora, koji su nakon završene analize bili pozitivni na prisustvo nedozvoljenih bakterija.

2.8.4. Imunizacija

Prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Sl. novine Federacije BiH"), broj 29/05, Pravilniku o načinu sprovođenja obavezne imunizacije, imunoprofilakse i hemoprofilakse protiv zaraznih bolesti te o osobama koje se podvrgavaju toj obavezi ("Službene novine FBiH" 22/19), Pravilniku o dopunama Pravilnika o obavezanim imunizacijama u ("Službene novine FBiH" 12/21), Pravilniku o izmjeni i dopuni Pravilnika o

obaveznoj imunizaciji u FBiH ("Službene novine FBiH" 33/21) i Naredbi o programu obaveznih imunizacija stanovništva protiv zaraznih bolesti u 2024. godini ("Sl. novine Federacije BiH", broj: 8/24 imunizacija se vršila kontinuirano tokom cijele godine.

Obaveznu imunizaciju obavljaju zdravstveni radnici predškolskih i školskih dispanzera JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, a vakcinaciju BCG vakcinom i prvom dozom Hepatitis B vakcinom obavlja zdravstveno osoblje Klinike za ginekologiju i akušerstvo KCUS Sarajevo i Odjeljenja za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“. Napomena: novorođenčad rođena u ASA bolnici u 2024. godini su se vakcinisala u pripadajućem predškolskom dispanzeru doma zdravlja. Zavod je izradio godišnji Plan imunizacije djece prema vrsti i potrebnim dozama vakcina, na osnovu dostavljenih godišnjih planova pojedinačnih vakcinalnih centara doma zdravlja (predškolski i školski dispanzeri) i dostavio ga je Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Vršen je nadzor nad potrošnjom vakcina, rasturom vakcina i provođenjem imunizacije iz Programa obavezne imunizacije prema važećoj Naredbi, kao i mjesečna, šestomjesečna i godišnja evaluacija provođenja obavezne imunizacije. Snabdjevenost vakcinama iz obaveznog programa imunizacije tokom 2024. godine je bila redovna.

Obuhvat imunizacijama na području Kantona Sarajevo za 2024. godinu prikazan je u Tabeli 45.

**Tabela 45. Godišnji izvještaj o provođenju programa obavezne imunizacije - period
01.01.-31.12.2024.**

Vrsta vakcine	Ciljna grupa/kohorta/ djece prema programu imunizacije			Djeca drugih dobnih skupina/ nevakcinisana prema programu imunizacije		
	Broj planiranih	Broj imuniziranih	%	Broj planiranih	Broj imuniziranih	%
	1	2	3	1	2	3
BCG	4069	3949	97.05	200	104	52.00
Hep B1	4069	3977	97.74	490	77	15.71
Hep B2	4069	3477	85.45	1300	258	19.85
Hep B3	4069	2944	72.35	2700	877	32.48
DTaP-IPV-Hib 1 / Pentaxim 1	4069	3323	81.67	1760	296	16.82
DTaP-IPV-Hib 1 / Pentaxim 2	4069	3064	75.30	2060	329	15.97
DTaP-IPV-Hib 1 / Pentaxim 3	4069	2571	63.19	2760	418	15.14
DTaP - IPV 1 / Tetraxim 1	0	0	0	800	421	52.63
DTaP - IPV 1 / Tetraxim 2	0	0	0	930	536	57.63
DTaP - IPV 1 / Tetraxim 3	0	0	0	1480	860	58.11
DT 1	0	0	0	480	53	11.04
DT 2	0	0	0	650	41	6.31
DT 3	0	0	0	660	23	3.48
IPV	0	0	0	240	15	6.25
IPV	0	0	0	440	23	5.23
IPV	0	0	0	650	52	8.00
MMR	4170	2634	63.17	10780	3668	34.03
GARDASIL (4) 1	797	422	52.95	0	355	0
GARDASIL (4) 2	797	324	40.65	0	243	0
Euvax B adultis	0	27	0	0	0	0
Euvax B adultis	0	45	0	0	0	0
Euvax B adultis	0	127	0	0	0	0
Prevenar 0-5	0	196	0	0	37	0
Prevenar 0-5	0	136	0	0	9	0
Prevenar 0-5	0	44	0	0	1	0

PRIMOVAKCINACIJA

Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita
u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Vrsta vakcine	Ciljna grupa/kohorta/ djece prema programu imunizacije			Djeca drugih dobnih skupina/ nevakcinisana prema programu imunizacije		
	Broj planiranih	Broj imuniziranih	%	Broj planiranih	Broj imuniziranih	%
	1	2	3	1	2	3
IPV	0	0	0	2510	233	9.28
GARDASIL (9) 1	0	356	0	0	0	0
GARDASIL (9) 2	0	0	0	0	0	0
MMR	4580	2151	46.97	6470	3047	47.09
DT pro adultis	4220	2614	61.94	1800	713	39.61
DTaP-IPV-Hib 1/ Pentaxim 1	4030	1337	33.18	3890	158	4.06
DTaP/IPV 2	4480	1005	22.43	3370	1779	52.79
Prevenar 0-5	0	0	0	0	0	0

Analizom i evaluacijom obuhvata vakcinacije iz izvještaja koji uključuju izvještaje o provođenju imunizacije sa Klinike za ginekologiju i akušerstvo KCUS-a, Opće bolnice „Prim. Dr Abdulah Nakaš“, predškolskih i školskih dispanzera JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo a na osnovu kojih je izrađen obuhvat vakcinacijom na području KS za 2024. godini za ciljnu i druge dobne skupine, može se zaključiti da su procenti obuhvata kako primoinmunizacije tako i revakcinacije ispod preporučenih, uz napomenu da je došlo do povećanja obuhvata vakcinacijom svih vrsta i doza vakcina u odnosu na 2023. godinu.

Preporuke SZO propisuju potrebne procenete pokrivenosti pojedinim vakcinama iz Programa obavezne imunizacije za stvaranje kolektivnog imuniteta, koji treba da iznose najmanje 95% za sve vrste i doze vakcina iz važeće Naredbe o imunizaciji. Imajući u vidu činjenicu da je Program obavezne imunizacije jedan od najboljih i najznačajnijih javnozdravstvenih programa prevencije obolijevanja ali i smrti zbog komplikacija od najtežih dječijih zaraznih oboljenja, J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo pokrenuo je niz aktivnosti koje su doprinijele poboljšanju procenta procijepljenosti vakcinama iz Programa obavezne imunizacije. Naime od januara 2024. godine, zbog očekivane epidemije morbila nakon pada obuhvata imunizacije sa obje doze MRP vakcine na oko 30% u 2023. godini, organizovano je niz sastanaka sa zdravstvenim ustanovama svih nivoa zdravstvene zaštite i ministarstvom zdravstva, formirana su dva vanredna centra za vakcinaciju u toku dva mjeseca, te organizirana dopunska imunizacija na svakom lokalitetu vakcinalnih centara u toku zadnjeg kvartala 2024. godine koja je podrazumijevala pozivanje roditelja na imunizaciju te promociju putem medija, gostovanje u televizijskim programima javnih i privatnih radio i TV servisa. U 2024. godini je došlo je do povećanja obuhvata MRP vakcinom kako I (prvom) tako i II (drugom) dozom u odnosu na 2023. godinu kao i u određenom višem ili manjem procentu i ostalih vrsta i doza vakcina.

U toku 2024. godine u J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo nije prijavljena niti jedna postvakcinalna reakcija. Na kraju, analizom svih podataka koji se odnose za redovan program imunizacije može se konstatovati sljedeće:

1. Tokom izvještajnog perioda (2024. godine) nije dolazilo do zastoja u programu obavezne imunizacije djece od 0 do 14 godina života;
2. Procent procijepljenosti djece od 0 do 14 godina u primoimunizaciji i revakcinaciji nije na preporučenom procentualnom obuhvatu, naročito za MRP vakcinu, te to i dalje prijemčivu populaciju djece, koja nisu vakcinisana, čini vulnerabilnom za obolijevanje od morbila/ospica.
3. Procenat primovakcinacije i revakcinacije treba da dostigne preporučeni obuhvat za svaku vrstu i dozu vakcine, za koju postoji zakonska obaveza vakcinacije, da bi se postigao kolektivni imunitet, da ne bi dolazilo do pojave epidemija bilo koje vakcinopreventabilne bolesti. U 2024. godini su proglašene dvije epidemije: morbila i pertusisa.
4. Prema Programu vakcinacije protiv HPV infekcije Ministarstva zdravstva KS i preporuka Zavoda za javno zdravstvo KS, u Kantonu Sarajevo se u prvoj polovini nastavila vakcinacija četverovalentnom HPV vakcinom djevojčica i djevojaka uzrasta od 6. razreda do 26. godine te dječaka u 8. razredu. Organizovani su “Dani otvorenih vrata za HPV vakcinaciju” za studentice sa područja Kantona Sarajevo prilikom kojih su potrošene sve preostale nabavljene doze četverovalentne HPV vakcine. U drugoj polovini 2024. godine nastavila se provoditi vakcinacija djevojčica 8. razreda distribuiranim devetovalentnim HPV vakcinama iz Federalnog zavoda za javno zdravstvo uz napomenu da je u toku oktobra, novembra i decembra 2024. godine vakcinisano oko 350 djevojčica I dozom. Možemo zaključiti da je vakcinisano oko 20% ciljne skupine, djevojčica 8. razreda devetovalentnom HPV vakcinom. Podsjećamo da je izvršena nabavka od strane Zavoda za javno zdravstvo KS ukupno 1.594 doze četverovalentne HPV vakcine za oko 797 osoba, koje su isporučene u JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo početkom januara 2024. godine.
5. JU Zavod za javno zdravstvo KS je, u saradnji sa MZKS i ZZO KS, u 2023. godini izvršio nabavku i vakcine protiv pneumokokne bolesti za djecu od 0-5 godina, u količini od 548 doza koje su se nastavile trošiti i u 2024. godini do isteka zaliha. U prvoj polovini 2024. godine su potrošene sve zalihe za I dozu.
6. JU Zavod za javno zdravstvo KS je, u saradnji sa MZKS i ZZO KS, u 2024. godini izvršio nabavku i vakcine protiv gripe za osjetljive kategorije stanovništva, u količini od 7.770 doza.
7. JU Zavod za javno zdravstvo KS je izradio i dostavio potrebe, Zavodu za javno zdravstvo FBiH, za građane koji imaju medicinske indikacije za aplikaciju pneumokokne vakcine koje su distribuirane u ograničenim količinama u JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo.
8. JU Zavod za javno zdravstvo KS je izvršio distribuciju 765 doza vakcina protiv gripe, nabavljenih od strane Zavoda za javno zdravstvo FBiH za zdravstvene radnike prema

zdravstvenim ustanovama Kantona Sarajevo na svim nivoima zdravstvene zaštite i u svim oblicima svojine prema iskazanim potrebama za uposlenike zdravstvenih ustanova.

9. Vakcinalni centar - Ambulanta za putničku medicinu, fakultativnu imunizaciju i antirabičnu zaštitu Zavoda za javno zdravstvo KS je i u 2024. godini nastavila sa vakcinacijom putnika u međunarodnom saobraćaju, kao i hodočasnika koji su imali namjeru obaviti Umru i Hadž, te građana koji su se obratili nakon ugriza od strane životinje sumnjive na bjesnilo. Antirabična zaštita (vakcina protiv bjesnila i HRIG - humani rabies imunoglobulin) je bila dostupna u toku cijele 2024. godine i primjenjivana je u skladu sa indikacijama. U saradnji sa Federalnim zavodom za javno zdravstvo i distribucijom određenih količina vakcina protiv hepatitisa B organizirana je i sprovedena vakcinacija studenata medicinskih grupacija Univerziteta u Sarajevu. Na ovaj način je pružena zaštita budućim zdravstvenim radnicima, a koji su propustili vakcinaciju u djetinjstvu.

I u 2024. godini na tržištu BiH prisutna je nestašica određenih putničkih vakcina te se iste zbog toga nisu aplicirale na zahtjeve putnika (vaccine protiv: hepatitisa A, trbušnog tifusa, poliomijelitisa).

Vrsta vakcine	Ciljna grupa/kohorta/ djece prema programu	imunizacije (%)					Djeca drugih dobnih skupina nevakcinisana prema programu imunizacije (%)				
		2020	2021	2022	2023	2024	2020	2021	2022	2023	2024
						Trend					Trend
PRIMOVAKCINACIJA	BCG	98.51	99.85	96.11	97.36	97.05	30.00	80.00	35.38	37.65	52.00
	Hep B1	98.44	100.83	96.08	98.75	97.74	8.48	7.50	8.57	27.14	15.71
	Hep B2	86.63	89.93	82.40	85.74	85.45	11.72	18.92	14.67	25.34	19.85
	Hep B3	55.88	69.85	59.18	65.41	72.35	22.39	36.72	24.20	29.31	32.48
	DTaP-IPV-Hib 1 / Pentaxim 1	71.05	80.77	74.08	79.43	81.67	11.90	25.11	15.38	17.51	16.82
	DTaP-IPV-Hib 1 / Pentaxim 2	57.96	72.14	68.36	69.99	75.30	10.45	37.68	18.45	21.88	15.97
	DTaP-IPV-Hib 1 / Pentaxim 3	46.18	60.84	56.49	54.75	63.19	14.70	51.43	26.03	21.81	15.14
	DTaP - IPV 1 / Tetraxim 1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	41.83	48.73	29.79	29.64	52.63
	DTaP - IPV 1 / Tetraxim 2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	51.83	68.57	39.43	40.00	57.63
	DTaP - IPV 1 / Tetraxim 3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	47.96	75.73	43.93	46.21	58.11
	DT 1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	7.68	7.56	13.20	46.30	11.04
	DT 2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	4.89	6.03	6.46	14.50	6.31
	DT 3	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.49	1.94	8.88	10.70	3.48
	IPV	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	30.67	6.25
	IPV	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	25.68	5.23
	IPV	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	18.40	8.00
REVAKCINACIJA	MMR	32.44	40.30	30.57	27.87	63.17	4.10	17.24	16.04	13.91	34.03
	Polio 1	0.00	0.00	0.00	23.44	0.00	7.51	3.54	7.84	34.39	
	Polio 2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	9.42	6.17	0.00	0.00	0.00
	DTaP/IPV	33.44	45.96	24.04	18.12	22.43	34.74	21.48	30.00	13.77	9.28
	MMR	24.12	34.56	27.62	34.60	46.97	12.59	0.00	23.78	25.58	47.09
	DT pro adultis	16.01	66.15	94.65	66.50	61.94	1276.67	95.83	67.62	90.40	39.61
	DTaP-IPV-Hib 1 / Pentaxim 1	18.20	21.70	16.85	14.80	33.18	1.50	1.16	5.56	2.46	4.06
	Dtap/IPV 2	0.00	0.00	0.00	16.07	22.43	0.00	0.00	0.00	1.83	52.79

2.8.5. Populacioni nadzor nad akutnim respiratornim infekcijama

Prema preporukama SZO, prikupljaju se, evidentiraju i analiziraju zbirne prijave bolesti sličnih gripi (ILI), akutnih respiratornih bolesti (ARI) i hospitaliziranih slučajeva sa teškim akutnim respiratornim infekcijama (SARI). Na sljedećoj tabeli dat je prikaz ovih oboljenja po dobnim skupinama u sezoni oboljenja sličnih gripi (jedna sezona oboljenja sličnih gripi se prati od 40. sedmice jedne kalendarske godine do 20. sedmice naredne kalendarske godine).

Tabela 46. Ukupan broj prijavljenih slučajeva bolesti sličnih gripi (ILI), akutnih respiratornih infekcija (ARI) i hospitaliziranih SARI (teška akutna respiratorna infekcija) po dobnim skupinama

	UKUPNO					Ukupno
	< 4g	5-14	15-29	30-64	65+	
ARI	12343	18248	7536	9151	2295	49573
ILI	1557	4482	728	1099	283	8149
ILI-vakcinisani *	0	0	0	0	0	0
SARI hospital	0	0	0	0	3	3

Tokom prve polovine 2024. godine, tačnije od prve do dvadesete sedmice (zima-proljeće), u sezoni gripe 2023/2024, prijavljeno je 49,573 slučaja akutnih respiratornih infekcija (ARI), 8,149 oboljenja sličnih gripi (ILI). Od SARI infekcija hospitalizirana su tri pacijenta.

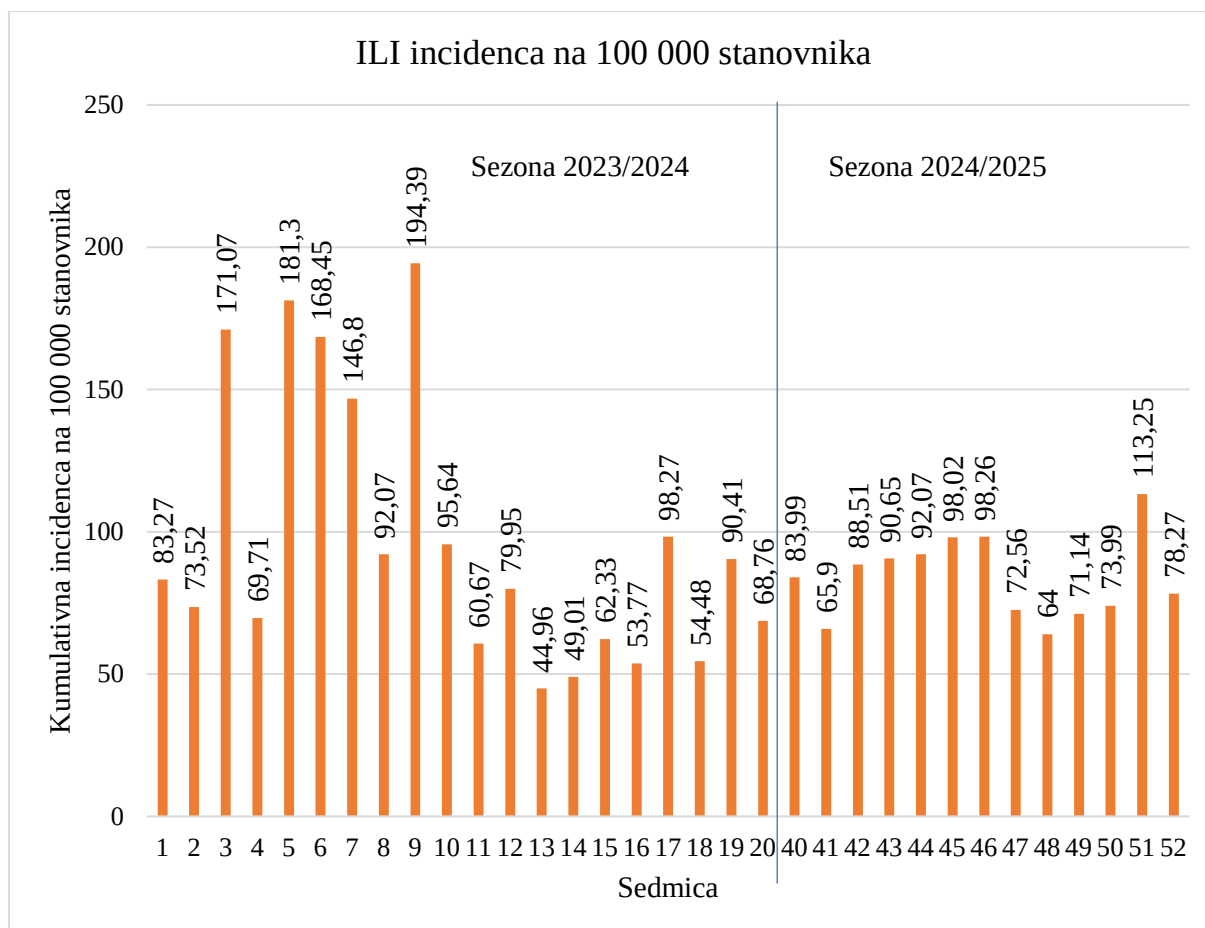
Tabela 47. Ukupan broj prijavljenih slučajeva bolesti sličnih gripi (ILI), akutnih respiratornih infekcija (ARI) i hospitaliziranih SARI (teška akutna respiratorna infekcija) po dobnim skupinama period 40. sedmica 2024. – 52. sedmica 2024.

	UKUPNO					Ukupno
	< 4g	5-14	15-29	30-64	65+	
ARI	5865	11541	4669	6656	1780	30511
ILI	992	2822	254	377	93	4538
ILI-vakcinisani *	0	0	0	0	0	0
SARI hospital	0	0	0	0	0	0

* od oboljelih ILI – cijepljeni protiv gripe

U prvom dijelu sezone gripe 2024/2025, tačnije od četrdesete sedmice 2024. godine do pedeset i druge sedmice 2025. godine (zima-proljeće), prijavljeno je 30.511 slučajeva akutnih respiratornih infekcija (ARI) i 4.538 oboljenja sličnih gripi (ILI). Oboljeli - cijepljeni protiv gripe nisu registrirani u ovom izvještajnom periodu.

Grafikon 11. ILI incidenca tokom 2024. godine

Analizom je utvrđeno da je u toku 2024. godine najviša incidenca bila u 9. sedmici 2024. kada je incidenca ILI oboljenja iznosila 194.39 oboljela na 100.000 stanovnika. Uzrok ovog skoka je zakašnjenje prijavljivanja oboljelih iz 8. sedmice od strane zdravstvenih ustanova. U periodu od 5. do 10. sedmice se uočavaju najviše incidence tokom sezone 2023/2024. U sezoni gripe 2024/2025, u toku 2024. godine utvrđena je najviša incidenca u 51. sedmici sa 113 oboljelih na 100 000 stanovnika.

Tabela 48. Ukupan broj prijavljenih slučajeva bolesti sličnih gripi (ILI), akutnih respiratornih infekcija (ARI) i hospitaliziranih SARI (teška akutna respiratorna infekcija) u toku 5 godina

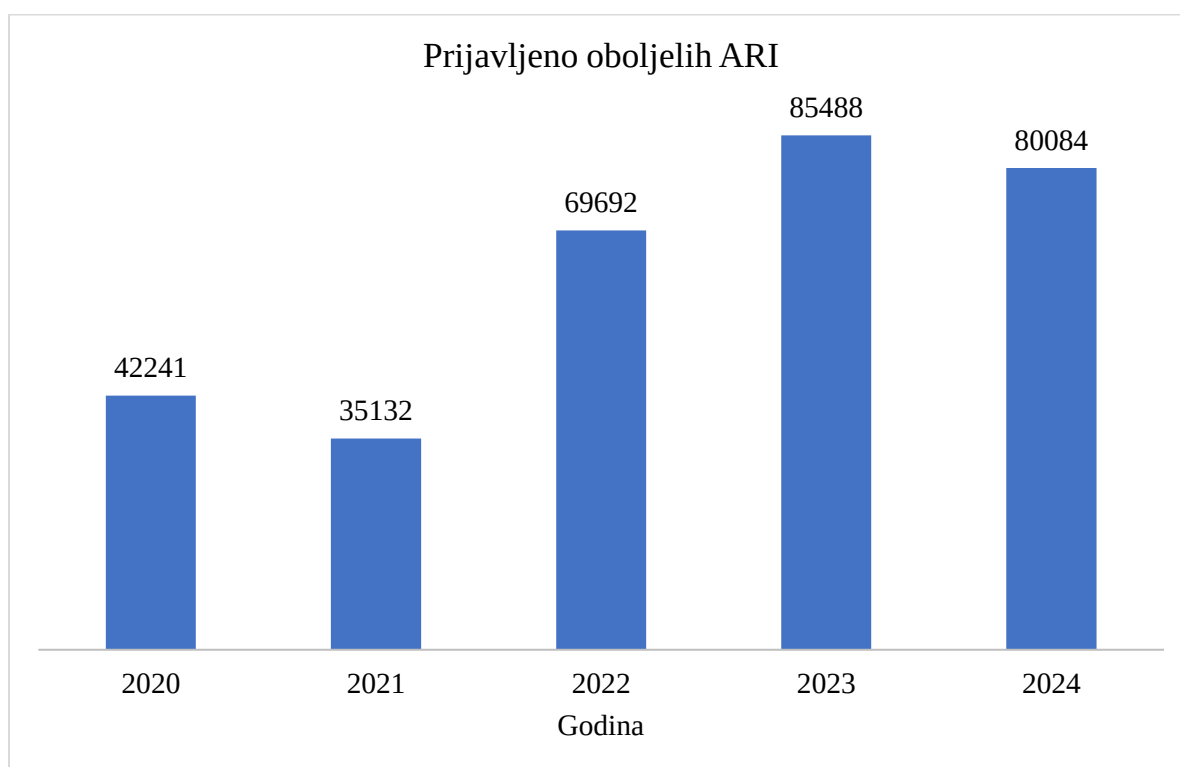
Ukupno godina		UKUPNO					
	Godina	≤4g	5-14	15-29	30-64	65+	Ukupno
ARI	2019	22902	29470	8737	13433	3408	77950
	2020	11061	14723	5518	8748	2191	42241
	2021	12014	14396	2688	4693	1341	35132
	2022	19969	32915	6366	8373	2069	69692
	2023	21697	35432	10804	13723	3832	85488
	2024	18208	29789	12205	15807	4075	80084
ILI	2019	2524	4435	447	830	159	8395
	2020	1521	3063	806	853	107	6350
	2021	913	651	216	375	99	2254
	2022	1797	4150	387	769	129	7232
	2023	2445	6028	997	1573	305	11348
	2024	2549	7304	982	1476	376	12687
ILI- vakcinisani*	2019	0	0	3	29	6	38
	2020	0	0	0	2	0	2
	2021	0	0	0	3	3	6
	2022	0	0	6	12	11	29
	2023	0	0	1	2	1	4
	2024	0	0	0	0	0	0
SARI hospital	2019	1	0	1	7	5	14
	2020	0	0	1	20	10	31
	2021	0	0	1	4	6	11
	2022	0	0	1	3	6	10
	2023	0	0	0	0	0	0
	2024	0	0	0	0	3	3

U petogodišnjem periodu utvrđeno je da je u 2023. godini prijavljen najveći broj akutnih respiratornih infekcija (ARI), te je prijavljeno 85488 slučajeva ARI infekcije. U toku 2024. godine, promatrajući periode od prve do dvadesete sedmice i od četrdesete do pedeset i druge utvrđena su 80084 slučaja akutne respiratorne infekcije. U petogodišnjem periodu najmanji broj prijavljenih ARI je zabilježen 2021. godine, ali nakon COVID pandemije uočava se porast svih ARI.

U petogodišnjem periodu je praćen i broj prijavljenih slučajeva bolesti sličnih gripi (ILI), te je utvrđeno da je u 2024. godini prijavljen najveći broj ILI slučajeva u petogodišnjem periodu. Najmanji broj je prijavljen u toku 2021. godine, svega 2254 slučaja.

Teških akutnih respiratornih oboljenja u toku 2024. godine prijavljeno je 3, a najveći broj je bio u vrijeme COVID pandemije, 2020. godine – 31 slučaj. U toku 2023. godine nisu prijavljene SARI infekcije.

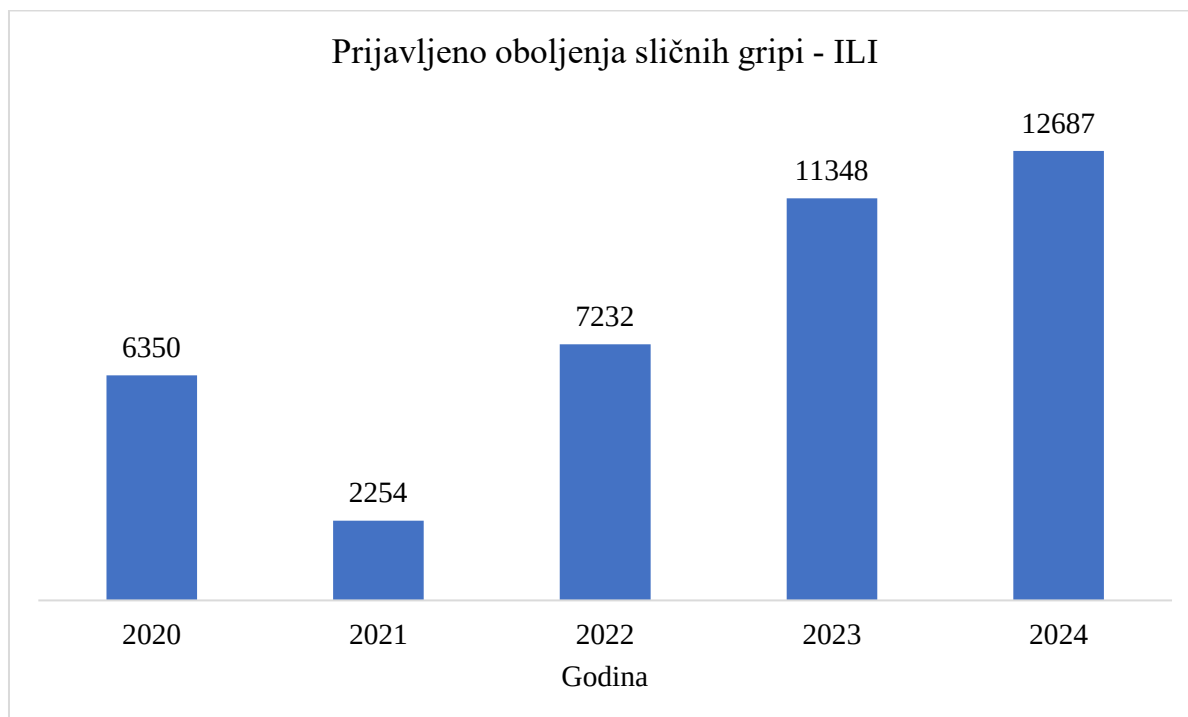
Grafikon 12. Petogodišnji prikaz morbiditeta akutnih respiratornih oboljenja

Analizom podataka, ukupnog broja prijavljenih akutnih respiratornih oboljenja (ARI) uočava se da su akutna respiratorna oboljenja u toku 2020. godine i 2021. godine bila manje prijavljivana nego u periodu prije i nakon pandemije. Isto se objašnjava pridržavanjem higijensko epidemioloških mjera protiv SARS-CoV-2 virusa. U godini nakon popuštanja mjera (2022.), uočeno je povećanje broja akutnih respiratornih oboljenja za 98.37%.

U toku 2023. godine prijavljeno je 85488 slučajeva ARI, što je za 22.66% više nego u prethodnoj godini. U toku 2024. godine prijavljeno je 80884 slučaja ARI oboljenja.

Grafikon 13. Petogodišnji prikaz morbiditeta bolesti sličnih gripi - ILI

Analizom podataka, ukupnog broja prijavljenih bolesti sličnih gripi (ILI) uočava se da su akutna respiratorna oboljenja u toku 2020. godine i 2021. godine bila manje raširena, nego u periodu prije i nakon pandemije. Isto se objašnjava pridržavanjem higijensko epidemioloških mjera protiv SARS-CoV-2 virusa. U godini nakon popuštanja mjera (2022.), uočeno je povećanje broja bolesti sličnih gripi za 220.85% u odnosu na 2021. godinu. U toku 2023. godine prijavljeno je 11348 slučajeva ILI, što je za 56.91% više nego u prethodnoj godini. U toku 2024. godine u periodu od 01. do 20. sedmice i od 40. do 52. sedmice prijavljeno je ukupno 12687 slučajeva ILI.

2.8.6. Sentinel nadzor

U sklopu Sentinel nadzora nad gripom (prema definiciji sentinel nadzor predstavlja "predostrožni nadzor") je nadzor zasnovan na odabranim uzorcima populacije. U ovom nadzoru se koriste standardne definicije slučaja i protokoli, kako bi se, uprkos odsustvu statistički valjanog uzorkovanja, obezbijedilo valjano poređenje u vremenu i prostoru) koji se provodi u Domu zdravlja na lokalitetu Novi Grad koji je odabran kao Sentinel mjesto za FBiH u sezoni gripe koja počinje od 40. sedmice i traje do 20. sedmice naredne godine.

U toku 2024 godine dostavljeno je 96 izvještaja iz Doma zdravlja Kantona Sarajevo (obiteljska medicina, školski dispanzer i pedijatrija). U istom periodu uzeto je 70 uzorka za analizu i izrađena su 32 izvještaja za Sentinel nadzor nad gripom u Federaciji BiH. Izrađena su 32

izvještaja za FZZJZ koji služe za izvještavanje države Bosne i Hercegovine (putem Ministarstva civilnih poslova – Odsjek za zdravstvo) prema WHO. U prvih 9 sedmica 2024. godine kod 8 (osam) slučajeva izoliran je isključivo virus tipa A podtip H3. Ukupno 8 potvrđenih i subtipiziranih uzoraka. U posljednjih 12 sedmica 2024. godine kod 1 (jednog) slučaja u 52 sedmici izoliran je virus tipa A podtip H1.

ZAKLJUČCI

- Tokom 2024. godine na području Kantona Sarajevo prijavljena su 8577 slučajeva obolijevanja od 34 zarazne bolesti, obavezne prijavi.
- Na pojedinačnim prijavama zaraznih oboljenja prijavljeno je 6862 slučajeva obolijevanja od 33 zarazne bolesti koje su obavezne prijavi, a na zbirnim prijavama u 2024. godini prijavljena su 1715 oboljela od pljuskavica (varicellae). Po podacima ZZJZFBiH prijavljena su i 4 novooboljela od HIV infekcije.
- U Kantonu Sarajevo su proglašene dvije epidemije vakcinopreventabilnih oboljenja: morbila i velikog kašlja. Tokom 2024. godine prijavljena su 4505 slučaja obolijevanja od morbila i 187 slučajeva obolijevanja od velikog kašlja.
- Kod stanovništva na području Kantona Sarajevo u 2024. godine registrovano je 49 pojedinačnih slučajeva zaraznog trovanja hranom.
- U 2024. godini prijavljeno je jedno trovanje hranom.
- Snabdjevenost vakcinama iz obaveznog programa imunizacije tokom 2024. godine je bila redovna.
- U toku 2024. godine u J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo nije pristigla niti jedna prijava postvaccinalnih reakcija.
- Procent procijepljenosti djece od 0 do 14 godina u primoimunizaciji i revakcinaciji nije na preporučenom obuhvatu ali je evidentan porast obuhvata MRP vakcinom u 2024. godini sa 30% na 60% u ciljnoj grupi te porast obuhvata za 5-10% u svim vrstama i dozama vakcina u odnosu na 2023. godinu.
- U Kantonu Sarajevo je u 2024. godini nastavljeno sa vakcinacijom protiv HPV infekcije. Izvršena je nabavka novih doza vakcine protiv HPV virusa početkom 2024. godine, u količini od 1594 doze. U drugoj polovini 2024. godine nakon distribucije devetovalentne vakcine iz FZZJZ nastavlja se HPV vakcinacija ciljne grupe djevojčica 8. razreda. Vakcinisano je oko 400 djevojčica 8. razreda (20% kohorte).

3. OKOLIŠ I ZDRAVLJE

Ljudsko zdravlje u direktnoj je vezi sa „zdravljem“ okoliša. Najčešći negativni utjecaji okoliša na zdravlje ljudi povezani su sa zdravstveno neispravnim vodom (za piće i rekreaciju), zagađenjem zraka i nekontrolisanim upravljanjem otpadom.

3.1. Vodosnabdijevanje

Način vodoopskrbe direktno utiče na zdravlje ljudi, povećavajući ili smanjujući zdravstvene rizike. Zdravstveno ispravna voda za piće neophodna je za život, od ključne je važnosti za javno zdravlje i važan je pokretač privrednog razvoja. Javni vodoopskrbni sistemi kojima se adekvatno upravlja, smatraju se najsigurnijim načinom opskrbe ljudi vodom za piće. Prema definiciji javnog vodosnabdijevanja, svaki vodoopskrbni objekat smatra se javnim ukoliko vodom za piće snabdijeva više od 50 ljudi ili isporučuje više od 10 m³ vode/dan, te ako se ti poslovi obavljaju putem vodnih građevina kojima upravljaju pravne osobe registrovane za obavljanje javne vodoopskrbe – javni isporučitelji vodnih usluga.

3.1.1. Javna vodoopskrba

Javna vodoopskrba na području Kantona Sarajevo organizovana je sa četiri vodoopskrbna sistema kojim upravljaju javna komunalna preduzeća u vlasništvu Kantona i vodovoda kojim upravljaju općinske komunalne službe.

Uposlenici Odjela za komunalnu higijenu i sanitarnu tehniku J.U. Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, krajem 2023. i početkom 2024. godine izvršili su higijensko izviđanje na vodovodnim sistemima kojim upravljaju komunalne općinske službe: Općina Centar, Općina Novi Grad, Općina Ilidža i Općina Vogošća, te vodovodnim sistemima kojim upravlja JKP „Vodostan“ Ilijaš. Tokom izviđanja izvršen je pregled dijelova objekata za snabdijevanje vodom kao i uža i šira okolina. Utvrđeno je higijensko stanje kaptaža, rezervoara, razvodne mreže, uređaja za dezinfekciju vode, te postojanje zaštitnih zona izvorišta, odnosno mogućnosti zagađivanja vode iz bliže i dalje okoline. Na osnovu terenskog izviđanja, te podataka dobijenih od odgovornih osoba, date su preporuke, a sve sa ciljem zaštite zdravlja i prevencije bolesti građana koji se vodosnabdijevaju iz tih sistema.

U martu, te od maja do septembra 2024. godine uzorkovana i analizirana voda na zdravstvenu ispravnost iz javnih česmi na području Grada Sarajevo. Aktivnosti su vršene u najužoj turističko-historijskoj jezgri Grada i na mjestima povećane frekventnosti ljudi koji potencijalno konzumiraju vodu iz javnih česmi sa tih lokaliteta. Ispitivanje uzoraka vode vršeno je na osnovne mikrobiološke parametre, a prema Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Službeni glasnik BiH broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17).

Krajem 2024. godine pokrenuta inicijativa prema Ministarstvu privrede Kantona Sarajevo, sa naglaskom na neophodnost mapiranja javnih vodoopskrbnih sistema u Kantonu Sarajevo u cjelosti (izvorište, kaptaža/vodozahvat, pumpne stanice, rezervoar, te razvodna mreža do krajnjeg potrošača), sa svim podacima koji su od značaja, a mogu direktno ili indirektno uticati

na kvalitet vode. Informacioni sistem javne vodoopskrbe u Kantonu Sarajevo ne postoji, a nameće se potreba za kvalitetnim, pravovremenim i pouzdanim podacima i informacijama. Formiranje GIS modela baze podataka omogućit će sistematično i kontinuirano skladištenje i obradu podataka, pregled, analizu, modeliranje i prezentaciju prostornih i ostalih informacija od značaja za javnu vodoopskrbu u Kantonu. Ministarstvo je javnim komunalnim preduzećima i organima lokalne samouprave prosljedio tabelu kako bi istu ispunili i nazad je dostavili Zavodu i Ministarstvu. Do trenutka pisanja izvještaja podaci su dostavljeni, istina nepotpuni, te će se morati raditi nadopuna istih. Da bi se realizacija aktivnosti nastavila neophodno je obezbijediti finansijska sredstva za implementaciju Geografskog informacijskog sistema (GIS). Kada se vodni objekti mapiraju, te izradi GIS baza podataka, može se pristupiti izradi Plana monitoringa (u saradnji sa nadležnim ministarstvom, inspektoratom, nadležnim ustanovama), što je preduslov da bi se moglo vršiti kontinuirano uzorkovanje i ispitivanje vode za piće na zdravstvenu, a sve sa ciljem zaštite zdravlja i prevencije bolesti građana Kantona Sarajevo. Finansijska sredstva za monitoring zdravstvene ispravnosti vode iz javnih vodoopskrbnih sistema na području Kantona Sarajevo također se moraju obezbijediti.

3.1.1.1. Vodovodni sistemi pod kontrolom javnih komunalnih preduzeća

**Tabela 49. Broj korisnika koji se vodosnabdijevaju iz vodovoda kojim upravljaju
Javna komunalna preduzeća na području Kantona Sarajevo**

r/b	Vodovodni sistemi	Broj korisnika (cca)
1.	Vodovodni sistemi kojima upravlja KJKP „Vodovod i kanalizacija“	400.000
2.	Vodovodni sistemi kojima upravlja JKP „Vodostan“	19.000
3.	Vodovodni sistemi kojima upravlja JKP „Komunalac“	26.000
4.	Vodovodni sistemi kojima upravlja JKP „Trnovo“	6.000

3.1.1.1.1. JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo

J. U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo nije vršio ispitivanje zdravstvene ispravnosti vode iz vodovodne mreže kojom upravlja JKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo od marta 2022. godine do oktobra 2024. godine, te tokom tog perioda Zavod nije imao informaciju o zdravstvenoj ispravnosti vode porijeklom iz ove vodovodne mreže. U posljednjem kvartalu 2024. godine potpisan je ugovor u trajanju od godinu dana između Zavoda i ViK-a, te je 46 uzoraka vode uzorkovano i ispitano tokom novembra i decembra 2024., od čega je 23 uzorka ispitano na mikrobiološke parametre i 23 uzorka na fizičko-hemijske parametre. Na osnovu rezultata ispitivanja, svi uzorci odgovarali su uslovima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Službeni glasnik BiH broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17).

Zbog zabrinutosti građana da je voda porijeklom iz gradskog vodovoda zdravstveno neispravna, a cilju zaštite zdravlja korisnika i prevencije bolesti 26.07.2024. godine izvršeno je uzorkovanje i ispitivanje vode porijeklom iz sistema kojim upravlja KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo na zdravstvenu ispravnost na mjestu krajnjeg potrošača. Voda je uzorkovana sa područja svih opština koje se vodosnabdjevaju iz sistema gradskog vodovoda.

Prema rezultatima osnovnih mikrobioloških analiza propisanih Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (“Službeni glasnik BiH” broj 40/10; 30/12; 62/17) svih 26 uzoraka bili su zdravstveno ispravni.

3.1.1.1.2. JKP „Vodostan“ d.o.o. Ilijaš

JKP “Vodostan” d.o.o. Ilijaš upravlja gradskim vodovodnim sistemom na koji je priključeno cca 17.000 korisnika i lokalnim vodovodnim sistemom koji opskrbljuje vodom cca 2.000 korisnika. Lokalni vodovodni sistemi kojim upravlja JKP „Vodostan“ d.o.o. Ilijaš su Srednje, Čevljanovići, Nišići, Crna Rijeka, Dragoradi i Gajevi. Procenat stanovništva na području općine koji se vodosnabdjevaju sa lokalnih vodovodnih sistema kojima ne upravlja JKP „Vodostan“ Ilijaš je cca 10%. Procenat stanovništva na području općine koji je priključen na kanalizacioni sistem kojim upravlja JKP „Vodostan“ d.o.o. Ilijaš je cca 85%, dok je procenat stanovništva na području općine koji koristi septičke jame cca 15%.

Ugovor sklopljen između Zavoda i JKP „Vodostan Ilijaš“ istekao je u maju 2024. godine, te je tokom prvih pet mjeseci 2024. godine u laboratoriju Zavoda, na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre ispitano 40 uzoraka vode iz vodoopskrbnog sistema kojim upravlja JKP „Vodostan“ Ilijaš, od čega 23 uzorka na mikrobiološke parametre i 17 uzoraka na fizičko-hemijske parametre. 1 uzorak nije odgovarao propisima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Službeni glasnik BiH broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17) na mikrobiološke parametre.

3.1.1.1.3. JKP „Komunalac“ d.o.o. Hadžići

JKP „Komunalac“ d.o.o. Hadžići upravlja sa sedamnaest vodovodnih sistema, na koje je priključeno cca 26.000 korisnika. Ispitivanje vode na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre vrši se u laboratorijama Zavoda svakog mjeseca, a uzorkovanje i transport vode od mjesta uzorkovanja do laboratorija Zavoda vrši se od strane uposlenika JKP „Komunalac“ Hadžići.

Na području općine Hadžići dvije su javne česme koje se koriste za javno vodosnabdjevanje, a pod kontrolom su JKP Komunalac.

Na području općine Hadžići 45% stanovništva priključeno je na kanalizacionu mrežu, a JKP Komunalac nema nadležnost, niti evidenciju o postojanju i održavanju septičkih jama koje nisu u sistemu javne odvodnje.

Tokom 2024. godine u laboratorijama Zavoda ispitano je 843 uzoraka vode, 564 uzorka na mikrobiološke i 279 uzoraka na fizičko-hemijske parametre. Broj analiziranih uzoraka koji nisu odgovarali uslovima Pravilnika na mikrobiološke parametre bio je 2 i 2 uzorka vode koji nije odgovarali uslovima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Službeni glasnik BiH broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17) na fizičko-hemijske parametre.

3.1.1.1.4. JKP „Trnovo“ d.o.o. Trnovo

Prema podacima iz JKP „Trnovo“ snabdijevanje stanovnika vodom riješeno je preko gradskog sarajevskog vodovoda u urbanom dijelu Trnova, Igmana i Bjelašnice, dok su sela i zaseoci vodosnabdijevanje riješili kaptiranjem izvora i izgradnjom lokalnih seoskih vodovoda. Upravljanje i održavanje vodovoda vrši JKP „Vodovod i kanalizacija“ Sarajevo za vodovodni sistem Hrasnica – Bjelašnica, a prema poslednjim dobijenim podacima od JKP „Trnovo“ oni održavaju dvadeset jedan lokalni seoski vodovod koji vodosnabdijevaju cca 6000 korisnika, od čega cca 3400 stalnih korisnika.

Javnih česmi na području općine Trnovo ima 29. Broj domaćinstava koji su priključeni na kanalizacioni sistem je 2657, dok nema registrovanih septičkih jama.

Kontrolu zdravstvene ispravnosti vode vrši se u laboratorijama Zavoda, na način da uzorkovanje i transport do ispitne laboratorije vrše uposlenici JKP „Trnovo“, a na osnovu potpisanog ugovora. JKP „Trnovo“ d.o.o. Trnovo ne posjeduje vlastiti laboratorij.

Ukupan broj analiziranih uzoraka na zdravstvenu ispravnost iz sistema kojima upravlja JKP „Trnovo“ u toku 2024. godine bio je 81. Svi uzorci analizirani su na mikrobiološke parametre i odgovarali su uslovima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Službeni glasnik BiH broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17).

3.1.1.2. Vodovodni sistemi pod kontrolom općinskih komunalnih službi

Dio stanovnika na području Kantona Sarajevo (≈2%) snabdijeva se iz lokalnih vodnih objekata kojima upravljaju općinske komunalne službe. Registrovano je ukupno šesnaest takvih vodovodnih sistema koji distribuiraju vodu prema cca 8.200 korisnika. Pojedina domaćinstva u ruralnim sredinama snabdijevaju se i iz lokalnog ili centralnog vodovoda, ali posjeduju i vlastite bunare. Broj takvih bunara je nepoznat.

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo tokom 2024. godine ispitivao je vodu sa lokalnih vodovoda u četiri općine (Centar, Novi Grad, Ilidža i Vogošća), a kojim upravljaju komunalne općinske službe i općinska komunalna preduzeća.

U toku 2024. godine iz vodovodnih sistema kojima upravljaju općinske komunalne službe uzorkovano je i ispitano na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre 299 uzoraka vode, 228 uzorak na mikrobiološke i 71 na fizičko-hemijske parametre. 20 uzoraka vode nije odgovarao uslovima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Službeni glasnik BiH broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17) na mikrobiološke i 1 uzorak na fizičko-hemijske parametre.

**Tabela 50. Lokalni vodovodi na području Kantona Sarajevo pod kontrolom
Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo a kojima upravljaju komunalne općinske
službe ili općinska JKP**

Općina	Lokalni vodovod	Broj stanovnika (cca)
Centar	Mrkovići	1600
	Nahorevo stijene	
	Kokorevac	
	Muharemovići	
	Nahorevo klanice	
Novi Grad	Rječica	2000
	Ahatovići	
Ilidža	Kobiljača I	700
	Kobiljača II	
	Duboki Do	
Vogošća	Blagovac	3900
	Tihovići	
	7 vrela	
	Krivoglavci	
	Donja Vogošća	
	Paljevo - Svrake	

3.1.1.3. Kantonalna javna ustanova za zaštićena područja

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo vršio je kontrolu zdravstvene ispravnosti vode za piće sa spomenika prirode „Vrelo Bosne“ i „Skakavac“, te zaštićenog pejzaža „Bijambare“ iz informativno-edukacionog centra.

Tokom 2024. godine, a u skladu sa potpisanim ugovorom sa KJU „Zaštićena područja“ uzorkovano je i ispitano u laboratorijama Zavoda 25 uzoraka vode, 16 na mikrobiološke i 9 na fizičko-hemijske parametre. Od ukupnog broja ispitanih uzoraka 4 nisu odgovarala na mikrobiološke parametre Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“ broj 40/10; 30/12; 62/17).

Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo svakog mjeseca uzorkuje i ispituje vodu sa izvorišta rijeke Bosne na zdravstvenu ispravnost. Ista se, iako površinska i netretirana, ispituje prema Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“ broj 40/10; 30/12; 62/17) zbog toga što se koristi za piće i osvježanje izletnika i turista. Rezultati ispitivanja prikazuju se u mjesečnim Biltenima o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće iz sistema javne vodoopskrbe u Kantonu Sarajevo na web stranici J.U. Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo. Tokom 2024. godine ispitano je po 12 uzoraka na mikrobiološke i fizičko-

hemijske parametre, od čega 9 uzoraka nije odgovaralo uslovima Pravilnika na mikrobiološke parametre, dok su svi uzorci ispitani na fizičko-hemijske parametre usaglašeni sa uslovima definisanim Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“ broj 40/10; 30/12; 62/17). Obzirom na rezultate prethodnih analiza koji pokazuju da godinama voda sa izvorišta rijeke Bosne mikrobiološki onečišćena, Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo dao je preporuku KJKP „Zaštićena područja“ da se postavi trajna tabla da „Voda nije za piće“.

3.1.2. Monitoring zdravstvene ispravnosti vode za piće

Tabela 51. Rezultati ispitivanja vode za piće od javnozdravstvenog značaja u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

rb	MJESTO UZIMANJA UZORKA	Broj uzoraka	Mikrobiološka analiza		Fizičko-hemijska analiza	
			Odgovara	Ne odgovara	Odgovara	Ne odgovara
1.	Gradski vodovod	86	58	0	28	0
2.	Lokalni vodovodi	1285	888	31	363	3
3.	Javne česme	79	78	1	-	-
4.	Površinske vode (namjena voda za piće)	33	3	13	17	0
UKUPNO		1483	1027	45	408	3

Svi uzorci vode porijeklom iz gradskog vodovoda odgovarali su uslovima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“ broj 40/10; 30/12; 62/17) - vodovodni sistem kojim upravlja JKP „Vodostan“ Ilijaš i JKP „Vodovod i kanalizacija“.

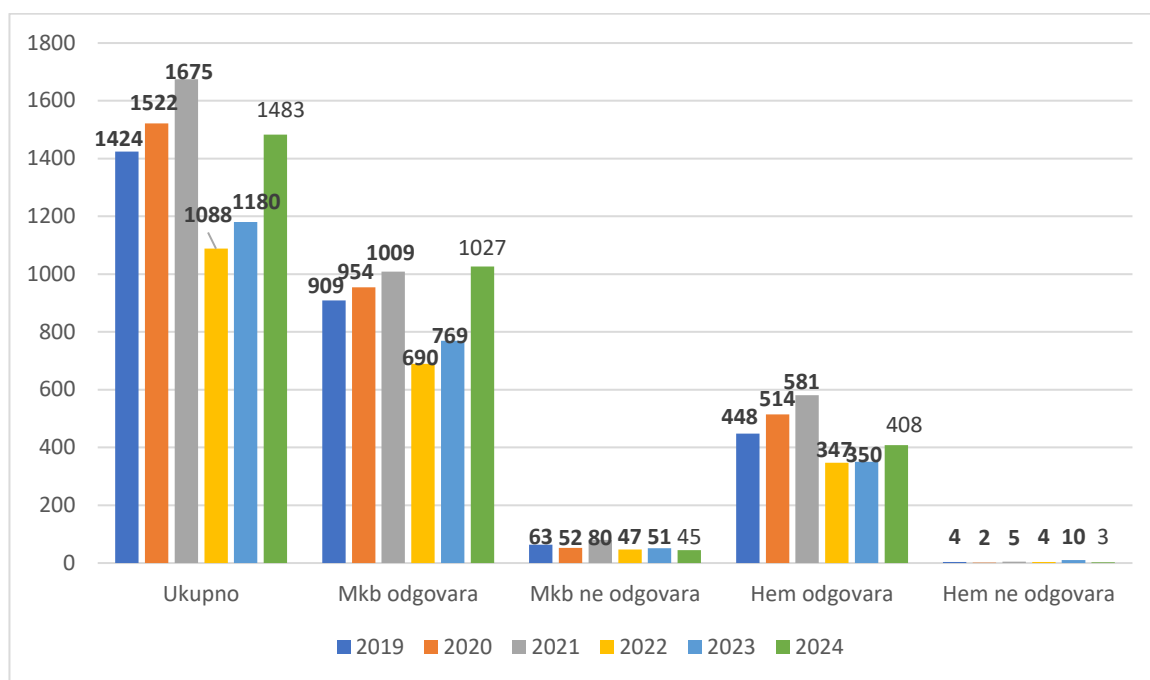
Od ukupnog broja uzetih uzoraka vode iz mreže lokalnih vodovoda na području Kantona Sarajevo, a koji su pod kontrolom Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, 34 uzoraka vode nisu odgovarala propisima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“ broj 40/10; 30/12; 62/17).

U martu, te od maja do septembra 2024. godine uzorkovana i analizirana voda na zdravstvenu ispravnost iz javnih česmi na području Grada Sarajevo. Aktivnosti su vršene u najužoj turističko-historijskoj jezgri Grada i na mjestima povećane frekventnosti ljudi koji potencijalno konzumiraju vodu iz javnih česmi sa tih lokaliteta. Ispitivanje uzoraka vode vršeno je na osnovne mikrobiološke parametre, a prema Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (Službeni glasnik BiH broj: 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17). Uzorkovano i ispitano je 79 uzoraka, od čega jedan uzorak vode uzorkovan iz javne česme, koja je priključena na lokalni vodovod, nije odgovarao uslovima definisanim Pravilnikom na mikrobiološke parametre.

U 2024. godini ispitano je 33 uzorka površinskih voda kojima je namjena za piće na zdravstvenu ispravnost, 16 uzoraka na mikrobiološke i 17 uzoraka vode na fizičko-hemijske parametre, od čega 13 uzoraka nije odgovaralo uslovima Pravilnika na mikrobiološke parametre.

Ukoliko je uzorak vode od javnozdravstvenog značaja, a rezultati ispitivanja pokazuju da isti nije usaglašen sa uslovima definisanim Pravilnikom o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće („Službeni glasnik BiH“ broj 40/10; 30/12; 62/17), Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo u najkraćem vremenskom intervalu obavještava nadležne komunalne službe Općina/javna komunalna preduzeća i Sanitarnu inspekciju. Ljekar specijalista preporučuje korektivne mjere kako bi se voda dovela u stanje zdravstvene ispravnosti, te nakon što odgovorne osobe koje upravljaju vodovodnim sistemima obavijeste Zavod da su iste provedene, vrši se kontrolno uzorkovanje i ispitivanje na zdravstvenu ispravnost. Do trenutka dok voda nije zdravstveno ispravna odgovorne osobe dobiju preporuku od Zavoda da je korisnicima neophodno obezbijediti alternativni vid vodosnabdijevanja zdravstveno ispravnim vodom (najčešće su to cisterne).

Grafikon 14. Rezultati analiza vode za piće od javnozdravstvenog značaja u 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. i 2024. godini

3.2. Bazenske vode

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo redovno vrši kontrolu bazenske vode na zdravstvenu ispravnost. Bazenska voda se uzorkuje, transportuje i analizira u skladu sa zahtjevima standarda BAS EN ISO 17025, a u skladu sa Pravilnikom o sanitarno-tehničkim i higijenskim uslovima bazenskih kupališta i zdravstvenoj ispravnosti bazenskih voda („Službene novine Kantona Sarajevo” br. 50/18).

Ukupan broj bazenskih kupališta koji su pod kontrolom J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo je 27. Velikih bazenskih kupališta (kapaciteta više od 10 kupaca) ima 9. Dinamika uzorkovanja i ispitivanja: 1 X sedmično osnovna mikrobiološka i fizičko-hemijska analiza i 1 x mjesečno proširena analiza na fizičko-hemijske parametre (osnovna analiza + trihalometani).

Malih bazenskih kupališta (kapaciteta manje od 10 kupaca) je 13. Dinamika uzorkovanja i ispitivanja: 1 X mjesečno osnovna mikrobiološka i fizičko-hemijska analiza i 1 x mjesečno proširena analiza na fizičko-hemijske parametre (osnovna analiza + trihalometani).

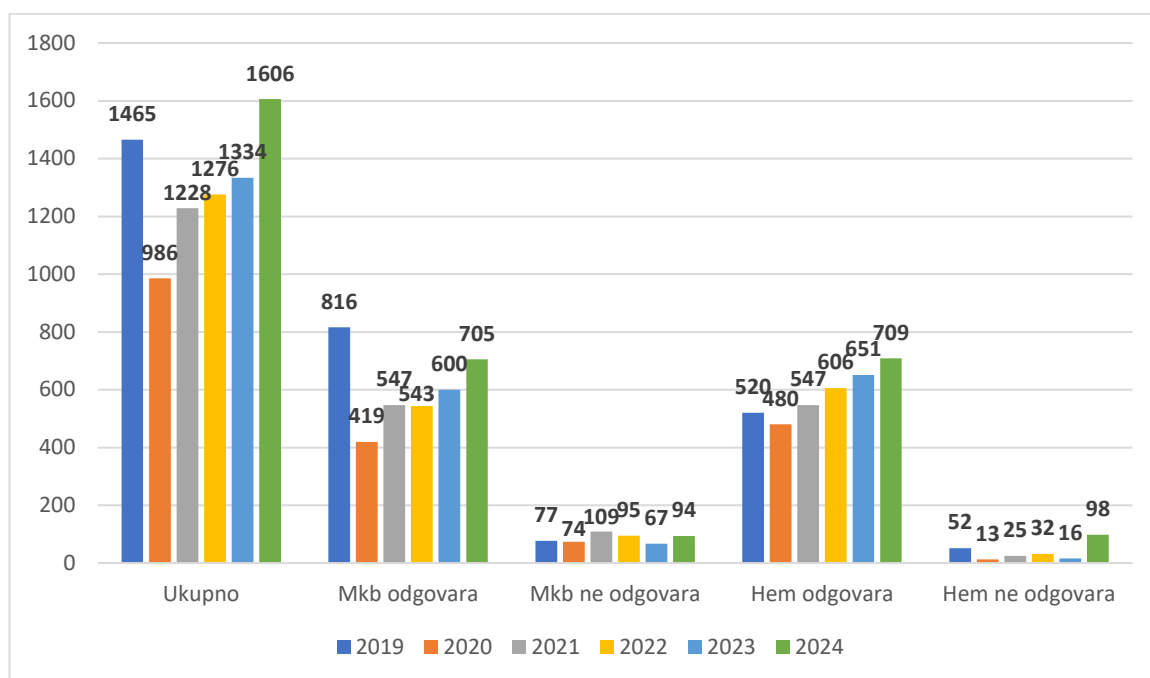
Sezonskih bazenskih kupališta (kupališta koju su aktivna samo u ljetnjem periodu) je 5.

Tabela 52. Rezultati ispitivanja vode u bazenskim kupalištima za 2024. godinu

MJESTO UZIMANJA UZORKA	Broj uzoraka	Mikrobiološka analiza		Fizičko-hemijska analiza	
		Odgovara	Ne odgovara	Odgovara	Ne odgovara
Bazeni za kupanje i rekreaciju	1606	705	94	709	98

Tokom 2024. ukupno je na analizu uzeto 1606 uzoraka bazenske vode na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre. 94 uzorka (12%) uzoraka nije odgovaralo na mikrobiološke parametre, a 98 uzoraka (12%) nije odgovaralo na fizičko-hemijske parametre propisane Pravilnikom o sanitarno-tehničkim i higijenskim uslovima bazenskih kupališta i zdravstvenoj ispravnosti bazenskih voda ("Službene Novine Kantona Sarajevo" br. 50/18). Najčešći uzrok bakteriološke kontaminacije bazenskih voda je bakterija *Pseudomonas aeruginosa*, a povišene koncentracije trihalometana hemijski uzrok onečišćenja. O svakom zdravstveno neispravnom uzorku u najkraćem vremenskom intervalu obaviješten je nadležni inspekcijski organ (Sanitarna inspekcija), kao i odgovorna osoba bazenskog kupališta.

Grafikon 15. Rezultati analiza bazenskih voda u 2019., 2020., 2021., 2022., 2023. i 2024. godini

3.3. Upravljanje otpadom

3.3.1. Komunalni otpad

Prikupljanje, transport i deponovanje komunalnog otpada na području Kantona Sarajevo obavlja se prema Zakonu o komunalnoj čistoći („Službene novine Kantona Sarajevo“ Broj 14/16, 43/16, 19/17, 20/18 i 22/19) i Operativnom planu KJKP "Rad" d.o.o. Sarajevo koji obavlja djelatnost prikupljanja, transporta i deponovanja komunalnog otpada na području Kantona Sarajevo.

Na osnovu informacija dostavljenih od JKP „Rad“ otpad se odlaže u 49.681 posudu za kolektivno prikupljanje otpada (kontejnera) i posuda za individualno prikupljanje otpada (kanti), te u plastičnim kesama gdje tehnički ne postoje uslovi za postavljanje kontejnera. 368 kanti/kontejnera za razvrstavanje otpada, a u sklopu zelenih otoka, raspoređeno u Kantonu Sarajevo.

Učestalosti prikupljanja i odvoza su različite u urbanim i ruralnim dijelovima Kantona. Učestalost prikupljanja u urbanom dijelu grada je najčešće tri puta sedmično, a u padinskim dijelovima grada najčešće dva puta sedmično. Izuzetak je centralni i stari dio grada tzv. prsten gdje se otpad prikuplja svaki dan u trećoj smjeni.

Ukupno je u 2024. godini na deponiju Smiljevići odloženo 160.723 tona komunalnog otpada. Ukupna količina odvojenog prikupljenog ambalažnog otpada na sortirnici deponije Smiljevići

u 2024. godini je 996,36 tona, što predstavlja udio od 0,72% recikliranog otpada u odnosu na prikupljeni.

Na deponiji se na mjesečnom nivou vrši monitoring kvaliteta otpadnih, procjednih voda, zraka, zemljišta, emisije buke. Monitoring se vrši u skladu sa važećom okolinskom dozvolom i putem ovlaštene i certificirane laboratorijske kuće koja posjeduje odobrenje od nadležnog ministarstva. Iz KJKP „Rad“ navode da su rezultati ispitivanja transparentni i da se redovno objavljuju na njihovoj web stranici. U toku 2024. godine bilo je 14 neusklađenih izvještaja u odnosu na monitoring: 12 mjesečnih izvještaja za procjedne vode i 2 šestomjesečna izvještaja o monitoringu zemljišta. Iz JKP „Rad“ navode da plan za provođenje korektivnih mjera ukoliko su rezultati izvještaja neusklađeni sa zakonskom legislativom postoji kroz dinamički plan vodne dozvole 2024.-2026., te da je planirana izrada Plana za provođenje detaljnih korektivnih mjera u 2025.

Animalni otpad: I i II kategorija animalnog otpada odlaže se u jame „grobnice“, a III kategorija animalnog otpada odlaže se u tijelo deponije, a u skladu sa važećom Dozvolom za upravljanje otpadom.

Od samog odlagališta-aktivne plohe deponije stambeni objekti su udaljeni cca 300m, a od glavnog ulaza u deponiju „Smiljevići“ cca 50m.

KJKP „Rad“ je dostavio Zavodu podatak da je tokom 2024. godine evidentirano ukupno 58 lokacija divljih deponija, te informaciju o 28 „najkritičnijih“ lokacija gdje se otpad iznova i iznova neadekvatno odlaže.

ZAKLJUČCI

- *Dostupnost pitke vode jedan je od najvećih problema čovječanstva današnjice. Stalan porast broja stanovnika i porast potrošnje vode, predstavljaju glavne razloge za sve slabiju raspoloživost pitke vode u svijetu. Iz navedenog proizilazi činjenica da je neophodno upozoravati na racionalnu potrošnju i njeno održivo korištenje, kao i na važnost pojedinca u svemu tome: briga o vodama je zadatak i odgovornost svakog pojedinca.*
- *Javni vodoopskrbni sistemi kojima se adekvatno upravlja, smatraju se najsigurnijim načinom opskrbe ljudi vodom za piće.*
- *Javna vodoopskrba na području Kantona Sarajevo organizovana je sa četiri vodoopskrbna sistema kojim upravljaju javna komunalna preduzeća u vlasništvu Kantona i vodovoda kojim upravljaju općinske komunalne službe.*
- *Pravilnik o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno vodosnabdijevanje stanovništva ("Sl. novine FBiH" br. 88/12) propisuje: a) uslove o načinu određivanja zona sanitarne zaštite izvorišta vode koja se po količini i kvalitetu mogu koristiti ili se koriste za javno vodosnabdijevanje stanovništva, odnosno za ljudsku upotrebu; b) mjere zaštite u zonama sanitarne zaštite; c) postupak za donošenje odluke o zaštiti izvorišta. Pravilnik također propisuje da je za izvorište koje služi za javnu vodoopskrbu neophodno odrediti pravno lice koje će uspostaviti i minimalno jednom mjesečno provoditi odgovarajući monitoring kvaliteta vode na izvorištu. Iako je Pravilnik iz 2012. godine sa rokom za usklađivanje od 5 godina i dalje postoje izvorišta koja snabdijevaju više od 50 građana, a nisu pod kontinuiranim monitoringom.*
- *J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo nije vršio ispitivanje vode na zdravstvenu ispravnost iz vodoopskrbnog sistema kojim upravlja JKP „Vodovod i kanalizacija“ Sarajevo od marta 2022. do novembra 2024. godine.*
- *Neophodno je donijeti propise koji će obavezati upravitelje javnih vodoopskrbnih sistema da informacije o rezultatima ispitivanja vode za piće proslijeđuju Zavodu za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, naročito u slučaju neodgovarajućeg nalaza kako bi higijensko-epidemiološke službe pravovremeno reagovale u slučaju rizika po zdravlje stanovnika.*
- *Hidrična epidemija iz avgusta 2021. godine pokazala je da, iako zakonska legislativa jasno propisuje karakteristike vodnih objekata za javnu vodoopskrbu, na području Kantona Sarajevo i dalje postoje vodovodni sistemi koji nisu pod konstantnim zdravstvenim monitoringom, a služe za javnu vodoopskrbu. Pitanje je koliko je ovakvih vodoopskrbnih sistema u Kantonu koji nisu pod kontinuiranim nadzorom.*
- *U oktobru 2022. godine donijet je Zakon o izmjenama zakona o vodama Kantona Sarajevo ("Sl. Novine Kantona Sarajevo" br. 44/22), koji definiše da se u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Zakona, J.U. Zavodu za javno zdravstvo Kantona Sarajevo moraju dostaviti podaci o broju izvorišta, kaptaza, rezervoara, broju korisnika, načinu tretmana vode, pojedinačno za svaki vodovodni sistem koji služi za javnu vodoopskrbu. Zakon također definiše, u cilju očuvanja zdravlja korisnika, da će se monitoring zdravstvene ispravnosti vode za piće vršiti se na osnovu Pravilnika o*

zdravstvenoj ispravnosti vode za piće ("Sl. glasnik BiH", br. 40/10, 43/10, 30/12 i 62/17), od strane laboratorija Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo. Do trenutka izrade Studije, niti su podaci koje definiše Zakon dostavljene Zavodu, niti se vrši monitoring zdravstvene ispravnosti kompletne vode koja u Kantonu Sarajevo služi za javnu vodoopskrbu.

- Kako je u tekstu ranije i navedeno, krajem 2024. godine od strane Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo pokrenuta je inicijativa prema Ministarstvu privrede Kantona Sarajevo, sa naglaskom na neophodnost mapiranja javnih vodoopskrbnih sistema u Kantonu Sarajevo u cjelosti (izvorište, kaptaza/vodozahvat, pumpne stanice, rezervoar, te razvodna mreža do krajnjeg potrošača), sa svim podacima koji su od značaja, a mogu direktno ili indirektno uticati na kvalitet vode. Informacioni sistem javne vodoopskrbe u Kantonu Sarajevo ne postoji, a nameće se potreba za kvalitetnim, pravovremenim i pouzdanim podacima i informacijama. Formiranje GIS modela baze podataka omogućiti će sistematično i kontinuirano skladištenje i obradu podataka, pregled, analizu, modeliranje i prezentaciju prostornih i ostalih informacija od značaja za javnu vodoopskrbu u Kantonu. Neki od podataka su prikupljeni (neophodna je nadopuna istih), ali da bi se realizacija aktivnosti nastavila neophodno je obezbijediti finansijska sredstva za implementaciju Geografskog informacijskog sistema (GIS). Kada se vodni objekti mapiraju, te izradi GIS baza podataka, može se pristupiti izradi Plana monitoringa (u saradnji sa nadležnim ministarstvom, inspektoratom, nadležnim ustanovama), što je preduslov da bi se moglo vršiti kontinuirano uzorkovanje i ispitivanje vode za piće na zdravstvenu, a sve sa ciljem zaštite zdravlja i prevencije bolesti građana Kantona Sarajevo. Finansijska sredstva za monitoring zdravstvene ispravnosti vode iz javnih vodoopskrbnih sistema na području Kantona Sarajevo također se moraju obezbijediti.*
- Ukupan broj uzoraka vode iz sistema javne vodoopskrbe koji je uzorkovan i analiziran u laboratorijama J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo tokom 2024. je 1483. Uzoraka vode koji su analizirani na mikrobiološke parametre bilo je 1072, od čega 45 uzoraka nije odgovarao uslovima Pravilnika (4,2%), dok je 411 uzoraka vode analizirano na fizičko-hemijske parametre, od čega 3 uzorka nisu odgovarala uslovima Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (0,7%).*
- Tokom 2024. godine od ukupno 1606 analiziranih uzoraka bazenskih voda na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre, 799 uzoraka bazenske vode je analizirano na mikrobiološke, a 807 uzoraka na fizičko-hemijske parametre: 94 uzoraka (11,8%) nije odgovaralo na mikrobiološke, a 98 (12,2%) uzoraka na fizičko-hemijske parametre propisanim Pravilnikom o sanitarno-tehničkim i higijenskim uslovima bazenskih kupališta i zdravstvenoj ispravnosti bazenskih voda ("Službene novine Kantona Sarajevo" br. 50/18).*
- Na području Kantona Sarajevo još uvijek postoji veći broj nelegalnih odlagališta komunalnog i mješovitog otpada. Pojačati nadzor nad nelegalnim odlaganjem otpada, te kontinuirano provoditi promotivne akcije o značaju očuvanja životne sredine kao vrlo bitnog faktora u sprječavanju nastanka oboljenja.*
- Pojačati nadzor nad aerozagađivačima i kontinuirano provoditi promotivne akcije o uticaju zagađenog zraka na zdravlje ljudi.*
- Neophodno je kontinuirano multidisciplinarno i multisektorijsko promovirati važnost razvitka svijesti o zaštiti okoliša, te istu pretvarati u jasan, cjelovit i dugoročan koncept.*

3.4. KVALITET ZRAKA

3.4.1. MONITORING KVALITETA ZRAKA U KANTONU SARAJEVO

Monitoring kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo je kontinuirani projekt koji provodi J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo za potrebe Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo.

Kantonalna mreža stanica za monitoring kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo sastoji se od sedam automatskih stanica. Automatske stanice su postavljene na slijedećim lokacijama:

- na lokalitetu Vijećnice, Otoke, Doma zdravlja Ilidža, Ilijaša, Vogošće i Hadžića (mobilna stanica). Krajem 2024. puštena je u rad i stacionarna automatska stanica u Hadžićima koja će omogućiti u budućnosti kontinuiran monitoring kvaliteta zraka. Na ovaj način se stavlja raspoloživost mobilne stanice za indikatorska mjerenja. Plan za narednu 2025. da se mobilna stanica izmjesti, za početak, u općinu Novi Grad kraj JU Dom zdravlja Saraj polje.

Kantonalna mreža stanica je dio i Federalne mreže stanica koja na teritoriji Kantona Sarajevo mjere sa još dvije stanice na Bjelavama i Ivan Sedlu.

Oprema koja se koristi za monitoring kvartalno se provjerava s certificiranim kalibracionim bocama od strane ovlaštenog servisa. Vrš se i interna provjera (zero/span) sa certificiranom smjesom gasova.

Stanice mjere, osim meteoroloških parametara (pritiska, relativne vlažnosti, temperature, smjera i brzine vjetrova), koncentracije lebdećih čestica - PM₁₀ (stanice na Ilidži, Vogošći, Otoci mjere PM_{1,2,5,4,10} ukupne čestice), sumpor dioksid, ozon, okside nitrogena (NO, NO₂, NO_x), ugljen monoksid te koncentracije VOC jedinjenja (benzen, toluen, etil benzen, m&p ksilen i o-ksilen), amonijaka, vodik sulfida, merkaptana, odoranata.

Posljednjih nekoliko godina, učesćem u raznim projektima kontinuirano se nabavlja oprema potrebna za gravimetrijsko određivanje koncentracije PM₁₀ čestica, što je zakonska obaveza, jer se radi o referentnoj metodi koja treba da potvrdi mjerenja koja vrše automatski analizatori. Do kraja 2024. veći dio opreme je nabavljen i instaliran i očekuje se tokom 2025. da će se razviti metoda ispitivanja. Također, tokom 2024. vršena su kontrolna mjerenja sadržaja teških metala na lokacijama Ilijaš, Otoka, Ilidža i to kadmija, olova, arsena i nikla. Mjerenja su vršena prikupljanjem uzoraka filtera u trajanju, u prosjeku po sedam dana, te analizirani u laboratoriji. Tokom 2024. postavljena su dva automatska uzorkivača na lokacijama Ilidža i Ilijaš koji će ubuduće automatski izmjenjivati filtere koji se pripreme u laboratoriji.

Kvalitet zraka se u javnosti predstavlja upotrebom indeksa kvaliteta zraka. Obzirom da je došlo do relativno zbunjujućih upotreba raznih indeksa Federalni hidrometeorološki zavod je izdao Metodologiju izrade indeksa kvaliteta zraka kao jedini službeni način indeksiranja na nivou Federacije koji je usklađen sa evropskim načinom indeksiranja. Nažalost, i dalje pojedine institucije i nevladine organizacije koriste različite vidove indeksiranja koje mogu dovesti u zabunu javnost i pričiniti veću štetu.

Indeks kvalitete zraka omogućava bolje razumijevanje trenutnog stanja kvalitete zraka u mjestu prebivališta za stanovništvo.

Pomoću aktuelnih podataka, korisnici mogu dobiti uvid u kvalitetu zraka u realnom vremenu, a kako bi shodno tome i ovisno o kategoriji stanovništva kojoj pripadaju, mogli prilagoditi svoje dnevne aktivnosti, tako da njihovo zdravlje ne bude ugroženo.

Indeks kvalitete zraka odražava potencijalni uticaj kvalitete zraka na zdravlje, vođen polutantom čije su koncentracije u datom trenutku najdominantnije u mjerenoj koncentraciji zbog poznatih povezanih zdravstvenih uticaja. Indeks kvalitete zraka nije alat za provjeru usklađenosti sa propisanim graničnim vrijednostima kvaliteta zraka i ne može se koristiti u tu svrhu.

Zakonska regulativa koja se odnosi na monitoring kvaliteta zraka obuhvata:

1. Zakon o zaštiti okoliša ('Službene novine FBiH' broj 33/03, 38/09);
2. Zakon o zaštiti zraka ('Službene novine FBiH' broj 72/24 od 13.9.2024);
3. Plan interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo ('Službene novine Kantona Sarajevo', broj 49/23);
4. Odluka o donošenju Akcionog plana za smanjenje emisije čestičnih tvari u zrak na području Kantona Sarajevo ('Službene novine Kantona Sarajevo', 16/13);
5. Odluka o zaštiti i poboljšanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo ('Službene novine Kantona Sarajevo', 23/16);- u fazi izmjene
6. Kantonalni plan zaštite okoliša Kantona Sarajevo za period 2017 – 2022.
7. Metodologija izrade indeksa kvaliteta zraka- Federalni hidrometeorološki zavod (2024.)

Mjerenja automatskih stanica trenutno ostvaruju prikaz na web stranici Federalnog hidrometeorološkog zavoda. U cilju zaštite zdravlja stanovništva Zavod na svojoj web stranici <https://www.zzjzks.ba/> objavljuje saopštenja i informacije o mjerama predostrožnosti u cilju zaštite zdravlja ljudi, naročito ugroženih populacija, tokom godine a naročito tokom zimskog perioda. Izvještavanje se vrši na dnevnoj i mjesečnoj osnovi i godišnjoj osnovi prema nadležnom ministarstvu. Detaljnije informacije o stanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo se objavljuju u vidu Godišnjeg izvještaja o monitoringu kvaliteta zraka koji osim rezultata za proteklu kalendarsku godinu daje uvid stanja kvaliteta zraka kroz godine praćenja automatskim stanicama.

Tabela 53. Granične vrijednosti, gornja i donja granica ocjenjivanja, tolerantne vrijednosti i pragovi upozorenja / uzbune propisane Pravilnikom o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka (Sl. novine FBiH 1/12, 44/19).

Polutant	Vrijeme prosječenja	Granična vrijednost	Gornja granica ocjenjivanja ⁽¹⁾	Donja granica ocjenjivanja ⁽¹⁾	Prag uzbune / upozorenja	Minimalna raspoloživost podataka
SO ₂	Jedan sat	350 ⁽⁷⁾ µg/m ³	-	-	500 µg/m ³	75 %
	Jedan dan	125 ⁽⁷⁾ µg/m ³	75 ⁽²⁾ µg/m ³	50 ⁽²⁾ µg/m ³	-	75 %
	Godina	50 µg/m ³	-	-	-	90 %
NO ₂	Jedan sat	200 ⁽⁹⁾ µg/m ³	105 ⁽³⁾ µg/m ³	75 ⁽³⁾ µg/m ³	400 µg/m ³	75 %
	Jedan dan	85 µg/m ³	-	-	-	75 %
	Godina	40 µg/m ³	32 µg/m ³	26 µg/m ³	-	90 %
CO	8-časovno	10 mg/m ³	7 ⁽⁴⁾ mg/m ³	5 ⁽⁴⁾ mg/m ³	-	75 %
	Jedan dan	5 mg/m ³	-	-	-	75 %
	Godina	3 mg/m ³	-	-	-	90 %
PM ₁₀ (LČ ₁₀)	Jedan dan	50 ⁽⁵⁾ µg/m ³	35 ⁽⁵⁾ µg/m ³	25 ⁽⁵⁾ µg/m ³	-	75 %
	Godina	40 µg/m ³	28 µg/m ³	20 µg/m ³	-	90 %
O ₃	8-časovno	120 ⁽⁸⁾ µg/m ³	-	-	240 / 180 ⁽⁹⁾	75 %
Benzen	Godina	5 µg/m ³	3.5 µg/m ³	2 µg/m ³	-	90 %
PM2.5 prvi stadij	Godina	25 µg/m ³	17 µg/m ³	12 µg/m ³	-	90 %
PM2.5 drugi stadij	Godina	20 µg/m ³	17 µg/m ³	12 µg/m ³	-	90 %
H ₂ S	Jedan sat	7 µg/m ³⁽¹¹⁾				
	Jedan dan	5 µg/m ³⁽¹¹⁾				
	Godina	2 µg/m ³				
NH ₃	Jedan dan	100 µg/m ³⁽¹¹⁾				
	Godina	30 µg/m ³				
Ukupne lebdeće čestice	Jedan dan	250 µg/m ³				
	Godina	90 µg/m ³				

¹ Gornja i donja granica ocjenjivanja za zaštitu zdravlja ljudi. Prilog VIII odjeljak B definira načine utvrđivanja prekoračenja gornje i donje granice ocjenjivanja

² Vrijednosti propisane za dnevne prosjeke i ne smije se prekoračiti više od 3 puta u toku godine za SO₂.

³ Vrijednosti propisane za jednočasovne prosjeke i ne smiju biti prekoračene više od 18 puta u toku godine za NO₂.

⁴ Vrijednosti propisane za 8-časovne srednje vrijednosti i ne smiju biti prekoračene više od 18 puta u toku godine za CO.

⁵ Vrijednosti propisane za dnevne srednje vrijednosti i ne smiju biti prekoračene više od 35 puta u toku godine za PM₁₀.

⁷ Vrijednost je propisana za jedno-časovne srednje vrijednosti i ne smiju biti prekoračene više od 24 puta u jednoj kalendarskoj godini za SO₂.

⁹ Vrijednosti su propisane za jednodnevne prosjeke i ne smiju biti prekoračene više od 3 puta u jednoj kalendarskoj godini

⁸ Granična vrijednost je prema važećem Pravilniku data kao dugoročni cilj izražena kao maksimalna dnevna osmočasovna vrijednost

⁹ Koncentracije moraju biti prekoračene u najmanje tri uzastopna sata na lokacijama reprezentativnim za kvalitet zraka na području čija površina nije manja od 100 km², ili u zonama ili aglomeracijama, ako je njihova površina manja.

¹¹ Vrijednosti su propisane za jednodnevne prosjeke i ne smiju biti prekoračene više od 7 puta u jednoj kalendarskoj godini

3.4.1.1 Analiza mjerenja praćenih polutanata

Azot dioksid

Tabela 54. Statistički pokazatelji mjerenja azot dioksida na automatskim stanicama tokom 2024.

2024.	Ilijaš	Ilidža	Vogošća	Hadžići	Otoka	Vijećnica
Broj prekoračenja prosječne dnevne granične vrijednosti	0	0	0	0	12	2
Broj prekoračenja gornje granice ocjenjivanja (po danu) 32 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	24	76	46	34	194	49
Broj prekoračenja donje granice ocjenjivanja po danu 26 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	43	132	76	63	278	78
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	67	84	84	58	122	92
Prosječna godišnja vrijednost [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	15	25	19	18	37	21
Broj prekoračenja prosječne satne granične vrijednosti 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	0	0	0	0	0	0
Maksimalno izmjerena satna vrijednost ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	116	122	109	103	173	137
Broj prekoračenja gornje granice ocjenjivanja (satne) 105 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	3	7	2	0	208	49
Broj prekoračenja donje granice ocjenjivanja (satne) 75 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	24	160	86	43	821	197

Godišnja srednja granična vrijednost za azot dioksid iznosi 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ uz uslov 90% ostvarenih validnih podataka tokom godine, eventualno do 75% prihvatljivosti broja validnih podataka pod uslovom jednake rasprostranjenosti tokom godine. Niti jedna stanica nije dostigla godišnju graničnu vrijednost. Najveća prosječna godišnja vrijednost je zabilježena na Otoci i iznosi 37 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ što je dosta blizu propisane maksimalne godišnje granične vrijednosti.

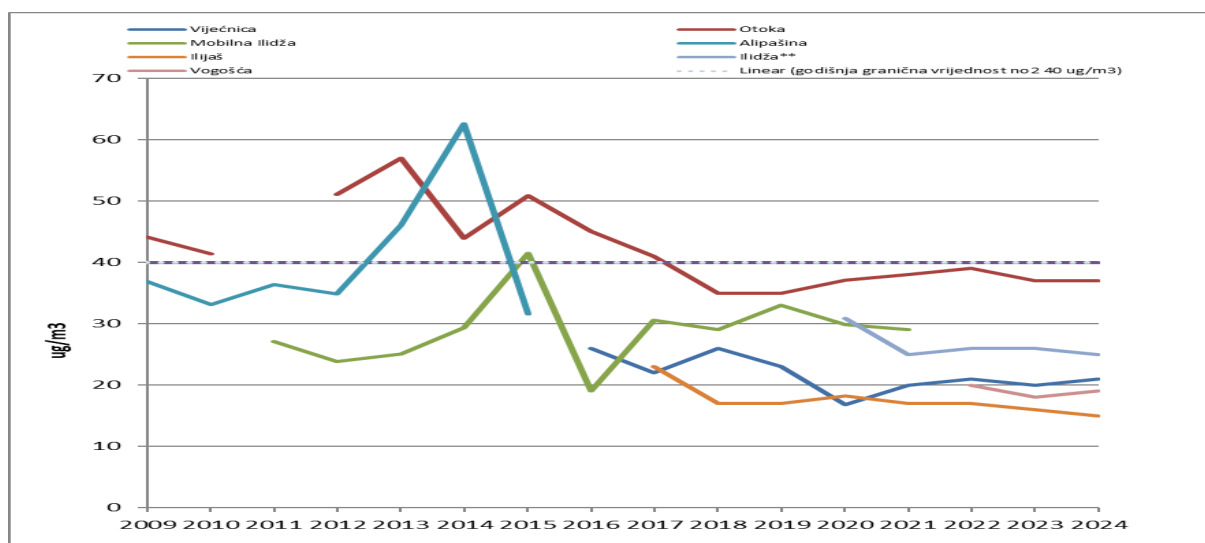
Prosječna dnevna granična vrijednost iznosi 85 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ pod istim uslovima procenta validnosti podataka. Zabilježen je broj prekoračenja dnevne granične vrijednosti jedino na stanici Otoka (dvanaest dana) i dva puta na Vijećnici. Najviše zabilježene prosječne dnevne vrijednosti kao i najveći godišnji prosjek zabilježen je na Otoci što je bio slučaj i prethodnih godina.

Gornja granična vrijednost ocjenjivanja 32 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ su prekoračene su na svim stanicama koja su ostvarila dovoljan broj validnih mjerenja i naravno donja granica ocjenjivanja od 26 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Kada su u pitanju satni prosjeci, prema Pravilniku dozvoljeno je maksimalno 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i to nije zabilježeno niti na jednoj mjernoj lokaciji. Maksimalno izmjerena satna vrijednost tokom godine izmjerena je na Otoci 173 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Broj prekoračenja gornje satne granice ocjenjivanja u svrhu zaštite ljudi od 105 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (dozvoljeno 18 satnih prekoračenja tokom godine) ostvarile su stanice Vijećnica i Otoka (208). i u odnosu na prethodnu godinu po svim parametrima azot dioksid je u porastu na Otoci i Vijećnici.

Broj prekoračenja donje satne granice ocjenjivanja 75 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (dozvoljeno 18 satnih prekoračenja tokom godine) prekoračile su sve stanice).

Grafikon 16. Prikaz kretanja prosječnih godišnjih koncentracija azot dioksida tokom svih godina praćenja automatskim stanicama

Sumpor dioksid

Tabela 55. Statistički pokazatelji mjerenja sumpor dioksida na automatskim stanicama tokom 2024.

2024.	Ilijaš	Ilidža	Vogošća	Hadžići	Otoka	Vijećnica
Broj prekoračenja prosječne dnevne granične vrijednosti 125 µg/m³	3	4	1	0	0	0
Broj prekoračenja gornje granice ocjenjivanja (po danu) 75 µg/m³	10	22	3	4	2	1
Broj prekoračenja donje granice ocjenjivanja (po danu) 50 µg/m³	26	43	9	14	8	3
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [µg/m³]	246	137	152	111	113	86
Prosječna godišnja vrijednost [µg/m³]	19	26	11	19	13	7
Broj prekoračenja prosječne satne granične vrijednosti 350 µg/m³	19	0	8	0	0	0
Maksimalno izmjerena satna vrijednost [µg/m³]	769	278	605	269	298	306

Mjerenja sumpor dioksida tokom 2024. su vršena na svim stanicama i generalno se može zaključiti da Kanton Sarajevo, osim povremeno u Ilijašu, nema problem sa ovim polutantom.

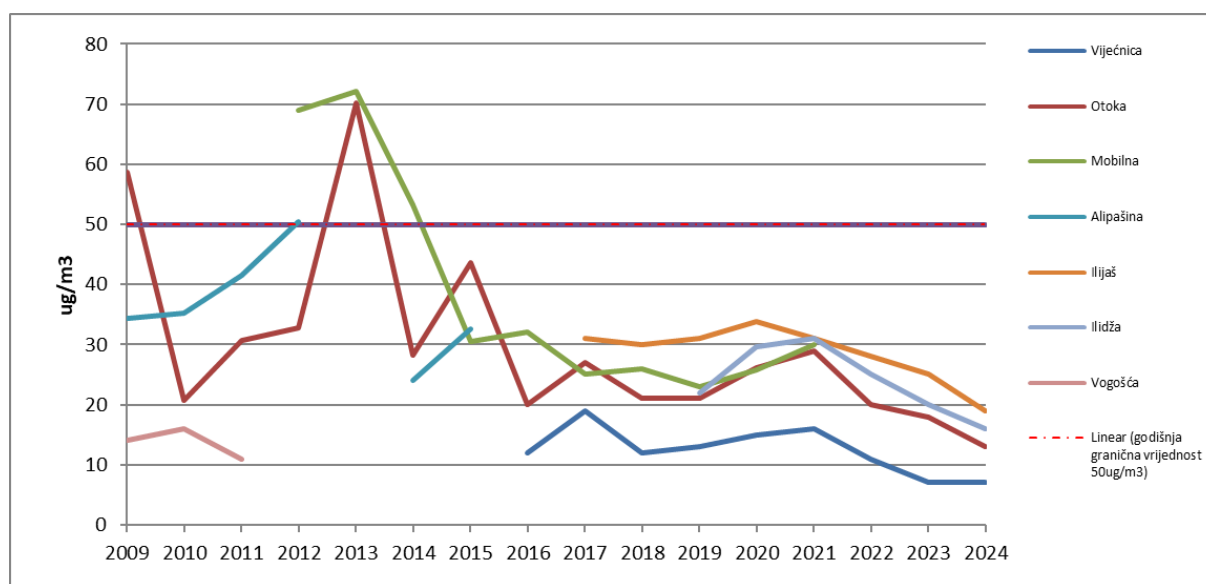
Godišnja srednja granična vrijednost za sumpor dioksid iznosi 50 µg/m³ uz uslov 90% ostvarenih validnih podataka tokom godine. Eventualno do 75% prihvatljivosti broja validnih

podataka pod uslovom jednake rasprostranjenosti tokom godine. Niti jedna stanica nije dostigla tu vrijednost. Tokom 2024. sve stanice su imale obuhvat 95% i više validnih mjerenja. Prosječna dnevna granična vrijednost iznosi $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ pod istim uslovima procenta validnosti podataka. Zabilježen je broj prekoračenja dnevne granične vrijednosti jedino na stanici u Ilijašu, Vogošći i Ilidži. Pravilnikom je dozvoljeno tri puta tokom godine što ukazuje da je Ilidža sa četiri prekoračenja prešla prag.

Kada su u pitanju satni prosjeci, prema Pravilniku dozvoljeno je maksimalno $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ i to su zabilježile stanice u Ilijašu i Vogošći ali nisu prelazile dozvoljeni broj dvadeset i četiri satna prekoračenja tokom godine. Maksimalno izmjerena satna vrijednost tokom godine izmjerena je u Ilijašu $769 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

U Tabeli 56. zabilježen je broj i vrijednost satnih prekoračenja koja se pripisuju daljinskom transportu na osnovu poznatih izvora emisija, pravca vjetra kao i na osnovu mjerenja drugih stanica u Federaciji na potezu od termoelektrane Kakanj do Sarajeva o čemu je obaviješteno i nadležno Federalno ministarstvo okoliša i turizma.

Grafikon 17. Prikaz kretanja prosječnih godišnjih koncentracija sumpor dioksida tokom svih godina praćenja automatskim stanicama

PM₁₀

Tabela 56. Statistički pokazatelji mjerenja PM₁₀ na automatskim stanicama tokom 2024.

2024.	Vogošća	Otoka	Vijećnica*	Hadžići *	Ilijaš	Ilidža
Broj prekoračenja prosječne dnevne granične vrijednosti	66	95	19		117	52
Broj prekoračenja gornje granice ocjenjivanja	121	162	36		176	92
Broj prekoračenja donje granice ocjenjivanja	182	234	88		272	128
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	205	265	143		268	214
Prosječna godišnja vrijednost [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	36	48	24		53	32
Maksimalno izmjerena satna vrijednost	479	486	396	221	452	449

*nedovoljan broj ostvarenih validnih podataka radi kvara

Godišnji broj validnih mjerenja na stanicama zadovoljava uslove Pravilnika osim za stanice Hadžići i Vijećnica. Stanica Hadžići nije ostvarila ni minimalan broj validnih mjerenja dok se za stanicu Vijećnica mogu uzeti prosjeci jer se radi o povremenim prekidima zbog kvarova tokom godine.

Tokom 2024. primjetan je rast koncentracija na svim mjernim mjestima sa značajnim brojem prekoračenja dnevne granične vrijednosti od $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ koje su prekoračila dozvoljeni broj predviđen Pravilnikom (35 tokom godine) na svim stanicama osim Vijećnice. Maksimalna granična satna vrijednost nije definisana postojećom zakonskom regulativom i primjetno je da u zimskom periodu satne vrijednosti budu i po 9 puta veće od prosječne dnevne vrijednosti.

Tokom godine, u zimskom periodu više puta su proglašavane epizode iz Plana interventnih mjera za slučajeve prekomjernog zagađenja baš iz razloga visokih vrijednosti ovog polutanta.

Tabela 57. Prikaz broja prekoračenja dozvoljene dnevne granične vrijednosti 50 µg/m³ (maksimalno 35 dana) PM₁₀ na automatskim stanicama tokom perioda 2014.-2024.

	Vijećnica	Alipašina	Ilidža-mobilna	Ilijaš	Otoka	Ilidža	Hadžići-mobilna	Vogošća
2014		89	117		69			
2015	5		66		92			
2016	29		89		66			
2017	44		67	26	64			
2018	49		81	132	100			
2019	46		122	147	90	46		
2020	50		46	129	89	94		
2021	38			125	86	84		
2022	26		67	143	115	82	56	44
2023	15			112	83	57	16	57
2024	19			117	95	52	-	66

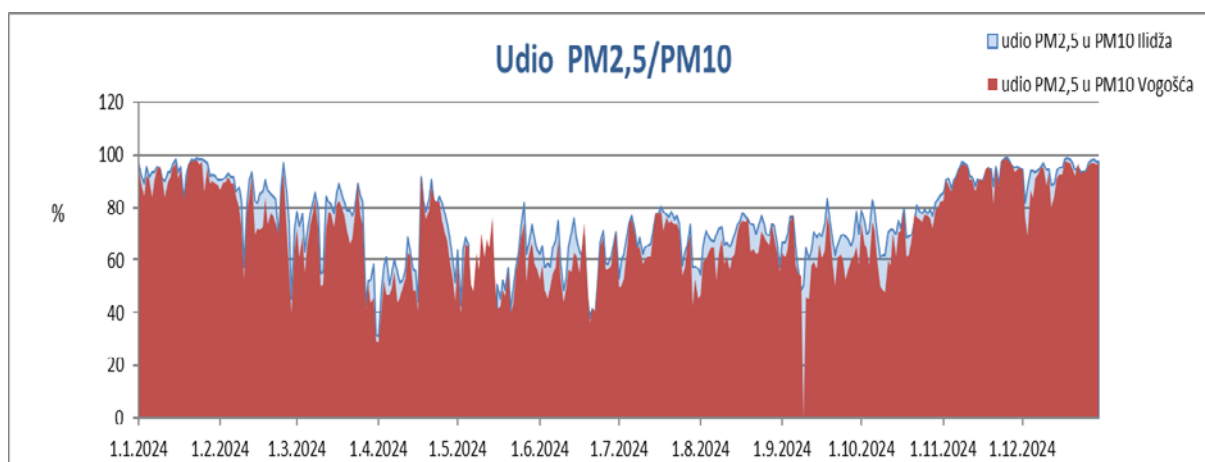
Iz Tabele 57. jasno je vidljivo da Kanton Sarajevo najveći problem ima s koncentracijom prašine mjerene frakcije PM₁₀ i da je to već niz godina prekoračenje godišnje granične vrijednosti kao i dozvoljenog broja prekoračenja.

PM_{2,5}

Tabela 58. Statistički pokazatelji mjerenja PM_{2,5} na automatskim stanicama tokom 2024.

2024.	Vogošća	Ilidža	Otoka
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [µg/m ³]	201	180	260
Prosječna godišnja vrijednost max 25 [µg/m ³]	26	26	37
Maksimalno izmjerena satna vrijednost	300	347	477

Grafikon 18. Udio PM_{2,5} u PM₁₀ tokom 2024.

Od kraja decembra 2018. uspostavljeno je mjerenje i frakcije PM_{2,5} na Ilidži a tokom 2022. u Vogošći i krajem 2023. na Otoci. Prosječna dozvoljena dnevna granična vrijednost nije definisana Pravilnikom. Postojećom zakonskom regulativom definisana je prosječna godišnja granična vrijednost od 25 mikrograma po metru kubnom što je prekoračeno na svim stanicama (Tabela 58.). Stanice su zabilježile dovoljan broj validnih mjerenja tokom godine.

Iz dijagrama 18. jasno je da se udio PM_{2,5} u PM₁₀ mijenja tokom godine kako se mijenjaju izvori emisija tako da se udio kreće u rasponu od 30% ljeti do 99% zimi. Visoke koncentracije tj. visok udio PM_{2,5} u PM₁₀ predstavlja ozbiljan rizik po zdravlje ljudi jer veću štetu mogu učiniti organizmu manje čestice koje dublje prodiru u organizam, krvotok i unutrašnje organe, naročito čestice PM₁ i PM_{2,5}. Također, analizatori koji mjere obje frakcije istovremeno mjere i frakcije PM₁ i PM₄, čiji udjeli su također ocjenjeni kao izrazito visoki ali za njih nemaju propisane granične vrijednosti.

Ugljen monoksid CO

Tabela 59. Statistički pokazatelji mjerenja ugljen monoksida na automatskim stanicama tokom 2024.

2024.	Vijećnica	Hadžići
Broj prekoračenja prosječne dnevne granične vrijednosti 5 mg/m ³	0	0
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [µg/m ³]	2,7	1,9
Prosječna godišnja vrijednost [mg/m ³]	0,4	0,4
Broj prekoračenja prosječne 8-satne granične vrijednosti 10 mg/m ³	0	0
Maksimalno izmjerena 8-satna vrijednost	3	3
Broj prekoračenja gornje granice ocjenjivanja za osmosatne prosjeke 7 mg/m ³	0	0
Broj prekoračenja donje granice ocjenjivanja za osmosatne prosjeke 5 mg/m ³	0	0

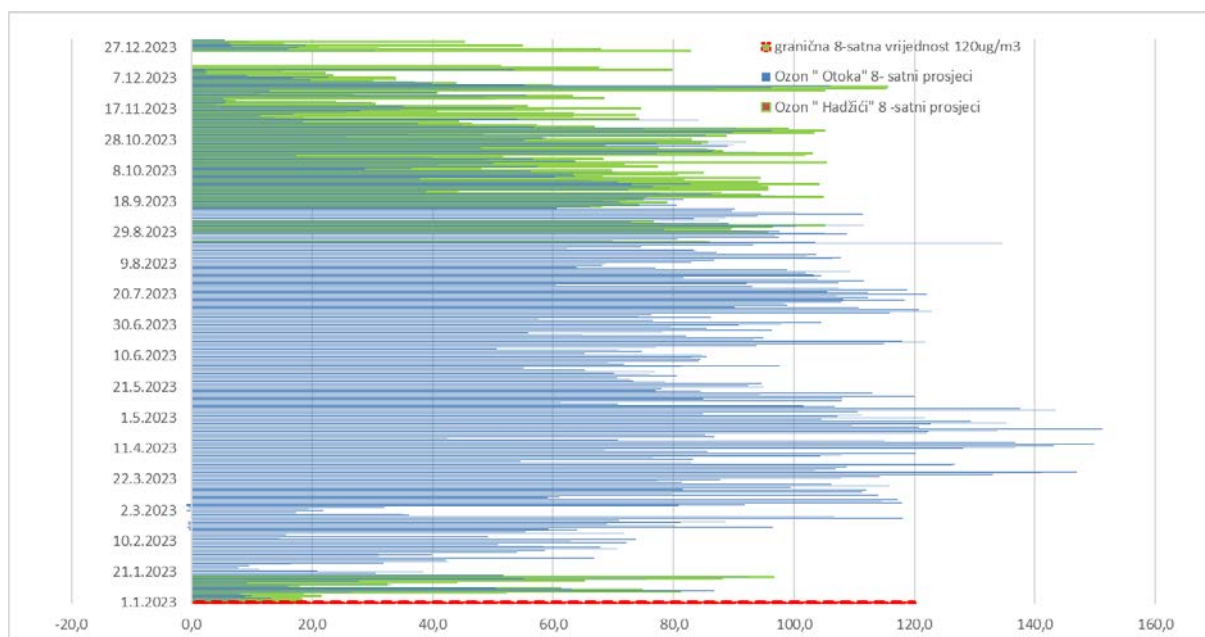
Ugljen monoksid kao polutant, od kada se mjeri u KS, nije pokazao prekoračenje granične vrijednosti niti na jednoj stanici.

Ozon O₃

Tabela 60. Statistički pokazatelji mjerenja ozona na automatskim stanicama tokom 2024.

2024.	Otoka	Hadžići
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [µg/m ³]	128	189
Prosječna godišnja vrijednost [µg/m ³]	44	48
Broj prekoračenja prosječne 8-satne granične vrijednosti 120 µg/m ³	257	305
Maksimalno izmjerena 8-satna vrijednost u µg/m ³	160	311

Grafikon 19. 8-satni prosjeci ozona tokom 2024.

Broj prekoračenja osmosatne vrijednosti tokom godine su zabilježena na obje stanice i desilo se niz više od tri uzastopna sata koliko je dozvoljeno Pravilnikom što ukazuje da je ozon postao već ozbiljan problem u Kantonu Sarajevo. Koliko je poznato u Kantonu Sarajevo izvor emisije ozona nije poznat da bi se moglo uticati na smanjenje emisije (nije posljedica industrijskog djelovanja).

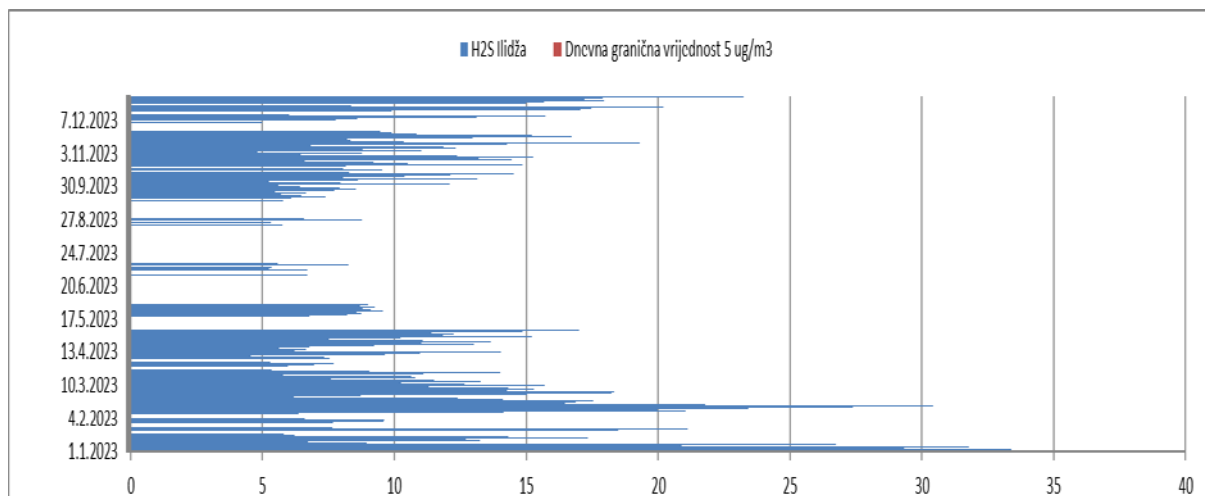
Vodik sulfid H₂S

Tabela 61. Statistički pokazatelji mjerenja vodik sulfida na automatskim stanicama tokom 2024.

2024.	Ilidža	Hadžići*
Broj prekoračenja prosječne dnevne granične vrijednosti 5 µg/m ³	141	209
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [µg/m ³]	24	133
Prosječna godišnja vrijednost [µg/m ³]	5,5	19
Broj prekoračenja prosječne satne granične vrijednosti 7 µg/m ³	1861	166
Maksimalno izmjerena satna vrijednost	208	137

*Nije ostvaren dovoljan broj validnih podataka

Grafikon 20. Prekoračenja prosječne dnevne vrijednosti H₂S tokom 2024.

Iz dijagrama 20. vidljivo je, da na lokaciji Ilidže, su kontinuirano prekoračene dnevne granične vrijednosti od 5 µg/m³. Isti slučaj je za satne vrijednosti koje su prekoračene (dozvoljeno maksimalno satno prekoračenje od 7 µg/m³) gdje je vidljivo iz Tabele 61. koliki je broj prekoračenja ali u odnosu na prethodnu godinu značajan je pad broja prekoračenja. Na Ilidži uzrok pojave prekoračenja najvećim dijelom potiče od geotermalnih izvora i ispusta koji su otvoreni. U toku zimskog perioda primjetne su povećane koncentracije ovog polutanta iz razloga što je vodik sulfid gušći od vazduha i ostaje u nižim slojevima što uz temperaturnu inverziju koja se javlja u pojedinim periodima zime dovodi do povećavanja izmjerenih koncentracija. Neugodan miris koji daje ovaj polutant pri ovim koncentracijama prema istraživanjima prije svega utiče na kvalitet života građana a eventualno postojanje zdravstvenih posljedica bi se trebale u budućnosti analizirati. Svakako da bi se trebale poduzeti aktivnosti na tehnološkim rješenjima za odvođenje ovih para što bi u najmanju ruku značajno poboljšalo kvalitet života građana ovog područja i doprinijelo unapređenju uslova turizma, očuvanju objekata itd.

Prema radu na polju prečišćavanja sulfida autora: M.K. AMOSA, I.A. MOHAMMED, AND S.A. YARO nivoi koncentracija vodik sulfida i zdravstvene posljedice nakon kratkotrajne izloženosti su predstavljeni u Tabeli 62. Prema tablici uglavnom zdravstvene poteškoće koje bi građani mogli osjetiti su: neugodan miris, moguća mučnina, suzenje očiju ili glavobolja. Nos, grlo i dugotrajna iritacija; probavne smetnje i gubitak apetita; osjetilo njuha postaje zasićeno; akutni konjuktivitis (bol, suzenje i osjetljivost na svjetlo).

Naravno da građani Ilidže nisu izloženi kratkotrajno već dugotrajno ovom polutantu što kada uzmemo i ostale polutante uz čestu pojavu temperaturne inverzije tokom zime, samo može u sinergiji pojačati ove simptome.

Tabela 62. Odnos koncentracija i mogući zdravstveni učinak H₂S

Koncentracija (ppm/ $\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Zdravstveni učinak nakon kratkotrajne izloženosti sumporovodiku
0.01 – 0.3	Prag osjeta njuha
1 – 20	Neugodan miris, moguća mučnina, suzenje očiju ili glavobolja u slučaju dulje izloženosti.
20 – 50	Nos, grlo i dugotrajna iritacija; probavne smetnje i gubitak apetita; osjetilo njuha postaje zasićeno; akutni konjuktivitis (bol, suzenje i osjetljivost na svjetlo).
100 – 200	Jaka i dugotrajna iritacija nosa i grla; potpuni gubitak osjeta mirisa.
250 – 500	Plućni edem (skupljanje tekućine u plućima).
500	Jaka iritacija pluća, uzbuđenje, glavobolja, vrtoglavica, ošamućenost, iznenadni kolaps, nesvjestica i smrt u roku od nekoliko sati, gubitak pamćenja za vrijeme izloženosti (ima za posljedicu trajno oštećenje mozga ukoliko ne dođe do momentalnog spašavanja).
500 – 1 000	Paraliza dišnog sustava, nepravilni otkucaji srca, kolaps i neminovna smrt.
> 1 000	Brzi kolaps i smrt.

Benzen i Amonijak

Tabela 63. Statistički pokazatelji mjerenja benzena i amonijaka na automatskoj mobilnoj stanici tokom 2024.

2024.	Benzen (Hadžići) *	NH ₃ (Hadžići) *
Broj prekoračenja prosječne dnevne granične vrijednosti	Nije definisano	0 (GV 100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$)
Maksimalno izmjerena dnevna vrijednost [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	23,2	12,6
Prosječna godišnja vrijednost [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]	3,0 (GV 5)	3,8 (GV 30)

*Nije ostvaren dovoljan broj validnih podataka

Obzirom da mobilna stanica, koja je bila stacionirana u Hadžićima, tokom 2024. nije radila većim dijelom godine, zbog oštećenja vozila u kojem se nalazi mobilna stanica niti jedan analizator uključujući analizator BTEX i analizator za amonijak nije ostvario dovoljan broj validnih podataka. Prema važećoj zakonskoj regulativi definisane su samo granične godišnje vrijednosti za ove polutante.

Analiza teških metala (nikl, olovo, arsen i kadmij)

Tokom oktobra počeo je proces analiziranja sadržaja PM₁₀ čestica. Zavod ne posjeduje svu potrebnu opremu za kondicioniranje filtera ali se pristupilo pripremi metoda za analizu metala u filterima koji su postavljeni u Vogošći, Otoci i na Ilidži i to u periodima po 7 dana (na analizatorima koji mogu vršiti istovremeno analizu svih više frakcija PM čestica- Palas). Uzorci su nakon uzorkovanja razgrađivani mikrovalnom digestijom uz razradu metode za mikrovalnu digestiju i analizirani atomskom apsorpcionom spektroskopijom – grafitnom tehnikom. Analiziran je sadržaj arsena, nikla, kadmija i olova i detektovana su prekoračenja dozvoljenih vrijednosti za arsen i nikl dok za olovo i kadmij nije bilo prekoračenja. Detektovana

prekoračenja se slažu sa vrijednostima koje je prije par godina detektovao Prirodno matematički fakultet u okviru projekta koji se odvijao na dvije lokacije Ilidža i Pofalići.

Periodi značajnog zagađenja zraka uz primjenu Plana interventnih mjera za slučajeve prekomjernog zagađenja zraka u Kantonu Sarajevo za 2024.

Za proteklu 2024. prema odredbama Plana interventnih mjera za slučajeve prekomjernog zagađenja u Kantonu Sarajevo proglašavane su epizode sa prekoračenjima za mjere Upozorenja i Uzbune (Tabela 64.). Shodno obavezama iz Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo, Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo obavljao je i aktivnost svakodnevnog davanja informacija o stanju kvaliteta zraka i uticajima na ljudsko zdravlje sa preporukama za stanovništvo putem internet stranice i Facebook stranice Zavoda tokom grijne sezone, a po potrebi i van iste.

Tabela 64. Pregled proglašavanja/ukidanja epizoda iz Plana interventnih mjera

Datum	Preporuka za proglašenje/ukidanje	Komentar
25.11.2024.	Proglašenje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B, C i D	Usvojena i proglašena
29.11.2024.	Ukidanje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B, C i D	Usvojena i ukinuta
17.12.2024.	Proglašenje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B, C i D	Nije bilo potpisnika, nije bilo proglašenja izdato saopštenje za javnost
18.12.2024.	Proglašenje epizode „Uzbuna“ u zonama A, B, C i D	Nije bilo potpisnika naredbe, nije bilo proglašenja
19.12.2024.	Obzirom da nije bilo proglašenja epizode pripremljeno je saopštenje za javnost koje nije objavljeno jer je nastupila promjena vremenske situacije i poboljšanja kvaliteta zraka	
30.12.2024.	Proglašenje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B, C i D	Usvojena i proglašena
03.01.2025.	Ukidanje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B, C i D	Usvojena i ukinuta
17.01.2025.	Proglašenje epizode „Upozorenja“ u zoni C	Usvojena i proglašena
18.01.2025.	Proglašenje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B i D	Usvojena i proglašena
21.01.2025.	Proglašenje epizode „Uzbuna“ u zonama A, B, C i D	Usvojena i proglašena
23.01.2025.	Ukidanje epizode „Uzbuna“ u zonama A, B, C i D na snazi epizoda „Upozorenje“	Usvojena i ukinuta
25.01.2025.	Ukidanje epizode „Upozorenje“ u zonama A, B, C i D	Usvojena i ukinuta
03.02.2025.	Proglašenje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B, C i D	Nije usvojeno, nije bilo proglašenja
08.02.2025. 11.02.2025. 21.02.- 23.02.2025. 06.03.- 09.03.2025.	Izrazito visoke vrijednosti polutanata ali nisu zadovoljeni uslovi za proglašenje	Izdata saopštenja za javnost
24.02.2025	Proglašenje epizode „Upozorenja“ u zonama A, B, C i D	Nije bilo odgovora niti proglašenja

ZAKLJUČCI

- *Kvalitet zraka u Kantonu Sarajevo tokom 2024. se može razmatrati u kontekstu prethodnog vremenskog perioda i smatrati neznatno boljim u odnosu na posljednjih nekoliko godina. Međutim, ako se posmatra u sklopu postojeće zakonske regulative, trendova u smanjenju granica prihvatljivosti u EU a naročito u svjetlu preporuka Svjetske zdravstvene organizacije onda sigurno nije ni blizu zadovoljavajućeg, sa periodom od pola godine i više u toku grijne sezone, sa izraženim jakim temperaturnim inverzijama, kada se može smatrati zagađenim do izuzetno zagađenim.*
- *Analiza parametara koji se prate u okviru monitoringa kvaliteta zraka ukazuju da čestice PM10, PM2,5 bilježe na svim stanicama najveći broj prekoračenja. Udio PM2,5 čestica u sadržaju PM10 se mijenja u toku godine i u zimskom period se gotovo izjednačava što ukazuje na promjene u izvorima emisija tokom ljetnog i zimskog perioda. PM2,5 čestice se mogu slobodno nazvati problemom broj 1 u Kantonu Sarajevo kada je u pitanju kvalitet zraka i ugroženost zdravlja ljudi.*
- *Drugi po redu po broju prekoračenja dozvoljenih vrijednosti predstavlja vodik sulfid na širem području Općine Ilidža. Vodik sulfid potiče iz geotermalnih izvora na teritoriji Općine Ilidža ali je detektovan povremeno i na lokalitetu Hadžića. Obzirom na veliki broj prekoračenja potrebno je iznaći tehnološko rješenje uklanjanja vodik sulfida iz atmosfere na mjestima emisija jer u većini slučajeve ako i nema direktnu posljedicu po zdravlje ljudi obzirom na izmjerene koncentracije ima posljedice na kvalitet života radi jako neugodnog mirisa.*
- *Ostali praćeni polutanti kao što je ugljen monoksid, sumpordioksid, amonijak i oksidi azota ne prekoračuju vrijednosti dozvoljene pravilnikom.*
- *Pojedini dijelovi Kantona tokom ljetnih mjeseci imaju problem sa povećanim koncentracijama ozona što je evidentno na stanicama Bjelave, Otoka, Hadžići. Izvori emisija ozona nisu u Kantonu Sarajevo i radi se o kompleksnom polutantu koji ni mnogo tehnološki naprednije zemlje nisu uspjele smanjiti koncentracije.*

4. ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE U KANTONU SARAJEVO

Zdravstvena zaštita, obuhvata sistem društvenih, grupnih i individualnih mjera, usluga i aktivnosti za očuvanje i unapređenje zdravlja, sprečavanje bolesti, rano otkrivanje bolesti, blagovremeno liječenje, te zdravstvenu njegu i rehabilitaciju, kao i primjenu zdravstvenih tehnologija.

Na području Kantona Sarajevo zdravstvena djelatnost organizovana je i provodi se na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.

Zdravstvena zaštita na primarnom nivou obuhvata: djelatnost porodične medicine, djelatnost zdravstvene zaštite djece, djelatnost polivalentnih patronažnih sestara u zajednici, higijensko-epidemiološku zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, zaštitu reproduktivnog zdravlja žena, zdravstvenu zaštitu nespecifičnih i specifičnih plućnih oboljenja, fizikalnu i mentalnu rehabilitaciju u zajednici, specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika kao dio medicine rada, zubozdravstvenu zaštitu, laboratorijsku i radiološku dijagnostiku primarnog nivoa i apotekarsku djelatnost.

Djelatnost primarne zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo je organizovana kroz rad:

- JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo sa 9 organizacionih jedinica na području devet općina Kantona Sarajevo,
- JU "Apoteke Sarajevo",
- 9 zavoda za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina (žene, studenti, radnici),
- HE službe J.U. Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo,
- Privatni sektor kroz rad ambulanti, apoteka i stomatoloških ordinacija.

Specijalističko-konsultativna djelatnost na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite predstavlja dio zdravstvene djelatnosti koja kroz pružanje usluga osigurava podršku primarnoj i bolničkoj zdravstvenoj djelatnosti, s ciljem povećanja stepena rješavanja zdravstvenih problema pacijenata i racionalnijeg korištenja resursa u zdravstvu.

U Kantonu Sarajevo djelatnost specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite je organizovana kao bolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom sektoru i kao vanbolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom i privatnom sektoru.

Djelatnost bolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite u javnom sektoru osigurava:

- Klinički centar Univerziteta u Sarajevu i
- Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš”.

Djelatnost vanbolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite osigurava:

- JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo kroz rad Organizacione jedinice za specijalističko-konsultativne djelatnosti
- Zavodi za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina (žene, studenti, radnici),
- Privatni sektor kroz rad specijalističkih ordinacija, zdravstvenih ustanova tipa poliklinike, centra, zavoda, lječilišta i laboratorija.

JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo pruža specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu kroz rad Organizacione jedinice Specijalističko-konsultativne djelatnosti iz sljedećih medicinskih disciplina: interne medicine, otorinolaringologije, oftalmologije, neurologije, zatim stomatološke zdravstvene zaštite sekundarnog nivoa, bolesti usta, bolesti zuba, protetike, parodontologije, oralne hirurgije i ortodoncije.

Zavodi za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina pružaju, pored primarne zdravstvene zaštite i specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu za određene populacione skupine kao što su žene, radnici, studenti i sportisti.

J.U. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite obuhvata djelatnosti iz oblasti javnog zdravstva i to socijalne medicine, organizacije i ekonomike zdravstva, zdravstvene statistike, epidemiologije, zaštita i unapređenje životne sredine, sanitarne mikrobiologije, sanitarne hemije i mikrobiološke dijagnostike.

Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” Sarajevo pruža bolničku specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu iz bazičnih specijalnosti, a Klinički centar Univerziteta u Sarajevu pruža bolničku specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu iz svih medicinskih disciplina na sekundarnom i tercijarnom nivou.

Djelatnost bolničke zdravstvene zaštite obavljaju bolnice na sekundarnom nivou (opće bolnice, specijalne bolnice, kantonalne bolnice) i na tercijarnom nivou zdravstvene djelatnosti univerzitetsko-kliničke bolnice.

Djelatnost bolničke zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevu organizovana je kroz rad javnih zdravstvenih ustanova:

- Klinički centar Univerziteta u Sarajevu
- Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo
- Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo
- Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo.

Klinički centar Univerziteta u Sarajevu pruža bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu na području Kantona Sarajevo na sekundarnom i tercijarnom nivou, ali i dijelu stanovništva Federacije BiH koje gravitira KCUS.

Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo pruža bolničku zdravstvenu zaštitu sekundarnog nivoa stanovništvu Kantona Sarajevo.

Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo pruža specifičnu bolničku zdravstvenu zaštitu za potrebe stanovništva Kantona Sarajevo.

Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo pruža bolničku zdravstvenu zaštitu za potrebe stanovništva Kantona Sarajevo iz oblasti adiktivne medicine.

4.1. KADAR U JAVNOM SEKTORU ZDRAVSTVENE DJELATNOSTI

Ljudski resursi su osnovna determinanta sistema zdravstvene zaštite. Zdravstveni radnici predstavljaju najveći i najskuplji „input“ zdravstvenog sistema a istovremeno i resurs kojeg je najteže razvijati. Osim zdravstvenih radnika koji su najveći i najvažniji, ljudski resursi u zdravstvu uključuju i zdravstvene saradnike, te druge nemedicinske radnike koji su od značaja za dobro funkcionisanje pružanja zdravstvene zaštite i zdravstvenog sistema u cjelini. Broj zaposlenih i njihova kvalifikaciona struktura je pokazatelj kvalitativne i kvantitativne razvijenosti zdravstvene djelatnosti. Planiranje kadrova u zdravstvu je veoma važno a zavisi od potreba stanovništva za zdravstvenom zaštitom, mreže zdravstvenih ustanova, demografske strukture stanovništva i projekcija, migracionih tokova, starosne strukture zaposlenih kao i potrebe za resursima u skladu sa aktuelnim i novim zahtjevima u zdravstvu.

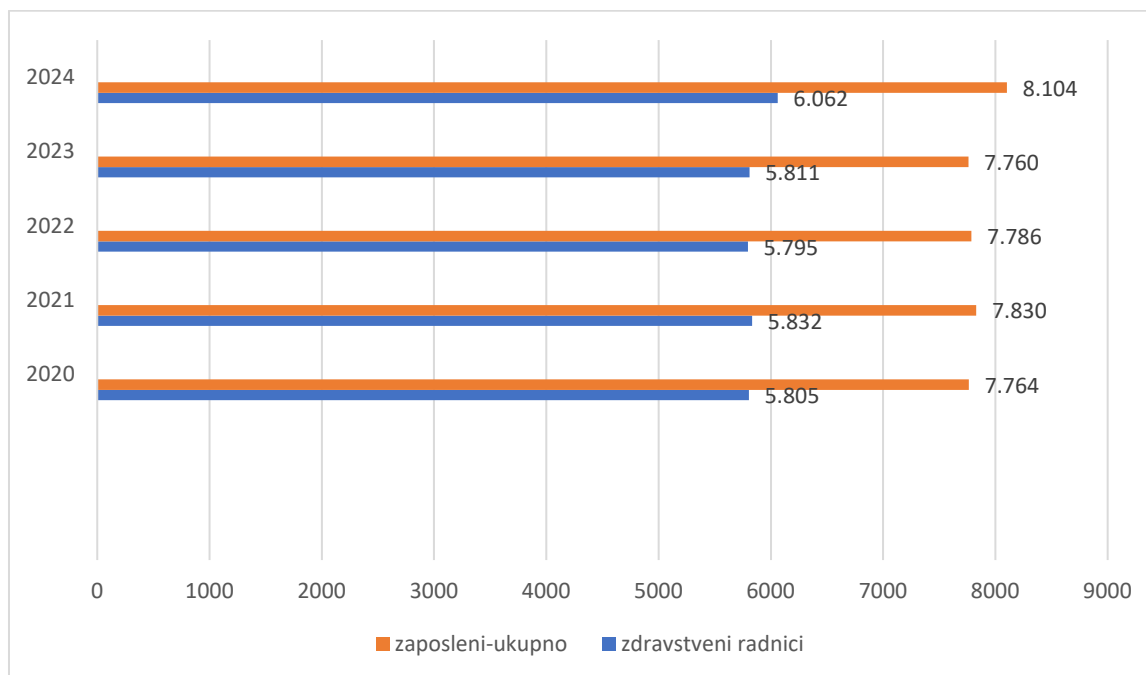
U Kantonu Sarajevo u 2024. godini u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti bilo je ukupno 8.104 zaposlenih. Od toga: zdravstvenih radnika je bilo 6.063 (74,81%), zdravstvenih saradnika 131 (1,62%), a administrativno-tehničkih radnika 1.910 ili 23,57% od ukupno zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama.

Tabela 65. Struktura ukupnog broja zaposlenih u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti Kantona Sarajevo, 2020. - 2024. godina*

Godina	Ukupno zaposleni	OD TOGA		
		Zdravstveni radnici	Zdravstveni saradnici	Administrativno-tehnički radnici
2024.	8.104	6.063	131	1.910
	100,00%	74,81%	1,62%	23,57%
2023.	7.760	5.811	132	1.817
	100,00%	74,88%	1,70%	23,41%
2022.	7.786	5.795	122	1.869
	100,00%	74,43%	1,57%	24,00%
2021.	7.830	5.823	129	1.878
	100,00%	74,37%	1,65%	23,98%
2020.	7.764	5.805	136	1.823
	100,00%	74,77%	1,75%	23,48%

*Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo -Izveštaj o organizacionoj strukturi, kadrovima i medicinskoj opremi u zdravstvenim ustanovama- Obrazac br. 1-Z-OKO

Grafikon 21. Struktura ukupnog broja zaposlenih i zdravstvenih radnika u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti Kantona Sarajevo, 2020 - 2024. godina

Učešće administrativno-tehničkih radnika u ukupnom broju zaposlenih u djelatnosti zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo u 2024. godini je (23,57%). U 2024. godini na 1 doktora medicine dolazilo je 1,68 administrativno-tehničkih radnika, a na 1 zdravstvenog tehničara svih profila (VSS,VŠS,SSS) dolazi 0,48 administrativno-tehničkih radnika. Analize SZO i Svjetske Banke ovom segmentu troškova posvećuju veliku pažnju, a značajan broj studija daju dokaze da je svaki udio administrativno-tehničkih radnika iznad (17%) odraz izuzetno velikih administrativno-tehničkih troškova, te skupih i kompliciranih administrativno-tehničkih procedura u zdravstvenom sistemu jedna države.

Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici ukupno u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti Kantona Sarajevo u 2024. godini¹:

- doktori medicine **1.637**, od čega **1.139** specijalista;
- doktori stomatologije **240**, od čega **148** specijalista;
- magistri farmacije **244**, od čega **47** specijalista;
- fakultet zdravstvenih studija **561**;
- viši zdravstveni tehničari **150**;
- srednji zdravstveni tehničari SSS **3.231**;
- zdravstveni saradnici **131**.

¹ **Napomena:** Ukupan broj uključuje i kadar Zavoda za transfuzijsku medicinu F BiH, a kadar Zavoda za javno zdravstvo Federacije BiH nije uključen.

**Tabela 66. Struktura zdravstvenih radnika u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti u
Kantonu Sarajevo 2020.-2024. godina***

God.	Ukupno zdr. radnika	Doktori med.	Od toga spec.	Doktori stom.	Od toga spec.	Mr ph	Od toga spec.	FZS	VŠS zdrav. teh.	SSS zdrav. teh.
2024.	6.603 100,00%	1.637 26,99%	1.139 -	240 3,95%	148 -	244 4,02%	47 -	561 9,25%	150 2,47%	3.231 53,29%
2023.	5.811 100,00%	1.538 26,47%	1.088 -	250 4,30%	152 -	240 4,13%	46 -	492 8,47%	175 3,01%	3.116 53,62%
2022.	5.795 100,00%	1.510 26,06%	1.043 -	236 4,07%	146 -	237 4,09%	45 -	434 7,49%	209 3,61%	3.169 54,69%
2021.	5.823	1.491	1.071	243	146	350	44	350	279	3.220
	100,00%	25,61%	-	4,17%	-	6,01%	-	6,01%	4,79%	55,30%
2020.	5.805	1.480	1.069	248	154	236	42	352	285	3.204
	100,00%	25,50%	-	4,27%	-	4,07%	-	6,06%	4,91%	55,19%

*Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Izvještaj o organizacionoj strukturi, kadrovima i medicinskoj opremi u zdravstvenim ustanovama" Obrazac br. 1-Z-OKO

Broj doktora medicine u javnom sektoru na 100.000 stanovnika u Kantonu Sarajevo u 2024. godini iznosio je 388,35. U periodu od 2020. godine do 2024. godine uočava se trend blagog povećanja broja doktora medicine i broja doktora medicine specijalista u javnom sektoru, a postepeni pad zdravstvenih tehničara sa SSS i blagi porast zdravstvenih radnika sa FZS.

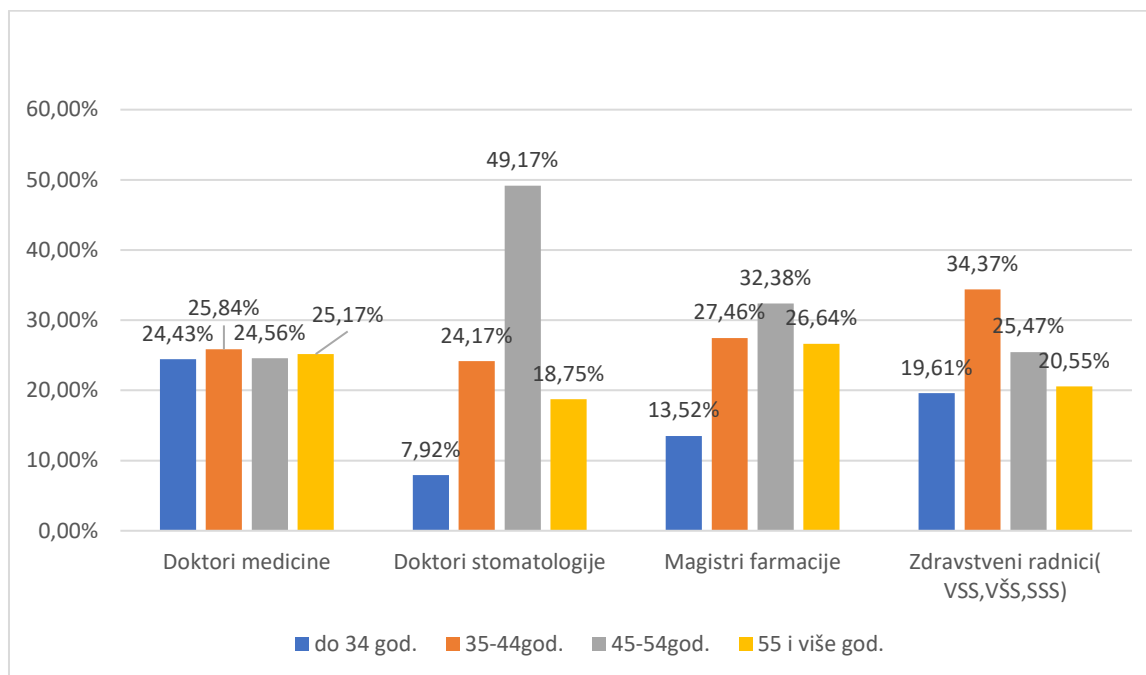
Starosna struktura doktora medicine je sve nepovoljnija. U 2024. godini od ukupno 1.637 doktora medicine zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama, njih 412 (25,17%) je u dobnoj skupini 55 i više godina, 402 ili (24,56%) je u dobnoj skupini 45-54 godina starosti. U dobnoj skupini od 35-44 godine je bilo 423 ili (25,84%) doktora medicine i 400 (24,43%) u dobnoj skupini do 34 godine starosti.

Dobna struktura doktora stomatologije je znatno povoljnija. Od ukupno 240 doktora stomatologije zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo, 45 ili (18,75%) je u dobnoj skupini 55 i više godina starosti, 118 (49,17%) je u dobnoj skupini 45-54 godine, u skupini od 35-44 godine 50 (24,17%) i 19 (7,92%) doktora stomatologije do 34 godine starosti.

Kada su u pitanju magistri farmacije, od ukupno 244 zaposlenih, 65 ili (26,64%) je u dobnoj skupini 55 i više godina starosti, 79 (32,38%) je u dobnoj skupini 45-54 godine, u skupini od 35-44 godine 67 (27,46%) i 33 (13,52%) u dobnoj skupini do 34 godine starosti.

Od ukupno 3.942 ostalih zdravstvenih radnika (VSS, VŠS,SSS) najveći broj, njih 1.355 (34,37%) je u dobnoj skupini 35-44 godina, 1.004 (25,47%) je u skupini 45-54 godine, 810 (20,55%) u skupini 55 i više godina, a najmanji broj u dobi do 34 godine starosti 773 (19,61%).

Grafikon 22. Zdravstveni radnici u javnom sektoru u KS, prema starosti, indeks strukture¹

¹Izvor: Zavod za javno zdravstvo KS - Izvještaj o organizacionoj strukturi, kadrovima i medicinskoj opremi u zdravstvenim ustanovama" Obrazac br. 1-Z-OKO, na dan 31.12.2024.

Prema specijalnostima, najveće učešće doktora starosti 55 i više godina, bilo je među specijalistima epidemiologije (58,33%) specijalistima dermatovenerologije (54,55%), specijalistima porodične medicine (53,72%), specijalistima otorinolaringologije (48,00%) i fizikalne medicine i rehabilitacije (46,34%), itd.

4.2. DJELATNOST PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE (PZZ)

Primarna zdravstvena zaštita je osiguravanje univerzalne, dostupne, pacijentu usmjerene, sveobuhvatne zdravstvene usluge unutar zajednice, koju pruža tim stručnjaka zaduženih za većinu potreba pojedinca vezanih za zdravlje. Takve se usluge pružaju u održivom partnerstvu s pacijentima i pružateljima takvog oblika zdravstvene zaštite u okviru pojedinca, porodice i zajednice. Primarna zdravstvena zaštita ima centralnu ulogu u cjelokupnoj koordinaciji i kontinuiranosti zdravstvene zaštite za pacijente. Primarna zaštita podrazumijeva sveobuhvatnu brigu za zdravlje, provedbu preventivnih i kurativnih mjera, zdravstveni odgoj te suradnju sa svim organizacijama i ustanovama koje doprinose boljem zdravlju stanovništva.

Djelatnost primarne zdravstvene zaštite u Kantonu Sarajevo je organizovana kroz rad JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo sa 9 organizacionih jedinica na području devet općina Kantona Sarajevo, zatim kroz rad JU "Apoteke Sarajevo", kroz rad 9 zavoda za zdravstvenu zaštitu: Zavod za hitnu medicinsku pomoć, Zavod za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva, Zavod za zaštitu zdravlja studenata, Zavod za medicinu rada, Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika FDS, Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika MUP-a, Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika u

Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita
u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

saobraćaju, Zavod za sportsku medicinu i HE službe Zavoda za javno zdravstvo KS, dok se u privatnom sektoru pruža kroz rad određenih privatnih ambulanti (opće medicine, kućnog liječenja). JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo i zavodi za zdravstvenu zaštitu pružaju zdravstvene usluge primarnog nivoa, ali i dio usluga vanbolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite.

4.2.1. Zdravstveni kadar u primarnoj zdravstvenoj djelatnosti

U toku 2024. godine primarnu zdravstvenu zaštitu u javnom sektoru u Kantonu Sarajevo pružalo je: 602 doktora medicine, od čega 341 doktora medicine specijalista, 103 doktora stomatologije, od čega 29 doktora stomatologije specijalista, 204 magistra farmacije, od čega 18 magistra farmacije specijalista, 1.441 zdravstvenih tehničara, od čega su 34 viših zdravstvenih tehničara, 216 zdravstvenih radnika sa FZS i 1.191 zdravstvenih tehničara sa srednjom stručnom spremom.

Tabela 67. Zdravstveni kadar u primarnoj zdravstvenoj djelatnosti u Kantonu Sarajevo u 2024. godini*

Zdravstvene ustanove u PZZ	Doktori medicine		Doktori stomatologije		Magistri farmacije		Zdravstveni tehničari			
	Svega	Od toga spec.	Svega	Od toga spec.	Svega	Od toga spec.	Svega	Od toga SSS	Od toga VSS	Od toga FZS
Dom zdravlja Kantona Sarajevo	395	207	96	24	5	-	911	721	26	164
Zavod za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva	38	29	-	-	-	-	71	58	3	10
Zavod za medicinu rada	39	29	-	-	6	3	45	34	1	10
Zavod za zdravstvenu zaštitu studenata	6	4	2	2	-	-	16	12	-	4
Zavod za sportsku medicinu	6	5	-	-	-	-	8	4	-	4
ZZZZ radnika MUP-a	15	13	3	2	-	-	17	15	-	2
ZZZZ radnika u saobraćaju	17	12	2	1	1	1	33	28	2	3
Zavod za hitnu medicinsku pomoć	83	39	-	-	1	-	172	152	1	19
Apoteke Sarajevo	-	-	-	-	191	14	158	158	-	-
HE službe ZZJZ KS	3	3					10	9	1	-
U K U P N O	602	341	103	29	204	18	1441	1191	34	216

*Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo - Izvještaj o organizacionoj strukturi, kadrovima i medicinskoj opremi u zdravstvenim ustanovama" Obrazac br. 1-Z-OKO

Tabela 68. Mreža i zdravstveni radnici u PZZ u Kantonu Sarajevo, 2024. godina*

Broj punktova u PZZ / 100.000 stanovnika	48,63
Broj punktova hitne medicinske pomoći / 100.000 stanovnika	2,14
Broj punktova apoteka / 100.000 stanovnika	12,10
Broj doktora medicine (opće medicine i spec. medicine) / 100.000 stanovnika	154,20
Broj doktora stomatologije (opće stomatologije i spec. stomatologije) / 100.000 stanovnika	28,47
Broj magistra farmacije (mr. farmacije i spec. farmacije) / 100.000 stanovnika	47,68
Broj zdravstvenih radnika sa FZS	32,74
Broj zdravstvenih tehničara (VŠ i SSS) / 100.000 stanovnika	301,52

*Izvor: Zavod za javno zdravstvo KS- Izvještaj o organizacionoj strukturi, kadrovima i medicinskoj opremi u zdravstvenim ustanovama" Obrazac br. 1-Z-OKO

4.2.2. Obim rada i odabrani indikatori utilizacije rada

Obim i utilizacija rada u djelatnosti primarne zdravstvene zaštite (PZZ) se procjenjuje na osnovu indikatora preporučenih od strane Svjetske zdravstvene organizacije (SZO). U narednom tekstu su prikazani odabrani indikatori utilizacije u PZZ u 2024. godini:

Prosječan broj posjeta po jednom doktoru medicine godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 7.224 posjeta po jednom doktoru medicine godišnje.

Prosječan broj posjeta po jednom doktoru medicine godišnje u 2024 godini, pregled prema službama:

- u službi porodične medicine ostvareno je **10.214** posjeta po jednom doktoru medicine,
- u službi medicine rada ostvareno je **4.984** posjeta po jednom doktoru medicine,
- u službi za zdravstvenu zaštitu žena ostvareno je **2.317** po jednom doktoru medicine,
- u službi za zdravstvenu zaštitu djece 0-6 godina ostvareno je **4.056** posjeta po jednom doktoru medicine,
- u službi za zdravstvenu zaštitu školske djece i omladine 7-18 godina ostvareno je **9.670** posjete po jednom doktoru medicine,
- u službi za zdravstvenu zaštitu studenata ostvareno je **5.016** posjeta po jednom doktoru medicine,
- u službi za liječenje plućnih bolesti ostvareno je **4.441** posjeta po jednom doktoru medicine,
- u hitnoj medicinskoj pomoći ostvareno je **1.982** posjeta po jednom doktoru medicine.

Udio kućnih posjeta doktora medicine u odnosu na broj prvih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 4,08%.

Udio kućnih posjeta doktora medicine u odnosu na broj prvih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u 2024. godini - pregled prema službama:

- u porodičnoj medicini iznosio je **0,90%** svih prvih posjeta
- u medicini rada, nisu registrovane kućne posjete doktora medicine
- zdravstvenoj zaštiti žena, djece 0-6 godina i u zdravstvenoj zaštiti školske djece i omladine 7-18 godina nisu registrovane kućne posjete doktora medicine, kao niti prethodnih godina
- u zdravstvenoj zaštiti studenata, također, nisu registrovane kućne posjete doktora medicine
- u službi za liječenje plućnih bolesti nisu registrovane kućne posjete doktora medicine
- u hitnoj medicinskoj pomoći udio kućnih posjeta doktora medicine u odnosu na prvi broj posjeta iznosio je **17,48%**.

Udio kućnih posjeta zdravstvenih tehničara u odnosu na broj prvih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 13,74%.

U službi porodične medicine udio kućnih posjeta tehničara u odnosu na prve posjete u ordinaciji iznosio je **12,71%**, a u hitnoj medicinskoj pomoći **17,48%**.

Udio kućnih posjeta doktora medicine i zdravstvenih tehničara u odnosu na broj prvih posjeta kod doktora medicine u ordinaciji u PZZ u 2024. godini iznosio je 17,82%.

Udio kućnih posjeta doktora medicine i zdravstvenih tehničara u odnosu na broj prvih posjeta kod doktora medicine u ordinaciji, u porodičnoj medicini je iznosio **13,61%**, a u hitnoj medicinskoj pomoći **34,96%**.

Broj posjeta u savjetovalištu na jednog doktora medicine prosječno godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 596,45.

Broj posjeta u savjetovalištu na jednog doktora medicine prosječno godišnje u 2024. godini u porodičnoj medicini iznosio je **781,57**, u zdravstvenoj zaštiti žena je bilo **913** posjeta po jednom doktoru medicine, u zdravstvenoj zaštiti djece 0-6 godina ostvareno **903,39** posjeta u savjetovalištu po jednom doktoru medicine, te u zdravstvenoj zaštiti studenata **4.790,50** posjeta u savjetovalištu prosječno na jednog doktora medicine.

Broj sistematskih i periodičnih pregleda na jednog doktora medicine prosječno godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 225,52.

Broj sistematskih i periodičnih pregleda na jednog doktora medicine prosječno godišnje, pregled prema službama:

- u porodičnoj medicini **19,66** sistematskih i periodičnih pregleda po jednom doktoru medicine
- u medicini rada iznosio je **2.051,00** sistematskih i periodičnih pregleda po jednom doktoru medicine
- u zdravstvenoj zaštiti djece 0-6 godina bilo je **903,39** sistematskih pregleda po jednom doktoru medicine
- u zdravstvenoj zaštiti školske djece i omladine 7-18 godina registrovano je **760,00** sistematskih pregleda na jednog doktora medicine prosječno godišnje
- u zdravstvenoj zaštiti studenata registrovano je **2.251,50** sistematskih pregleda i periodičnih pregleda po jednom doktoru medicine
- u zdravstvenoj zaštiti žena registrovano je **1.136,97** ciljanih pregleda na jednog doktora medicine prosječno godišnje.

Odnos prvih i ponovnih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 1:2,70 i predstavlja zadovoljavajući odnos prvih i ponovnih posjeta.

Odnos prvih i ponovnih posjeta u pojedinim službama zdravstvene zaštite u PZZ je bio:

- u porodičnoj medicini (1:4,7)
- u medicini rada (1:2,3)
- u zdravstvenoj zaštiti žena (1:0,7)
- u zdravstvenoj zaštiti djece 0-6 godina (1:0,7)
- u zdravstvenoj zaštiti školske djece i omladine 7-18 godina (1:01,6)
- u zdravstvenoj zaštiti studenata (1:0,4)
- u službi za liječenje plućnih bolesti (1:0,3).

Udio upućenih pacijenata u laboratoriju u odnosu na prve posjete u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 40,98%.

Udio upućenih pacijenata u laboratoriju u odnosu na prve posjete u ordinaciji kod doktora medicine, pregled prema službama:

- u porodičnoj medicini iznosio je 64,22%
- u medicini rada 33,88%
- u zdravstvenoj zaštiti žena iznosio je 46,17%
- u zdravstvenoj zaštiti djece 0-6 godina iznosio je 22,19%
- u zdravstvenoj zaštiti školske djece i omladine 7-18 godina iznosio je 25,92%
- u zdravstvenoj zaštiti studenata 26,97%
- u službi za liječenje plućnih bolesti 19,85%.

Udio upućenih pacijenata specijalisti u odnosu na prve posjete u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 59,17%.

Udio upućenih pacijenata specijalisti u odnosu na prve posjete kod doktora medicine u ordinaciji, pregled prema službama:

- u porodičnoj medicini iznosio je 127,98%
- u zdravstvenoj zaštiti žena iznosio je 42,21%
- u zdravstvenoj zaštiti djece 0-6 godina iznosio je 39,46%
- u zdravstvenoj zaštiti školske djece i omladine 7-18 godina iznosio je 49,45%
- u zdravstvenoj zaštiti studenata iznosio je 25,74%
- u medicini rada iznosio je 203,48%.

4.2.3. Porodična/obiteljska medicina

U zdravstvenoj zaštiti djelatnost porodične medicine je definisana u sistemu aktuelnog zakonodavstva Federacije BiH (Zakon o zdravstvenoj zaštiti, („Službene novine FBiH“ br.46/10, 75/13; član 33; 34; 84; 86 i 87) kao prva linija zdravstvene zaštite na primarnom nivou. U Kantonu Sarajevo u nadležnosti porodične medicine, pored zdravstvene zaštite odraslog stanovništva starosti 19 i više godina je i liječenje školske djece i omladine starosti 15-19 godina, dok dio radno-aktivnog stanovništva i u ovoj godini još uvijek ostvaruje zdravstvenu zaštitu iz ove oblasti u Zavodu za medicinu rada i zavodima za zdravstvenu zaštitu radnika, premda je unutar važećeg pravnog okvira medicina rada definisana kao specifična zdravstvena zaštita radnika.

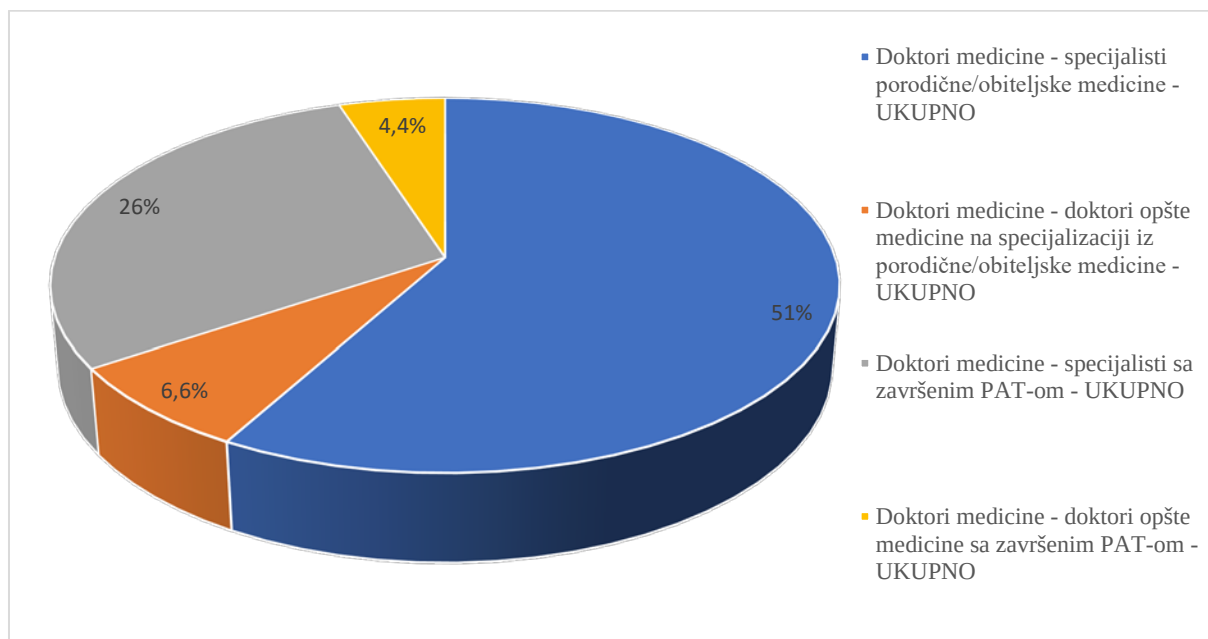
Prema Izvještaju o radu primarne zdravstvene zaštite „Služba porodične medicine/obiteljske medicine“, u procesu rada u ovoj službi u javnom sektoru u 2024. godini zdravstvenu zaštitu je pružalo ukupno 229 radnih timova na 96 punktova.

Od ukupno 229 doktora medicine koji su pružali zdravstvenu zaštitu stanovništvu Kantona Sarajevo u djelatnosti porodične medicine u 2024. godini njih je 206 u službi Doma zdravlja Kantona Sarajevo, a njih 23 u službi Zavoda Kantona Sarajevo. Od ukupno 229 doktora medicine, njih 117 ili (51%) su bili doktori medicine specijalisti porodične medicine. Bilo je ukupno 59 doktora medicine specijalista sa završenim programom dodatne edukacije iz porodične medicine PAT, 10 su bili doktori medicine sa završenim PAT-om, 15 ili (6,55%) su bili doktori medicine na specijalizaciji iz porodične medicine.

Od ukupnog broja zdravstvenih tehničara (342) u djelatnosti porodične medicine u 2024. godini njih 313 je u službi Doma zdravlja Kantona Sarajevo, dok je 29 u službi Zavoda Kantona Sarajevo. Od 342 ukupnog broja zdravstvenih tehničara, njih 29 (8,48%) su bili zdravstveni radnici sa završenim Fakultetom zdravstvenih studija, a zdravstvenih radnika sa FZS i sa završenom dodatnom edukacijom iz porodične medicine PAT su 20, zdravstveni tehničari VŠS sa PAT-om su bili 3, 162 su bili zdravstveni tehničari SSS sa PAT-om, dok dodatnom edukacijom iz porodične medicine PAT nije bilo obuhvaćeno 157 (45,9%) zdravstvenih tehničara koji su u 2024. godini radili u ovoj službi.

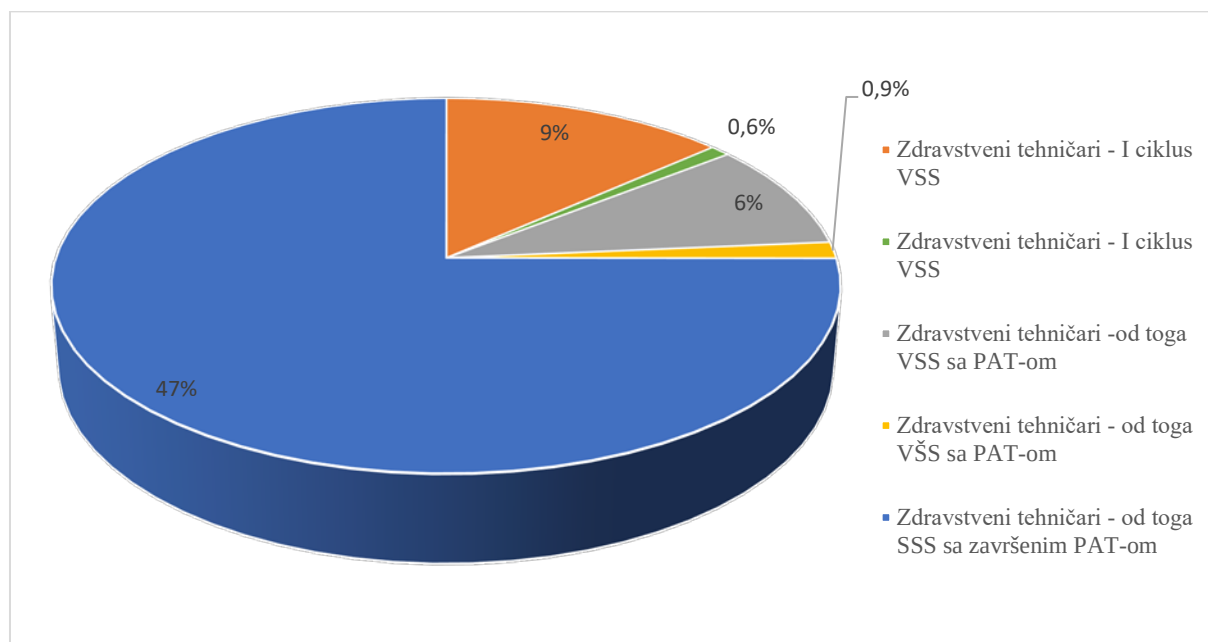
Ukupan broj registrovanih posjeta kod doktora medicine u službi porodične medicine na području Kantona Sarajevo u javnom sektoru u 2024. godini iznosio je 2.339.056 . Broj posjeta po jednom doktoru medicine u prosjeku godišnje iznosio je 10.214 odnosno 39 posjeta po jednom doktoru medicine dnevno.

Grafikon 23. Doktori medicine u službi porodične medicine u 2024. godini – prikaz prema vrsti stručne edukacije*

*Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajeva - Izvještaj o radu službe porodične medicine Obr. br. 2-Z-POM

Grafikon 24. Zdravstveni tehničari i zdravstveni radnici u službi porodične medicine u 2024. godini – prikaz prema vrsti edukacije*

*Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajeva - Izvještaj o radu službe porodične medicine Obr. br. 2-Z-POM

Tabela 69. Posjete kod doktora medicine u službi porodične medicine Doma zdravlja Kantona Sarajevo u 2024. godini, pregled prema općinama*

Općina	Mjesto-punktovi	Ukupan broj dr medicine	Ukupan broj posjeta kod doktora medicine	Prosječan broj posjeta/dr. medicine godišnje	Prosječan broj posjeta/dr medicine dnevno
Centar	15	32	322.732	10.085	39
Hadžići	4	13	118.844	9.142	35
Ilidža	11	31	333.404	10.755	41
Ilijaš	6	13	109.614	8.432	32
Novi Grad	18	46	558.921	12.150	47
N. Sarajevo	9	28	333.167	11.899	46
Stari Grad	12	25	223.079	8.923	34
Trnovo	4	2	10.911	5.456	21
Vogošća	5	16	171.729	10.733	41
Kanton Sarajevo	84	206	2.182.607	10.595	41

*Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajeva - Izvještaj o radu službe porodične medicine Obr. br. 2-Z-POM

4.2.4. CBR - Centri za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju

U JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo funkcionišu Centri za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, kao koncept zdravstvene zaštite u zajednici.

U 2024. godini na području Kantona Sarajevo na jedanaest (11) punktova Organizacionih jedinica JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo pružane su usluge iz djelatnosti fizikalne medicine i rehabilitacije:

- DZ Stari grad 1 punkt
- DZ Centar 1 punkt
- DZ Novo Sarajevo 2 punkt
- DZ Novi grad 3 punkta
- DZ Ilidža 1 punkt
- DZ Vogošća 1 punkt
- DZ Ilijaš 1 punkt
- DZ Hadžići 1 punkt.

Zdravstvenu zaštitu u Centrima za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u toku 2024. godine pružalo je 18 doktora medicine specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije, 21 diplomiranih medicinskih sestara / tehničara i 126 medicinskih sestara / tehničara, te 18 zdravstvenih saradnika (defektolog/logoped).

U toku 2024. godine ukupan broj posjeta kod doktora medicine specijalista u Centrima za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju je iznosio 46.012 ili prosječno 2.556 posjeta po jednom doktoru medicine specijalisti godišnje, odnosno 10,06 posjeta dnevno.

U toku 2024. godine u Centrima za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju ukupan broj posjeta kod zdravstvenih saradnika (defektolog/logoped) iznosio je 11.156 posjeta odnosno prosječno 620 posjeta godišnje po zdravstvenom saradniku ili 2,45 posjeta dnevno. Ukupan broj posjeta kod medicinskih sestara / tehničara (VŠS i SSS) u 2024. godini iznosio je 255.178 posjeta ili prosječno godišnje po jednom zdravstvenom tehničaru 2.025 posjeta ili 7,97 posjeta dnevno.

**Tabela 70. Izabrani indikatori za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u CBR-ovima
JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo u 2024. godini**

Broj punktova	11
Broj stanovnika na jedan punkt	38.321
Broj doktora medicine specijalista	18
Broj zdravstvenih saradnika (defektolog/logoped)	18
Broj VŠS zdravstvenih tehničara	11
Broj SSS zdravstvenih tehničara	126
Broj stanovnika po jednom doktoru medicine	23.418
Broj posjeta po jednom doktoru medicine godišnje	2.556
Broj posjeta po jednom doktoru medicine dnevno	10,06
Broj posjeta po jednom zdravstvenom saradniku godišnje	620
Broj posjeta po jednom zdravstvenom saradniku dnevno	2,45
Broj posjeta po jednom zdravstvenom tehničaru godišnje	2.025
Broj posjeta po jednom zdravstvenom tehničaru dnevno	7,97

4.2.5. CMZ - Centri za mentalno zdravlje

Pri JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo funkcionišu i centri za mentalno zdravlje u zajednici i to na području 8 punktova u Organizacionim jedinicama JU Dom zdravlja KS:

- DZ Stari grad,
- DZ Centar,
- DZ Novo Sarajevo,
- DZ Novi grad,
- DZ Ilidža,
- DZ Vogošća,
- DZ Hadžići i
- DZ Ilijaš.

Zdravstvenu zaštitu u ovim centrima pružalo je 9 timova sa 3 doktora medicine specijalista neuropsihijatrije i 6 doktora medicine specijalista psihijatrije, sa 9 diplomiranih medicinskih sestara - tehničara, sa 16 medicinskih sestara - tehničara, 26 zdravstvena saradnika sa VSS (psiholozi i socijalni radnici i okupacioni terapeut).

U toku 2024. godine ukupan broj posjeta kod doktora medicine u Centrima za mentalno zdravlje JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, iznosio je 24.780, a prosječan broj posjeta godišnje po jednom doktoru medicine iznosi 2.753 posjeta ili 10,83 posjeta dnevno po jednom doktoru medicine. Ukupan broj posjeta kod zdravstvenih tehničara u 2024. godini iznosio je 46.273 ili prosječno godišnje 1.851 posjeta po jednom zdravstvenom tehničaru, odnosno 7,29 posjeta dnevno. U toku 2024. godine ukupan broj posjeta kod zdravstvenih saradnika u CMZ-u (psiholozi i socijalni radnici i okupacioni terapeut) iznosio je 23.394 posjeta odnosno prosječno 896,42 posjeta godišnje po zdravstvenom saradniku ili 3,52 posjeta dnevno.

**Tabela 71 . Izabrani indikatori za zdravstvenu zaštitu mentalnog zdravlja u CMZ-ovima
JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo u 2024. godini**

Broj punktova	8
Broj stanovnika na jedan punkt	52.691
Broj doktora medicine specijalista	9
Broj zdravstvenih saradnika (psiholozi i socijalni radnici)	26
Broj VŠS/VSS zdravstvenih tehničara	9
Broj SSS zdravstvenih tehničara	16
Broj stanovnika po jednom doktoru medicine	46.837
Broj posjeta po jednom doktoru medicine godišnje	2.753
Broj posjeta po jednom doktoru medicine dnevno	10,83
Broj posjeta po jednom zdravstvenom saradniku godišnje	896,42
Broj posjeta po jednom zdravstvenom saradniku dnevno	3,52
Broj posjeta po jednom zdravstvenom tehničaru godišnje	1.851
Broj posjeta po jednom zdravstvenom tehničaru dnevno	7,29

4.2.6. Djelatnost apoteka

Apotekarska djelatnost u Kantonu Sarajevo obavljala se kroz rad Javne ustanove “Apoteke Sarajevo” i kroz djelatnost apoteka u privatnom sektoru (privatne apoteke i privatne zdravstvene ustanove - apoteke).

U 2024. godini JU “Apoteke Sarajevo” raspolagala je sa 47 apoteka na području 9 općina Kantona Sarajevo, od kojih je 17 samostalnih apoteka, 28 su ogranak apoteka i 2 depo apoteke. Prema podacima Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo broj registrovanih apoteka u privatnom sektoru, odnosno privatnih zdravstvenih ustanova apoteka u 2024. godini iznosio je 131.

U javnom sektoru apotekarska djelatnost pružana je u 2024. godini od strane 201 magistra farmacije, od čega su 24 ili 11,94% specijalisti i 158 ili 78,60% farmaceutske tehničara SSS. U 2024. godini u javnom sektoru izdato je ukupno 2.198.000 recepata/lijekova, a broj ukupno izdatih recepata po jednom stanovniku u javnom sektoru u 2024. godini je iznosio 5,21.

Od ukupnog broja izdatih recepata za esencijalne lijekove u javnom sektoru izdato je 1.607.285 recepata ili 3,81 recepta po jednom stanovniku, a za ostale gotove lijekove izdato je 563.472 recepta ili 1,33 recepta po jednom stanovniku. Broj izdatih recepata za magistralne lijekove u javnom sektoru iznosio je 27.243 ili 0,06 recepata po jednom stanovniku.

Tabela 72. Broj apoteka na 100.000 stanovnika Kantona Sarajevo u 2024. godini po općinama

Općina	Broj apotekarskih jedinica	od toga u		Broj apoteka/100.000 stanovnika		
		Privatnom sektoru	Javnom sektoru	Ukupno	Privatni sektor	Javni sektor
Centar	35	26	9	67,41	50,08	17,33
Hadžići	9	8	1	36,69	32,62	4,07
Ilidža	23	21	2	31,58	28,84	2,74
Ilijaš	6	4	2	28,40	18,93	9,47
Novi Grad	41	33	8	33,18	26,71	6,47
Novo Sarajevo	31	22	9	49,62	35,22	14,40
Stari Grad	16	10	6	47,71	29,82	17,89
Trnovo	1	0	1	56,43	0	56,43
Vogošća	9	7	2	30,19	23,48	6,71
Kanton Sarajevo	171	131	40	40,56	31,07	9,49

ZAKLJUČCI

- *Na području Kantona Sarajevo zdravstvena djelatnost organizovana je i provodi se na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite.*
- *U Kantonu Sarajevo u 2024. godini u javnom sektoru zdravstvene djelatnosti bilo je ukupno 8.104 zaposlenih. Od toga: zdravstvenih radnika je bilo 6.063 (74,81%), zdravstvenih saradnika 131 (1,62%), a administrativno-tehničkih radnika 1.910 ili 23,57% od ukupno zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama.*
- *Značajan broj studija daju dokaze da je svaki udio administrativno-tehničkih radnika iznad (17%) odraz izuzetno velikih administrativno-tehničkih troškova, te skupih i kompliciranih administrativno-tehničkih procedura u zdravstvenom sistemu jedna države.*
- *Broj doktora medicine u javnom sektoru na 100.000 stanovnika u Kantonu Sarajevo u 2024. godini iznosio je 388,35. U periodu od 2020. godine do 2024. godine uočava se trend blagog povećanja broja doktora medicine i broja doktora medicine specijalista u javnom sektoru.*
- *Starosna struktura doktora medicine je sve nepovoljnija. U 2024. godini od ukupno 1.637 doktora medicine zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama, njih 412 (25,17%) je u dobnoj skupini 55 i više godina, 402 ili (24,56%) je u dobnoj skupini 45-54 godina starosti. U dobnoj skupini od 35-44 godine je bilo 423 ili (25,84%) doktora medicine i 400 (24,43%) u dobnoj skupini do 34 godine starosti.*
- *Starosna struktura doktora stomatologije je znatno povoljnija. Od ukupno 240 doktora stomatologije zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama na području Kantona Sarajevo, 45 ili (18,75%) je u dobnoj skupini 55 i više godina starosti, 118 (49,17%) je u dobnoj skupini 45-54 godine, u skupini od 35-44 godine 50 (24,17%) i 19 (7,92%) doktora stomatologije do 34 godine starosti.*
- *Kada su u pitanju magistri farmacije, od ukupno 244 zaposlenih, 65 ili (26,64%) je u dobnoj skupini 55 i više godina starosti, 79 (32,38%) je u dobnoj skupini 45-54 godine, u skupini od 35-44 godine 67 (27,46%) i 33 (13,52%) u dobnoj skupini do 34 godine starosti.*
- *Od ukupno 3.942 ostalih zdravstvenih radnika (VSS, VŠS,SSS) najveći broj, njih 1.355 (34,37%) je u dobnoj skupini 35-44 godina, 1004 (25,47%) je u skupini 45-54 godine, 810 (20,55%) u skupini 55 i više godina, a najmanji broj u dobi do 34 godine starosti 773 (19,61%).*
- *Prema specijalnostima, najveće učešće doktora starosti 55 i više godina, bilo je među specijalistima epidemiologije (58,33%) specijalistima dermatovenerologije (54,55%), specijalistima porodične medicine (53,72%), specijalistima otorinolaringologije (48,00%) i fizikalne medicine i rehabilitacije (46,34%), itd.*
- *U toku 2024. godine primarnu zdravstvenu zaštitu u javnom sektoru u Kantonu Sarajevo pružalo je: 602 doktora medicine, od čega 341 doktora medicine specijalista, 103 doktora stomatologije, od čega 29 doktora stomatologije specijalista, 204 magistra farmacije, od čega 18 magistra farmacije specijalista, 1.441 zdravstvenih tehničara, od čega su 34 viših zdravstvenih tehničara, 216 zdravstvenih radnika sa FZS i 1.191 zdravstvenih tehničara sa srednjom stručnom spremom.*
- *Udio kućnih posjeta doktora medicine u odnosu na broj prvih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 4,10%.*

Zdravstveno stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita
u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

- *Udio kućnih posjeta zdravstvenih tehničara u odnosu na broj prvih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 13,81%.*
- *Udio kućnih posjeta doktora medicine i zdravstvenih tehničara u odnosu na broj prvih posjeta kod doktora medicine u ordinaciji u PZZ u 2024. godini iznosio je 17,91%.*
- *Broj posjeta u savjetovalištu na jednog doktora medicine prosječno godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 591,08.*
- *Broj sistematskih i periodičnih pregleda na jednog doktora medicine prosječno godišnje u PZZ u 2024. godini iznosio je 233,65.*
- *Odnos prvih i ponovnih posjeta u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 1:2,70 i predstavlja zadovoljavajući odnos prvih i ponovnih posjeta.*
- *Udio upućenih pacijenata u laboratoriju u odnosu na prve posjete u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 41,37%.*
- *Udio upućenih pacijenata specijalisti u odnosu na prve posjete u ordinaciji kod doktora medicine u PZZ u 2024. godini iznosio je 59,93%.*
- *Od ukupno 229 doktora medicine koji su pružali zdravstvenu zaštitu stanovništvu Kantona Sarajevo u djelatnosti porodične medicine u 2024. godini njih je 206 u službi Doma zdravlja Kantona Sarajevo, a njih 23 u službi Zavoda Kantona Sarajevo. Od ukupno 229 doktora medicine, njih 117 ili (51%) su bili doktori medicine specijalisti porodične medicine. Bilo je ukupno 59 doktora medicine specijalista sa završenim programom dodatne edukacije iz porodične medicine PAT, 10 su bili doktori medicine sa završenim PAT-om, 15 ili (6,55%) su bili doktori medicine na specijalizaciji iz porodične medicine.*
- *Od ukupnog broja zdravstvenih tehničara (342) u djelatnosti porodične medicine u 2024. godini njih 313 je u službi Doma zdravlja Kantona Sarajevo, dok je 29 u službi Zavoda Kantona Sarajevo. Od 342 ukupnog broja zdravstvenih tehničara, njih 29 (8,48%) su bili zdravstveni radnici sa završenim Fakultetom zdravstvenih studija, a zdravstvenih radnika sa FZS i sa završenom dodatnom edukacijom iz porodične medicine PAT su 20, zdravstveni tehničari VŠS sa PAT-om su bili 3, 162 su bili zdravstveni tehničari SSS sa PAT-om, dok dodatnom edukacijom iz porodične medicine PAT nije bilo obuhvaćeno 157 (45,9%) zdravstvenih tehničara koji su u 2024. godini radili u ovoj službi.*
- *Ukupan broj registrovanih posjeta kod doktora medicine u službi porodične medicine na području Kantona Sarajevo u javnom sektoru u 2024. godini iznosio je 2.339.056 . Broj posjeta po jednom doktoru medicine u prosjeku godišnje iznosio je 10.214 odnosno 39 posjeta po jednom doktoru medicine dnevno.*
- *U JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo funkcionišu Centri za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, kao koncept zdravstvene zaštite u zajednici.*
- *U 2024. godini na području Kantona Sarajevo na jedanaest (11) punktova Organizacionih jedinica JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo pružane su usluge iz djelatnosti fizikalne medicine i rehabilitacije.*
- *Zdravstvenu zaštitu u Centrima za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u toku 2024. godine pružalo je 18 doktora medicine specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije, 21 diplomiranih medicinskih sestara / tehničara i 126 medicinskih sestara / tehničara, te 18 zdravstvenih saradnika (defektolog/logoped).*

- U toku 2024. godine ukupan broj posjeta kod doktora medicine specijalista u Centrima za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju je iznosio 46.012 ili prosječno 2.556 posjeta po jednom doktoru medicine specijalisti godišnje, odnosno 10,06 posjeta dnevno.
- U toku 2024. godine u Centrima za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju ukupan broj posjeta kod zdravstvenih saradnika (defektolog/logoped) iznosio je 11.156 posjeta odnosno prosječno 620 posjeta godišnje po zdravstvenom saradniku ili 2,45 posjeta dnevno. Ukupan broj posjeta kod medicinskih sestara / tehničara (VŠS i SSS) u 2024. godini iznosio je 255.178 posjeta ili prosječno godišnje po jednom zdravstvenom tehničaru 2.025 posjeta ili 7,97 posjeta dnevno
- Pri JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo funkcionišu i centri za mentalno zdravlje u zajednici i to na području 8 punktova u Organizacionim jedinicama JU Dom zdravlja KS.
- Zdravstvenu zaštitu u ovim centrima pružalo je 9 timova sa 3 doktora medicine specijalista neuropsihijatrije i 6 doktora medicine specijalista psihijatrije, sa 9 diplomiranih medicinskih sestara - tehničara, sa 16 medicinskih sestara - tehničara, 26 zdravstvena saradnika sa VSS (psiholozi i socijalni radnici i okupacioni terapeut).
- U toku 2024. godine ukupan broj posjeta kod doktora medicine u Centru za fizikalnu rehabilitaciju JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, iznosio je 46.012, a prosječan broj posjeta godišnje po jednom doktoru medicine iznosi 2.556 posjeta ili 10,06 posjeta dnevno po jednom doktoru medicine.
- Ukupan broj posjeta kod zdravstvenih saradnika u 2024. godini iznosio je 11.156 ili prosječno godišnje 620 posjeta po jednom zdravstvenom saradniku, odnosno 2,45 posjeta dnevno.
- U toku 2024. godine ukupan broj posjeta kod doktora medicine u Centru za mentalno zdravlje JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, iznosio je 24.780, a prosječan broj posjeta godišnje po jednom doktoru medicine iznosi 2.753 ili 10,83 posjeta dnevno po jednom doktoru medicine.
- Ukupan broj posjeta kod zdravstvenih tehničara u 2024. godini u CMZ-u iznosio je 46.273 ili prosječno godišnje 1.851 posjeta po jednom zdravstvenom tehničaru, odnosno 7,29 posjeta dnevno.
- Ukupan broj posjeta kod zdravstvenih saradnika u CMZ-u (psiholozi i socijalni radnici i okupacioni terapeut) iznosio je 23.394 posjeta odnosno prosječno 896,42 posjeta godišnje po zdravstvenom saradniku ili 3,52 posjeta dnevno.
- U 2024. godini u javnom sektoru izdato je ukupno 2.198.000 recepata, a broj ukupno izdatih recepata po jednom stanovniku u javnom sektoru u 2024. godini je iznosio 5,21.
- Od ukupnog broja izdatih recepata za esencijalne lijekove u javnom sektoru izdato je 1.607.285 recepata ili 3,81 recepata po jednom stanovniku, a za ostale gotove lijekove izdato je 563.472 recepta ili 1,33 recepta po jednom stanovniku. Broj izdatih recepata za magistralne lijekove u javnom sektoru iznosio je 27.243 ili 0,06 recepata po jednom stanovniku.

4.3. SPECIJALISTIČKO-KONSULTATIVNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Specijalističko-konsultativna djelatnost na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite predstavlja dio zdravstvene djelatnosti koja kroz pružanje vanbolničkih usluga osigurava podršku primarnoj i bolničkoj zdravstvenoj djelatnosti, s ciljem povećanja stepena rješavanja zdravstvenih problema pacijenata i racionalnijeg korištenja resursa u zdravstvu. U Kantonu Sarajevo djelatnost specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite je organizovana kao bolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom sektoru i kao vanbolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom i privatnom sektoru. Djelatnost bolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite u javnom sektoru osigurava Klinički centar Univerziteta u Sarajevu i Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš”.

Djelatnost vanbolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite u javnom sektoru osigurava JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo kroz rad Organizacione jedinice Specijalističko-konsultativne djelatnosti i zavodi za zdravstvenu zaštitu određenih populacionih skupina, dok se djelatnost vanbolničke specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite u privatnom sektoru pruža kroz rad zdravstvenih ustanova tipa poliklinike, centra, zavoda i lječilišta.

Vanbolničku specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu u javnom sektoru u 2024. godini pružalo je 81 doktora medicine specijalista, zatim 25 VŠS/VSS zdravstvenih tehničara i 59 zdravstvenih tehničara SSS.

Na jednog doktora medicine-specijalistu u vanbolničkoj zdravstvenoj zaštiti dolazi u prosjeku 5.204 stanovnika Kantona Sarajevo.

U vanbolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u javnom sektoru registrovano je ukupno u 2024. godini 275.714 posjeta, a broj posjeta po jednom doktoru medicine prosječno godišnje iznosio 3.403 posjete, odnosno skoro 13,40 posjeta po jednom doktoru medicine dnevno, dok je odnos između prvih i ponovnih posjeta bio 1:0,33.

Tabela 73. Izabrani indikatori za vanbolničku specijalističko-konsultativnu djelatnost u Kantonu Sarajevo u 2024. godini

Broj doktora medicine specijalista	81
Broj stanovnika po dr medicine spec.	5204
Broj VSS zdravstvenih tehničara	22
Broj VŠ zdravstvenih tehničara	3
Broj SSS zdravstvenih tehničara	59
Broj posjeta ukupno kod dr medicine spec.	275.714
Broj posjeta po dr medicine spec. dnevno	13,40
Broj posjeta po dr medicine spec. godišnje	3.403
Odnos prvih i ponovnih posjeta	1:0,33

**Tabela 74. Izabrani indikatori za bolničku specijalističko-konsultativnu djelatnost
u Kantonu Sarajevo u 2024. godini**

Zdravstvena ustanova	Broj posjeta u ordinaciji kod dr med. spec. ukupno	Od toga broj prvih posjeta u ordinaciji kod dr med. spec	Odnos prvih i ponovnih posjeta
KCUS	598.240	343.283	1:0,74
Opća bolnica "Prim. dr Abdulah Nakaš"	263.220	190.296	1:0,38
UKUPNO	861.460	533.579	1:0,61

Bolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo pružana je u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš” i u Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu.

U toku 2024. godine u bolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo registrovano je ukupno 861.460 posjeta, od čega su prve posjete 533.579. Odnos između prvih i ponovnih posjeta u ukupnoj bolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo je iznosio je 1:0,61 posjeta.

U KCUS je registrovano ukupno 598.240 posjeta, od čega su 343.283 prve posjete, a odnos prvih i ponovnih posjeta u KCUS iznosio 1:0,74 posjeta.

U Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ je registrovano ukupno 263.220 posjeta, od čega su 190.296 prve posjete, a odnos prvih i ponovnih posjeta u ovoj bolnici iznosio 1:0,38 posjeta.

ZAKLJUČCI

- *U Kantonu Sarajevo djelatnost specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite je organizovana kao bolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom sektoru i kao vanbolnička specijalističko-konsultativna zdravstvena zaštita u javnom i privatnom sektoru.*
- *Vanbolničku specijalističko-konsultativnu zdravstvenu zaštitu u javnom sektoru u 2024. godini pružalo je 81 doktora medicine specijalista, zatim 25 VŠS/VSS zdravstvenih tehničara i 59 zdravstvenih tehničara SSS.*
- *U vanbolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u javnom sektoru registrovano je ukupno u 2024. godini 275.714 posjeta, a broj posjeta po jednom doktoru medicine prosječno godišnje iznosio 3.403 posjeta, odnosno skoro 13,40 posjeta po jednom doktoru medicine dnevno, dok je odnos između prvih i ponovnih posjeta bio 1:0,33 .*
- *U toku 2024 . godine u bolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo registrovano je ukupno 861.460 posjeta, od čega su prve posjete 533.579. Odnos između prvih i ponovnih posjeta u ukupnoj bolničkoj specijalističko-konsultativnoj zdravstvenoj zaštiti u Kantonu Sarajevo je iznosio je 1:0,61 posjeta.*
- *U KCUS je registrovano ukupno 598.240 posjeta, od čega su 343.283 prve posjete, a odnos prvih i ponovnih posjeta u KCUS iznosio 1:0,74posjeta.*
- *U Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ je registrovano ukupno 263.220 posjeta, od čega su 190.296 prve posjete, a odnos prvih i ponovnih posjeta u ovoj bolnici iznosio 1:0,38 posjeta.*

4.4. BOLNIČKA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Bolničku zaštitu u javnom sektoru u Kantonu Sarajevo u 2024. godine pružale su zdravstvene ustanove:

- Klinički centar Univerziteta u Sarajevu,
- Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš”,
- Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo i
- Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo.

Bolničke zdravstvene ustanove u Kantonu Sarajevo u 2024. godini raspolažu sa bolničkim posteljnim kapacitetima - posteljama/stolicama dnevnih bolnica, funkcionalnim posteljama za hemodijalizu i opservacionim posteljama unutar urgentne medicine u bolničkoj zaštiti u ukupnom broju od 2.041, od čega:

- KCUS sa 1.557 postelja od čega 169 postelja intenzivne njege.
- Pored prikazanog broja postelja KCUS u dnevnom tretmanu pacijenata Dnevna bolnica pri Psihijatrijskoj klinici KCUS raspolagala je sa 80 postelja/stolica, Klinika za hemodijalizu sa 57 funkcionalnih postelja za hemodijalizu, a Klinika za urgentnu medicinu KCUS sa 7 opservacionih postelja,
- Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” sa 369 postelje od čega 19 intenzivne njege, a ova bolnica je raspolagala sa još 11 opservacionih postelja u Odjelu za urgentnu medicinu,
- Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo sa 70 postelja od čega 15 postelja intenzivne njege,
- Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo 45 postelja od čega 4 postelje intenzivne njege i 30 postelja/stolica u dnevnom tretmanu pacijenata.

**Tabela 75 . Prikaz ukupnih posteljnih kapaciteta po
zdravstvenim ustanovama Kantona Sarajevo za 2024. godinu**

Naziv ustanove	Broj postelja	Od toga broj postelja intenzivne njege
Klinički centar Univerziteta u Sarajevu	1.557	169
Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo	369	19
Psihijatrijska bolnica Sarajevo	70	15
Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo	45	4
UKUPNO	2.041^{1,2}	203

¹ Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

² Postelje/ stolice dnevnih bolnica, funkcionalne postelje za hemodijalizu i opservacione postelje KUM-a KCUS i Opće bolnice „Prim dr. Abdulah Nakaš”

U 2024. godini broj bolničkih postelja na 1.000 stanovnika za Kanton Sarajevo iznosio je 4,84, skoro kao Evropski prosjek.

Komparacije radi, prema posljednjim dostupnim podacima srednji broj bolničkih postelja na 1000 stanovnika u zemljama Evrope u 2022. godini bio je 5,16. (Izvor: Eurostat Database.)

Daljnja analiza posteljnoga fonda odnosi se na analizu posteljnih kapaciteta prema medicinskim disciplinama.

Tabela 76. Prikaz ukupnih posteljnih kapaciteta i broja postelja na 100.000 stanovnika po medicinskim disciplinama u Kantonu Sarajevo za 2024. godinu¹

Naziv discipline	Broj postelja	Broj postelja na 100.000 stanovnika
Hirurške discipline	602	148,98
Internističke discipline	499	131,90
Neuropsihijatrijske discipline	285	67,61
Pedijatrija	182	43,18
Ginekologija i akušerstvo	144	34,16
Ostale discipline	136	32,26
UKUPNO:	1.931	458,09

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS – bez broja postelja/ stolica dnevnih bolnica, funkcionalnih postelja za hemodijalizu i opservacionih postelja KUM-a KCUS

Tabela 77. Učešće bolničkih postelja po medicinskim disciplinama u Kantonu Sarajevo za 2024. godinu

Naziv discipline	Broj postelja	Ukupno učešće (%)
Hirurške discipline	602	32,52%
Internističke discipline	499	28,79%
Neuropsihijatrijske discipline	285	14,76%
Pedijatrija	182	9,43%
Ginekologija i akušerstvo	144	7,46%

U 2024. godini ukupan broj ispisanih bolesnika u bolničkoj zaštiti iznosio je 66.954 što je za 2,6% više u odnosu na prethodnu godinu, i vidljiv je trend laganog povećavanja broja ispisanih bolesnika.

Stopa zauzetosti za sve bolničke postelje iznosila je 57,02%.

Prosječna dužina liječenja u danima po jednom boravku za sve postelje u Kantonu Sarajevo u 2024. godini iznosila je 6 dana.

4.4.1. Hirurške discipline

U 2024. godini hirurške discipline u bolničkoj zaštiti raspolagale su sa 602 bolničke postelje, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,54. KCUS je raspolagao sa 473 bolničkih postelja, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagala je sa 129 bolničkih postelja.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 49,82% i niža je od standardne preporučene zauzetosti postelja, ali u laganom padu u odnosu na zauzetost u 2023. godine kada je iznosila 50,09%.

Prosječna dužina ležanja bila je 4,61 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta i to je iznosilo 4,64 dana.

**Tabela 78. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Hirurške discipline, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	602
Broj postelja na 100.000 stanovnika	142,81
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,54
Broj ispisanih bolesnika	23.749
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	109.477
Prosječna dužina liječenja	4,61
Godišnja zauzetost postelja	181,86
Stopa zauzetosti u %	49,82
Broj pacijenata po postelji	39,45
Interval obrtaja	4,64
Dnevna zauzetost	299,94

Jedan doktor medicine unutar hirurških disciplina u 2024 . godini zbrinjavao je 2,54 bolničkih hirurških postelja, što je stabilan trend u odnosu na prethodni period i dobar generalni indikator inputa.

U 2024. godini hirurške discipline u KCUS raspolagale su sa 473 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,92, što je stabilan trend u odnosu na prethodni period.

Prosječna dužina ležanja bila je 5,19 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti. Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 45,92% i niža je od standardne preporučene zauzetosti postelja.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i to je iznosilo 6,12 dana, a broj pacijenata po postelji iznosio je 23,27.

**Tabela 79 . Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Hirurške discipline KCUS, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	473
Broj postelja na 100.000 stanovnika	112,21
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,92
Broj ispisanih bolesnika	15.262
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	79.285
Prosječna dužina liječenja	5,19
Godišnja zauzetost postelja	167,62
Stopa zauzetosti u %	45,92
Broj pacijenata po postelji	32,27
Interval obrtaja	6,12
Dnevna zauzetost	217,22

U 2024. godini hirurške discipline u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo raspolagale su sa 129 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 1,72 , što je stabilan trend u odnosu na prethodni period. Prosječna dužina ležanja bila je 3,56 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti i pokazuje dobru efikasnost bolnice.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 64,12%.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i to je iznosilo 1,99 dana, a broj pacijenata po postelji iznosio je 65,79, što je bila visoka efikasnost bolnice.

**Tabela 80. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Hirurške discipline Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“,
Kanton Sarajevo 2024 . godina**

Broj postelja	129
Broj postelja na 100.000 stanovnika	30,60
Broj postelja na 1 doktora medicine	1,72
Broj ispisanih bolesnika	8.487
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	30.192
Prosječna dužina liječenja	3,56
Godišnja zauzetost postelja	234,05
Stopa zauzetosti u %	64,12
Broj pacijenata po postelji	65,79
Interval obrtaja	1,99
Dnevna zauzetost	82,72

Tabela 81. Prikaz odabranih pokazatelja bolničke zdravstvene zaštite za hirurgške discipline KCUS i Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ u 2024. godini*
prikaz po klinikama

Naziv klinike/ odjela	Broj postelja	Prosječ. dužina liječenja	% zauzetosti postelja	Interval obrtaja
Kl. za rekonstruktivnu i plastičnu hirurgiju KCUS	32	3,81	39,93	5,73
Kl. za ortopediju i traumatologiju KCUS	105	8,91	49,14	9,22
Kl. za dječiju hirurgiju KCUS	25	2,86	26,59	7,90
Kl. za urologiju KCUS	53	4,61	52,68	4,14
Kl. za neurohirurgiju KCUS	42	6,08	47,25	6,78
Kl. za torakalnu hirurgiju KCUS	23	7,97	57,74	5,84
Kl. za opću i abdominalnu hirurgiju KCUS	98	5,88	41,60	8,25
Kl. za bolesti uha, nosa i grla sa hirurgijom glave i vrata KCUS	26	5,17	61,10	3,29
Kl. za očne bolesti KCUS	33	1,59	31,47	3,46
Klinika za kardiovaskularnu hirurgiju KCUS	36	6,43	50,32	6,34
Odjeljenje za hirurgiju Opća bolnica "Prim. dr. Abdulah Nakaš"	129	3,56	64,12	1,99

*Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

U prikazu odabranih pokazatelja bolničke zdravstvene zaštite za hirurške discipline KCUS po klinikama, najduže se leži na Klinici za ortopediju i traumatologiju KCUS i Klinici za torakalnu hirurgiju – prosjek 8 dana. Najkraće se leži na Klinici za očne bolesti prosječno 2 dana.

U 2024. godini Hirurške discipline unutar svih bolničkih kapaciteta na području Kantona Sarajevo raspolagale su sa 32 operacione sale od čega KCUS hirurške discipline sa 22, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagala je sa 10 hirurških sala.

Unutar svih hirurških disciplina na području Kantona Sarajevo izvršeno je 32.129 hirurških operacija što je za skoro 4,8% više u odnosu na 2023. godinu.

U 2024. godini u Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu u okviru hirurških disciplina izvršeno je 22.265 hirurških operacija, a u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš” izvršeno je 7.269 hirurških operacija.

Stopa svih izvršenih hirurških operacija na 100.000 stanovnika u 2024. godini iznosila je 7.006,3.

Smrtni ishodi liječenja unutar hirurških disciplina u 2024. godini registrirani su ukupno kod 1.793 pacijenta od čega 1.567 pacijenta u KCUS i 226 u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš”.

Od ukupnog broja umrlih u 2024. godine unutar hirurških disciplina u KCUS je bilo 2 obdukovano prema dostavljenom izvještaju.

U 2024. godini hirurške discipline KCUS i Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagale su sa slijedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹:

- **326** doktora medicine, od čega **245** doktora medicine specijalista unutar hirurških disciplina (u KCUS radi 251 doktora medicine, od čega 185 specijalista, a **75** doktora medicine u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš”, od čega **60** specijalista)
- **59** zdravstvenih radnika VSS-I i II ciklus **33** zdravstvenih tehničara VŠS (od čega **9** u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš”)
- **572** zdravstvenih tehničara SSS (od čega **130** u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš”)

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području K

4.4.2. Internističke discipline

Analiza iskorištenosti posteljnoga fonda je rađena na osnovu baznih indikatora inputa, procesa i ishoda.

U 2024. godini internističke discipline u bolničkoj zaštiti raspolagale su sa 499 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,52. KCUS je raspolagao sa 392 bolničkih postelja, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagala je sa 107 bolničkih postelja.

Prosječna dužina ležanja bila je 5,59 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti. Prosječna dužina ležanja je ista u odnosu na 2023. godinu kada je iznosila 5,50 dana.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 56,98% i niža je od standardne preporučene zauzetosti postelja i u porastu je u odnosu na zauzetost u 2023. godini kada je iznosila 45,68%.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i to je iznosilo 4,22 dana.

**Tabela 82 . Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Internističke discipline, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	499
Broj postelja na 100.000 stanovnika	118,38
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,52
Broj ispisanih bolesnika	18.551
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	103.772
Prosječna dužina liječenja	5,59
Godišnja zauzetost postelja	207,96
Stopa zauzetosti u %	56,98
Broj pacijenata po postelji	37,18
Interval obrtaja	4,22
Dnevna zauzetost	284,31

U 2024. godini jedan doktor medicine unutar internističkih disciplina u bolničkoj zaštiti zbrinjavao je 2,52 postelja.

U 2024. godini internističke discipline u KCUS raspolagale su sa 392 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,43, što je generalno stabilan trend u odnosu na prethodni period i dobar generalni indikator inputa.

Prosječna dužina ležanja za internističke discipline u KCUS bila je 6,12 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti. Generalno je stabilan trend u odnosu na prethodni period.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i na internističkim disciplinama u KCUS iznosila je 60,16% te je niža od standardne preporučene zauzetosti postelja.

Interval obrtaja koji se mjeri prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta iznosio je 4,05 dana, a broj pacijenata po postelji iznosio je 35,87.

**Tabela 83 . Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Internističke discipline KCUS, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	392
Broj postelja na 100.000 stanovnika	92,99
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,43
Broj ispisanih bolesnika	14.060
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	86.081
Prosječna dužina liječenja	6,12
Godišnja zauzetost postelja	219,59
Stopa zauzetosti u %	60,16
Broj pacijenata po postelji	35,87
Interval obrtaja	4,05
Dnevna zauzetost	235,84

U 2024. godini internističke discipline u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo raspolagale su sa 107 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,89, što je stabilan trend u odnosu na prethodni period. Prosječna dužina ležanja bila je 3,94 dana. Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 45,30%. Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i to je iznosilo 4,76 dana, a broj pacijenata po postelji iznosio je 41,97

**Tabela 84. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti Internističke discipline
Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“, Kanton Sarajevo 2024 . godina**

Broj postelja	107
Broj postelja na 100.000 stanovnika	25,38
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,89
Broj ispisanih bolesnika	4.491
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	17.691
Prosječna dužina liječenja	3,94
Godišnja zauzetost postelja	165,34
Stopa zauzetosti u %	45,30
Broj pacijenata po postelji	41,97
Interval obrtaja	4,76
Dnevna zauzetost	48,47

Tabela 85. Prikaz odabranih pokazatelja bolničke zdravstvene zaštite za internističke discipline KCUS i Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ u 2024. godini¹
prikaz po klinikama

	Broj postelja	Prosječna dužina liječenja	% zauzetost postelja	Interval obrtaja
Kl. za bolesti srca, krvnih žila i reumatizma KCUS	103	7,12	75,73 %	2,28
Kl. za nefrologiju KCUS	30	8,27	54,45 %	6,92
Kl. za gastro- enterohepatologiju KCUS	29	5,03	54,32 %	4,23
Kl. za nuklearnu medicinu i endokrinologiju KCUS	30	5,44	48,95 %	5,68
Kl. za kožne i venerične bolesti KCUS	17	1,00	18,26 %	4,48
Kl. za plućne bolesti „Podhrastovi“ KCUS	90	6,03	57,35 %	4,48
Kl. za infektivne bolesti KCUS	47	10,35	60,41 %	6,79
Kl. za hematologiju KCUS	46	5,23	60,79%	3,37
Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“- Odjel za internu medicinu	107	3,94	45,30	4,76

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

Najveća je zauzetost postelja na Klinici za bolesti srca, krvnih žila i reumatizma KCUS sa 75,73%, potom Klinika za hematologiju KCUS sa 60,79% i Klinika za infektivne bolesti sa 60,41%.

Unutar internističkih disciplina u bolničkoj zaštiti ukupno je registrirano 981 smrtnih ishoda liječenja, od čega unutar internističkih disciplina KCUS-a 848, a na Odjeljenju za internu medicinu Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” 133 smrtnih ishoda liječenja.

Od ukupnog broja umrlih u 2024. godini na internističkim disciplinama unutar KCUS i na Odjeljenju za internu medicinu Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” nije bila ni jedna obdukcija.

Internističke discipline u bolničkoj zaštiti raspolagale su sa slijedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹ :

- **210** doktora medicine ukupno, od čega **159** doktora medicine specijalista (u KCUS 173 doktora medicine od čega 131 specijalista, a **37** doktora medicine u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ od čega 28 specijalista)
- **45** zdravstvenih radnika VSS- I i II ciklus (od čega **4** u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“)
- **17** zdravstvenih tehničara/medicinskih sestara VŠS (od čega 1 u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“)
- **310** zdravstvenih tehničara SSS (od čega **46** u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“)

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

4.4.3. Neuropsihijatrijske discipline

4.4.3.1. Psihijatrijske discipline

Unutar bolničke zdravstvene zaštite na području Kantona Sarajevo u 2024. godini psihijatrijske discipline raspolagale su sa 183 postelja od čega: Psihijatrijska klinika KCUS 68 postelja, Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo 70 postelja i Zavod za bolesti ovisnosti KS 45 postelja.

U sklopu dnevnih bolnica psihijatrijske discipline raspolagale su sa 110 postelja/stolica od čega: 80 postelja/stolica dnevna bolnica Psihijatrijske klinike KCUS i 30 postelja/stolica dnevna bolnica JU Zavod za bolesti ovisnosti KS.

Kako se radi o hroničnim posteljama, prosječna dužina ležanja u posteljama na psihijatrijskoj disciplini je 31,69 dana.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je u psihijatrijskim disciplinama 63,99%.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i to je iznosilo 17,83 dana.

**Tabela 86. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Psihijatrijske discipline, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	183
Broj postelja na 100.000 stanovnika	32,74
Broj postelja na 1 doktora medicine	4,60
Broj ispisanih bolesnika	1.017
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	32.232
Prosječna dužina liječenja	31,69
Godišnja zauzetost postelja	233,57
Stopa zauzetosti u %	63,99
Broj pacijenata po postelji	7,37
Interval obrtaja	17,83
Dnevna zauzetost	88,31

Stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na Psihijatrijskoj klinici KCUS u 2024. godini iznosila je 67,87%. Prosječna dužina ležanja bila je 28,89 dana.

Interval obrtaja iznosio je 13,68 dana.

**Tabela 87. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Psihijatrijske discipline KCUS, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	68
Broj postelja na 100.000 stanovnika	16,13
Broj postelja na 1 doktora medicine	5,23
Broj ispisanih bolesnika	583
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	16.845
Prosječna dužina liječenja	28,89
Godišnja zauzetost postelja	247,72
Stopa zauzetosti u %	67,87
Broj pacijenata po postelji	8,57
Interval obrtaja	13,68
Dnevna zauzetost	46,15

Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo kao specijalizirana bolnica ima 70 postelja, i stopu zauzetosti 60,22%. Prosječna dužina ležanja je 35,45 dana, a interval obrtaja 23,42 dana.

**Tabela 88. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Psihijatrijska bolnica, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	70
Broj postelja na 100.000 stanovnika	16,61
Broj postelja na 1 doktora medicine	4,12
Broj ispisanih bolesnika	434
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	15.387
Prosječna dužina liječenja	35,45
Godišnja zauzetost postelja	219,81
Stopa zauzetosti u %	60,22
Broj pacijenata po postelji	6,20
Interval obrtaja	23,42
Dnevna zauzetost	42,16

Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo imao je 45 postelja. Kako se radi o hroničnim posteljama, prosječna dužina ležanja je 39,09 dana.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je u Zavodu za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo 69,96% i manja je od standardne preporučene zauzetosti postelja.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i iznosilo je u Zavodu za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo 16,78 dana.

**Tabela 89. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Zavod za bolesti ovisnosti, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	45
Broj postelja na 100.000 stanovnika	10,68
Broj postelja na 1 doktora medicine	3,75
Broj ispisanih bolesnika	294
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	11.491
Prosječna dužina liječenja	39,09
Godišnja zauzetost postelja	255,36
Stopa zauzetosti u %	69,96
Broj pacijenata po postelji	6,53
Interval obrtaja	16,78
Dnevna zauzetost	31,48

U 2024. godini na tretmanu u dnevnim bolnicama unutar psihijatrijskih disciplina bilo je ukupno 434 pacijenata koji su ostvarili 15.387 terapijska boravka. U dnevnoj bolnici Psihijatrijske klinike KCUS 328 pacijenta ostvarilo je 21.646 terapijskih boravaka.

Psihijatrijska klinika KCUS i Zavod za bolesti ovisnosti KS kao i prethodne godine imale su 110 postelja/stolica u dnevnim bolnicama tako da je dio osoblja bio usmjeren i na rad vezan za terapijski boravak pacijenta u dnevnim bolnicama.

Psihijatrijske discipline u bolničkoj zaštiti Kantona Sarajevo u 2024 . godini raspolagale su sa slijedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹ :

- Dr medicine ukupno **42** od čega, specijalista ukupno **36**

Od čega:

- Psihijatrijska klinika KCUS ukupno 13 doktora medicine, od čega **13** specijalista
- Psihijatrijska bolnica KS ukupno 17 doktora medicine, od čega **15** specijalista
- Zavod za bolesti ovisnosti KS ukupno 12 doktora medicine, od čega **8** specijalista

- **Zdr. radnici sa VSS (I i II ciklus) ukupno 20**

Od toga:

- Psihijatrijska klinika KCUS **5**
- Psihijatrijska bolnica KS **8**
- Zavod za bolesti ovisnosti KS **7**

- **Zdr. radnici sa VŠS ukupno 6**

Od toga:

- Psihijatrijska klinika KCUS **3**
- Zavod za bolesti ovisnosti KS **3**

- **Zdr.tehničari/med. sestre SSS ukupno 130**

Od toga:

- Psihijatrijska klinika KCUS **61**
- Psihijatrijska bolnica KS **51**
- Zavod za bolesti ovisnosti **18**

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

4.4.3.2. Neurološke discipline

U 2024. godini neurološke discipline u bolničkoj zaštiti raspolagale su sa 132 bolničkih postelja. KCUS je raspolagao sa 98 bolničkih postelja, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagala je sa 34 bolničkih postelja. Broj postelja Neuroloških disciplina po doktoru medicine je 3,38.

Prosječna dužina ležanja bila je 9,02 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 52,67% i niža je od standardne preporučene zauzetosti postelja.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i to je iznosilo 8,10 dana.

**Tabela 90. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Neurološke discipline, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	132
Broj postelja na 100.000 stanovnika	31,31
Broj postelja na 1 doktora medicine	3,38
Broj ispisanih bolesnika	2.815
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	25.378
Prosječna dužina liječenja	9,02
Godišnja zauzetost postelja	192,26
Stopa zauzetosti u %	52,67
Broj pacijenata po postelji	21,33
Interval obrtaja	8,10
Dnevna zauzetost	69,53

Na KCUS je bilo 98 neuroloških bolničkih postelja. Broj postelja po doktoru medicine je 3,92.

Prosječna dužina ležanja na Klinici za neurologiju KCUS bila je 8,80 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti.

Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i na Klinici za neurologiju KCUS iznosila je 52,68% te je niža od standardne preporučene zauzetosti postelja i bilježi stabilan trend.

Interval obrtaja mjeri se prosječnim brojem dana nekorištenja kreveta između dva pacijenta, i na Klinici za neurologiju KCUS je iznosio 7,91 dana.

**Tabela 91. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Neurološke discipline KCUS, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	98
Broj postelja na 100.000 stanovnika	23,25
Broj postelja na 1 doktora medicine	3,92
Broj ispisanih bolesnika	2.141
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	18.844
Prosječna dužina liječenja	8,80
Godišnja zauzetost postelja	192,29
Stopa zauzetosti u %	52,68
Broj pacijenata po postelji	21,85
Interval obrtaja	7,91
Dnevna zauzetost	51,63

U Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš” Na KCUS je bilo 34 neuroloških bolničkih postelja. Broj postelja po doktoru medicine je 2,43.

Prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na Neurološkom odjelu Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” iznosila je 52,65%, prosječna dužina ležanja bila je 9,69 dana. Interval obrtaja pacijenata iznosio je 8,72 dana.

**Tabela 92. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Neurološke discipline Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš”,
Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	34
Broj postelja na 100.000 stanovnika	8,07
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,43
Broj ispisanih bolesnika	674
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	6.534
Prosječna dužina liječenja	9,69
Godišnja zauzetost postelja	192,18
Stopa zauzetosti u %	52,65
Broj pacijenata po postelji	19,82
Interval obrtaja	8,72
Dnevna zauzetost	17,90

U 2024. godini u bolničkoj zaštiti, unutar neuroloških bolničkih disciplina, ukupan broj smrtnih ishoda liječenja je bio 162 osoba, od čega 137 na Klinici za neurologiju KCUS, a na Odjeljenju za neurologiju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” umrla je 25 osoba. Obdukcija nije bilo.

Neurološke discipline u bolničkoj zaštiti u 2024. godini raspolagale su sa slijedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹:

Dr medicine 39, od čega specijalista 28

Od toga: Neurološka klinika KCUS ukupno 25 doktora medicine, od čega **17** specijalista
Odjel za neurologiju Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ ukupno **14**, od čega 11 su specijalisti

Zdravstveni tehničari/med. sestre VŠS i VSS (I i II ciklus) ukupno 12 i to na
Neurološkoj klinici KCUS 11 i na Odjelu za neurologiju Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ 1.

Zdravstveni tehničari/med. sestre SSS ukupno 69

Od toga:

Neurološka klinika KCUS **50**

Odjeljenje za neurologiju Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ **19**.

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

4.4.4. Ginekologija i porodiljstvo

Unutar bolničke zaštite Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo u 2024. godini raspolagala je sa 144 postelje. Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS raspolagala je sa 104 postelje, a Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagalo je sa 40 postelja.

Broj postelja po jednom doktoru medicine bio je 3,79 i zadovoljavajući je standard. Prosječna dužina ležanja je kraća, i u Kantonu Sarajevo na Ginekološko-akušerskim disciplinama je iznosila 3,13 dana. Stopa zauzetosti postelja bila je 42,97%, a interval obrtaja je 4,15 dana.

**Tabela 93. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Ginekološko-akušerske discipline, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	144
Broj postelja na 100.000 stanovnika	34,16
Broj postelja na 1 doktora medicine	3,79
Broj ispisanih bolesnika	7.215
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	22.585
Prosječna dužina liječenja	3,13
Godišnja zauzetost postelja	156,84
Stopa zauzetosti u %	42,97
Broj pacijenata po postelji	50,10
Interval obrtaja	4,15
Dnevna zauzetost	61,88

U 2024. godini Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS raspolagala je sa 4 operacione sale, a Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagalo je sa 2 operacione sale.

Unutar Discipline za ginekologiju i porodiljstvo KCUS u 2024. godini urađeno je 2.595 operativnih zahvata, a na Odjeljenju za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” urađeno je 912 operativnih zahvata, ukupno 3.507.

Broj postelja na Disciplini za ginekologiju i porodiljstvo KCUS po jednom doktoru medicine bio je 4,16 i zadovoljavajući je standard. Prosječna dužina ležanja je iznosila 3,28 dana. Stopa zauzetosti postelja je 41,65%, a interval obrtaja je 4,59 dana.

**Tabela 94. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Ginekološko-akušerske discipline KCUS, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	104
Broj postelja na 100.000 stanovnika	24,67
Broj postelja na 1 doktora medicine	4,16
Broj ispisanih bolesnika	4.823
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	15.811
Prosječna dužina liječenja	3,28
Godišnja zauzetost postelja	152,03
Stopa zauzetosti u %	41,65
Broj pacijenata po postelji	46,38
Interval obrtaja	4,59
Dnevna zauzetost	43,32

Broj postelja na Odjeljenju za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” bio je 40, a po jednom doktoru medicine bio je 3,08 i zadovoljavajući je standard.

Prosječna dužina ležanja je iznosila 2,83 dana. Stopa zauzetosti postelja je 46,40%, a interval obrtaja je 3,27 dana.

**Tabela 95. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
na Odjeljenju za ginekologiju i akušerstvo
Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš”
Kanton Sarajevo 2024 . godina**

Broj postelja	40
Broj postelja na 100.000 stanovnika	9,49
Broj postelja na 1 doktora medicine	3,08
Broj ispisanih bolesnika	2.392
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	6.774
Prosječna dužina liječenja	2,83
Godišnja zauzetost postelja	169,35
Stopa zauzetosti u %	46,40
Broj pacijenata po postelji	59,80
Interval obrtaja	3,27
Dnevna zauzetost	18,56

Unutar Discipline za ginekologiju i porodiljstvo KCUS od ukupnog broja liječenih u 2024. godini smrtni ishod liječenja registriran je kod 1 (jedne) pacijentice na Klinici za ginekologiju ove discipline KCUS. Na Odjeljenju za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” nisu registrovani smrtni ishodi.

Ginekološko-porodiljska medicinska disciplina u bolničkoj zaštiti (Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS i Odjel za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš”) u 2024. godini raspolagale su sa slijedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici:

Dr medicine ukupno 38, od čega specijalista ukupno 32

Od toga:

Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS ukupno 25, od čega **20** specijalista

Odjel za ginekologiju i akušerstvo Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ ukupno **13** od čega 12 specijalista.

Zdravstveni tehničari /med. sestre VŠS i VSS I i II ciklus ukupno 9

Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS **7**

Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ **2**

Zdravstveni tehničari/med. sestre SSS ukupno 109

Od toga:

Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS **77**

Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ **32.**

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

4.4.5. Pedijatrija

Bolničku zaštitu na području Kantona Sarajevo u oblasti pedijatrije pružao je KCUS – Pedijatrijske klinike i Odjeljenje za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš”. U 2024. godini raspolagali su sa 182 postelje, od čega KCUS – Pedijatrijske klinike sa 160 a Odjeljenje za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” sa 22 postelje.

Broj postelja po doktoru medicine iznosio je 2,88. Prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na KCUS – Pedijatrijske klinike je i Odjeljenja za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” bila je 58,46%, prosječna dužina ležanja 4,61 dana, a interval obrtaja 3,27 dana.

**Tabela 96. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Pedijatrijska disciplina, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	182
Broj postelja na 100.000 stanovnika	43,18
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,88
Broj ispisanih bolesnika	8.428
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	38.837
Prosječna dužina liječenja	4,61
Godišnja zauzetost postelja	213,31
Stopa zauzetosti u %	213,39
Broj pacijenata po postelji	46,31
Interval obrtaja	3,27
Dnevna zauzetost	106,40

Prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na Pedijatrijskim klinikama (1 i 2) KCUS iznosila je 50,67%, prosječna dužina ležanja 5,90 dana, a interval obrtaja 5,75 dana. Broj postelja po doktoru medicine na Pedijatrijskim klinikama (1 i 2) KCUS iznosio je 3,14.

**Tabela 97. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Pedijatrijska disciplina KCUS, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	160
Broj postelja na 100.000 stanovnika	37,96
Broj postelja na 1 doktora medicine	3,14
Broj ispisanih bolesnika	5.014
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	29.592
Prosječna dužina liječenja	5,90
Godišnja zauzetost postelja	184,95
Stopa zauzetosti u %	50,67
Broj pacijenata po postelji	31,34
Interval obrtaja	5,75
Dnevna zauzetost	81,07

Prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na Odjeljenju za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” bila je 115,13%. prosječna dužina ležanja 2,71 dana. Broj postelja po doktoru medicine iznosio je 1,83.

Analiza ukazuje da je velika propulzivnost na Odjeljenju za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš”.

**Tabela 98. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Odjeljenja za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš”
Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	22
Broj postelja na 100.000 stanovnika	5,22
Broj postelja na 1 doktora medicine	1,83
Broj ispisanih bolesnika	3.414
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	9.245
Prosječna dužina liječenja	2,71
Godišnja zauzetost postelja	420,23
Stopa zauzetosti u %	115,13
Broj pacijenata po postelji	155,18
Interval obrtaja	-0,356
Dnevna zauzetost	25,33

Od ukupnog broja liječenih na Pedijatrijskim klinikama KCUS u 2024. godini smrtni ishod liječenja imalo je 53 pacijenata i to 53 pacijenta na KCUS, a na Odjeljenju za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ nije bilo smrtnih ishoda.

Od ukupnog broja umrlih obducirana su 2 pacijenta.

U 2024. godini pedijatrijska disciplina u bolničkoj zaštiti (Pedijatrijske klinike KCUS i Odjel za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“) raspolagala je sa slijedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹:

Dr medicine ukupno 63, od čega specijalista 50

Od toga:

Pedijatrijska klinika KCUS ukupno 51 doktora medicine od čega **38** specijalista

Odjeljenje za pedijatriju Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ ukupno **12** i svi su specijalisti

Zdravstveni tehničari /med. sestre VŠS i VSS I i II ciklus ukupno 20

Od toga:

Pedijatrijska klinika KCUS **19**

Odjeljenje za pedijatriju Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ **1**

Zdravstveni tehničari/med. sestre SSS ukupno 142

Od toga:

Pedijatrijska klinika KCUS **116**

Odjeljenje za pedijatriju Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ **26**

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

4.4.6. Ostale discipline

4.4.6.1. Anestezija i reanimacija

U 2024. godini anestezija i reanimacija u bolničkoj zaštiti sa posebno definiranim posteljnim kapacitetima organizaciono je strukturirana unutar Klinike za anesteziju i reanimaciju KCUS, a unutar Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ djelatnost se obavlja kroz organizacionu cjelinu Odjeljenja za anesteziju i intenzivnu terapiju sa posteljama intenzivne njege unutar odjela bolnice (hirurgija, interna medicina i neurologija), te se odabrani pokazatelji odnose samo za Kliniku za anesteziju i reanimaciju KCUS.

Klinika za anesteziju i reanimaciju KCUS u 2024. godini raspolagala je sa 19 postelja, imala je 543 ispisanih bolesnika.

U 2024. godini prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta iznosila je 86,71%, prosječna dužina liječenja iznosila je 11,07 dana, a interval obrtaja je 1,70 dana.

**Tabela 99. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Klinike za anesteziju i reanimaciju KCUS,
Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	19
Broj postelja na 100.000 stanovnika	4,51
Broj postelja na 1 doktora medicine	0,31
Broj ispisanih bolesnika	543
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	6.013
Prosječna dužina liječenja	11,07
Godišnja zauzetost postelja	316,47
Stopa zauzetosti u %	86,71
Broj pacijenata po postelji	28,58
Interval obrtaja	1,70
Dnevna zauzetost	16,47

Od ukupnog broja liječenih na Klinici za anesteziju i reanimaciju registrirano je 244 smrtnih ishoda liječenja. Od ukupnog broja umrlih bila je jedna obdukcija.

U 2024. godini u bolničkoj zaštiti disciplina anestezije i reanimacije uključujući i kadar Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagala je sa slijedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹

Dr medicine ukupno 86, od čega specijalista ukupno 66

Od toga:

Klinika za anesteziju i reanimaciju KCUS ukupno **61 doktora medicine**, od čega **43 specijalista**

Odjeljenje za anesteziju i intenzivnu terapiju Opća bolnica „Prim dr Abdulah Nakaš“ **25 doktora medicine**, od čega **23 specijalista**.

Zdravstveni tehničari /med. sestre VŠS i VSS I i II ciklus ukupno 9

Klinika za anesteziju i reanimaciju KCUS **6**

Odjeljenje za anesteziju i intenzivnu terapiju Opća bolnica „Prim dr Abdulah Nakaš“ **3**

Zdravstveni tehničari/med. sestre SSS ukupno 82

Od toga:

Klinika za anesteziju i reanimaciju KCUS **69**

Odjeljenje za anesteziju i intenzivnu terapiju Opće bolnice „Prim dr Abdulah Nakaš“ **13**.

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

4.4.6.2. Bolnička urgentna medicina stacionarni segment

Na području Kantona Sarajevo u stacionarnom segmentu bolničke urgentne medicine u 2024. godini sa bolničkim opservacionim posteljama raspolagala je Klinika urgentne medicine KCUS i Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš”. Klinika urgentne medicine raspolagala sa 7 opservacionih postelja. Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagala je sa 11 opservacionih postelja.

4.4.6.3. Fizijatrija i rehabilitacija

Disciplina fizijatrije i rehabilitacije u bolničkoj zaštiti u 2024. godini u Kantonu Sarajevo raspolagala je ukupno sa 52 bolničke postelje od čega Klinika za fizijatriju i rehabilitaciju KCUS sa 26 postelja i Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš” također sa 26 postelja.

**Tabela 100. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Disciplina fizijatrije i rehabilitacije, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	52
Broj postelja na 100.000 stanovnika	12,34
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,26
Broj ispisanih bolesnika	660
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	11,513
Prosječna dužina liječenja	17,44
Godišnja zauzetost postelja	221,40
Stopa zauzetosti u %	60,66
Broj pacijenata po postelji	12,69
Interval obrtaja	11,31
Dnevna zauzetost	31,54

Ukupan broj ispisanih bolesnika kada je u pitanju disciplina fizijatrije i rehabilitacije iznosio je 660.

Stopa zauzetosti fizijatrijskih posteljnih kapaciteta u Kantonu Sarajevo iznosila je 60,66%, a prosječna dužina liječenja iznosila je 17,44 dana. Interval obrtaja je 11,31 dana.

Ukupan broj ispisanih bolesnika na Klinici za fizijatriju i rehabilitaciju KCUS iznosio je 218. Broj postelja na jednog doktora medicine je 1,44.

Stopa zauzetosti fizijatrijskih posteljnih kapaciteta na KCUS iznosila je 57,74%, a prosječna dužina liječenja iznosila je 25,14 dana. Interval obrtaja je 18,39 dana.

**Tabela 101. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Disciplina fizijatrije i rehabilitacije KCUS,
Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	26
Broj postelja na 100.000 stanovnika	6,17
Broj postelja na 1 doktora medicine	1,44
Broj ispisanih bolesnika	218
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	5.480
Prosječna dužina liječenja	25,14
Godišnja zauzetost postelja	210,77
Stopa zauzetosti u %	57,74
Broj pacijenata po postelji	8,38
Interval obrtaja	18,39
Dnevna zauzetost	15,01

Ukupan broj ispisanih bolesnika na Odjelu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš”, iznosio je 442. Broj postelja na jednog doktora medicine je 5,20.

Stopa zauzetosti fizijatrijskih posteljnih kapaciteta na Odjelu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš” iznosila je 63,57%, a prosječna dužina liječenja iznosila je 13,65 dana. Interval obrtaja je 7,82 dana.

**Tabela 102. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju
u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš”,
Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	26
Broj postelja na 100.000 stanovnika	6,17
Broj postelja na 1 doktora medicine	5,20
Broj ispisanih bolesnika	442
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	6.033
Prosječna dužina liječenja	13,65
Godišnja zauzetost postelja	232,04
Stopa zauzetosti u %	63,57
Broj pacijenata po postelji	17,00
Interval obrtaja	7,82
Dnevna zauzetost	16,53

U 2024. godini disciplina fizijatrije i rehabilitacije u bolničkoj zaštiti raspolagala je sa sljedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹:

Dr medicine ukupno 23, od čega specijalista 17

Od toga:

Klinika za fizijatriju i rehabilitaciju KCUS 18 doktora medicine od čega **14** specijalista, Odjeljenje za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ **5 doktora medicine, od toga 3 specijalista.**

Medicinske sestre /tehničari I i II ciklus VSS, VŠS i SSS ukupno 42

Od toga:

Klinika za fizijatriju i rehabilitaciju KCUS **24**

Odjeljenje za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ **18.**

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

4.4.6.4. Onkologija

U 2024. godini Klinika za onkologiju KCUS raspolagala je sa 73 postelje, a broj ispisanih bolesnika bio je 3443. Broj postelja po jednom doktoru medicine je 2,70. Stopa zauzetosti

**Tabela 103. Ključni pokazatelji efikasnosti bolničke djelatnosti
Klinika za onkologiju KCUS, Kanton Sarajevo 2024. godina**

Broj postelja	73
Broj postelja na 100.000 stanovnika	17,32
Broj postelja na 1 doktora medicine	2,70
Broj ispisanih bolesnika	3.443
Broj dana bolničkog liječenja (BO dani)	17.381
Prosječna dužina liječenja	5,05
Godišnja zauzetost postelja	238,10
Stopa zauzetosti u %	65,23
Broj pacijenata po postelji	47,16
Interval obrtaja	2,69
Dnevna zauzetost	47,62

Od ukupnog broja liječenih smrtni ishod liječenja imalo je 50 osoba. Nije bilo obdukcija. U 2024. godini Klinika za onkologiju KCUS raspolagala je sa sljedećim kadrom kada su u pitanju zdravstveni radnici¹:

Dr medicine ukupno 27, od toga specijalisti 20

Zdravstveni tehničari VŠS i VSS (I i II ciklus) ukupno 25

Zdravstveni tehničari SSS ukupno 44

¹Izvor podataka: Zavod za javno zdravstvo KS-Godišnji izvještaj o radu bolničkih zdravstvenih ustanova (Obrazac br. 5-Z-BO) za 2024. godinu na osnovu izvještaja koje dostavljaju bolničke ustanove na području KS

ZAKLJUČCI

- **Bolničku zaštitu u javnom sektoru u Kantonu Sarajevo u 2024. godine pružale su zdravstvene ustanove:**
 - *Klinički centar Univerziteta u Sarajevu,*
 - *Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš”,*
 - *Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo i*
 - *Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo.*
- *Bolničke zdravstvene ustanove u Kantonu Sarajevo u 2024. godini raspolažu sa bolničkim posteljnim kapacitetima - posteljama/stolicama dnevnih bolnica, funkcionalnim posteljama za hemodijalizu i opservacionim posteljama unutar urgentne medicine u bolničkoj zaštiti u ukupnom broju od 2.071.*
- *KCUS sa 1.557 postelja od čega 169 postelja intenzivne njege.*
- *Pored prikazanog broja postelja KCUS u dnevnom tretmanu pacijenata Dnevna bolnica pri Psihijatrijskoj klinici KCUS raspolagala je sa 80 postelja/stolica, Klinika za hemodijalizu sa 57 funkcionalnih postelja za hemodijalizu, a Klinika za urgentnu medicinu KCUS sa 7 opservacionih postelja.*
- *Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” sa 369 postelje od čega 19 intenzivne njege, a ova bolnica je raspolagala sa još 11 opservacionih postelja u Odjelu za urgentnu medicinu*
- *Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo sa 70 postelja od čega 15 postelja intenzivne njege.*
- *Zavod za bolesti ovisnosti Kantona Sarajevo 45 postelja od čega 4 postelje intenzivne njege i 30 postelja/stolica u dnevnom tretmanu pacijenata.*
- *U 2024. godini broj bolničkih postelja na 1.000 stanovnika za Kanton Sarajevo iznosio je 4,84, skoro kao Evropski prosjek.*
- *Komparacije radi, srednji broj bolničkih postelja na 1000 stanovnika zemljama Evrope u 2022. godini bio je 5,16. (Izvor: Eurostat Database, 2022.).*
- *U 2024. godini ukupan broj ispisanih bolesnika u bolničkoj zaštiti iznosio je 66.954 što je za 2,6% više u odnosu na prethodnu godinu, i vidljiv je trend laganog povećavanja broja ispisanih bolesnika.*
- *Stopa zauzetosti za sve bolničke postelje iznosila je 57,02%.*
- *Prosječna dužina liječenja u danima po jednom boravku za sve postelje u Kantonu Sarajevo u 2024. godini iznosila je 6 dana.*
- *U 2024. . godini hirurške discipline u bolničkoj zaštiti raspolagale su sa 602 bolničke postelje, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,54 . KCUS raspolagao je sa 473 bolničkih postelja, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagala je sa 129 bolničkih postelja.*
- *U 2024. godini hirurške discipline u KCUS raspolagale su sa 473 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,92 , što je stabilan trend u odnosu na prethodni period.*

- U 2024. godini hirurške discipline u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ Sarajevo raspolagale su sa 129 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 1,72, što je stabilan trend u odnosu na prethodni period. Prosječna dužina ležanja bila je 3,56 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti i pokazuje dobru efikasnost bolnice.
- U prikazu odabranih pokazatelja bolničke zdravstvene zaštite za hirurške discipline KCUS po klinikama, najduže se leži na Klinici za ortopediju i traumatologiju KCUS i Klinici za torakalnu hirurgiju – prosjek 8 dana. Najkraće se leži na Klinici za očne bolesti prosječno 2 dana.
- U 2024. godini Hirurške discipline unutar svih bolničkih kapaciteta na području Kantona Sarajevo raspolagale su sa 36 operacione sale od čega KCUS hirurške discipline sa 26, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagala je sa 10 hirurških sala.
- Unutar svih hirurških disciplina na području Kantona Sarajevo izvršeno je 32.129 hirurških operacija što je za skoro 4,8% više u odnosu na 2023. godinu.
- U 2024. godini u Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu u okviru hirurških disciplina izvršeno je 22.265 hirurških operacija, a u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ izvršeno je 7.269 hirurških operacija.
- Stopa svih izvršenih hirurških operacija na 100.000 stanovnika u 2024. godini iznosila je 7.006,3.
- U 2024. godini internističke discipline u bolničkoj zaštiti raspolagale su sa 499 bolničkih postelja, a broj postelja po 1 doktoru medicine je bio 2,52. KCUS raspolagao je sa 392 bolničkih postelja, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagala je sa 107 bolničkih postelja.
- Prosječna dužina ležanja bila je 5,59 dana i predstavlja indikator procesa za efikasnost bolničke djelatnosti. Prosječna dužina ležanja ista u odnosu na 2023. godinu kada je iznosila 5,5, iako se može smatrati stabilnim trendom.
- Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 56,98% i niža je od standardne preporučene zauzetosti postelja i u porastu je u odnosu na zauzetost u 2023. godini kada je iznosila 45,68%.
- U prikazu odabranih pokazatelja bolničke zdravstvene zaštite za internističke discipline KCUS po klinikama, najveća je zauzetost postelja na Klinici za bolesti srca, krvnih žila i reumatizma KCUS sa 75,73%, potom Klinika za hematologiju KCUS sa 60,79% i Klinika za plućne bolesti „Podhrastovi“ sa 57,35%
- Unutar bolničke zdravstvene zaštite na području Kantona Sarajevo u 2024. godini psihijatrijske discipline raspolagale su sa 183 postelja od čega: Psihijatrijska klinika KCUS 68 postelja, Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo 70 postelja i Zavod za bolesti ovisnosti KS 45 postelja.
- Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je u psihijatrijskim disciplinama 63,99%.
- U 2023. godini neurološke discipline u bolničkoj zaštiti raspolagale su sa 132 bolničke postelje. KCUS je raspolagao sa 98 bolničkih postelja, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ raspolagala je sa 34 bolničkih postelja.
- Broj postelja Neuroloških disciplina po doktoru medicine je 3,38. Stopa zauzetosti postelja je indikator procesa kao mjera korištenja raspoloživih posteljnih kapaciteta i iznosila je 52,67% i niža je od standardne preporučene zauzetosti postelja.

- *Unutar bolničke zaštite Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo u 2024. godini raspolagala je sa 144 postelje. Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS raspolagala je sa 104 postelje, a Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagalo je sa 40 postelja.*
- *Broj postelja po jednom doktoru medicine bio je 3,79 i zadovoljavajući je standard. Prosječna dužina ležanja je kraća, i u Kantonu Sarajevo na Ginekološko-akušerskim disciplinama je iznosila 3,13 dana. Stopa zauzetosti postelja bila 42,97%, a interval obrtaja je 4,15dana.*
- *U 2024. godini Disciplina za ginekologiju i porodiljstvo KCUS raspolagala je sa 4 operacione sale, a Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagalo je sa 2 operacione sale.*
- *Unutar Discipline za ginekologiju i porodiljstvo KCUS u 2024. godini urađeno je 2.595 operativnih zahvata, a na Odjeljenju za ginekologiju i akušerstvo Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” urađeno je 912 operativnih zahvata, ukupno 3.507.*
- *Broj postelja na Disciplini za ginekologiju i porodiljstvo KCUS po jednom doktoru medicine bio je 4,16 i zadovoljavajući je standard.*
- *Bolničku zaštitu na području Kantona Sarajevo u oblasti pedijatrije pružao je KCUS – Pedijatrijske klinike i Odjeljenje za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš”. U 2024 . godini raspolagali su sa 182 postelje, od čega KCUS – Pedijatrijske klinike sa 160 a Odjeljenje za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” sa 22 postelje.*
- *Prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na KCUS – Pedijatrijske klinike je i Odjeljenja za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” bila je 58,46%, prosječna dužina ležanja 4,61 dana, a interval obrtaja 3,27 dana.*
- *Prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na Pedijatrijskim klinikama (1 i 2) KCUS iznosila je 50,67%, prosječna dužina ležanja 5,90dana, a interval obrtaja 5,75 dana. Broj postelja po doktoru medicine na Pedijatrijskim klinikama (1 i 2) KCUS iznosio je 3,14.*
- *Prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta na Odjeljenju za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” bila je 115,13%. prosječna dužina ležanja 2,71 dana. Broj postelja po doktoru medicine iznosio je 1,83 Analiza ukazuje da je velika propulzivnost na Odjeljenju za pedijatriju Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš”.*
- *U 2024. godini anestezija i reanimacija u bolničkoj zaštiti sa posebno definiranim posteljnim kapacitetima organizaciono je strukturirana unutar Klinike za anesteziju i reanimaciju KCUS, a unutar Opće bolnice „Prim. dr. Abdulah Nakaš” djelatnost se obavlja kroz organizacionu cjelinu Odjeljenje za anesteziju i intenzivnu terapiju sa posteljama intenzivne njege unutar odjela bolnice (hirurgija, interna medicina i neurologija).*
- *Klinika za anesteziju i reanimaciju KCUS u 2024. godini raspolagala je sa 19 postelja, imala je 543 ispisanih bolesnika. U 2024. godini prosječna stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta iznosila je 86,71%, prosječna dužina liječenja iznosila je 11,07 dana, a interval obrtaja je 1,70 dana.*
- *U stacionarnom segmentu bolničke urgentne medicine u 2024. godini, Klinika urgentne medicine raspolagala je sa 7 opservacionih postelja, a Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš” raspolagala je sa 11 opservacionih postelja.*

- *Disciplina fizijatrije i rehabilitacije u bolničkoj zaštiti u 2024. godini u Kantonu Sarajevo raspolagala je ukupno sa 52 bolničke postelje od čega Klinika za fizijatriju i rehabilitaciju.*
- *KCUS sa 26 postelja i Odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš” također sa 26 postelja.*
- *Stopa zauzetosti fizijatrijskih posteljnih kapaciteta u Kantonu Sarajevo iznosila je 60,66%, a prosječna dužina liječenja iznosila je 17,44 dana. Interval obrtaja je 11,31 dana.*
- *Stopa zauzetosti fizijatrijskih posteljnih kapaciteta na KCUS iznosila je 57,74%, a prosječna dužina liječenja iznosila je 25,14 dana. Interval obrtaja je 18,39 dana.*
- *Ukupan broj ispisanih bolesnika na Odjelu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš”, iznosio je 442. Broj postelja na jednog doktora medicine je 5,20.*
- *Stopa zauzetosti fizijatrijskih posteljnih kapaciteta na Odjelu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u Općoj bolnici „Prim. dr. Abdulah Nakaš” iznosila je 63,57%, a prosječna dužina liječenja iznosila je 13,65 dana. Interval obrtaja je 7,82 dana.*
- *U 2043. godini Klinika za onkologiju KCUS raspolagala je sa 73 postelje, a broj ispisanih bolesnika je bio 3.443. Broj postelja po jednom doktoru medicine je 2,70. Stopa zauzetosti posteljnih kapaciteta iznosila je 65,23%. Prosječna dužina liječenja iznosila je 5,05 dana.*

5. PREPORUKE

1. **Kontinuirani trend nepovoljnog vitalnog kretanja stanovništva Kantona Sarajevo zahtijeva efikasnije intersektorijalne aktivnosti na smanjenju negativnih demografskih trendova (aktivnosti zdravstvenoga sektora, sektora za rad, socijalnu zaštitu, sektora za stambena pitanja, finansijskoga sektora itd.).**
2. **Udio starog stanovništva se kontinuirano povećava u Kantonu Sarajevo, što zahtijeva definisanje strateških pravaca za unaprjeđenje položaja starijih osoba u Kantonu Sarajevo, sa posebnim osvrtom na zdravstvenu zaštitu osoba starije životne dobi i promociju zdravog starenja, te uvođenje neophodnih izmjena u silabusu fakulteta zdravstvenog usmjerenja u pravcu predmeta i specijalizacije/subspecijalizacije iz oblasti gerijatrije.**
3. **Jačanje primarne zdravstvene zaštite orijentisane ka porodici i zajednici baziranoj na promociji zdravlja i prevenciji bolesti, sa posebnim osvrtom na procjenu zdravstvenih potreba stanovništva, a u svjetlu snažne demografske tranzicije, koja se ogleda u porastu starog stanovništva, te kontinuiranoga trenda nepovoljnog vitalnog kretanja stanovništva Kantona Sarajevo.**
4. **Intenziviranje preventivne intervencije na svim nivoima zdravstvene zaštite, a posebno u segmentu kontrole faktora rizika na nivou primarne zdravstvene zaštite u porodičnoj medicini kada su u pitanju hronične nezarazne bolesti.**
5. **Poboljšanje pristupa zdravstvenim uslugama i smanjivanje nejednakosti u pružanju zdravstvenih usluga kroz racionalizaciju specijalističko-konsultativne i bolničke zdravstvene zaštite, a u skladu sa strateškim pravcima razvoja zdravstvenoga sektora u KS.**
6. **Potrebno je otvoriti dijalog unutar bolničke zdravstvene zaštite kada je u pitanju planiranje posteljnog fonda i racionalizacija segmenta bolničke zaštite.**
7. **Potrebno je dosljedno primjenjivati Član 109. Zakona o zdravstvenoj zaštiti F BiH („Sl. Novine FBiH“, br 46/10 i 75/13) prema kojem zdravstvene ustanove primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite uspostavljaju jedinstven sistem upućivanja pacijenata sa jednog na druge nivoe zdravstvene zaštite.**
8. **Promocija javnog zdravlja uz aktivno učešće lokalnih zajednica te motivacija širokog spektra aktera, pojedinaca, zajednica, NVO, civilnog društva.**
9. **Povećanje obuhvata imunizacije kroz jačanje programa vakcinacije od dječijih preventabilnih bolesti.**

- 10. Osiguravanje i jačanje ljudskih resursa u sistemu zdravstvene zaštite kroz izradu Plana razvoja ljudskih resursa u zdravstvu za Kanton Sarajevo, uključujući i izradu digitalnoga Registra zdravstvenih radnika.**
- 11. Izrada Kantonalnoga programa za očuvanje i zaštitu zdravlja od zagađene životne okoline što je prouzrokovano štetnim i opasnim materijama u vazduhu, vodi i zemljištu, odlaganjem otpadnih materija, opasnih hemikalija, izvorima jonizujućih i nejonizujućih zračenja, bukom i vibracijama.**
- 12. Kontrola okolišnih faktora rizika što doprinosi kvalitetnom i zdravom životu modernizacijom javnozdravstvene laboratorije.**
- 13. Jačanje otpornosti zdravstvenog sistema u slučaju javnozdravstvenih kriza i u to oblasti planiranja, koordinacije i komunikacije što će omogućiti da sistem zdravstvene zaštite može reagovati brže i efikasnije u tim slučajevima.**
- 14. Izraditi dugoročni program prevencije zloupotrebe psihoaktivnih supstanci za područje Kantona Sarajevo, kao i standarde kvalitete vezane za rad u oblasti univerzalne, selektivne i indicirane prevencije zloupotrebe psihoaktivnih supstanci.**
- 15. Zdravstvene usluge u oblasti mentalnog zdravlja trebaju biti prilagođene i oblikovane na način koji mladima olakšava traženje pomoći (bez uputnice u CMZ, adolescentni psihijatar, uspostavljanje djelatnosti preventivno-promotivne zdravstvene zaštite djece i mladih u školama i fakultetima u javnim zdravstvenim ustanovama na KS i dr.).**
- 16. Iznaci sistemsko rješenje za pružanje zdravstvene zaštite školskoj populaciji sa integriranim modelom zdravstvene zaštite zbog specifičnosti zdravstvenih potreba i zahtjeva ove populacije koju teško može ispuniti djelatnost porodične medicine koja je već opterećena velikom brojem pacijenata odrasle i starije dobi.**
- 17. Potrebno je izvršiti sveobuhvatnu analizu privatnog sektora u zdravstvenoj zaštiti na području Kantona Sarajevo, kada je u pitanju kadar, prostor i oprema.**
- 18. Potrebno je što hitnije uspostaviti mehanizme vezane za pravovremeno i adekvatno zdravstveno–statističko izvještavanje kada je u pitanju privatni sektor, uključujući i uvođenje obavezne edukacije o zdravstveno-statističkom izvještavanju za zdravstvene radnike u privatnom sektoru na području Kantona Sarajevo.**

Federalni zavod za javno zdravstvo pored poslova iz stava 1. ovog člana obavlja i sljedeće poslove:

- koordinira i prati stručni rad zavoda za javno zdravstvo i drugih zdravstvenih ustanova koje obavljaju javno-zdravstvenu djelatnost,
- daje stručno mišljenje o opravdanosti osnivanja, proširenja, promjene ili prestanka rada zdravstvene ustanove u skladu sa čl. 56., 58. i 60. ovog zakona,
- utvrđuje potrebne mjere i učestvuje u odgovoru na zahtjeve u cilju sanacije javno-zdravstvenih posljedica nakon prirodnih nepogoda i nesreća izazvanih ljudskim aktivnostima u saradnji sa drugim ustanovama.

Član 117.

Federalni zavod za javno zdravstvo pored poslova iz člana 116. ovog zakona obavlja i poslove:

- ispitivanja materija opasnih po zdravlje i život ljudi u vodi, rijekama, moru, biljnom i životinjskom svijetu, hrani za ljude i životinje, u redovnim uvjetima, u vanrednim događajima ili pri sumnji na vanredni događaj i predlaže mjere zaštite,
- planiranja i nadziranja provođenja mjera zaštite života i zdravlja ljudi od štetnog djelovanja otrovnih materija pri redovnom korištenju, odnosno u slučajevima vanrednog događaja ili pri sumnji na vanredni događaj,
- dopunskog stručnog osposobljavanja za rad sa otrovnim materijama, kao i provjeru dopunske stručne osposobljenosti, čiji plan i program podliježe saglasnosti federalnog ministra,
- poslove iz oblasti medicine rada, kao i bolesti ovisnosti koji su od interesa za Federaciju u skladu sa članom 121. stav 2. i članom 124. stav 3. ovog zakona.

Zavod za transfuzijsku medicinu Federacije Bosne i Hercegovine

Član 118.

Zavod za transfuzijsku medicinu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federalni zavod za transfuzijsku medicinu) je zdravstvena ustanova koja obavlja transfuzijsku djelatnost na teritoriji Federacije u skladu sa propisom o krvi i krvnim sastojcima.

Federalni zavod za transfuzijsku medicinu pored poslova iz stava 1. ovog člana:

- oblikuje doktrinu i uskladuje primjenu standarda u prikupljanju krvi i krvnih sastojaka, laboratorijskim ispitivanjima, preradi, čuvanju, distribuciji, transportovanju krvnih sastojaka i lijekova proizvedenih iz krvi i njihovoj kliničkoj primjeni,
- koordinira promociju i organizaciju davanja krvi sa Crvenim križom Federacije,
- uskladuje i nadzire stručni rad u transfuzijskim centrima i odsjecima za transfuziju,
- provodi kontrolu kvaliteta rada, reagensa i preparata u transfuziologiji.

Uvjeti, organizacija i način obavljanja transfuzijske djelatnosti uređeni su propisom iz stava 1. ovog člana.

Kantonalni zdravstveni zavodi

Zavod za javno zdravstvo kantona

Član 119.

Zavod za javno zdravstvo kantona je zdravstvena ustanova koja obavlja javno-zdravstvenu djelatnost za područje kantona.

Zavod iz stava 1. ovog člana obavlja sljedeće poslove:

- predlaže programe zdravstvene zaštite iz djelokruga svog rada,
- provodi zdravstveno-statistička istraživanja u cilju praćenja, procjene i analize zdravstvenog stanja stanovništva, kao i organizacije i rada zdravstvenih ustanova za područje kantona,
- prati, ocjenjuje i analizira zdravstveno stanje stanovništva, kao i organizaciju i rad zdravstvenih ustanova na području kantona,
- planira, organizira i provodi aktivnosti promocije zdravlja i zdravstvenog odgoja stanovništva,

- učestvuje u planiranju, predlaganju i provođenju mjera za sprečavanje, rano otkrivanje i suzbijanje hroničnih masovnih bolesti, uključujući i bolesti ovisnosti,
- prati, analizira i ocjenjuje uticaj okoline i hrane na zdravstveno stanje stanovništva na području kantona, te predlaže mjere za unapređenje stanja u oblasti,
- provodi preventivno odgojne mjere /zdravstvene zaštite u osnovnim i srednjim školama, kao i fakultetima za područje kantona,
- koordinira, uskladuje i stručno povezuje rad zdravstvenih ustanova za područje kantona,
- kontinuirano provodi mjere higijensko-epidemiološke zaštite i nadzora sa epidemiološkom analizom stanja na području kantona i provodi protivepidemijske mjere, te nadzire provođenje obaveznih i protivepidemijske postupke dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije za područje kantona,
- obavlja raspodjelu obaveznih vakcina zdravstvenim ustanovama na primarnom nivou zdravstvene zaštite na području kantona,
- nadzire provedbu mjera dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, te provodi preventivne i protivepidemijske postupke dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije za područje kantona,
- obavlja sanitarnu hemijsku i sanitarnu mikrobiološku dijagnostičku djelatnost,
- učestvuje u izradi i provedbi pojedinih programa zdravstvene zaštite u vanrednim prilikama,
- stručno-metodološki nadzire i usmjerava rad higijensko-epidemioloških službi na području kantona,
- sarađuje sa drugim zdravstvenim ustanovama na području kantona, kao i sa nadležnim organima lokalne samouprave i drugim ustanovama i organizacijama od značaja za unapređenje javnog zdravlja.

Zavod za javno zdravstvo kantona pored poslova iz stava 2. ovog člana može obavljati i sljedeće poslove:

- planira, organizira i provodi djelatnost kontinuirane medicinske edukacije i kontinuiranog profesionalnog razvoja u sektoru zdravstva,
- izrađuje, implementira i evaluiira projekte u oblasti zdravstva i zdravstvene zaštite,
- provodi obuku zaposlenih za sticanje osnovnih znanja o higijeni životnih namirnica i predmeta opće upotrebe, kao i osobnoj higijeni osoba koje rade u proizvodnji i prometu životnih namirnica i predmeta opće upotrebe,
- vrši hemijske, bakteriološke, serološke, toksikološke i virusološke preglede i ispitivanja u vezi sa proizvodnjom i prometom životnih namirnica, vode, zraka i predmeta opće upotrebe, kao i preglede u vezi sa dijagnostikom zaraznih i nezaraznih bolesti,
- ispituje zdravstvenu ispravnost vode za piće, vode za dijalizu, vode za rekreaciju, površinske i otpadne vode, stanje vodosnabdijevanje, te zdravstvenu ispravnost životnih namirnica i predmeta opće upotrebe,
- provodi mjere dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije,
- predlaže i provodi aktivnosti na unapređenju sistema zdravstvene sigurnosti proizvodnje i prometa životnih namirnica, vode i predmeta opće upotrebe u cilju smanjenja rizika od obolijevanja i drugih štetnih posljedica po zdravlje,
- provodi zdravstveni nadzor nad kliconošama, uposlenim i drugim osobama u skladu sa propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti,
- daje stručno mišljenje o opravdanosti osnivanja, proširenja, promjene ili prestanka rada zdravstvene ustanove u skladu sa čl. 56., 58. i 60. ovog zakona,
- vrši sanitarne preglede uposlenih koji se obavezno provode radi zaštite stanovništva od zaraznih bolesti, zaštite potrošača, odnosno korisnika,
- učestvuju u provođenju vanjske provjere kvaliteta stručnog rada u drugim zdravstvenim ustanovama i privatnoj praksi,
- bavi se izdavanjem raznih oblika publikacija iz djelokruga svog rada,
- obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
Vlada

Босна и Херцеговина
Федерација Босне и Херцеговине
КАНТОН САРАЈЕВО
Влада

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Government

**PROGRAM RADA VLADE KANTONA SARAJEVO
ZA PERIOD OD 01.01. DO 31.12.2025. GODINE**

Nosilac pripreme:
Stručna služba Vlade

Sarajevo, februar 2025. godine

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

1/730

33.4. Pravni osnov za razmatranja i usvajanja materijala	Član 13. tačka 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/10 i 75/13)
33.5. Razlog za donošenje materijala	Ostvarivanje prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, te praćenju provođenja, zaštiti i unapređenju prava za ostvarivanje zdravstvene zaštite u koje spada i snabdijevanje sa lijekovima i medicinskim sredstvima.
33.6. Kratak sadržaj materijala	Izveštaj treba da sadrži osnovne podatke o snabdjevenosti lijekovima na području Kantona Sarajevo, te prijedlog mjera za poboljšanje snabdjevanja istim.
34. Naziv materijala	Izveštaj o zdravstvenom stanje stanovništva, odrednice zdravlja i zdravstvena zaštita u Kantonu Sarajevo za 2024. godinu sa prijedlogom mjera za poboljšanje zdravstvenog stanja i higijenskih prilika na Kantonu Sarajevo
34.1. Nositelj izrade	Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo i Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo
34.2. Rok za izradu	juni 2025. godine - Vlada Kantona Sarajevo juli 2025. godine - Skupština Kantona Sarajevo
34.3. Organ koji razmatra materijal	Vlada Kantona Sarajevo i Skupština Kantona Sarajevo
34.4. Pravni osnov za razmatranja i usvajanja materijala	Član 119. Zakona o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH“, broj: 46/10 i 75/13)
34.5. Razlog za donošenje materijala	Nadležnost Javne ustanove Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo je da prati ocjenjuje i analizira zdravstveno stanje stanovništva.
34.6. Kratak sadržaj materijala	Izveštaj treba da sadrži osnovne pokazatelje o zdravstvenom stanju stanovništva, kao i o vodećim oboljenjima. U ovoj analizi dat će se i pokazatelji o pokrivenosti djece obaveznim vakcinacijama, kao i općenito o kretanju zaraznih bolesti, higijensko-epidemiološku situaciju, djelatnost ambulantno-polikliničke i bolničke zdravstvene zaštite. Uz Izveštaj dat će se prijedlog mjera za dalje poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva i higijenskih prilika.

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

261/730

Broj i struktura zaposlenih

Kvalifikaciona struktura zaposlenih	2024. godina	Planirano u 2025. godini
Visoka stručna sprema	10	16
Srednja stručna sprema	3	4
Niža stručna sprema	-	-
UKUPNO:	13	20

Napomena:

Kantonalna agencija za privlačenje investicija i privatizaciju trenutno zapošljava 13 zaposlenika, a Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji su sistematizovana radna mjesta za 33 izvršioca.

Zakonom o Kantonalnoj agenciji za privlačenje investicija i privatizaciju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 19/22) predviđeno je, između ostalog, proširenje djelatnosti Agencije i nadležnost za koordinaciju i korištenje EU i drugih međunarodnih i domaćih fondova.

Vlada Kantona Sarajevo je dala saglasnost za prijem i popunu upražnjenih radnih mjesta za osam zaposlenika, od čega je Agencija provela Javni oglas za prijem i proceduru prijema sedam (7) novih zaposlenika, koji su zasnovali radni odnos u 2024. godini.

U toku 2025. godine će se na osnovu pomenute Saglasnosti Vlade Kantona Sarajevo izvršiti procedura prijema za preostalo radno mjesto po osnovu iste, te procedura prijema u radni odnos dodatnih šest (6) zaposlenika, a po osnovu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Kantonalne Agencije za privlačenje investicija i privatizaciju broj: 21-01-15-11-3/22 od 18.08.2022. godine te u skladu sa Finansijskim planom za 2025. godinu.

Organi upravljanja

Upravni odbor - predsjednik i članovi	tri (3)
Nadzorni odbor - predsjednik i članovi	tri (3)

PREMIJER

[Redacted signature]

[Redacted stamp]

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-000, Fax: + 387 (0) 33 562-076
Web: <http://vlada.ks.gov.ba>, E-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba

730/730

propise ili druge akte niti preduzimati radnje kojima bi se na bilo koji način ograničavala prava ili narušavali interesi Bosne i Hercegovine ili Federacije na ovom području.

II - ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

Član 7.

Utvrđivanje ljudskih prava i sloboda

Na području Kantona obezbjeđuje se puna zaštita ljudskih prava i sloboda utvrđenih Ustavom Bosne i Hercegovine i Ustavom Federacije, kao i u instrumentima datim u Aneksu Ustava Federacije.

Skupština ili bilo koji drugi organ Kantona ne mogu reducirati ljudska prava i slobode utvrđene aktima iz prethodnog stava. Oni su dužni u donošenju propisa i u njihovoj primjeni posebno voditi računa o efektima koje ti propisi imaju ili mogu imati u oblasti ljudskih prava i sloboda.

Član 8.

Zaštita ljudskih prava i sloboda

Skupština će obezbijediti donošenje takvih propisa kojima će se u prvom redu zaštititi utvrđena ljudska prava i slobode, te uvesti efikasni instrumenti te zaštite.

Organi vlasti u Kantonu prilikom izvršavanja propisa su obavezni onemogućiti svako narušavanje ljudskih prava i sloboda, te poduzimati sve potrebne mjere iz svoje nadležnosti radi njihove potpune zaštite. Ovo se posebno odnosi na policijske snage koje će efikasnim, preventivnim i operativnim radom obezbijediti punu ličnu i imovinsku zaštitu svakog građanina.

Član 9.

Komisija za ljudska prava

Radi zaštite ljudskih prava i sloboda i kontrole rada svih organa vlasti Kantona u ovoj oblasti, Skupština obrazuje posebnu Komisiju za ljudska prava.

Broj članova, način njihovog imenovanja te nadležnosti Komisije iz prethodnog stava utvrđuju se posebnim propisom Kantona.

Član 10.

Suradnja sa ombudsmenom i međunarodnim organizacijama

Skupština i drugi organi vlasti su obavezni pružiti ombudsmenu Bosne i Hercegovine, ombudsmenu Federacije i svim međunarodnim posmatračkim tijelima za ljudska prava potrebnu pomoć u vršenju njihovih funkcija na području Kantona.

U okviru pomoći iz prethodnog stava organi Kantona će naročito:

- staviti na uvid sve službene dokumente uključujući i one tajnog karaktera, te sudske i upravne spise;
- osigurati suradnju svake osobe i svakog službenika u davanju potrebnih informacija i podataka;
- osigurati pristup i kontrolu na svim mjestima gdje su osobe lišene slobode, zatvorene ili gdje rade;

d) omogućiti prisustvo sudskim i upravnim postupcima kao i sastancima organa.

Nalazi i izvještaji tijela iz stava 1. ovog člana će se razmatrati u nadležnim organima po hitnom postupku, te će na osnovu toga biti preduzimane odgovarajuće mjere gdje to bude potrebno.

III - NADLEŽNOSTI KANTONA

Član 11.

Određivanje nadležnosti

Kanton ima nadležnosti utvrđene Ustavom Federacije i ovim Ustavom.

U slučaju potrebe za tumačenjem, nadležnosti Kantona utvrđene ovim Ustavom će biti tumačene u korist Kantona po principu pretpostavljene nadležnosti, a pojedinačno spomenuta ovlaštenja u ovom Ustavu se neće tumačiti kao bilo kakva ograničenja općih nadležnosti Kantona.

Član 12.

Isključive nadležnosti

U okviru svojih nadležnosti Kanton je nadležan za:

- uspostavljanje i nadziranje policijskih snaga;
- utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja;
- utvrđivanje i provođenje kulturne politike;
- utvrđivanje stambene politike, uključujući i donošenje propisa koji se tiču uređivanja i izgradnje stambenih objekata;
- utvrđivanje politike koja se tiče reguliranja i osiguravanja javnih službi;
- donošenje propisa o korištenju lokalnog zemljišta, uključujući i zavarivanje;
- donošenje propisa o unaprijeđivanju lokalnog poslovanja i dobrotvornih aktivnosti;
- donošenje propisa o lokalnim postrojenjima za proizvodnju energije i osiguranje njihove dostupnosti;
- utvrđivanje politike u vezi sa osiguranjem radija i televizije, uključujući donošenje propisa o osiguranju njihovog rada i izgradnji;
- provođenje socijalne politike i uspostava službi socijalne zaštite;
- stvaranje i primjena politike turizma i razvoja turističkih resursa;
- stvaranje pretpostavki za optimalni razvoj privrede koja odgovara urbanoj sredini;
- finansiranje djelatnosti kantonalnih vlasti ili kantonalnih agencija oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima.

Član 13.

Zajedničke nadležnosti sa Federacijom

Kanton zajedno sa Federacijom, samostalno ili u koordinaciji sa federalnim vlastima vrši slijedeće nadležnosti:

- jamčenje i provođenje ljudskih prava;
- zdravstvo;
- politika zaštite čovjekove okoline;

- d) komunikacijska i transportna infrastruktura;
- e) socijalna politika;
- f) provođenje zakona i drugih propisa o državljanstvu;
- g) imigracija i azil;
- h) turizam;
- i) korištenje prirodnih bogatstava.

Član 14.

Vršenje nadle nosti

Svoje nadle nosti Kanton izvršava donošenjem sopstvenih propisa i primjenom propisa Bosne i Hercegovine i Federacije.

Nadle nosti iz člana 13. ovog Ustava Kanton vrši u obimu dogovorenom sa federalnim vlastima. U slučaju da takav dogovor ne postoji te nadle nosti će Kanton vršiti cjelovito i samostalno.

Član 15.

Prenošenje nadle nosti

Svoje nadle nosti iz oblasti obrazovanja, kulture, turizma, lokalnog poslovanja i dobrotvornih aktivnosti, radija i televizije Kanton može prenositi na općine u svom sastavu. Ove nadle nosti će se obavezno prenositi na one općine u kojima većinsko stanovništvo prema nacionalnoj strukturi nije stanovništvo koje čini većinu i na području cijelog Kantona.

Kanton može neke od svojih nadle nosti prenijeti i na federalne vlasti, ukoliko bi se na taj način obezbijedilo njihovo efikasnije i racionalnije vršenje.

Odluku o prenošenju nadle nosti u smislu ovog člana donosi Skupština.

IV - STRUKTURA VLASTI

A) ZAKONODAVNA VLAST

Član 16.

Opća odredba

Zakonodavnu vlast u Kantonu vrši Skupština Kantona.

Član 17.

Sastav Skupštine

Skupština je jednodomno predstavničko tijelo sastavljeno od 45 (četrdesetpet) poslanika. Poslanici se biraju tajnim glasanjem na neposrednim izborima na cijelom području Kantona.

Prilikom izbora poslanika obezbjeđuje se odgovarajuća zastupljenost predstavnika Bošnjaka, Hrvata i ostalih naroda proporcionalno nacionalnoj strukturi stanovništva na području Kantona.

Izbor poslanika u Skupštini provodi se sukladno federalnim izbornim propisima, s tim što izbore raspisuje i provodi Skupština.

Mandat poslanika u Skupštini traje 2 (dvije) godine.

Član 18.

Nadle nosti Skupštine

Skupština Kantona:

- a) priprema i dvotrećinskom većinom usvaja Ustav Kantona;
- b) donosi zakone i druge propise u okviru izvršavanja nadle nosti Kantona, izuzev propisa koji su ovim Ustavom ili zakonom dati u nadle nost Vlade Kantona;
- c) bira i razrješava Predsjednika i podpredsjednika Kantona sukladno Ustavu Federacije i ovom Ustavu;
- d) utvrđuje politiku i donosi programe razvoja Kantona;
- e) potvrđuje imenovanje Premijera, zamjenika Premijera i članova Vlade Kantona;
- f) osniva kantonalne i općinske sudove i utvrđuje njihove nadle nosti;
- g) bira sudije kantonalnih sudova sukladno Ustavu Federacije i ovom Ustavu;
- h) usvaja budžet Kantona i donosi zakone o oporezivanju i na drugi način osigurava potrebno finansiranje;
- i) bira zastupnike u Dom naroda Federacije sukladno Ustavu Federacije;
- j) odlučuje o prijenosu ovlaštenja Kantona na općine i Federaciju;
- k) odobrava zaključivanje ugovora i sporazuma u oblasti međunarodnih odnosa i međunarodne suradnje;
- l) provodi istragu sukladno ovom Ustavu i posebnim propisima;
- m) vrši i druge poslove utvrđene federalnim propisima, ovim Ustavom i kantonalnim propisima.

Član 19.

Način rada Skupštine

Skupština bira predsjedavajućeg i dva njegova zamjenika iz reda izabranih poslanika.

Skupština zasijeda javno, izuzev u slučajevima kada je to predviđeno njenim poslovnikom. Izvještaji o zasjedanjima i donesenim odlukama se objavljuju u sredstvima javnog informiranja.

Način rada Skupštine bliže se uređuje poslovníkom.

Član 20.

Poslanički imunitet

Krivični postupak ili građanska parnica ne mogu biti pokrenuti protiv kantonalnog poslanika, niti kantonalni poslanik može biti zadržan u pritvoru ili kažnjen na bilo koji način zbog iznesenog mišljenja i datog glasa u Skupštini.

Član 21.

Način odlučivanja u Skupštini

U vršenju svojih nadle nosti Skupština donosi zakone, druge propise, te opće i pojedinačne akte (dalje: propisi).

upisanim u zk. uložak broj 2763 K.O. SP. CRNOTINA sa pravom vlasništva KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo sa dijelom 1/1.

II

Daje se saglasnost Kantonalnom javnom komunalnom preduzeću "Toplane - Sarajevo" d.o.o. Sarajevo da radi obezbjeđenja kredita iz tačke I ove Odluke koje će KJKP "Sarajevogas" d.o.o. Sarajevo zaključiti sa UNION bankom d.d. Sarajevo može u svojstvu sudužnika potpisati kredit kod UNION banke d.d Sarajevo.

III

Ovlašćuje se Muhamed Kozadra vršilac funkcije premijera Kantona Sarajevo da u ime Vlade Kantona Sarajevo potpiše Sporazum o međusobnim obavezama za obezbjeđenje sredstava za vraćanje kredita namijenjenog za sprečavanje obustave isporuke prirodnog gasa Kantonu Sarajevo.

IV

Zadužuje se Vlada Kantona Sarajevo da odobrena sredstva iz tačke I ove Odluke planira u Budžetu Kantona Sarajevo za 2015., 2016., 2017. i 2018. godinu.

V

Zadužuje se Preduzeće da Skupštini Kantona Sarajevo nakon kreditnog zaduženja kod komercijalne banke od odobrenog iznosa iz tačke I ove odluke, namijenjenog za sprečavanje obustave isporuke prirodnog gasa za Kanton Sarajevo, dostavi detaljan izvještaj o utrošku kreditnih sredstava sa kompletnom pratećom dokumentacijom.

VI

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 01-02-23828/14 Predsjedavajuća
03. septembra 2014. godine Skupštine Kantona Sarajevo
Sarajevo Prof. dr. **Mirjana Malić**, s. r.

**Zakonodavno-pravna komisija
Skupštine Kantona Sarajevo**

Na osnovu člana 8. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/13) i člana 181. stav 1. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 41/12 - Drugi novi prečišćeni tekst i br. 15/13 i 47/13), Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo, na sjednici 22.08.2014. godine, utvrdila je Novi prečišćeni tekst Zakona o Vladi Kantona Sarajevo.

Prečišćeni tekst Zakona o Vladi Kantona Sarajevo obuhvata: Zakon o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo" broj 24/03-Prečišćeni tekst) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/13), u kojim je naznačen dan stupanja na snagu tih zakona.

Broj 01-05-22971-1/14
22. augusta 2014. godine Po ovlaštenju
Sarajevo **Esad Hrvaić**, s. r.

**ZAKON
O VLADI KANTONA SARAJEVO
(Novi prečišćeni tekst)**

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se sastav i organizacija, kao i druga pitanja od značaja za rad Vlade Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Vlada Kantona).

Član 2.

Vlada Kantona je izvršna vlast Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Kanton), u skladu sa Ustavom.

Član 3.

Vlada Kantona vrši svoja prava i dužnosti na osnovu i u okviru Ustava i ovog zakona.

Član 4.

Sjedište Vlade Kantona je u Sarajevu.

Član 5.

Vlada Kantona donosi poslovnik o radu kojim se uređuje: organizacija i način rada, postupak i način zakazivanja sjednice; dostavljanje i forma materijala za razmatranje, utvrđivanje prijedloga zaključaka i drugih akata; postupak razmatranja materijala; način ravnopravne upotrebe jezika i pisma konstitutivnih naroda u pripremi i izradi pisanih materijala; način izvršavanja zaključaka; prenošenje ovlaštenja i druga poslovnička pitanja.

Član 6.

Vlada Kantona raspolaže imovinom u vlasništvu Kantona u okviru ovlaštenja koja joj Skupština Kantona prenese posebnim popisom.

II - SASTAV I ORGANIZACIJA VLADE KANTONA

Član 7.

Vladu Kantona čine premijer Kantona (u daljem tekstu: premijer) i 12 ministara.

Član 8.

U slučaju privremene spriječenosti premijera, funkciju premijera vrši član Vlade kojeg odredi premijer.

U slučaju privremene spriječenosti premijera duže od 30 dana, funkciju premijera vrši član Vlade kojeg odredi predsjedavajući Skupštine Kantona, u konsultaciji sa zamjenicima predsjedavajućeg Skupštine Kantona.

U slučaju da mjesto premijera ostane upražnjeno, kandidat za premijera se imenuje u roku od 30 dana od dana kada je mjesto premijera ostalo upražnjeno, na način utvrđen ustavom, do kada funkciju premijera obavlja član Vlade Kantona kojeg odredi predsjedavajući Skupštine Kantona, u konsultaciji sa zamjenicima predsjedavajućeg Skupštine Kantona.

S danom imenovanja kandidata za premijera smatra se da su dosadašnji članovi Vlade u ostavci, koja stupa na snagu danom potvrđivanja imenovanja Vlade u novom sazivu.

Do potvrđivanja imenovanja Vlade u novom sazivu dosadašnji članovi Vlade nastavljaju s obavljanjem funkcije članova Vlade i ministara ministarstava.

Potvrđivanje Vlade u novom sazivu obaviti će se u roku od 30 dana od dana imenovanja kandidata za premijera.

Član 9.

U slučaju privremene spriječenosti člana Vlade, kada se razmatraju materijali iz nadležnosti ministarstva kojim rukovodi odsutni član Vlade, sjednicama Vlade prisustvuje sekretar tog ministarstva, bez prava glasa.

U slučaju privremene spriječenosti člana Vlade duže od 30 dana, funkciju ministra ministarstva kojim rukovodi odsutni ministar vrši član Vlade kojeg odredi premijer.

U slučaju da mjesto člana Vlade ostane upražnjeno, član Vlade se imenuje u roku od 30 dana od dana kada je mjesto člana Vlade ostalo upražnjeno, na način utvrđen ustavom, do kada funkciju ministra ministarstva kojim je rukovodio dotadašnji ministar obavlja član Vlade kojeg odredi premijer.

Ministar iz st. 2. i 3. ovog člana kojeg odredi premijer, ne obavlja i funkciju člana Vlade umjesto odsutnog ministra.

Član 10.

U slučaju kad Skupština izglasa nepovjerenje Vladi, premijer i članovi Vlade podnose pismenu ostavku, najkasnije u roku od

sedam dana od dana kada im je izglasano nepovjerenje, s tim da ostavka stupa na snagu danom potvrđivanja Vlade u novom sazivu.

U periodu od dana podnošenja ostavke do dana potvrđivanja Vlade u novom sazivu, Vlada u ostavci obavlja sve poslove iz svoje nadležnosti, u skladu sa ustavom i zakonom.

Potvrđivanje Vlade u novom sazivu mora se izvršiti najkasnije u roku od 60 dana od dana izglasavanja nepovjerenja prethodnoj Vladi.

Član 11.

Ministri odgovaraju premijeru i Skupštini Kantona.

Premijer je odgovoran Skupštini Kantona.

Ministri snose krajnju odgovornost za rad svojih ministarstava.

Vlada Kantona podnosi ostavku ako joj u bilo koje vrijeme Skupština Kantona izglasa nepovjerenje.

Član 12.

Premijer i članovi Vlade mogu podnijeti ostavku.

Premijer podnosi ostavku predsjedavajućem Skupštine Kantona, a potvrđuje je Skupština Kantona na prvoj narednoj sjednici.

Kad premijer podnese ostavku, smatra se da su ostavku podnijeli svi članovi Vlade.

Član Vlade podnosi ostavku premijeru.

Član 13.

Ako Skupština Kantona prihvati ostavku premijera, premijer i Vlada će obavljati sve poslove iz svoje nadležnosti, do imenovanja nove Vlade, u skladu sa članom 8b. stav 2. ovog Zakona.

Ako premijer prihvati ostavku pojedinog člana Vlade, rješenje o razrješenju potvrđuje Skupština Kantona na prvoj narednoj sjednici.

Ministar može obrazložiti ostavku u Skupštini Kantona.

Premijer će novog člana Vlade imenovati i predstaviti na sjednici Skupštine Kantona i zatražiti glasanje o potvrđivanju imenovanja tog člana, u roku iz člana 8a. stav 3. Zakona.

Član 14.

Konstitutivni narodi i pripadnici ostalih biće proporcionalno zastupljeni u Vladi. Takva zastupljenost će odražavati popis stanovništva iz 1991. godine do potpune provedbe Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Član 15.

Premijer i ministri, nakon potvrđivanja od strane Skupštine Kantona, daju svečanu izjavu pred predsjedavajućim Skupštine Kantona.

Vlada Kantona preuzima dužnost nakon potvrđivanja od strane Skupštine Kantona i davanja svečane izjave.

Član 16.

Vlada Kantona imenuje i razrješava sekretara Vlade Kantona u skladu sa zakonom kojim se reguliše državna služba.

Sekretar Vlade odgovara za svoj rad premijeru Vlade i Vladi.

III - NAČIN RADA I ODLUČIVANJA VLADE KANTONA

Član 17.

Radom Vlade Kantona rukovodi premijer koji predstavlja i zastupa Vladu Kantona, saziva sjednice Vlade Kantona, predlaže dnevni red i predsjedava sjednicama.

Član 18.

Vlada Kantona radi i odlučuje u sjednicama.

Vlada Kantona može odlučivati ako sjednici prisustvuje više od polovine članova Vlade Kantona, a sve odluke Vlade Kantona donose se prostom većinom članova Vlade Kantona koji glasaju.

U slučaju većih elementarnih nepogoda, nesreća ili drugih neposrednih društvenih opasnosti, Vlada donosi odluke prostom većinom glasova prisutnih članova Vlade koji glasaju.

IV - RADNA TIJELA VLADE KANTONA

Član 19.

Za razmatranje pitanja iz nadležnosti Vlade Kantona, davanje prijedloga i mišljenja o tim pitanjima, vršenje određenih poslova i zadataka u vezi sa provođenjem zaključaka Vlade Kantona, kao i za vršenje drugih poslova, Vlada Kantona može obrazovati stalna i povremena radna tijela (savjete, urede, komitete, odbore, komisije i dr).

Sastav i nadležnost radnih tijela iz stava 1. ovog člana uredit će se Poslovníkom Vlade Kantona ili aktom o obrazovanju radnog tijela.

Član 20.

Za donošenje rješenja u upravnom postupku i odlučivanje o drugim pojedinim pitanjima iz njene nadležnosti Vlada Kantona može obrazovati jednu ili više komisija čije članove imenuje iz reda članova Vlade.

V - NADLEŽNOST I ODGOVORNOST PREMIJERA I ČLANOVA VLADE KANTONA

Član 21.

Premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona, ostvaruje saradnju sa drugim organima i usmjerava djelovanje Vlade Kantona kao cjeline i članova Vlade Kantona pojedinačno, te vrši i druge poslove utvrđene ustavom.

Premijer potpisuje akte Vlade Kantona.

Član 22.

Članovi Vlade Kantona mogu pokrenuti inicijative za donošenje zakona i drugih propisa iz nadležnosti Vlade Kantona, predlagati razmatranje i pretresanje pojedinih pitanja iz nadležnosti Vlade Kantona, predlagati utvrđivanje stavova Vlade Kantona i imaju druga prava i dužnosti utvrđena ustavom i zakonom.

Član 23.

Članovi Vlade Kantona su odgovorni i za zastupanje i provođenje zaključaka Vlade Kantona u poslovima koje im Vlada Kantona povjeri, kao i za blagovremeno pokretanje inicijative za rješavanje pitanja u okviru zadataka koje im je povjerila Vlada Kantona ili premijer.

Član 24.

Članovi Vlade Kantona određeni da učestvuju u radu drugog organa i tijela dužni su postupati u skladu sa ovlaštenjima, smjernicama i stavovima Vlade Kantona.

Članovi Vlade Kantona su dužni svoju aktivnost ostvarivati tako da, pored poslova za koje su lično zaduženi, prate i pitanja iz djelokruga Vlade Kantona za koja nisu lično zaduženi i da svojim prijedlozima i mišljenjima doprinose odgovornom, zakonitom i efikasnom radu Vlade Kantona.

VI - SEKRETAR VLADE KANTONA

Član 25.

Sekretar Vlade Kantona prema uputstvima premijera i Vlade u skladu sa Poslovníkom, stara se o pripremanju sjednice Vlade i dostavljanju materijala potrebnih za rad Vlade i njenih radnih tijela, pomaže premijeru u vršenju njegovih prava i dužnosti u vezi sa organizacijom i pripremanjem sjednica Vlade i izvršavanju zaključaka Vlade, obezbjeđuje radnim tijelima Vlade pomoć i saradnju stručnih i drugih službi i vrši i druge poslove u vezi s radom Vlade koje mu povjeri premijer.

Sekretar Vlade je naredbodavac za izvršenje finansijskog plana Vlade.

VII - AKTA VLADE KANTONA

Član 26.

Vlada Kantona u ostvarivanju svojih nadležnosti utvrđenih ustavom donosi uredbе, odluke, rješenja i zaključke.

Član 27.

Izuzetno za vrijeme trajanja ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti kada postoji objektivna nemogućnost da se sazove Skupština Kantona, Vlada može donositi i propise iz nadležnosti Skupštine Kantona.

Propisima iz stava 1. ovog člana ne mogu se staviti van snage prava i slobode utvrđene ustavom i drugim propisima.

Propise iz stava 1. ovog člana Vlada će dostaviti Skupštini na potvrdu čim ona bude u mogućnosti da se sastane.

Član 28.

Uredbom se uređuju najvažnija pitanja iz nadležnosti Vlade Kantona, bliže uređuju odnosi za provođenje zakona, obrazuju stručne i druge službe Vlade Kantona i utvrđuju načela za unutrašnju organizaciju organa uprave Kantona.

Odlukom se uređuju pojedina pitanja ili propisuju mjere Vlade Kantona, daje saglasnost ili potvrđuju akta drugih organa ili organizacija i odlučuje o drugim pitanjima o kojima se ne odlučuje uredbom.

Rješenjem se odlučuje o imenovanjima i razrješenjima, kao i o drugim pojedinačnim pitanjima iz nadležnosti Vlade Kantona.

Zaključkom se utvrđuju stavovi o pitanjima od značaja za provođenje utvrđene politike, uređuju unutrašnji odnosi u Vladi Kantona i određuju zadaci organima uprave i službama, kao i radnim tijelima Vlade Kantona. Zaključkom se odlučuje i u drugim slučajevima u kojima se ne donose druga akta.

Član 29.

Uredbe i odluke Vlade Kantona objavljuju se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo", a ostali akti Vlade ako je to u njima navedeno.

VIII - JAVNOST RADA VLADE KANTONA

Član 30.

Javnost rada Vlade Kantona obezbjeđuje se u skladu sa zakonom kojim se reguliše sloboda pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

IX - STRUČNE I DRUGE SLUŽBE KANTONA

Član 31.

Za obavljanje stručnih i drugih poslova za potrebe Skupštine Kantona, Vlade Kantona i organe uprave, Vlada Kantona može osnivati određene stručne, tehničke i druge službe, kao zajedničke ili samostalne službe, u skladu sa zakonom.

Aktom o obrazovanju službe iz prethodnog stava, utvrđuje se njen djelokrug, kao i status i odgovornost te službe i lica koje njom rukovodi.

Član 32.

Vlada Kantona vrši nadzor nad radom stručnih službi koje obrazuje.

Sekretar Vlade Kantona rukovodi radom Stručne službe koja obavlja poslove za potrebe Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad.

X - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 33.

Vlada Kantona je dužna donijeti Poslovnik o svom radu u roku od 30 dana od svog konstituisanja.

Član 34.

Vlada Kantona Sarajevo dužna je uskladiti Poslovnik o radu sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/13), u roku od 30 dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 35.

Poslovnik Izvršnog odbora Grada Sarajeva i drugi propisi koji se odnose na njegovo unutrašnje organizovanje i funkcionisanje, koji su na snazi na dan stupanja na snagu Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 7/96), ukoliko nisu u suprotnosti sa Ustavom Kantona i ovim zakonom, primjenjivaće se kao propisi Vlade, dok se ne donese Poslovnik o radu Vlade Kantona.

Član 36.

Do imenovanja premijera i članova Vlade u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 4/01), poslove iz nadležnosti Vlade vršit će Vlada u dosadašnjem sastavu.

Član 37.

Ovlašćuje se Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo da utvrdi Novi prečišćeni tekst Zakona o Vladi Kantona Sarajevo.

Član 38.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo stupio je na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Kantona Sarajevo", broj 38/13.

Na osnovu člana 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 18/14) i člana 181. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 41/12 - Drugi novi prečišćeni tekst i br. 15/13 i 47/13), Zakonodavno - pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo, na sjednici 22.08.2014. godine, utvrdila je Prečišćeni tekst Zakona o sudskim taksama.

Prečišćeni tekst Zakona o sudskim taksama obuhvata: Zakon o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 21/09), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 29/09), Zakon o izmjeni Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 14/11), Zakon o izmjenama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/13) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 18/14), u kojim je naznačen dan stupanja na snagu tih zakona.

Broj 01-05.22971-2/14

22. augusta 2014. godine
SarajevoPo ovlaštenju
Esad Hrvaić, s. r.

ZAKON

O SUDSKIM TAKSAMA

(Prečišćeni tekst)

DIO PRVI. OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Plaćanje sudske takse)

- (1) Ovim zakonom utvrđuje se način plaćanja sudskih taksa (u daljnjem tekstu: takse) u postupku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu i Općinskim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: sud).
- (2) Postupci u kojima se plaća taksa i visina takse za pojedine radnje, utvrđeni su u Tarifi sudskih taksi, koja je sastavni dio ovog zakona.

Član 2.

(Obveznik plaćanja takse)

- (1) Takse propisane ovim zakonom plaća lice po čijem zahtjevu ili u čijem interesu se preduzimaju radnje u postupku, za koje je ovim zakonom utvrđeno plaćanje takse (u daljnjem tekstu: takseni obveznik).
- (2) Za podneske i zapisnike koji zamjenjuju podneske i taksu je dužno da plati lice koje podnosi podneske i lice na čiji zahtjev

Član 4.

Izveštaj o izvršenju Budžeta Općine Vogošća za period 01.01.2014.-30.06.2014. godine, objavit će se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 01-14-1780/14
08. septembra 2014. godine
Vogošća

Predsjedavajući
Općinskog vijeća Vogošća
Esad Pikanjač, s. r.

ISPRAVKA

Na osnovu člana 164. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 41/12 - Drugi novi prečišćeni tekst, br. 15/13 i 47/13), sekretar Skupštine Kantona Sarajevo, nakon podnesenog zahtjeva za ispravku Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/14 - Novi prečišćeni tekst) daje slijedeću

ISPRAVKU

ZAKONA O VLADI KANTONA SARAJEVO

("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/14 - Novi prečišćeni tekst)

1. U članu 13. stav 1. Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/14 - Novi prečišćeni tekst), umjesto riječi: "članom 8b.", treba da stoje riječi: "članom 10.".
2. U članu 13. stav 4. Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/14 - Novi prečišćeni tekst), umjesto riječi: "člana 8a.", treba da stoje riječi: "člana 9.".
3. Ovu ispravku objaviti u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Broj 01-05-22971-1-1/14
12. septembra 2014. godine
Sarajevo

Sekretar
Skupštine Kantona Sarajevo
Abid Kolašinac, s. r.

FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU

SAOPĆENJE

O PROSJEČNOJ ISPLAĆENOJ MJESEČNOJ NETO
PLAĆI ZAPOSLENIH U KANTONU SARAJEVO ZA
JULI/SRPANJ 2014. GODINE

1. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po zaposlenom ostvarena u Kantonu Sarajevo za juli/srpanj 2014. godine iznosi 1.045 KM.

Broj 39
11. septembra 2014. godine

Direktor
Hidajeta Bajramović, s. r.

SLUŽBENE OBJAVE

UDRUŽENJA

Na osnovu člana 29. stav 1. Zakona o udruženjima i fondacijama ("Službene novine Federacije BiH", broj 45/02), a po zahtjevu Udruženja "ODRED IZVIĐAČA RAKOVICA 9", Ministarstvo pravde i uprave donosi

RJEŠENJE

1. Upisuje se u registar udruženja koji se vodi kod Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo Udruženje "ODRED IZVIĐAČA RAKOVICA 9", skraćeni naziv je OI RAKOVICA 9, sa sjedištem u Rakovici, ulica RAKOVIČKA CESTA broj 471.
2. Upis je izvršen pod registarskim brojem 1942. knjiga IV registra udruženja, dana 12.06.2014. godine.
3. Programski ciljevi i zadaci Udruženja su: Razvoj i unapređenje izviđaštva u lokalnoj zajednici; razvoj kod svojih članova za poštivanje ljudi, razvijanje prijateljstva među ljudima, narodima, kako u lokalnoj zajednici, tako i na međunarodnom nivou, provođenje načela koje se temelje na savremenim pedagoškim spoznajama kao i na zamislama utemeljenima izviđačkog sporta Sir Robert Baden Powella; pridonosenje razvoju djece i mladih, na dostizanju njihovih punih umnih i tjelesnih potencijala, kao pojedinca, odgovornih građana i članova lokalne, nacionalne i međunarodne zajednice; organizovanje izviđačkih škola za učenike osnovnih i srednjih škola, kao i studenata radi sticanja izviđačkih znanja i vještina; organizovanje izviđačkih kampova, od lokalnog do međunarodnog nivoa, organizovanje časova ekološke edukacije, članova i građana o značaju zaštite čovjekove okoline radi sprječavanja od svih vidova i oblika zagađivanja, te drugi ciljevi i djelatnosti u skladu sa zakonom i Statutom.
4. Osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje je: Baberović Anes - predsjednik Upravnog odbora.

Broj 03-05-05-3053/14
12. juna 2014. godine
Sarajevo

Ministrica
Velida Memić, s. r.

(O-874/14)

IZVOD IZ POSLOVNIKA O RADU SKUPŠTINE KANTONA SARAJEVO

Skupština donosi Ustav, zakone, budžet i izvještaj o izvršenju budžeta, prostorni plan Kantona, Poslovnik Skupštine, odluke i zaključke, deklaracije, rezolucije, preporuke i smjernice i daje autentična tumačenja zakona ili drugog akta.

Član 118.

Kad Skupština vrši izmjene ili dopune općih akata Skupštine, zakon mijenja ili dopunjuje zakonom, a ostale opće akte, osim zaključka, odlukom.

Zaključak se mijenja ili dopunjuje zaključkom.

Autentično tumačenje se ne može mijenjati ili dopunjavati.

Član 119.

Odluka je skupštinski akt koji se donosi radi izvršavanja ili konkretizacije Ustava, zakona ili drugih općih akata ili njihovih pojedinih dijelova.

Odlukom se odlučuje i o drugim pravima i obavezama Skupštine kada je to Ustavom, zakonom, drugim općim aktom ili ovim poslovníkom određeno.

Član 120.

Zaključkom Skupština odlučuje o svom radu i o radu radnih tijela Skupštine i Službe Skupštine.

Zaključkom Skupština može zauzeti stav o pitanju koje je razmatrala, uključujući utvrđivanje obaveza za Vladu i kantonalne organe uprave u pogledu pripreme zakona ili drugih propisa i općih akata ili vršenja drugih poslova iz njihovog djelokruga.

Radna tijela Skupštine donose zaključke iz svog domena rada.

Član 121.

Deklaracijom se izražava stav Skupštine o političkim pitanjima i drugim bitnim pitanjima od interesa za Kanton, Federaciju Bosne i Hercegovine ili Bosnu i Hercegovinu.

Član 122.

Rezolucijom se utvrđuje političko djelovanje u svim ili pojedinim oblastima iz djelokruga Skupštine.

Rezolucijom se daju i političke smjernice za rad Vlade, kao i drugih kantonalnih organa i organizacija.

Član 123.

Preporukom se izražava mišljenje Skupštine u vezi sa usklađivanjem odnosa i razvijanjem međusobne saradnje organizacija i zajednica o pitanjima od kantonalnog interesa.

Član 124.

Smjericama se utvrđuju obaveze Vlade i kantonalnih organa uprave u vezi sa politikom izvršavanja zakona i drugih propisa i općih akata, te se usmjerava njihov rad.

Član 125.

Akta donosena na sjednici Skupštine potpisuje predsjedavajući Skupštine.

Član 126.

Izvornikom zakona, odnosno drugog propisa ili općeg akta Skupštine, smatra se onaj tekst zakona odnosno drugog propisa ili općeg akta koji je usvojen na sjednici Skupštine.